

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPIILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

ANUL XIV, nr. 4—6

APRILIE—IUNIE, 1969

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALA A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPIILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

ANUL XIV, Nr. 4—6

APRILIE—IUNIE 1969

Redacția și Administrația: ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ — SIBIU

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPIILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

APARE CU BINECUVINTAREA ȘI SUB ÎNDRUMAREA
ÎNALT PEA SFÎNȚIEI SALE

D. D. Dr. NICOLAE MLADIN

Arhiepiscop și Mitropolit

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, strada 1 Mai nr. 24

Secretar de redacție : Pr. prof. dr. GRIGORIE MARCU

CUPRINSUL :

Pag.

PASTORALE ARHIEREȘTI

† NICOLAE, Mitropolitul Ardealului: Pastorală de Sf. Pași (1969)	227—232
† TEOFIL, Episcopul Clujului: Pastorală de Sf. Paști (1969)	233—238
† VALERIAN, Episcopul Oradiei: Pastorală de Sf. Paști (1969)	239—246

† NICOLAE, Mitropolitul Ardealului: O vizită istorică	247—267
---	---------

PREA SFÎNȚIA SA Dr. VISARION AȘTILEAN RĂȘINĂREANUL EPISCOP- VICAR AL MITROPOLIEI ARDEALULUI	268—273
--	---------

Solemnitatea recunoașterii noului Episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului	274—282
---	---------

Instalarea Prea Sfințitului Episcop-vicar Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanul	283—303
--	---------

Hramul Catedralei mitropolitane din Sibiu	304—305
---	---------

Sedința plenară festivă a Consiliului Arhiepiscopesc ortodox român de Alba-Iulia și Sibiu	306—308
--	---------

REDACȚIA: Prea Sfințitul Episcop-vicar Irineu Suceveanul	309—312
--	---------

BISERICA ȘI PROBLEMELE VREMII

Dr. MIRCEA PĂRĂRARIU: „Unire în cuget și simțiri”	313—321
---	---------

Pr. Prof. Dr. D. STĂNILOAE: Problema uniaticismului în perspectivă ecumenică	322—329
--	---------

Prof. Dr. IORGU D. IVAN: Statutul șagunian (O sută de ani de aplicare)	330—334
--	---------

VIATA BISERICESCA

I. Z.: Prăznuirea Sf. Trei Ierarhi la Școala de cântăreți bisericești și Seminarul Teo- logic din Cluj	335—337
---	---------

CRONICAR: Întruniri ecumeniste: Conferința interteologică de la Institutul Teologic din București	337—340
--	---------

M. ȘESAN: Conferința interteologică de la Cluj	340—342
--	---------

GR. MARCU: Încheierea anului școlar 1963—69 la Institutul Teologic din Sibiu .	342—350
M. B.: Încheierea anului școlar 1968—69 la Școala de cântăreți bisericești și Seminarul Teologic din Cluj .	350—352
R.: Prăznuirea Învierii Domnului la Sibiu .	352—353
PARTICIPANT: De „Izvorul Tămăduirii” .	354—358
R.: Pomenirea Mitropolitului Nicolae Colan .	358—359
Prot. stavr. ION VLAD: De la Conferințele de orientare din Arhiepiscopia Sibiului	359—364
Arhid. IOSIF BOLOG și Diacon GH. PAPUC: Vizitație canonică la Mediaș .	364—380
P.: Binecuvântarea bisericii din Brașov-Cetate .	380—394
RED.: Sfințirea bisericii din parohia Albești .	394—410
REPORTER: (†) Episcopul Dr. Friedrich Müller .	411—415
F. C.: Instalarea noului Episcop Albert Klein al Bisericii Evanghelice-Luterane C.A. din Republica Socialistă România .	415—420
R.: Vizita I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului la Viena .	420—424
REDACTIA: Vizită bisericească din Republica Democrată Germană .	424—431
EPARHIA CLUJULUI: Concurs .	431

INSEMNĂRI

REDACTIA, I.P.S. Mitropolit NICOLAE, P.S. Episcop VISARION, D. CALUGAR, N.D. GĂVOZDEA, M. ȘESAN și N. T.: „Caracterele fundamentale ale Moralei ortodoxe” în limba germană. — „A 20-a aniversare a unei reîntregiri bisericești” (reproducere). — „Un vis de veacuri — împlinit” (reprod.). — Expoziția „Unirea Transilvaniei cu România”, la Sibiu. — Un precursor și luptător pentru drepturile poporului român din Transilvania. — De la Conferința Bisericilor Europene. — Muzeul din Schiș Brașovului. — „Bisericele din Feleac și Vad”. — (†) Protopop stavrofor Mihail Neagu. — (†) Protopop stavrofor Ioan Munteanu. — (†) Profesorul Ion Colan. — Despre un calendar. — Vizită de peste hotare. — Aniversarea Sf. Ciril la 1.100 ani. — Aprecieri despre Ortodoxie. — Despre „ecumenismul” papal. — Din Mitropolia ortodoxă cehoslovacă. — Pe urmele Ortodoxiei în Franța. — Din stăruința pentru pace. — Pentru Ortodoxie. — În slujba libertății, păcii și bunei înțelegeri confessionale .	432—443
--	---------

Orice corespondență privitoare la revistă (inclusiv cărțile și revistele de schimb) se trimite pe adresa: *Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Sibiu, strada 1 Mai nr. 24*, cu mențiunea: pentru redacția (sau: administrația) revistei „Mitropolia Ardealului”.

Colaboratorii sint rugați să trimită manuscrise (autografe sau, de preferință, dactilografiate în 4 exemplare), scrise citet, pe o singură pagină a filei, respectind noua ortografie a Academiei Republicii Socialiste România.

Citatele și trimiterile, numele proprii și indicațiile cifrice să fie scrise deslușit, atît cele în românește, cît și cele în limbi străine.

Pentru uniformizarea indicării citatelor și trimiterilor (a celor biblice, mai ales), colaboratorii sint rugați să se orienteze după materialele pe care le publică revista.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

✠ NICOLAE

Din mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al credincioșilor ortodocși din Ardeal, Crișana și Maramureș.

Iubitului cler și dreptcredincioșilor creștini, har, bucurie și pace de la Dumnezeu-Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos.

„Eu sînt învierea și viața. Cel ce crede întru mine, de va și muri, viu va fi”.

(Ioan 11, 25)

Iubiții mei fii sufleșteți,

Aceste cuvinte le-a grăit Mîntuitorul nostru Iisus Hristos către Marta, care se tînguia că Lazăr, fratele ei, a murit. Și Iisus Hristos, prin puterea Lui cea dumnezeiască, a readus la viață pe cel ce zăcuse patru zile în mormînt. Mulți din cei ce au văzut întoarcerea la viață a lui Lazăr au crezut în Iisus Hristos și mulțimi mari veneau să vadă pe Lazăr și credeau în Iisus, încît la intrarea în Ierusalim mulțimile i-au făcut Domnului o primire cum se făcea pe vremea aceea numai împăraților (Ioan 12, 11, 18). Nu mult după aceea Iisus însuși e răstignit și îngropat, ca a treia zi să învieze. Pe Domnul înviat însă l-au văzut numai femeile mironosițe, Sfinții Apostoli și alți ucenici, ca — după înălțarea Lui la cer și după pogorîrea Duhului Sfînt — datorită propovăduirii Apostolilor și ucenicilor, învierea Domnului să devină temelia credinței creștine, temelia Bisericii, răspîndită în toată lumea.

Ne putem întreba, acum, la măritul și luminatul praznic al Paștilor: de ce întoarcerea la viață a lui Lazăr a cucerit pentru un timp limitat numai mulțimi din Betania, Ierusalim și jur, pe cînd învierea Domnului a aprins inimile a milioane și milioane de credincioși din toate părțile lumii, vreme de aproape două mii de ani și le aprinde și astăzi? În cele ce urmează vom căuta să dăm răspuns la această întrebare.

Iubiți credincioși,

Răspunsul se află în asemănarea și deosebirea dintre cele două învieri. Asemănarea constă în faptul că ambele învieri înscamnă biruința vieții asupra morții și răspund la dorința omului după o viață cât mai deplină. Deosebirea e că Lazăr s-a întors la viața trupească obișnuită, deci i s-a prelungit viața fără a scăpa definitiv de moarte, căci mai târziu a murit și el ca toți muritorii, pe când Iisus Hristos prin înviere s-a ridicat și cu trupul pe planul unei vieți fără de moarte, al vieții veșnice. Aceasta explică de ce învierea lui Lazăr a fost numai o prefigurare pentru învierea Mântuitorului și de ce la temelia credinței și a Bisericii este învierea Domnului, prin care și noi avem arvuna vieții celei veșnice și nădejdea dobândirii ei.

De aceea — vorbind de Învierea lui Iisus — Sfântul Apostol Pavel exclamă cu atita bucurie: „Unde-ți este moarte boldul? ... Să dăm mulțumită lui Dumnezeu, care ne-a dat biruința prin Domnul nostru Iisus Hristos“ (I Corinteni 15, 55—57).

Intr-adevăr, Învierea lui Iisus nu este întoarcere la viața obișnuită, ci este înălțarea și a trupului în zona vieții veșnice, pătrunderea lui în viața divină, care nu cunoaște moarte, căci, după învățătura creștină, există viață și viață, am putea spune trepte ale vieții. Una este viața tuturor viețuitoarelor de pe pământ, care poate fi cât umbra unei clipe sau de zeci de ani, și care se transmite în așa fel încât s-ar putea spune că unele viețuitoare trăiesc numai ca să dea viață urmașilor — și lantul acesta poate dura sute de mii de ani sau se poate stinge din diferite pricini. Alta este viața sufletului omenesc, care, fiind viață spirituală, este nemuritoare. E adevărat că — chiar dacă sufletul e nemuritor — în cultura pe care o creează omul, ca expresie a vieții spirituale, și se transmite din tată-n fiu, din generație în generație, fiecare adăugînd ceva la ceea ce a primit — unele din mărturiile acestei vieți spirituale au fost distruse și pot fi distruse total prin războaie, cataclisme naturale etc. Sufletul însă este fără de moarte. Dar mai presus de viața sufletului omenesc este Dumnezeu, viața cea veșnică și absolută, izvorul a tot ce există, a tot ce viază și al nemuririi sufletului însuși, al nemuririi vieții spirituale, al nemuririi noastre. Căci — după cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel — în Dumnezeu „viem și sîntem“ (F. Ap. 17, 28). Tocmai această viață veșnică, cu adevărat fără de moarte și fără de sfîrșit, ni s-a descoperit, ni s-a dăruit și ni se dăruiește mereu în Iisus Hristos, în învierea Lui.

în persoana Lui divin-umană împreunându-se deplinătatea Dumnezeirii cu deplinătatea firii omenești. El este Dumnezeu desăvârșit și om desăvârșit. Firea lui omenească, suflet și trup, pătrunsă de Dumnezeirea Sa, este îndumnezeită, este ridicată pe planul vieții veșnice. Această îndumnezeire și a trupului lui Iisus s-a descoperit deplin în învierea Lui. Dacă a fost nevoie să fie dată la o parte piatra de pe mormîntul lui Lazăr, ca acesta — prin puterea cuvîntului lui Iisus — să se întoarcă la viață și să iasă din mormînt, la învierea lui Iisus n-a mai fost nevoie să se ridice piatra de pe mormînt. Cînd îngerul a prăvălit piatra, a făcut-o ca să arate mironosițelor că mormîntul e gol, că Iisus nu este acolo, ci a înviat (Matei 28, 2—7). Deci trupul lui Iisus cel înviat nu este ca trupul lui Lazăr, ci este altfel. Iisus iese din mormînt, piatra fiind pe mormînt, intră în camera unde erau adunați ucenicii și iese de acolo, ușile fiind încuiate, se arată pe drumul Emausului ucenicilor Luca și Cleopa ca să dispară iar, ca după 40 de zile să se înalțe la cer întru mărire dumnezeiască, de unde va veni la sfîrșitul veacurilor să judece viii și morții. Trupul Lui îndumnezeit, pătruns de lumina Dumnezeirii, are viață veșnică. De aceea Iisus Hristos, Dumnezeu-omul, este viață veșnică și, în El, această viață veșnică ni se împărtășește tuturor. Căci El însuși a zis: „Eu sînt învierea și viața. Cel ce crede în mine, de va și muri, viu va fi“, adică va avea parte cu întreaga lui ființă de viața cea veșnică.

Iubiți credincioși,

Din cele de mai sus vedem că viața este un mare dar de la Dumnezeu, că ea se sprijină pe viața veșnică, că Învierea lui Hristos este izvorul învierii noastre, al veșniciei noastre. La aceasta însă trebuie să adăugăm că în toate formele vieții este ca un fel de dor, de chemare după veșnicie. Viețuitoarele din ape, de pe pămînt, din văzduh tind spre veșnicie prin înmulțirea cea fără de număr și fără de răgaz. Viața năzuiește după o stare superioară ei. Oamenii tind spre veșnicie nu numai prin generațiile ce se succed unele după altele, ci și prin cultura și civilizația pe care o creează, o transmit și o îmbogățesc mereu, prin vigoarea vieții lor spirituale, expresie a sufletului în goană neconținută după Adevăr, Bine și Frumos, după Desăvîrșire și Nemurire. E parcă un „suflet“ de veacuri ce se transmite de la începuturile omenirii pînă astăzi și se îndreaptă înainte spre un viitor fără sfîrșit și din ce-în ce mai luminos. Continuitatea aceasta de viață trupească și spirituală pe treptele veacurilor o

găsim și pe plaiurile țării noastre, zvîcnește și în viața poporului nostru, care cu rădăcinile înfipite adînc în trecut își făurește azi, în ultimii 25 de ani, o viață nouă și se avîntă cu încredere spre plinirile viitorului. E ca și cînd un singur „om“ ar crește din copilăria omenirii spre zările unei maturități, înăureolate de luminile veșniciei; e ca și cînd poporul nostru, asemeni izvoarașului din munte, pornit pe căile istoriei cu veacuri în urmă, își aleargă apele tot mai largi, tot mai mărește spre Marea cea mare a desăvîșirii de mîine, a veșniciei nepieritoare.

Cu toate acestea viața pe pămînt a trecut și trece prin diferite încercări, stă sub variate amenințări. E destul să ne gîndim că în vremea noastră un război atomic ar putea nimici nu numai oamenii, ci orice fel de viață de pe pămînt, ca să ne dăm seama de primejdiile grave ce atîrnă peste viața lumii.

Credința creștină, însă, ne spune că Dumnezeu, care e Viață absolută și veșnică și izvorul vieții și care ni s-a descoperit în Iisus Hristos în mod desăvîșit, priveghează peste cursul vieții, peste viața fiecărui om și a fiecărui popor, și ne cheamă să conlucrăm cu El, să ne împreunăm forțele în lupta împotriva a tot ce vrea să distrugă viața și pentru ca viața să se dezvolte cît mai deplin. Învierea lui Iisus Hristos, care e descoperirea vieții veșnice și izvorul veșniciei noastre, ne dă încredințarea că biruința e de partea vieții nu de partea morții, că viitorul e al celor ce se străduiesc ca omul, poporul, lumea „viață să aibă și cît mai multă viață“ (Ioan 10, 10), și ne cheamă să fim nu numai vestitori ai veșniciei vieții, ci și luptători pentru viață, pentru libertate, pentru pace, pentru progres material și spiritual. Iisus Hristos, învierea și viața noastră — ne cheamă să ne lăsăm toți împreună cuprinși în apele cele vii ce curg de veacuri în albia largă a Bisericii strămoșești, „să ne iubim unii pe alții ca într-un gînd să mărturisim“ credința în veșnicia vieții și încrederea în biruința vieții, dreptății și dragostei în lume. Iisus Hristos cel înviat ne cheamă să fim alături de popoarele lumii în lupta lor pentru o lume fără războaie, o lume a păcii, înfrățirii și belșugului. El ne cheamă să fim una ca frați de lege, neam și limbă, să mergem împreună cu poporul, împreună cu frații de alte culte, de alte naționalități, pe calea vieții celei noi, dăruindu-ne cu toată ființa Patriei noastre scumpe — patrie puternică, liberă, una și fericită. El ne cheamă să lepădăm patimile, care nimicesc și trupul și sufletul și să ne îmbrăcăm în haina de lumină a virtuților, a iubirii de Dumnezeu, de semenii, de popor, de tot ceea ce este bun, adevărat și ziditor.

Iubiții mei fii sufletești,

Învierea Domnului este praznicul vieții, al vieții atotbiruitoare. Ea este praznicul Vieții celei veșnice, dar și al vieții în general — pentru că viața sub toate formele ei se temeinicește pe Dumnezeu, Viața cea veșnică, și pentru că în tot ce este viu lucrează Dumnezeu, lucrează veșnicia și toate tind spre veșnicie, spre starea unei desăvârșiri finale și nepieritoare.

Se cuvine dar, să ne bucurăm și să ne veselim de biruințele Vieții. Să ne bucurăm că Iisus Hristos ne împărtășește în Biserica Sa cea sfântă de harul Său cel dumnezeiesc și ne face părtași ai vieții veșnice. Să ne bucurăm că în El avem chezașia învierii noastre și a veșniciei noastre. Să ne veselim că El ne ajută să fim tot mai buni, mai frați, mai milostivi, mai făcători de pace, mai harnici, mai înălțați sufletește, mai stăruitori în promovarea binelui obștesc. Și pentru toate acestea și multe alte binefaceri — știute și neștiute — să preamărim pe Iisus Hristos — Domnul cel înviat și înălțat de-a dreapta Tatălui, căci El e viața noastră, e puterea noastră, e nădejdea noastră, e garanția și izvorul mântuirii noastre.

Spre a ne putea împărtăși de viața lui Iisus Hristos, de viața în Hristos, ne-am pregătit și noi toți, cei ce am petrecut zilele Sfântului și Marelui Post al Păresimilor și ne-am apropiat de Iisus Hristos prin rugăciunile noastre mai calde, prin ascultarea și simțirea slujbelor Bisericii noastre, care au culminat cu Săptămîna cea Mare a Patimilor, prin năzuințele și faptele iertării și împăcării cu semenii noștri, prin ostenelile postului și faptele înfrînării, aplecîndu-ne genunchii în Taina Sf. Mărturisiri — spre a ne curăța de zgura slăbiciunilor și păcatelor noastre. Prin toate acestea ne-am curățat sufletele și trupurile noastre pentru ca Împărtășirea cu Mîntuitorul Hristos să fie cît mai deplină, astfel ca Viața și Învierea Lui să lumineze și să cuprindă inimile noastre, mai ales în zilele Marelui Praznic al Sf. Paști și în Săptămîna luminată. Astfel viața lui Iisus Hristos, viața cea veșnică devine realitate simțită și trăită de noi încă din această lume, încît putem mărturisi împreună cu Sf. Ap. Pavel: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine...” (Galateni 2, 20).

Cu aceste gînduri și îndemnuri vă chem, ca un părinte iubitor, de luminatul și marele praznic al Învierii Domnului să ne

împreună toți în rugăciune fierbinte către Dumnezeu ca să păzească Biserica noastră, țara noastră, lumea întreagă de orice fel de dezbinări și primejdii și să binecuvinteze ostenele tuturor pentru ca viața, cu toate visurile și realizările ei, să fie atotbiruitoare. Și unul pe altul să ne îmbrățișăm și să ne întâmpinăm ca frații, cu bucurie cîntînd: Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcînd și celor din morminte viață dăruindu-le.

Dorindu-Vă tuturor de sfintele Sărbători ale Paștilor pace, sănătate, bucurie și spor în toate cele bune și folositoare mîntuirii noastre, Bisericii și Patriei, Vă întâmpin ca mironosițele altă dată pe Sfinții Apostoli și ca strămoșii noștri din neam în neam cu salutul creștinesc:

HRISTOS A INVIAT !

Al vostru al tuturor de tot binele voitor și rugător către Hristos-Domnul.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu
† NICOLAE
Arhiepiscop și Mitropolit

Data în reședința Noastră mitropolitană din Sibiu, la praznicul Învierii Domnului din anul 1969.

† TEOFIL

Din mila lui Dumnezeu Episcop al Eparhiei ortodoxe a Vadului, Feleacului și Clujului

Preacinstiului cler și tuturor dreptmăritorilor creștini din această eparhie: har și pace de la Dumnezeu-Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos.

„După patima Sa, Iisus s-a arătat pe Sine viu prin multe semne doveditoare și li s-a înfățișat (Apostolilor) vreme de patruzeci de zile, vorbind cu ei despre Împărăția lui Dumnezeu” (Fapte 1, 3).

Iubiți credincioși,

Lucrarea lui Iisus pe pământ se desfășoară între două patruzecimi, două răstimpuri de patruzeci de zile. Una la începutul activității Sale publice și alta la sfârșitul petrecerii Sale pe pământ. Întâi o patruzecime de rugăciuni și de post, în pustie. A doua o patruzecime de arătări mângâietoare și întăritoare, după înviere. Una deschide calea ostanelilor vieții Sale trudnice și a pătimirilor Sale din ultimele zile. Cealaltă alcătuiește zorile de slavyă ale Soarelui dreptății, biruitor al întunericului, al păcatului și al morții. Abia ieșit din pustia Carantaniei, Hristos a început să vestească împărăția lui Dumnezeu: „*De atunci a început Iisus să propovăduiască și să spună: Pocăiți-vă căci s-a apropiat împărăția cerurilor!*” (Matei 4, 17). Tot despre ea vorbește cu Apostolii Săi și în ultimile Sale povățuiri. Am putea să spunem că împărăția lui Dumnezeu este primul și ultimul cuvânt al propovăduirii Sale.

Cînd rostim rugăciunea „Tatăl nostru” noi, în fiecare zi, pomenim această împărăție prin cererea „*vie împărăția Ta*”. În întâlnirea noastră de astăzi tot despre această împărăție a lui Dumnezeu vreau să mă ocup în scrisoarea mea de părintească povățuire.

Expresia „*împărăția lui Dumnezeu*” în înțelesul ei cel din-tîi și cel mai larg, înseamnă puterea supremă și veșnică a lui

Dumnezeu, stăpînirea Lui fără margini asupra universului, autoritatea de cîrmuire dumnezeiască asupra a tot ce există. Dar nu acest înțeles larg de putere absolută și veșnică a lui Dumnezeu, îl au în Noul Testament expresiile „împărăția lui Dumnezeu” și „împărăția cerurilor”, aceasta din urmă întîlnită numai la Evanghelistul Matei.

Amîndouă expresiile au același înțeles și înseamnă împărăția lui Mesia, împărăție anunțată și descrisă de vechii prooroci. Așadar, „împărăția lui Dumnezeu”, „împărăția cerurilor” se înstăpînește pe pămînt, în sînul poporului evreiesc la început o dată cu venirea lui Mesia în persoana lui Iisus Hristos. Slujirea Lui publică deschide o eră nouă în care Dumnezeu va împărăți mai deplin, după ce nouă oamenilor tot „*harul și adevărul ne-au venit prin Iisus Hristos*” (Ioan 1, 11). El deschide economia deplină a mîntuirii.

Întreagă istoria de mai înainte a mîntuirii n-a fost decît o umbră și o pregătire a răscumpărării omului săvîrșită de Mesia — Hristos.

Expresiile „împărăția lui Dumnezeu” și „împărăția cerurilor” folosite de multe ori în Noul Testament (întîia de 63 de ori, iar a doua de 32 de ori) au trei înțelesuri înrudite. Cu alte cuvinte, împărăția mesianică apare în trei faze, în trei etape sau — trei înfățișări, trei laturi. Latura de sus sau faza glorioasă, viitoare, este raiul sau paradisul. Latura de jos sau faza prezentă și văzută pe pămînt, este Biserica creștină. Latura lăuntrică, faza nevăzută, care totodată este și prezentă și viitoare, este harul care în mod nevăzut coboară din cer, de la Dumnezeu, în sufletele omenești. Pe scurt cele trei înțelesuri ale expresiilor, „împărăția lui Dumnezeu” și „împărăția cerurilor” se pot rezuma (cuprinde) în trei cuvinte: raiul, Biserica și harul. Acestor trei sensuri li se mai spune și faze sau laturi pentru că ele nu sînt despărțite, nici străine unele de altele. Pe toate ni le-a pus la îndemînă răscumpărarea înfăptuită de Împăratul Hristos. Harul vine din cer. Biserica ni-l cere mereu, ni-l cultivă, ni-l administrează prin Sfintele Taine și prin propovăduirea ei. Dacă colaborăm cu harul cel ceresc săvîrșim fapte bune, ne agonisim o comoară în cer, dobîndim intrare în rai unde „*cei dreți vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor*” (Matei 13, 43).

Pe Golgota Iisus Mesia este spînzurat pe cruce între doi tîlhari. El pătîmește de bunăvoie, nevinovat și ispășește păcatele lor, ispășește fărădelegile noastre și nelegiuirile tuturor oameni-

lor. Aici și acum ar fi potrivit să se audă strigarea Sfântului Ioan Botezătorul care zicea: „*Iată Mielul lui Dumnezeu, cel ce ridică păcatul lumii!*” (Ioan 1, 29). Pentru cei doi făcători de rele vecinătatea Mîntuitorului este o binefacere negrăită. Ea radiază haruri alese. Unul din tîlhari, cel din dreapta, primește harul lui Hristos. Luminat își recunoaște vinovăția, recunoaște în Iisus pe izbăvitorul Mesia, se căiește pentru relele pe care le-a făptuit de-a lungul întregii sale vieți și cere iertare, cere ocrotire: „*Apoi a zis către Iisus: Pomenește-mă, Doamne, cînd vei veni întru împărăția Ta. Și Iisus i-a răspuns: Adevăr grăiesc ție: astăzi vei fi cu mine în rai*” (Luca 23, 42, 43).

În înțelesul cel mai deplin al cuvîntului, „*împărăția lui Dumnezeu*”, adevărata împărăție cerească este raiul. Pentru credinciosul singuratic, pentru persoana creștinului, raiul se inaugurează, ia început o dată cu moartea și cu judecata particulară. Raiul este împărăția făgăduită celor săraci cu duhul, celor ce îndură prigonirea pentru dreptate (Matei 5, 3, 10); celor care fac voia Tatălui din ceruri (Matei 7, 21); pruncilor și celor ce se aseamănă lor (Matei 18, 3). Raiul este pămîntul pe care-l vor moșteni cei blînzi (Matei 5, 4); este bucuria Domnului în care este poftită să intre sluga bună cu talanții înmulțiți (Matei 25, 21, 23).

Pentru obștea cea mare a credincioșilor, „*împărăția cerurilor*” se va inaugura prin venirea a doua a Fiului Omului și prin judecata generală. „*Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului, toate semințiile pămîntului se vor boci și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu putere și cu o mare slavă*” (Matei 24, 30). A doua venire a lui Hristos va fi fulgerătoare. Nici un semn premergător nu va putea să prevestească epoca ei. Atunci smintelile ce vor exista în împărăția pregătitoare — în Biserică — vor fi smulse afară; vor fi despărțite pentru totdeauna neghina de grîu, caprele de oi, peștii cei mici de cei mari (Matei 13, 40, 41, 47—50; 25, 31—46).

La această judecată finală, Apostolii se vor împărtăși și ei de puterea împărătească a lui Hristos: „*De aceea vă pregătesc împărăția, după cum Tatăl Meu Mi-a pregătit-o Mie ca să ședefi pe tronuri și să judecați pe cele douăsprezece seminții ale lui Israel*” (Luca 22, 29—30).

În această împărăție Iisus va bea vinul cel nou al fericirii cu ucenicii Săi (Matei 26, 29); neamurile vor veni de la Răsărit și de la Apus și vor ședea la masă cu patriarhii Legii vechi

(Matei 8, 11—12). Acolo cei curați cu inima vor vedea pe — Dumnezeu, față către față, așa cum este (Matei 5, 8; I Cor. 13, 12), ca și îngerii (Matei 18, 10) și vor stăpîni împărăția ce le-a fost hărăzită de la întemeierea lumii (Matei 25, 34).

Iubiți credincioși,

În propovăduirea Sa bogată, cerescul nostru Dascăl s-a oprit și la latura de jos, la faza exterioară, dinafară, la etapa socială a împărăției lui Dumnezeu. Raiul este împărăția ce va să fie, împărăția viitoare. Biserica este împărăția care a ajuns deja pînă la noi, împărăția care se găsește în mijlocul nostru. Biserica este faza pregătitoare, etapa în dezvoltare, stadiul de luptă al împărăției cerurilor.

Odată a fost condus în preajma Domnului Iisus un om bolnav pe care duhul cel rău îl făcuse orb și mut. Fără să aștepte a fi rugat, milostiv cum era, Iisus l-a vindecat. A alungat duhul cel necurat care îl stăpînea și nenorocitul a ajuns din nou un om teafăr: „*Iisus l-a tămăduit, așa că mutul vorbea și vedea*” (Matei 12, 22). Pe cînd mulțimile mirate și însuflețite încep să se întrebe: „*Nu cumva acesta este Fiul lui David?*”, adică Mesia cel mult așteptat, pe atunci fariseii pizmătoreți, nu întîrzie să bîrfească zicînd: „*Omul acesta nu scoate dracii decît cu Beelzebul, domnul dracilor*”. Răspunzîndu-le Iisus apelează la legea minții sănătoase care cere oricărei ființe normale să nu lucreze împotriva ei înseși. Oricine are bun-simț nu-și taie craca de sub picioare. Experiența de toate zilele arată că dezbinările lăuntrice, vrăjmășiile din sînul lor, slăbesc orice însoțire omenească, orice împărăție, orice cetate sau familie. Această lege a conservării o știe și căpetenia demonilor și nicicînd nu s-ar învoi să izgonească pe ai săi din trupurile omenești cucerite. „*Dacă Satana scoate afară pe Satana, atunci este dezbinat; deci cum poate dăinui împărăția lui? ... Dar dacă eu scot afară dracii cu Duhul lui Dumnezeu — cu degetul lui Dumnezeu scrie Sfîntul Evanghelist Luca — atunci împărăția lui Dumnezeu a ajuns pînă la voi*” (Matei 12, 28; Luca 11, 20). Împărăția ajunsă la evrei în timpul vieții pămîntești a Domnului Hristos nu este alta, nu poate fi alta decît Biserica creștină pe care porțile iadului nu o vor birui și ale cărei chei au fost date în grija Apostolilor și a urmașilor lor, episcopii și preoții.

Evreii din vremea lui Iisus și mai ales mai-marii lor erau mult preocupați de venirea „*împărăției lui Dumnezeu*”. Cărtu-

(Matei 8, 11—12). Acolo cei curați cu inima vor vedea pe — Dumnezeu, față către față, așa cum este (Matei 5, 8; I Cor. 13, 12), ca și îngerii (Matei 18, 10) și vor slăpîni împărăția ce le-a fost hărăzită de la întemeierea lumii (Matei 25, 34).

Iubiți credincioși,

În propovăduirea Sa bogată, cerescul nostru Dascăl s-a oprit și la latura de jos, la faza exterioară, dinafară, la etapa socială a împărăției lui Dumnezeu. Raiul este împărăția ce va să fie, împărăția viitoare. Biserica este împărăția care a ajuns deja pînă la noi, împărăția care se găsește în mijlocul nostru. Biserica este faza pregătitoare, etapa în dezvoltare, stadiul de luptă al împărăției cerurilor.

Odată a fost condus în preajma Domnului Iisus un om bolnav pe care duhul cel rău îl făcuse orb și mut. Fără să aștepte a fi rugat, milostiv cum era, Iisus l-a vindecat. A alungat duhul cel necurat care îl stăpînea și nenorocitul a ajuns din nou un om teafăr: „*Iisus l-a tămăduit, așa că mutul vorbea și vedea*“ (Matei 12, 22). Pe cînd mulțimile mirate și însuflețite încep să se întrebe: „*Nu cumva acesta este Fiul lui David?*“, adică Mesia cel mult așteptat, pe atunci fariseii pizmătăreți, nu întîrzie să birfească zicînd: „*Omul acesta nu scoate dracii decît cu Beelzebul, domnul dracilor*“. Răspunzîndu-le Iisus apelează la legea minții sănătoase care cere oricărei ființe normale să nu lucreze împotriva ei înseși. Oricine are bun-simț nu-și taie craca de sub picioare. Experiența de toate zilele arată că dezbinările lăuntrice, vrăjmășiile din sînul lor, slăbesc orice însoțire omenească, orice împărăție, orice cetate sau familie. Această lege a conservării o știe și căpetenia demonilor și nicicînd nu s-ar învoi să izgonească pe ai săi din trupurile omenești cucerite. „*Dacă Satana scoate afară pe Satana, atunci este dezbinat: decî cum poate dăinui împărăția lui? ... Dar dacă eu scot afară dracii cu Duhul lui Dumnezeu — cu degetul lui Dumnezeu scrie Sfîntul Evanghelist Luca — atunci împărăția lui Dumnezeu a ajuns pînă la voi*“ (Matei 12, 28; Luca 11, 20). Împărăția ajunsă la evrei în timpul vieții pămîntești a Domnului Hristos nu este alta, nu poate fi alta decît Biserica creștină pe care porțile iadului nu o vor birui și ale cărei chei au fost date în grija Apostolilor și a urmașilor lor, episcopii și preoții.

Evreii din vremea lui Iisus și mai ales mai-marii lor erau mult preocupați de venirea „*împărăției lui Dumnezeu*“. Cărtu-

rarii lui Israil și-o închipuiau ca fiind însoțită de fenomene exterioare strălucitoare, de semne pe cer și de arătări cosmice. „*Fariseii au întrebat pe Iisus cînd va veni împărăția lui Dumnezeu. Drept răspuns, El le-a zis: Împărăția lui Dumnezeu nu vine în așa fel ca să izbească privirile. Nu se va zice: Uite-o aici, sau uite-o acolo. Căci iată că împărăția lui Dumnezeu este în mijlocul nostru*” (Luca 17, 20—21).

„*Împărăția lui Dumnezeu*” — Biserica — este arătată aici ca o realitate lucrătoare. Cînd noi rostim rugăciunea „Tatăl nostru” și cerem „*vie împărăția Ta*”, prin aceasta nu tăgăduim nicidecum sosirea împlinită a împărăției, ci dorim ca harul să pătrundă în sufletele tuturor în așa măsură ca ei să se înnoiască, să se desăvîrșească din ce în ce mai mult. Cînd ne rugăm „*vie împărăția Ta*” dorim ca Biserica pe care Hristos o iubește (Efes. 5, 25—32) să se dezvolte, dorim să fim ajutați la dobîndirea raiului ca să fim alături de Hristos și de toți sfinții Lui.

Iubiții mei fii sufletești,

Calitatea noastră de creștini, situația noastră de cetățeni ai „*împărăției cerurilor*”, este un mare dar de la Dumnezeu, este, nu un talant ci, o legătură grea de talanți care se cer sporii și valorificați. Să nu pierdem din vedere că în cuprinsul împărăției lui Dumnezeu, pot sta alături: neghina lîngă grîu; fecioarele neînțelepte lîngă cele înțelepte, peștii cei mici, de aruncat, lîngă peștii mari, de folosit; slugile harnice lîngă slugile leneșe; nuntașii cu haine de nuntă lîngă nuntașii nepăsători. Soarta lor în veșnicie, precum bine știm, va fi departe una de alta, ca cerul de gheenă.

„*Din zilele lui Ioan Botezătorul pînă acum (și pînă la sfîrșitul veacurilor) împărăția cerurilor se ia cu năvală și cei ce dau năvală (cei ce se silesc) pun mîna pe ea*” (Matei 11, 12). Să ne silim și noi, iubiții mei fii sufletești, ca harul să împărătească în sufletele noastre și să ne ducă la tot soiul de fapte bune: la iubirea și ajutorarea semenilor noștri, la ascultare de mai-marii noștri, la muncă cinstită, la cultivarea păcii și a cumpătării.

Biserica Ortodoxă și fiecare dintre noi ne rugăm pentru pacea a toată lumea și pentru unirea tuturor. Să nu șovăim a face aceasta cu căldură și cu stăruință. Și Dumnezeu păcii va fi cu noi.

Rugînd din toată inima pe Hristos biruitorul păcatului și al morții ca sfîntă Învierea Lui să vă aducă belșug de pace și de tărie sufletească, spor de sănătate și zile îndelungate, vă îmbrățișez cu părintească dragoste și vă zic:

„HRISTOS A INVIAT !”

Al vostru al tuturor voitor de tot binele și pururea către Domnul rugător,

† *TEOFIL*

Episcop al Vadului, Feleacului și Clujului

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

Data în reședința Noastră din Cluj, la praznicul Sfințelor Paști din anul Domnului 1969, aprilie 13.

„Iată voi zidi ceruri noi și pământ nou și nimeni nu-și va mai aduce aminte de lucrurile vechi, care nu vor mai veni în mintea nimănui“ (Isaia 65, 17).

† VALERIAN

Din milostivirea lui Dumnezeu, Epscop al Oradiei.

Iubitorului de Hristos cler și tuturor dreptcredincioșilor creștini, din această de Dumnezeu păzită Eparhie, har și îndurare de la Dumnezeu, Părintele nostru al tuturor, iar de la smerenia Noastră arhierescă binecuvîntări și salutarea bucuriei creștine:

„HRISTOS A ÎNVIAT !“

Iubiții mei fii duhovnicești,

Bunul Dumnezeu ne-a ajutat ca încă o dată să ne găsim laolaltă, sărbătorind mărita și sfînta zi, una a sîmbetelor, Impărăteasă și Doamnă, praznicul praznicelor și sărbătoarea sărbătorilor, Paștile, sărbătoarea luminii și a vieții, ziua cînd serbăm omorîrea morții și prăbușirea iadului.

Pe întinsul covor al naturii, țesut din mii de floricele, pe care se zbenguie mielușei și copiii nevinovați, în concertul celdau miile de păsări ale cerului și-n mijlocul bucuriilor ce ni le aduce dulcea primăvară, sărbătorim Praznicul Paștilor, al învierii naturii, dar mai ales al Învierii lui Hristos, care ne-a scos din întunericul păcatului și al morții, deschizîndu-ne larg porțile vieții veșnice, făcînd din omul cel vechi al păcatului omul cel nou al luminii, al vieții celei noi și veșnice.

Protopărinții noștri, prin neascultare, lăcomie și mîndrie, au părăsit lumina și viața din Eden, pentru a se îndulci de gustul păcatului și al morții veșnice.

Prin învierea sa, Domnul Hristos a ridicat ființa omenească din robia păcatului și a morții, chemînd-o la viață nouă, la sînul lui Dumnezeu, de unde căzuse prin propria sa vrere.

De Sfintele Paști toți creștinii se curăță și se îmbracă cu haine noi sau cu ce au mai frumos și mai bun, apărînd altfel

decît în zilele celelalte, arătînd ca oameni noi. Înnoirea în haine și-n curătenia trupului nu este deajuns creștinului dacă el nu se înnoiește și duhovnicește, devenind un om cu adevărat nou. Din putreziciunea morții și din fundul mormîntului, Hristos ne-a scos la lumină și la viață veșnică. Dar pentru a ne împărtăși de roadele luminii și vieții veșnice, noi trebuie să îngropăm pe omul cel vechi — Adam — și să ne transformăm în oameni noi, prin împărtășirea din harul lui Dumnezeu, prin credință și fapte bune, fiecare avînd puterea de a deveni om nou asemenea Domnului Hristos cel înviat din morți.

Dragii mei fii sufletești,

Deși omul a fost creat și așezat ca rege al naturii, alunecarea sa în păcat a făcut ca întreaga fire să intre în suferință. Într-o lume întunecată de păcat, omenirea simte o sete chinuitoare pentru lumina frumuseții morale pierdute, adică pentru sfințenie. De aceea toate *lucrurile noi*, neprofanate încă de folosirea lor, au, în spiritul Sf. Scripturi, un caracter sfînt. Primele roade ale recoltelor, ca și noii născuți, sînt rezervați lui Dumnezeu; anumite jertfe se făceau din animale tinere, care nu fuseseră puse la muncă; chivotul legii putea fi tras numai pe un car nou, tras de animale care n-au mai lucrat și la alte munci. Chiar Hristos a fost pus „într-un mormînt nou, în care nu fusese nimeni pus” (Ioan 19, 41).

Atracția aceasta a poporului lui Dumnezeu față de tot ce este nou și neîntînat, se traduce — pe plan social-istoric — în așteptarea continuă a unor *timpuri noi*, a unei perioade nesfîrșite de istorie pămîntească, care avea să se desfășoare sub egida unor înalte principii morale și sociale, garantate de Mesia cel făgăduit. Aceste *timpuri noi* mult așteptate, echivalează — după profeția lui Isaia — cu o adevărată creație din nou a lumii, prin puterea lui Dumnezeu, căci El zice: „*Iată voi zidi ceruri noi și pămînt nou și nimeni nu-și va mai aduce aminte de lucrurile vechi, care nu vor mai veni în mintea nimănui*” (Is. 65, 17).

Așa s-a realizat alianța V. Testament, prin care Dumnezeu încheie legămîntul cu poporul în care avea să se nască Hristos, legămînt mereu înnoit prin toți sfinții și profeții V. Testament, de la Avraam și Moise pînă la ultimul profet.

Din nefericire, însă, înțelesul *timpurilor noi* și al *Canaanului* a fost greșit interpretat de poporul ales, biruind concepția materială și omenească, așteptîndu-se un Mesia politic, în locul unui Mesia înnoitor al vieții spirituale a omenirii.

Hristos Mîntuitorul, venind în lume, pune într-adevăr bazele unui *legămînt nou*, ale *legămîntului mesianic*. Nici cînd — în istoria lumii — *ideia înnoirii* n-a căpătat asemenea proporții ca în alianța mesianică a lui Iisus, încheiată cu lumea întreagă. El vine cu o învățătură nouă, noutate care pleacă chiar din începutul predicii Sale, cînd ascultătorii lui sînt izbiți de noutatea învățăturii Sale, precum arată Sf. Ev. Marcu, după vindecarea îndrăcitului, cînd mulțimea înspăimîntată se întreabă, zicînd: „*Ce este aceasta? Și ce este această învățătură nouă?*” (Marcu 1, 27).

Deși Hristos n-a venit în lume să strice legea, ci s-o plinească (Matei 5, 17), El opune, însă, întotdeauna vechii înțelegeri și vechiului spirit de interpretare a învățăturilor Scripturii, învățătura Sa și spiritul nou de înțelegere a prescripțiilor legii vechi (Matei 5, 21—48). Hristos nu acceptă sub nici o formă calea compromisului, ci impune soluții radicale pentru realizarea omului nou, pentru că nu se poate pune petec nou la haină veche, așa după cum nu se poate pune vin nou în burduf vechi (Mat. 9, 16). În împărăția cea nouă, pe care vrea să o întemeieze, Mîntuitorul nu găsește loc păcatului. Cînd vorbește de păcat, El recomandă ca remediu securea care să taie păcatul de la rădăcină, pentru ca nimic să nu mai rămînă din acesta în ființa noastră.

Iubirea de Dumnezeu și de aproapele este pusă în capul tuturor poruncilor. Deși această poruncă — într-un înțeles mai strîns — se găsește și în V. Testament (Levit. 19, 18), totuși Mîntuitorul o numește *porunca Sa*, pentru că adevărata iubire doar cu El începe. Iubirea din *porunca nouă* a lui Iisus capătă sensul iubirii de Dumnezeu Tatăl față de lumea pe care a creat-o și pe care a iubit-o în așa măsură încît a dat pe însuși Fiul Său Unul Născut, pentru mîntuirea ei. (Ioan 3, 16). Iubirea lui Hristos intră în cadrul larg al comuniunii prin dragostea dintre persoanele Sf. Treimi și dintre Hristos și Apostolii Săi. „*Precum m-a iubit pe Mine Tatăl, așa v-am iubit și eu pe voi: rămîneți întru dragostea Mea*”, spune Hristos către ucenicii Săi (Ioan 15, 9), pentru ca să adauge apoi: „*Aceasta este porunca mea: să vă iubiți unul pe altul, cum v-am iubit și eu pe voi. Mai mare dragoste decît aceasta nimeni nu are ca viața lui să și-o pună pentru prietenii săi*” (Ioan 15, 13).

Pe această iubire, împinsă pînă la sacrificiul total pentru prieteni, întemeiază Hristos noua sa lege la Cina cea de taină, cînd spune: „*Acest pahar este legea nouă, întru sîngele meu, care se varsă pentru voi!*” (Luca 22, 20). Între legea veche de pe

muntele Sinai și legea nouă a lui Hristos, este o imensă diferență: legea veche era pecetluită cu sîngele unor animale, pe cînd legea nouă poartă pecetea sîngelui Fiului lui Dumnezeu, fiind o jertfă desăvîrșită; legea veche a fost scrisă pe piatră, pe cînd legea nouă este scrisă în *inimi de carne* (II Cor. 3, 3); legea veche ucide spiritul, pe cînd legea nouă este dătătoare de viață.

În această lege nouă se capătă iertarea păcatelor prezisă de profeți, prin jertfa lui Iisus Hristos (Evrei 10, 11—18), iar sîngele noii legi se dă în Sf. Împărtășanie, vinul euharistic nefiind el însuși decît o anticipare a vinului nou, care se bea în cer la sfîrșitul veacurilor, în împărăția lui Dumnezeu Tatăl (Matei 26, 29).

Această lege nouă este singura care reușește să realizeze omul nou, după care tînjește lumea întreagă de veacuri, iar această reînnoire a omului va aduce reînnoirea întregului univers. *Noul Adam*, care dă viață tuturor — așa cum cel vechi a adus în lume suferințele și moartea — nu este altul decît Iisus Hristos (I Cor. 15, 22). Prin Adam cel dintîi — care a fost capul lumii căzute în păcat — omul cel vechi era robul păcatului. Omul nou însă, după răscumpărare, este omenirea reînnoită în Hristos, pentru că în trupul său propriu, Hristos a făcut din păgîni și din iudei un singur om nou (Efes. 2, 15). Acest om nou este regenerat prin *dreptate*, prin *sfințenie* și *adevăr*, putînd fi socotit de acum pe bună dreptate făptură a lui Dumnezeu (Ef. 2, 10). Căci dacă cineva este în Hristos, el este o făptură nouă, după cum spune Sf. Apostol Pavel, cele vechi fiind trecute, toate făcîndu-se noi (II Cor. 5, 17).

Dar, transformarea omului vechi în om nou nu se face în salturi spectaculare, ci printr-o stăruință continuă, zi de zi, chiar dacă omul trupesc din noi slăbește și se destramă, urmînd astfel legilor aspre ale naturii (II Cor. 4, 16). Ea este o neîncetată lepădare de omul cel vechi al trupului și îmbrăcarea în omul cel nou, prin trăirea unei vieți noi, al cărei model este unul singur: Iisus Hristos. Iar urmarea sau imitarea lui Hristos, nu înseamnă altceva decît restaurarea în noi a chipului lui Dumnezeu după care am fost creați, dar pe care am reușit să-l întunecăm prin păcat.

Transformarea omului vechi în om nou este, mai presus de orice, o lucrare a Sfîntului Duh, care însoțește pe creștin, începînd cu baia botezului, și-l hrănește ca pe un copil mic cu „*laptele duhovnicesc și neprefăcut al cuvîntului lui Dumnezeu*“, după imaginea folosită de Sf. Scriptură (I Petru 2, 2).

Opera de reînnoire nu se poate limita la om, ci ea trebuie să se extindă la toată lumea, pentru că prin întruparea sa Hristos a împăcat toată făptura cu Dumnezeu, nu numai pe om, căci toată făptura așteaptă într-un fel sau altul mîntuirea (Rom. 8, 19, 23). Dar această mîntuire a toată lumea nu se va înlăptui decît la sfîrșitul veacurilor, în „*cerurile cele noi și în pămîntul cel nou unde va locui dreptatea*” (II Petru 3, 13).

Prin înălțarea Sa cu trupul la cer, Hristos a inaugurat o cale nouă și vie, care duce la sanctuarul ceresc. În Apocalips este descrisă cu amănuntul această fază finală a reînnoirii viitoare a întregii făpturi. Cetatea lui Dumnezeu, opusă cetății stricăcioase pămîntești, este numită „*Ierusalimul cel nou*” și ea este plină de prezența lui Dumnezeu. Gătită ca o mireasă, această cetate a lui Dumnezeu este suprema realizare a Legii celei noi, prin faptul că Dumnezeu va ajunge să *locuiască cu oamenii* (Apoc. 2, 3). Întreaga făptură va lua parte la acest sublim act al reînnoirii, cînd vechiul cer și vechiul pămînt vor dispărea, înlocuite de altele noi. Momentul va fi salutat de cei bătrîni și de cei aleși, cu un cîntec nou, prin care se va prăznui opera mîntuirii lumii, deja săvîrșită.

În cadrul acesta sărbătorească, spune Sf. Ev. Ioan, se va auzi glasul lui Dumnezeu, care va striga: „*Iată eu fac toate lucrurile noi. Eu sînt Alfa și Omega, începutul și sfîrșitul*” (Apoc. 2, 5), arătîndu-ne prin aceasta că temelia oricărei înnoiri este Dumnezeu însuși, înnoirea fiind sfîrșitul operei de mîntuire, săvîrșită prin Iisus Hristos, care după cuvîntul Sf. Irineu „*venind El însuși, a adus cu sine înnoirea întregii lumi*”. Luminat de flacăra unei adînci revelații, Mihail Eminescu, cu înțelepciunea unui adevărat inspirat, prinde în versurile unice ale Glcsei sale principiul de căpetenie ce ar trebui să călăuzească preocupările oricărui om, prin noianul tuturor frămîntărilor zilnice ale vieții pămîntești, scriind:

*„Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate”.*

El ține să ne atragă atenția că în acest nesfîrșit amestec de „*vechi*” și „*nou*”, care este firul vieții noastre în timp, regula elementară a purtării omului trebuie să fie respectarea legii morale fundamentale a distincției clare dintre bine și rău, scriind în continuare:

*„Ce e rău și ce e bine
Tu te-ntreabă și socoate”.*

Poetul este convins că cheia adevăratei fericiri, pe care toată lumea o caută, se găsește în cunoașterea exactă a ceea ce este bine și ceea ce este rău, în înfăptuirea binelui și ocolirea răului.

Din nefericire însă, de multe ori ni se întâmplă ca noi oamenii să nu avem viziunea clară a binelui și a răului, să socotim a fi bine ceea ce este rău, și rău ceea ce este bine. Lucrul acesta se întâmplă mai des când ne aflăm în fața a *ceva nou* pe care n-am reușit să-l cunoaștem. Dacă pe lângă lucrurile vechi trecem fără să băgăm de seamă, lucrurile noi ne atrag totdeauna atenția în mod deosebit, căci noutatea ne mișcă sufletul, ne procură emoții și ne obligă să luăm atitudine.

Iubiții mei fii duhovnicești,

Ce concluzii practice putem trage din învățăturile Sf. Scripturi despre *înviere* și despre *lucrurile noi*, față de Paștile anului 1969?

Fără îndoială că această nouă etapă a vieții noastre, cuprinsă în durata unei învîrtiri a pămîntului nostru, în jurul soarelui, atît timp cît n-am parcurs-o, ni se prezintă în mintea noastră ca o tablă sau coală de hîrtie curată, nescrisă, imaculată, neîntinată de nici o murdărie, de nici un păcat, și pe care noi vom scrie ceea ce vom dori, după felul cum ne vom putea orienta în problemele fundamentale de credință și morală practică, pe care le-am îmbrățișat. Urmînd sfatul marelui Eminescu, de a cumpăni în chip matur, „*ce e rău și ce e bine*” și folosind ca ghid învățăturile creștine — ce vi le-am arătat mai înainte — am putea aduce lui Dumnezeu ca prinos curat viața noastră creștină înnoită în hainele virtuții.

Făcînd acest lucru ar însemna a lua hotărîrea de a începe procesul reînnoirii ființei noastre spirituale, spre a ajunge la realizarea *omului nou*, de care omenirea întreagă și noi înșine, avem astăzi nevoie. Omul acesta nu poate fi decît omul iubirii, al păcii, al dreptății sociale și al progresului spiritual, moral și social, care-și iubește și jertfește chiar viața sa omenească pentru binele obștii românești, pentru patria noastră scumpă și dragă: România Socialistă.

Știința și tehnica au înregistrat în vremea noastră, realizări care vor fi pomenite veșnic în istoria omenirii, ca niște performanțe epocale. S-au făcut transplantări de inimi omenești, s-a călătorit spre lună și înapoi și este aproape ziua cînd oamenii vor fi în lună și pe alte planete. Acum toți își vor putea aduce aminte

că omul este de la Dumnezeu și poate ști toate, precum grăiește Scriptura.

De Sf. Paști ale anului 1969, vă cer tuturor să fiți fii buni ai Bisericii străbune.

În aceeași măsură și cu aceeași putere, fiți buni cetățeni iubitori și jertfitori, pînă la ofranda vieții voastre, pentru binele, fericirea și progresul patriei noastre dragi și scumpe: România Socialistă.

Să facem un zid de nepătruns al solidarității românești în jurul guvernului poporului.

Să fim uniți în munca noastră.

Să fim uniți în apărarea păcii.

Să fim uniți în apărarea patriei române.

*Să fim uniți în dragoste pentru toți oamenii
și toate popoarele.*

Înlăturați vrajba și dezbinarea care este de la diavolul. Iubiți pacea, iubirea și frăția, care sînt de la Dumnezeu.

Îndreptîndu-ne, deci, gîndurile pline de dragoste și încredere, mai întîi față de iubirii ocîrmuitori ai patriei noastre, ne rugăm — nu cu cuvintele noastre, ci cu cuvinte cuprinse în liturgia Sf. Vasile cel Mare — Atotputernicului: *Pomenește, Doamne, pe Conducătorii Republicii Socialiste România. Încununează-i pe dîșii cu arma adevărului, cu arma bunăvoinței, veghează asupra capului lor în ziua de război, întărește brațul lor, înalță dreapta lor, întărește stăpînirea lor, dăruiește lor adîncă și statornică pace: pune în inimile lor gînduri bune pentru Biserica Ta și pentru tot poporul Tău, ca, întru liniștea lor, viață pașnică și netulburată să viețuim, întru toată cucernicia și curăția”.*

„... Pomenește, Doamne, poporul ce stă înaintea... Cămrile lor le umple de tot binele; căsniciile lor în pace și întru unire le păzește; pe prunci îi crește, tinerețile le călăuzește, bătrînețile le întărește; pe cei slabi de suflet îi îmbărbătează, pe cei risipiți îi adună”... „Adu-ți aminte, Dumnezeule, și de toți cei ce au trebuință de marea Ta milostivire”... „Însuși, tuturor toate le fii, Cel ce știi pe fiecare și cererea lui, casa și trebuința lui...”.

„... Pe toți ne primește întru împărăția Ta, fii ai luminii și fii ai zilei arătîndu-ne; pacea Ta și dragostea Ta dăruiește-ne-o nouă, Doamne, Dumnezeul nostru, că Tu toate ni le-ai dat nouă”.

Nu uitați niciodată cuvîntul Scripturii:

„Lepădați chipul de viețuire din trecut al omului celui vechi, care piere în poftele lui cele ademenitoare și înnoind duhul minții

voastre, să vă îmbrăcați în omul cel nou, în dreptate, în sfințenie" (Efes. 4, 21—24).

De Sf. Paști, praznicul luminii, vieții și păcii, pășind la rugăciune de mulțumită lui Dumnezeu, să zicem toți așa:

Tatăl nostru cel ce ești acolo-n Ceruri,
Numele sfințească-Ți-Se, cum grăi Iisus;
Vie Doamne și aici împărăția Ta,
Pe pământ de-a pururi, cum e și în Cer!
Pîinea noastră cea de toate zilele o cer!
Și ne iartă nouă tot ce am păcătuit,
Cum iertăm și noi celor ce ne-au greșit.
În ispită nu ne duce, ci să ne păzești,
Și de cel viclean tot timpul să ne izbăvești.
Că a Ta este împărăția și puterea, Bunule!
Șlava și mărirea, Doamne Dumnezeule.
Tatăl, Fiul, Sfîntul Duh: într-Unul Te mărim,
De acum și pînă-n vecii vecilor, Amin!

Doresc tuturor ca Sf. Paști să aducă în casele voastre îndes-
tulare, lumină și pace, în această viață, iar în viața cea veșnică,
doresc tuturor să se regăsească de-a dreapta lui Dumnezeu, bucu-
rîndu-ne cu toți sfinții de tot ceea ce a pregătit bunul Dumnezeu
pentru noi, mai înainte chiar de a fi lumea.

„HRISTOS A INVIAT !“

Al vostru rugător către Dumnezeu,

† VALERIAN ZAHARIA
Episcopul Oradiei

Data în reședința Noastră Episcopală din Oradea, Dum-
nică 13 aprilie 1969, la Praznicul Învierii Domnului.

O VIZITĂ ISTORICA

Intre 3—25 ianuarie a. c. o delegație a Bisericii noastre, formată din Prea Fericitul Patriarh Justinian, I P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, P. S. Episcop Antim, vicar patriarhal, P. Cuv. Arhim. Vartolomeu Anania și smerenia mea, a făcut o vizită Bisericilor vechi orientale din India, Etiopia și din R. Arabă Unită. Desigur că această vizită are o însemnătate deosebită, deschizându-ne zarea unei vieți spirituale străvechi, pe care pînă acum n-am cunoscut-o decît în general. Ea ne-a dat posibilitatea totodată să luăm contact și cu viața deosebită a popoarelor din părțile acelea.

Firește că în prezentarea pe care o fac nu mă pot extinde asupra tuturor aspectelor, nici nu pot expune mulțimea manifestărilor și varietatea impresiilor.

În primul rînd însă țin să mulțumesc lui Dumnezeu, pentru că, fiind sub ocrotirea aripilor Lui, delegația noastră a putut să călătorească peste mări și țări, pe aripi de avioane, cu mașinile pe diferite șosele și să se întoarcă încărcată de trăiri spirituale intense și de amintiri neșterse.

Mulțumim de asemenea Bisericii noastre, tuturor ierarhilor, preoților și credincioșilor — și de la noi și din părțile pe care le-am vizitat — care, prin rugăciunile lor, ne-au ajutat să ne împlinim misiunea.

Această vizită se încadrează în lucrarea Bisericii noastre, în frunte cu P. F. Patriarh Justinian, de apropiere între Bisericile creștine. Această lucrare își întinde brațele dragostei frățești către toate Bisericile creștine fără deosebire. De aceea era cu atît mai important să arătăm printr-o delegație reprezentativă dragostea noastră frățască față de Bisericile vechi orientale, cu care Bisericile Ortodoxe n-au mai avut legături strînse de 1.500 de ani, de la Sinodul calcedonian, cînd s-a făcut ruptura.

De abia epoca modernă, cu mijloacele așa de rapide de circulație, cu vizitele care se fac în toate părțile lumii pe linie de stat și de Biserică, a deschis posibilitățile unor contacte mai vii

între Bisericile noastre, posibilități manifestate în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor și al altor organisme bisericești internaționale, ca și în vizite reciproce.

În felul acesta și Biserica Ortodoxă Română a început să aibă legături mai strânse cu Biserica Ortodoxă Siriană, cum se numește ea, din statul Kerala (India) și din alte părți ale Indiei și cu Biserica Ortodoxă din Etiopia și cu Biserica Ortodoxă Coptă din R.A.U. și cu Biserica Armeană, căreia P. Fer. Patriarh Justinian i-a făcut o vizită mai anii trecuți.

Întii desigur că au venit reprezentanții acestor Biserici în vizită la Patriarhia noastră. Astfel, Mitropoliți și teologi ai Bisericii Ortodoxe Siriene din India au vizitat țara și Biserica noastră. De mai multe ori și-au exprimat dorința și au invitat stăruitor pe P. F. Patriarh Justinian să viziteze Biserica lor. La fel anul trecut o delegație a Bisericii Etiopiene, în frunte cu locțiitorul de patriarh, I. P. S. Theofilos, a făcut o vizită Bisericii noastre nu numai la București, ci și la Sibiu și în alte centre. Cu această ocazie a fost transmisă din partea S. Sale Patriarhului și a Sinodului Bisericii Etiopiene, invitația de a le face o vizită. Invitații scrise către P. F. Patriarh Justinian au sosit în decembrie 1968 de la catolicosul (patriarh) Augen I al Bisericii Ortodoxe Siriene și de la Patriarhul Abuna Basilios al Bisericii etiopiene. Astfel s-au împreunat cele două invitații și delegația noastră a pornit în 3 ianuarie, în zi de iarnă, pe căile văzduhului, ca să răspundă la chemarea fraților de peste mări și țări.

Despărțiți odinioară, astăzi sîntem apropiați, pentru că distanțele geografice nu mai contează, iar pe de altă parte sufletele care se întîlnesc nu țin seamă de spațiu și de timp, pentru că ele se înțeleg cu o limbă care este dincolo de spațiu și de timp, limba dragostei.

Călătoria noastră a fost liniștită. La Sofia era zăpadă, la Atena ploaie rece de toamnă, la Cairo în schimb, unde am sosit pe la ora 11 noaptea, era cald și bine. Întîmpinați de ierarhi ai Bisericii copte, P. S. Samuel a transmis dorința Patriarhului copt Kirilos al VI-lea, ca Prea Fericirea Sa și membrii delegației să fie oaspeți de onoare ai Bisericii copte.

La aeroport erau prezenți ambasadorul țării noastre Dl Titus Sinu și alți membri ai Ambasadei române.

La Cairo. — A doua zi, 4 ianuarie, avînd la dispoziție o jumătate de zi, am mers la catedrala din Cairo, unde Patriarhul Kirilos a făcut o slujbă de mulțumire, iar pe urmă ne-a primit la reședința sa împreună cu toți episcopii care erau în jurul lui.

În cuvîntul pe care l-a rostit, Patriarhul Kirilos și-a exprimat bucuria întîlnirii noastre, precum și speranța că în curînd o delegație a Bisericii Copte va face o vizită Bisericii Ortodoxe Române, dat fiind că Biserica Ortodoxă Română a făcut o invitație în sensul acesta.

Răspunzînd, P. F. Patriarh Justinian a arătat că Biserica Ortodoxă Română a susținut, în cadrul conferințelor pan-ortodoxe de la Rhodos, ca în relațiile cu celelalte Biserici atenția Bisericii Ortodoxe să se îndrepte în primul rînd către Bisericile vechi orientale de care sîntem mai apropiați. În felul acesta, la stăruința Bisericii noastre, s-a înființat o comisie interortodoxă, formată din cîte doi teologi din fiecare Biserică Ortodoxă, care urmează să se constituie și să se ajungă la discuții cu comisia Bisericii Orientale, ca astfel să se formuleze posibilitățile de unitate între Bisericile acestea. Totodată Preaferioirea Sa a arătat că legăturile dintre Biserici constituie și o contribuție la întărirea legăturilor dintre popoare, la prietenia dintre ele și prin aceasta la pacea a toată lumea. Invitația făcută de Patriarhia noastră episcopilor Samuil și Grigorie, de a ne vizita acasă, e preludiul vizitei pe care ne-o va face Patriarhul Kirilos însuși.

Avînd timp puțin, după aceasta am fost conduși la cîteva din bisericile pe care le are Biserica Coptă în Cairo, unele străvechi iar altele biserici noi. Astfel am vizitat cetatea construită de împăratul Traian, cel care a cucerit și Dacia, și care este numită Babilon (pomenită, după cum susțin cei din părțile acelea, în epistola I a Sf. Apostol Petru), între zidurile căreia s-au ridicat primele biserici creștine pe pămîntul Egiptului, unde se spune că a propovăduit Sf. Evanghelist Marcu. Acolo am vizitat biserica veche, numită „Biserica atîrnată“, pentru că a fost ridicată deasupra zidurilor. Am văzut și biserica mai veche a sfinților mucenici Serghie și Vah.

Am vizitat de asemenea Muzeul Bisericii Copte, în care am văzut în mod limpede cum s-a făcut trecerea de la credințele vechi ale Egiptului la credința creștină, cum pe capitellurile coloanelor și pe alte construcții figura zeului de dinainte este înlocuită progresiv, la început mai timid pe urmă din ce în ce mai puternic, cu chipul lui Iisus Hristos sau cu semnul Sf. Cruci.

Crucea coptă are la cele 4 brațe cîte trei „bucle“, și aceasta reprezintă după credința lor pe cei 12 Apostoli ($4 \times 3 = 12$).

Am văzut apoi biserica cea nouă, o biserică monumentală, mare, cuprinzătoare, în care sînt așezate moaștele Sf. Marcu, care, în vremea în care Egiptul era sub stăpîniri străine, au fost duse în Occident, dar care în anul trecut au fost aduse înapoi.

În felul acesta ne-am dat seama că Biserica Coptă, care în Egipt numără 5 mil. de credincioși, este o Biserică vie, îndreptată nu numai spre trecut, ci și prin spre problemele actuale, înțelegătoare a tendințelor de apropiere și înfrățire între Biserici și între popoare.

Se înțelege că, fiind la Cairo, n-am putut să nu trecem și să nu vedem vechile monumente ale Egiptului: cele trei piramide de la marginea orașului și Sfinxul care stă în fața lor. Desigur că aceste monumente ne-au impresionat ca pe toți vizitatorii. Piramidele exprimă credința în nemurire, în viața cea veșnică, cei care le-au zidit căutând să-și asigure nu numai nemurirea sufletului, ci și nemurirea trupeză, adică să nu putrezească nici trupul, nădăjduind că va veni o vreme în care se vor întoarce la viață.

Dar mai impresionant decât piramidele este Sfinxul, care ni s-a părut că exprimă tendința permanentă și fundamentală a spiritului uman de a pătrunde dincolo de aparențe, dincolo de ceea ce se vede și se aude, la însăși taina care stă la temelia a tot ceea ce există. Figura aceea a Sfinxului, care se zice că reprezintă fața unui faraon ce a existat, întruchipează omul în general, pentru că privirea lui este o privire care pătrunde dincolo, care merge departe spre infinit, spre nemărginit, care exprimă tocmai această sete a sufletului omenesc, a rațiunii umane, de a nu se odihni niciodată și de a împinge totdeauna mai departe cercul de cunoaștere, cercul de descoperire a ceea ce este dincolo de ceea ce-i cunoscut, de ceea ce-i văzut. Urechile Sfinxului sînt ca niște aparate, să zicem așa, foarte sensibile, care ai impresia că vor să prindă nu atît zgomotele vieții, cît tăcerea adîncimilor, însoțind astfel și privirea și arătînd că întreaga ființă a omului, cu toate simțurile lui, și cu văzul și cu auzul, este îndreptată, prin puterea spiritului, spre regiunea aceea profundă din care izvorăsc toate și în care se întorc toate. De aceea, Sfinxul este un monument veșnic și de aceea adevăr a grăit, la un spectacol de sunet și lumină la piramide, vocea care exprima Sfinxul, că „în fața mea s-au plecat veacurile, au trecut faraoni măreți și s-au întors în pulbere și istoria poate nu mai știe nimic de ei. A trecut și Napoleon pe aici cu toată fala lui și a pierit, iar eu am rămas și rămîn peste veacuri“.

A rămas nu pentru că este piatră, căci și piatra piere și se transformă în pulbere, a rămas pentru că este expresia spiritului uman, veșnic nemulțumit, veșnic neliniștit, veșnic căutător a ceea ce este dincolo de tot ce vedem.

În India. Cu această stare sufletească, a bucuriei că ne-am întîlnit cu o Biserică soră, cu o Biserică vie, care ține tradițiile vechi și a bucuriei că ne-am întîlnit cu simbolul spiritului uman, care tinde spre infinit, ne-am urcat pe aripile altui avion și seara pe lună am călătorit la 10.000 m înălțime, peste țări și mări. Am făcut un popas la Kuwait.

De aici al doilea popas a fost în India, în marele oraș Bombay, unde am ajuns la ora 2,05 noaptea și unde eram așteptați de preoți și credincioși, în frunte cu Mitropolitul Koorilos. Ne-au întîmpinat cu multă dragoste și, după obiceiul local, ne-au pus cununi de flori în jurul gîtului.

După trei ore am plecat cu alt avion de curse interne și pe parcurs am văzut peisajul care se așterne privirilor; de o parte Marea Arabică, de altă

parte munții, și regiunea care era nu cu păduri de stejari, de fagi sau de brazi, ci cu păduri de cocotieri, de palmieri, de bananieri și de copaci de cauciuc. O perspectivă deosebită, în care marea și muntele, pădurile acelea tropicale, culturile de orez și alte culturi, dădeau impresia unei lumi noi, deosebită de lumea noastră

După mai trei ore de zbor am ajuns în portul Cochîn, coborînd pe pămîntul statului Kerala (sudul Indiei). Aici am fost întâmpinați de Mitropoliții Atanasios, Teofilos și Clemis, de teologul Paul Vergheze, decan al Facultății de Teologie, de preoți și credincioși, îmbrăcați după felul lor, deosebit de al nostru. Ne-au întâmpinat cu multă bucurie, cu cununi de flori, cu fanfare, cu cîntări, cu aplauze etc. Ne-am îmbarcat în mașini și, însoțiți de o mulțime de alte mașini ale credincioșilor, am mers spre localitatea Ernaculan, unde am intrat în biserică. Era 5 ianuarie zi de Duminică.

Am asistat la Sf. Liturghie (săvîrșită de Mitropolitul Severios), care a durat o oră și jumătate, iar pe urmă am fost salutați în mod oficial, exprimîndu-se bucuria că P. F. Patriarh Justinian a acceptat invitația — Prea Fericirea Sa fiind primul Patriarh ortodox care cercetează Biserica din India — și încrederea că această vizită va contribui la întărirea prieteniei dintre Bisericile ortodoxe și Biserica siriană. P. F. Patriarh Justinian a răspuns, arătînd că vizita aceasta este expresia dragostei frățești a Bisericii noastre față de Biserica din părțile acleia, că între noi există elemente comune, care nădăjduim să ducă la o mai mare apropiere între Bisericile noastre.

La masa care a urmat, au fost mai multe cuvîntări în care s-a arătat prețuirea față de țara noastră și față de Biserica noastră. Mai tîrziu am aflat că Biserica Ortodoxă Siriană din Kerala a tipărit o broșură, avînd pe coperta din față chipul P. F. Patriarh Justinian, iar în cuprins biografia tuturor membrilor delegației, precum și o expunere a istoricului și a vieții Bisericii noastre Ortodoxe Române. Această broșură a fost răspîndită în toate bisericile lor, în așa fel încît pretutindeni unde am fost întâmpinați cei care luau cuvîntul arătau o bună cunoaștere atît a țării cît și a Bisericii noastre. Știri despre vizita noastră au apărut de asemenea în diferite ziare.

Și aici P. F. Patriarh Justinian a răspuns, arătînd care este viața Bisericii Ortodoxe în țara noastră, cît de strînse sînt legăturile Bisericii noastre cu cultele din țara noastră și cum Biserica Ortodoxă Română merge pe linia ecumenismului, în sensul unei unități, nu în uniformitate, ci în diversitate, prin recunoașterea tradițiilor variate ale diferitelor Biserici. Pe calea aceasta și legăturile cu Biserica Siriană pot să se intensifice.

Am pornit apoi cu mașinile spre orașul Kotayam, centrul în care este Patriarhia Bisericii Ortodoxe Siriene. În drum am fost întâmpinați în cinci parohii de mulțimi de credincioși, cu clopote, cu urale, exprimînd marea dragoste și mare bucurie că întâmpină o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Patriarhul Justinian.

Cînd am ajuns în oraşul în care este Patriarhia, un oraş cam de 40.000 de locuitori, am rămas surprinşi de priveliştea pe care am avut-o. De pe la mijlocul oraşului, strada principală era numai o mare de capete; casele erau pline de oameni, peste tot lume înţesată care ne aştepta.

N-aş putea spune cîţi au fost, zeci de mii de credincioşi nu numai ortodocşi şi romano-catolici şi hinduşi, pentru că în statul Kerala majoritatea o formează hinduţii şi apoi vin creştinii, care sînt împărţiţi în ortodocşi sirieni şi romano-catolici.

Mulţimea aceasta imensă însă, cu tot entuziasmul şi cu toate aplauzele ei, era foarte disciplinată. O procesiune cum numai în India se poate vedea — cu elefanţi, cruci mari, umbrele colorate variat şi cusute cu aur, steaguri, fotografiile P. F. Patriarh Justinian şi Catolicosului Augen purtate de credincioşi, fanfară, tobe ş. a.

Ni s-a făcut un coridor prin mulţime, oamenii de la sine aliniindu-se şi ţinîndu-se de mîină, şi în felul acesta am putut înainta în mulţimea aceea.

Maşina în care era P. F. Patriarh Justinian era deschisă, credincioşii bucurîndu-se să primească binecuvîntarea P. F. Sale, iar maşina în care erau ceilalţi membrii ai delegaţiei de la o vreme n-a mai mers şi atunci oamenii ne-au împins pe drum pînă sus, unde era catedrala şi unde se făcea adunarea cea mare. Au avut mare rîvnă faţă de noi care eram nişte necunoscuţi, dar pentru inima lor eram nişte fraţi, pentru că aveam aceeaşi credinţă ortodoxă. Aceasta este marea minune, că oameni din ţări aşa de depărtate şi oameni din popoare aşa de deosebite, nu numai la culoarea feţii, ci şi la îmbrăcăminte şi la obiceiuri şi la felul de viaţă, totuşi se pot îmbrăţişa ca nişte fraţi, se pot simţi una şi aceasta pentru că Iisus Hristos sălăşluieşte în sufletele lor şi El este legătura adîncă a frăţietăţii lor.

Am intrat în catedrală, ne-am închinat în faţa Sf. Altar unde ne-au întîmpinat catolicosul Augen I şi membrii Sf. Sinod; am făcut o rugăciune şi după aceea am ieşit afară unde era un spaţiu larg acoperit, ca un cort, şi în care erau circa 10—15.000 de credincioşi, în disciplină deplină, de-o parte bărbaţii, de altă parte femeile. (De altfel, această rînduială am văzut-o pretutindeni, în toate bisericile, credincioşi şi credincioasele, fiecare de-o parte şi de alta — şi la tineri, în şcoli şi universităţi, în amfiteatre, tinerii de o parte şi tinerele de alta. Rînduială şi disciplină).

Ascultau cuvîntările în linişte şi din cînd în cînd aplaudau sau îşi manifestau satisfacţia prin urale.

Au vorbit mai multe persoane: catolicosul Augen I şi reprezentanţi ai credincioşilor. S-a arătat că vizita aceasta constituie o coritură în relaţiile dintre cele două Biserici. Ea slujeşte unităţii. A răspuns P. F. Patriarh Justinian, arătînd unitatea noastră spirituală şi dorinţa ca în viitor cele două Biserici să lucreze împreună ca două braţe şi vor sprijini unitatea de acţiune a Bisericilor pentru pacea şi înfrăţirea dintre popoare.

Cu aceasta s-a terminat ziua de Duminică. Era seară târziu. Ne-au condus la Seminarul Teologic, unde este și o Facultate Teologică. Am fost primiți în Biserică cu imne bisericești și rugăciune. fiind repartizați apoi la camerele unde am fost găzduiți în tot timpul vizitei.

Deci primul contact cu această Biserică ne-a dat impresia că este o Biserică vie, în care Mitropolii au legături strânse cu poporul și credincioșii, la chemarea ierarhilor, se adună în mulțimi mari cum a fost și acum la întâmpinarea P. F. Patriarh Justinian, a delegației Bisericii Ortodoxe Române.

Ziua următoare, 6 ianuarie, era Boboteaza. S-a săvârșit în biserică Facultății de Teologie sfințirea apei și Sf. Liturghie, de către Mitropolitul Koorilos. După aceea am făcut o vizită Catolicosului Augen I. Prea Fericitul Patriarh Justinian i-a dat darurile pe care le-a adus, care au fost primite cu multă bucurie. A avut loc o convorbire prietenească despre legăturile dintre Biserica noastră și Biserica Ortodoxă Siriană. Catolicosul a oferit delegației darurile Bisericii siriene.

După masă, împreună cu catolicosul, ne-au dus cu mașinile într-o comună (Niranam), în care era una din cele 7 biserici pe care le-a ridicat în părțile acelea Sf. Apostol Toma, căci, după tradiție, la începuturile acestei Biserici din Kerala stă propovăduirea Sf. Apostol Toma. Ne-a întâmpinat Mitropolitul Dionysius cu cler și credincioși. Și am constatat, la preoți și credincioși, aceeași credință vie, aceeași însuflețire pentru vizita noastră.

Seara, la reședința Catolicosului Basilios a avut loc dineul dat în cinstea P. F. Patriarh Justinian, la care au fost de față nu numai delegații Bisericii noastre și membrii Sf. Sinod al Bisericii siriene, ci și episcopi ai Biserici romano-catolice și anglicane (și persoane oficiale), în așa fel încât seara s-a transformat într-o întrunire intercreștină, ecumenică.

În cuvîntul său, Catolicosul Augen I a arătat că Biserica Ortodoxă n-a avut de suferit în părțile acelea din partea celor de alte credințe decât cele creștine, că a suferit numai din pricina dezbinării dintre creștini pentru că în sec. XVI au năvălit portughezii pe acolo și cu armata au luat bisericile, au alungat preoții și au instaurat catolicismul. Astfel, Biserica aceasta care, la început, cuprindea pe toți creștinii din părțile acelea, a fost împărțită în două, fiind de atunci aici Biserică Ortodoxă Siriană și Biserică romano-catolică.

Vremuri trecute, vremuri în care credința se impunea cu forța, dar care acum sînt privite cu regret, căci astăzi spiritul înfrățirii creștine și al ecumenismului împinge pe toți creștinii fără deosebire să se simtă frați, să se apropie cît mai mult unii de alții, pentru ca împreună să poată ajuta la mersul înainte al poporului propriu și la mersul înainte al omenirii către pace și progres.

Catolicosul Augen I a adăugat că astăzi relațiile dintre Biserici sînt frățești. Vorbind despre Biserica Ortodoxă Română și P. F. Patriarh Justinian,

Sanctitatea Sa a spus că această Biserică se caracterizează prin iubire. Delegația Bisericii Ortodoxe Române a adus aici iubirea, iubirea ierarhilor, preoților și credincioșilor români, iubirea poporului român.

Această caracterizare corespunde felului în care P. F. Patriarh Justinian și întreaga delegație s-au arătat în toate manifestările, în mod firesc, cu dragoste frățască și cu prețuire față de Biserica Siriană.

P. F. Patriarh Justinian a răspuns, mulțumind pentru această apreciere, arătând unitatea dintre Bisericile Ortodoxe, cu organizare ierarhic-sinodală, cu participarea clerului și credincioșilor la viața bisericească. Sinodalitatea e caracteristică și Bisericii Ortodoxe Siriene, cu care avem multe elemente comune. Prea Fericirea Sa vorbește în continuare despre ecumenismul creștin, care constă din unitate în diversitate, cu respectarea tradițiilor fiecărei Biserici. Urează Catolicosului și Bisericii Siriene noi realizări.

În 7 ianuarie am avut o întâlnire cu Adunarea Eparhială, formată din clerici și mireni, la care au participat și membrii Sf. Sinod, în frunte cu Calicosul. P. F. Patriarh a scos în evidență asemănarea dintre Bisericile noastre și pe plan administrativ, pentru că și la noi există Adunări Eparhiale, Adunarea Națională Bisericească, formate din deputați clerici și mireni.

După masă a avut loc inaugurarea noii clădiri a Facultății de Teologie. După slujba sfințirii și cuvântări, P. F. Patriarh a tăiat panglica de la intrare. A avut loc apoi o serbare la care au participat câteva mii de persoane. P. F. Patriarh Justinian mulțumind pentru prețuirea ce se acordă Bisericii noastre, arată că asemănările dintre Bisericile noastre sînt mai mari decît deosebirile și vremea noastră ne cheamă la unitate. Vorbește apoi despre ecumenismul creștin și sprijinirea păcii și înfrățirii între popoare. Adresîndu-se seminariștilor și studenților teologi, Prea Fericirea Sa îi îndeamnă la împlinirea slujirii lui Hristos și a ecumenismului, adică a înfrățirii Bisericilor creștine. Prea Fericirea Sa a dat apoi daruri profesorilor și studenților, arătînd prin aceasta că dragostea noastră nu este numai cuvînt, ci și faptă, ceea ce a stîrnit entuziasmul celor de față, manifestat prin aplauze și cuvinte de bucurie și prețuire.

— În 8 ianuarie dimineata am luat parte la ședința Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Siriene și a profesorilor de teologie, prezidată de Catolicosul Basilios Augen I, în care, pe temeiul propunerilor P. F. Patriarh Justinian și a reprezentanților Bisericii Ortodoxe Siriene, s-au discutat modalitățile de intensificare a legăturilor dintre Bisericile noastre, hotărîndu-se să se dea publicității un comunicat în care să se arate că trebuie intensificate schimburile dintre ierarhi, profesori de teologie, dintre studenții teologi, schimburile de publicații și, totodată, se înființează un grup de studii, format din 3 teologi români și 3 teologi ai Bisericii Siriene, care să discute, să studieze comparativ învățătura de credință, cultul și disciplina celor două Biserici, să arate apropierea și deosebirile, pregătind calea pentru discuțiile care vor avea loc în comisiile

mai largi interortodoxe și interorientale. Prin aceasta s-a făcut un pas înainte pentru cunoașterea reciprocă și pentru apropierea noastră. P. F. Patriarh Justinian invită pe Săntătaea Sa Catolicosul Augen I să facă o vizită, cu o delegație de ierarhi și teologi, Bisericii noastre.

Am vizitat apoi mai multe biserici din oraș și din jurul orașului Kottayam, între care și o biserică în care exista cea mai veche cruce din părțile acelea și care se presupune că datează din sec. IV sau V. La fel am fost de față la deschiderea unei săli, în care se vor ține adunări de instruire a credincioșilor. Am fost întâmpinați cu multă bucurie. Aici P. F. Patriarh Justinian a binecuvîntat o placă pe care era scris în limba engleză numele P. F. Sale și data vizitei, ca să rămînă amintirea neștearsă a acestei vizite. Același lucru l-a făcut și la alte așezăminte, din alte părți. Unde era vorba să se construiască o aripă nouă a unei instituții, s-a pus o piatră fundamentală pe care era scris numele P. F. Patriarh Justinian și pe care P. F. Sa o binecuvîntă și o fixă cu ciment la locul cuvenit.

Am participat la adunarea studenților ortodocși, la care P. F. Sa a adus salutul studenților teologi români și a dat povește de îmbinare a învățaturii cu credința.

Am fost de asemenea în vizită la Seminarul romano-catolic din Kottayam, unde rectorul ne-a declarat că de la Roma s-au interesat de vizita delegației noastre. Rectorul Seminarului ne-a întâmpinat cu un cuvînt frătesc, ecumenic, iar P. F. Patriarh Justinian a răspuns, arătînd bunele relații dintre cultele din țara noastră și cum înțelegem noi ecumenismul, nu în sensul că toate Bisericile să se supună unui singur șef suprem, în sens confesional, ci în sensul ca Biserici egale și libere să se întrunească într-o comunitate spirituală în care să existe unitatea credinței, respectîndu-se diversitatea tradițiilor cultice.

P. F. Sa a lăsat și aici cărți despre Biserica Ortodoxă Română și tablouri pentru cunoașterea reciprocă și pentru apropierea noastră, care au fost primite cu multă bucurie.

Interesantă a fost primirea de la municipiul Kottayam, unde președintele municipiului, în numele populației formată din hinduși și creștini, exprimă bucuria de a avea în mijlocul lor pe P. F. Patriarh Justinian, personalitate marcantă a Bisericii într-o societate nouă, arată că orașul se caracterizează prin înțelegerea și colaborarea dintre religii și prin promovarea economiei și culturii și afirmă că P. F. Sa aduce spiritul respectului reciproc între Biserici și religii și oferă posibilitatea ca poporul român și poporul Keralei să se cunoască mai bine și ca să contribuim împreună la întărirea păcii.

Prea Fericirea Sa, arătînd legăturile Patriarhiei Române cu reprezentanți ai Indiei de diferite religii, a apreciat în mod deosebit respectul reciproc dintre religii, contribuția religiilor — în conlucrare cu statul — la mersul înainte al poporului și a urat conducătorilor municipiului activitate rodnică pentru propășirea poporului și înfrățirea între popoare.

În alte zile am vizitat mai multe mănăstiri de călugări și călugărițe cu diferite așezăminte. Astfel ne-am dus la o mănăstire care era departe în munte, cu urcuș greu prin păduri de cocotieri, de palmieri, de banane, de copaci de caucuc, piper și alte mirodenii. Acolo sus erau călugări, care în rugăciune și muncă își îndeplineau datoria lor față de Biserică și față de credincioși. Peste tot P. F. Patriarh Justinian a adus dragostea mănăstirilor noastre și a dăruit lucruri făcute de călugării și călugărițele noastre.

Pe drum ne-am încrucișat cu autobuze, care duceau pelerini hinduși și care mergeau mai departe la așezăminte bisericesti de-ale lor, după credința lor și după rînduielele lor.

Am văzut pe urmă în diferite centre mitropolitane biserici mari, monumentale, împodobite cu picturi frumoase, unele din biserici fiind noi, într-un stil modern, dar potrivite cu evlavlia credincioșilor. Am văzut colegii și universități, am văzut spitale, orfeline etc., am văzut legătura mitropoliților cu credincioșii, pentru că această Biserică trăiește numai prin jertfa credincioșilor ei, prin al căror obol s-au clădit bisericile acelea monumentale. Prin jertfa credincioșilor se întrețin Seminarul și Facultatea, preoții, prin jertfa lor desfășurîndu-se întreaga viață a Bisericii.

Pretutindeni sîntem întâmpinați cu entuziasm de mitropoliții locului, de cler și mulțimi de credincioși, și cuvîntul Prea Fericitului Patriarh Justinian e ascultat cu atenție, pătrunde în inimi, este aplaudat. P. F. Sa prezintă elemente din viața și doctrina Bisericii noastre, aprecieri pozitive despre realizările Bisericii Ortodoxe Siriene, perspectivele colaborării dintre Bisericile noastre și ale ecumenismului care slujește unirii Bisericilor și înfrățirii și păcii între popoare.

În sfîrșit ziua a 7-a, sîmbătă 11. ianuarie, s-a încheiat vizita noastră într-un alt centru mitropolitan (orașul Kothamangalam), unde a avut loc cea mai mare manifestație a credincioșilor, femei, bărbați și copii veniți din tot statul Kerala. După cum apreciau unii, au fost de față circa 50.000 de oameni. A avut loc o procesiune cu 5 elefanți în frunte, cu o mulțime de cruci mari de aur și argint și de diferite forme și mărimi, cu o mulțime de umbrele, cu fanfară, petarde, aclamații, stegulețe pe care erau fotografiile P. F. Patriarh Justinian și S. S. Catolicosului Augen I.

Adunarea a fost prilejuită de convocarea Conferinței anuale a Asociației femeilor ortodoxe din Kerala.

Și aici au fost mai multe cuvîntări ale diferiților reprezentanți, credincioși și credincioase — femei care au luat cuvîntul în fața mulțimii pe linia credinței —, mitropoliți și preoți, vorbind și un episcop rom.-cat. în spiritul înfrățirii și al unității creștine. P. F. Patriarh Justinian, aducînd salutul Bisericii Ortodoxe Române, vorbește despre misiunea credinciosului, despre misiunea femeii credincioase în Biserică și în viața poporului, subliniind spiritul ecumenic, de înfrățire între Biserici.

Și astăzi am în față mulțimile acelea.

Este greu să se șteargă impresia unei astfel de adunări, atât din amintire cât și din privire. O adunare de oameni pe care îi strânge la un loc credința în Iisus Hristos, atașamentul lor față de Biserică, întemeiată aici de Sf. Apostol Toma și dragostea frățască față de Biserica Ortodoxă Română, față de P. F. Patriarh Justinian, de ierarhii, clerul și credincioșii români. Această Biserică ortodoxă siriană și-a păstrat credința sa tradițională din care astăzi făurește o viață nouă pentru credincioșii săi în conformitate cu mersul înainte al vremii, cu al poporului în sînul căruia își desfășoară activitatea.

Priveliștea aceasta este măreață, este impresionantă și te face ca toată viața să ai la suflet, la inimă, căldura însuflețirii cu care ne-au primit acești frați în Hristos. Ni s-a spus că numai cu prilejul vizitei împăratului Etiopiei s-au mai adunat așa mari mulțimi, cum s-au adunat la vizita delegației noastre, în frunte cu P. F. Patriarh Justinian.

Prin aceasta s-a arătat importanța pe care au acordat-o acestei vizite nu numai ierarhii, ci și preoții și credincioșii, bucuria pe care au avut-o ei că s-au simțit prețuiți, că au primit dragostea frățască a unei Biserici Ortodoxe, căci delegația noastră a fost prima delegație condusă de un Patriarh ortodox care a făcut o vizită Bisericii Ortodoxe Siriene. De aceea întîlnirea constituie un moment istoric, un moment impresionant cînd după 1.500 de ani una dintre Bisericile ortodoxe, în frunte cu căpetenia ei, face vizită surorii ei, Biserica Ortodoxă Siriană, numită și necalcedoniană, pentru că n-a acceptat Sinodul IV ecumenic de la Calcedon.

Întîlnirea noastră a fost deci pentru ei prilej de bucurie deosebită, pentru că au văzut că nu sînt izolați, că nu sînt părăsiți, că frații lor nu i-au uitat și au venit să-i vadă acasă. De aceea ei ne-au arătat fără nici o rezervă și slujbele lor și adunările lor, și manifestările lor, ca unor frați, ca unor prieteni, mărturisindu-și toată însuflețirea, toată dragostea pe care o aveau față de Biserica noastră, față de ierarhii și credincioșii ei, în frunte cu P. F. Patriarh Justinian.

La una din adunările acestea, la invitația mitropoliților Koorilos și Dionisius (în orașul Kottarakara), am luat cuvîntul și eu și I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului.

Într-un cuvînt scurt, am arătat că în zilele pe care le-am petrecut ne-am dat seama de unitatea dintre Bisericile noastre; unitate în trecut, unitate în prezent și unitate în viitor. În trecut, pentru că avem aceeași tradiție străveche, în prezent pentru că în epoca noastră se realizează progrese extraordinare în domeniul științific și tehnic și în alte domenii ale dezvoltării societății și în consecință, toate Bisericile și toate religiile sînt obligate să lucreze împreună și din tradițiile lor vechi să scoată valorile prin care să contribuie la ceea ce pretinde omenirea de astăzi, adică să nu mai fie dușmăni și cer-

turi și războiri pentru credință, ci, dimpotrivă, religia să contribuie la pacea, înfrățirea, unitatea și propășirea oamenilor de pretutindeni. Iar în viitor unitatea noastră se bazează pe faptul că toți privim spre ținta desăvârșirii și privind toți spre ea sîntem chemați ca și în viitor să lucrăm împreună pentru propășirea omenirii și a Bisericilor din toată lumea.

Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a vorbit despre opera culturală a creștinismului, arătînd de pildă cum acolo, în statul Kerala, datorită sprijinului dat de Biserică poporul este mai avansat din punct de vedere cultural căci sub oblăduirea Bisericii, prin contribuția credincioșilor arătată aici, funcționează o mulțime de școli în care învață și se formează o mulțime de intelectuali cu pregătire temeinică și unde între 60 pînă la 80% sînt oameni cu carte (procentul pe India întreagă e cu mult mai mic). (Nota noastră: E o situație asemănătoare cu situația din Transilvania înainte de 1918 cînd Biserica română avea grijă și de școlile poporului român, singurele școli de limbă română).

La praznicul Sf. Ioan Botezătorul (7 ianuarie), P. S. Antim Tîrgovișteanul, vicar patriarhal, fiind delegat de P. F. Patriarh Justinian (la cererea credincioșilor) a asistat la slujba hramului unei biserici din apropierea orașului Kottayam și a rostit un cuvînt despre Sf. Ioan Botezătorul, care e cinstit în chip deosebit și de credincioșii noștri, aducînd binecuvîntările P. F. Patriarh Justinian (al cărui nume de botez este Ioan) și salutul clerului și credincioșilor ortodocși români și prețuind evlavia credincioșilor din acea parohie.

Încheindu-se vizita noastră în statul Kerala, am plecat spre *New-Delhi*, capitala Indiei, prin orașul Madras, unde, între două avioane, am văzut locul în care a fost martirizat Sf. Apostol Toma, pe care este o biserică monumentală, moaștele lui fiind duse mai tîrziu la Edessa. Tot aici am vizitat biserica ortodoxă siriană, biserică frumoasă, fiind întîmpinați de preoți și de credincioși. Vizităm orașul, cu clădiri de variate stiluri și plaja de la țărmul Oceanului Indian.

A doua zi, 13 ianuarie, am plecat la New-Delhi, parcurgînd cu avionul o mare parte din India, cu priveliștile ei variate de sol, munți și pustiuri.

Am fost primiți de Președintele Indiei, Dr. Zakir Husain (la reședința monumentală din New-Delhi), care a avut o convorbire caldă, prietenească cu P. F. Patriarh Justinian. P. F. Sa a arătat frumoasele impresii ce le avem despre India, legăturile dintre poporul nostru și poporul indian, legăturile dintre Biserica noastră și reprezentanți ai Bisericii din India și a transmis un mesaj de înfrățire între Biserici, între religii și între popoarele noastre. Președintele Indiei și-a exprimat satisfacția pentru vizita P. F. Patriarh Justinian și pentru bunele relații dintre India și țara noastră.

De fapt, la New-Delhi am fost oaspeții Președintelui Indiei, așa că ni s-au pus la dispoziție mașinile corespunzătoare, hotelul și tot ce aveam de trebuință la nivelul corespunzător.

Așa a avut loc o întâlnire cu preoți și credincioși la biserica nouă, modernă, a comunității ortodoxe siriene, unde a vorbit P. F. Patriarh Justinian despre realizările Bisericii siriene, pe care le-am văzut și despre prietenia dintre Bisericiile noastre. Am fost vizitați de Msg. Fr. Colasmono, prim-secretar al Nunțiaturii Apostolice din New-Delhi, care a exprimat respectul deosebit față de P. F. Patriarh și de Biserica noastră și salutul episcopului Willebrands de la Secretariatul Vaticanului pentru unitatea creștină.

Am vizitat ambasada noastră (Dl ambasador Aurel Ardeleanu și secretarii ambasadei ne-au întâmpinat la aeroport și ne-au condus cu mașini peste tot pe unde am fost). Când am pășit în curtea ambasadei ne-am bucurat pentru că ne-am simțit „acasă“, căci oricât de entuziasat ai fi primit undeva în altă țară, tot mai bine te simți în țara ta, între frații tăi. Am trăit, astfel, câteva clipe românești.

A doua zi, 14 ianuarie, am depus o coroană de flori la locul unde a fost incinerat Gandhi și unde este un mausoleu, avînd o placă de marmură, pe care sînt scrise ultimele cuvinte rostite de el cînd a murit împușcat de un fanatic: O Doamne! scrise în limba și alfabetul hindu (1948).

Am fost primiți de Dr. Triguna Sen, Ministrul educației, pentru că Președintele Consiliului de Miniștri, Indira Gandhi, era plecată. Și aici a avut loc o discuție prietenească despre relațiile dintre popoarele noastre. Am făcut o plimbare și în Delhi — orașul vechi — care e despărțit de New-Delhi prin un pod. Dacă New-Delhi e un oraș modern, Delhi poartă încă amprenta pitorească a unui oraș specific indian, cu forfota străzilor și mulțimea, varietatea mărfurilor ce se oferă cu glas tare.

Am plecat în seara de 14 ianuarie cu avionul pînă la Bombay, unde iarăși, între două avioane, în 15 ianuarie dimineața am vizitat biserica „Sf. Maria“, unde am încheiat vizita noastră în India — vizită cu un bilanț deosebit de pozitiv pentru relațiile frățesti dintre cele două Biserici, pentru promovarea spiritului ecumenic și prieteniei dintre poporul nostru și poporul indian, iar pe la amiază am plecat cu avionul către Etiopia, către Addis-Abeba, făcînd o escală în portul Aden, care ne-a impresionat în mod deosebit prin poziția lui geografică, la malul mării, cu munți înalți închizînd o circumferință peste care cu greu se poate pătrunde. Impresionează contrastul între marea albastră, munții înalți și stîncoși și pustiul cu nisipul care are o culoare alburie.

In Etiopia.

De acolo, după masă, la ora 3^{1/2}, am ajuns la Addis-Abeba, zburînd peste pustiuri în care nu se vedea nici urmă de viață, nici urmă de apă ci numai munți cenușii, fără vegetație, unde erau albiile de ape care s-au scurs în vreme de ploaie și care au rămas umplute numai cu nisip. Pe urmă am văzut platourile înalte ale Etiopiei, care erau înverzite, cultivate și locuite.

La aeroport am fost întâmpinați de Î. P. S. Arhiepiscop Theofilos, locuitor de patriarh, și de ceilalți mitropoliți. De asemenea de primul ministru și mai mulți miniștri și reprezentantul Ambasadei Române, Neacșu. Am fost găzduiți într-un palat care se pune la dispoziția oaspeților mai de seamă.

Addis-Abeba este la circa 2.400 m înălțime. Țara întreagă este un podiș înalt. Clima este mai potrivită pentru noi. În jurul podișului sînt munți înalți, dintre care cel mai înalt are 5.000 m pe al cărui vîrf mai poposește zăpada. Culturile se fac pînă la 3.000 m, culturi de grîu, orez, creșterea vitelor fiind foarte dezvoltată (oi, capre și alte animale) care constituie o avuție a țării, pe lîngă cafea și alte produse și pe lîngă bogățiile subsolului, care încep să fie exploatate tot mai mult.

Am făcut o vizită Patriarhului Basilios care ne-a primit la reședință cu multă bucurie. P. F. Patriarh Justinian a dat darul Patriarhiei noastre, însemnele patriarhale (crucea și două engolpioane).

În cuvîntările rostite de Î. P. S. Theofilos și de P. F. Patriarh Justinian s-a exprimat nădejdea că această vizită va întări înfrățirea dintre cele două Biserici.

A doua zi am fost primiți cu un program special în catedrala imperială „Sfînta Treime“, catedrală a eliberării de sub jugul fascist. Ne-au salutat în numele catedralei arhimandritul Habte Mariam, în numele locuitorului de Patriarh — episcopul Abraham, care, amintind de vizita pe care delegația Bisericii etiopiene a făcut-o Bisericii noastre, arată mulțumirea că P. F. Patriarh Justinian e primul Patriarh ortodox care cinstește cu prezența sa Biserica etiopiană și asigură că vor face totul ca relațiile dintre cele două Biserici să fie tot mai strînse. Prea Fericitul Patriarh Justinian, mulțumind pentru primirea înusflețită, spune că Dumnezeu ne îndreaptă pașii pe calea unității Bisericii și înfrățirii popoarelor.

Apoi am fost primiți în audiență de Majestatea Sa Imperială Haile Selassie I, înconjurat de demnitari civili și bisericești, care a primit pe P. F. Patriarh Justinian și pe membrii delegației cu multă cordialitate. A luat pe P. F. Patriarh de-a dreapta și ne-a condus în sala tronului, s-a așezat pe tron, Prea Fericitul de-a dreapta. P. F. nostru Patriarh a rostit un cuvînt din partea Bisericii noastre, arătînd prețuirea deosebită față de Majestatea Sa Imperială, care, atunci cînd a fost la București, a vizitat și Patriarhia noastră, cît și prețuirea față de Biserica din Etiopia, colaborarea dintre Bisericile noastre, slujirea păcii în lume și unității Bisericii.

Majestatea Sa Imperială a răspuns, exprimîndu-și satisfacția pentru această vizită și arătînd că poporul român și poporul etiopian sînt una, nu numai pentru că luptă împreună pentru pace și înfrățire între popoare, dar și pentru că credința ortodoxă ne apropie unii de alții. După aceea P. F. Patriarh Justinian a prezentat darurile pe care le-a adus. A urmat apoi o discuție

despre studenții etiopieni de la Institutele noastre Teologice și despre vizite reciproce ale ierarhilor și teologilor.

După masă a avut loc o ședință a Sf. Sinod, în care s-a discutat, cu Mitropolitii și cu locțiitorul de Patriarh, legăturile dintre Bisericile noastre, accentuându-se în cuvântările P. F. Patriarh Justinian și a locțiitorului de Patriarh Theofilos, că în fond nu e vorba în hristologie decât de deosebire de cuvinte și că Bisericile noastre trebuie să se cunoască mai bine, ca să poată pași mai cu hotărîre pe calea unității. În acest scop P. F. Patriarh Justinian a propus vizite de ierarhi, schimb de profesori și studenți, schimb de publicații, înființarea unui grup de studii din trei teologi români și trei teologi etiopieni. Aceste propuneri au fost acceptate și incluse în comunicatul care s-a dat la sfîrșitul vizitei noastre în Etiopia.

În 17 ianuarie am vizitat mănăstirea Debre Libanos (sec. XIII), într-o regiune stîncoasă, cu biserică nouă, monumentală, cu multe lucruri de preț, precum și mînăstirea Debre Tsege Mariam, cu școală de preoți, diaconi și cîntăreți, susținută de Patriarhul Basilios I.

În 18 ianuarie am fost primiți la Colegiul Teologic Universitar (Facultate de Teologie). Pr. Prof. Dr. V. Samuel își exprimă bucuria pentru vizita P. F. Patriarh Justinian, a delegației Bisericii noastre, și arată că Facultatea aceasta slujește Bisericii etiopiene, cultivă spiritul ecumenist și sprijină lucrarea de unire a Bisericii noastre. P. F. Patriarh Justinian spune că asemănările dintre Bisericile noastre sînt așa de multe încît colaborarea și apropierea dintre ele este o necesitate. Acum se face lucrarea de pionierat pe calea unității, unitate pe care nădăjduim că o vor realiza în viitor cei ce azi sînt studenți teologi. Și studenții teologi români sînt educați în spiritul dragostei și colaborării.

După aceea a fost a doua Bobotează din vizita noastră, pentru că etiopienii aveau Boboteaza în 19 ianuarie, care pentru ei e și sărbătoarea națională. Ea a început în 18 ianuarie seara, cînd am ieșit pe un cîmp mare, unde era un bazin de apă, precum și o cruce cu Botezul Domnului. Peste acest basorelief cu Botezul Domnului țîșnea apă, care se revărsa apoi într-un bazin mare, lucru pe care nu l-am văzut în alte părți. Erau de față mulțimi de credincioși. A venit și Majestatea Sa Imperială, avînd la dreapta pe P. F. Patriarh Justinian ca oaspete de onoare, ceilalți membri ai delegației fiind de-a stînga.

A doua zi dimineata, pe același cîmp, lîngă bazinul menționat, s-a săvîrșit slujba sfințirii apei în prezența Majestății sale, a Ierarhilor, preoților și credincioșilor. Ierarhii Bisericii etiopiene au voit ca să participe și membrii delegației noastre în calitate de slujitori. Ne-am îmbrăcat în omofoarele noastre, P. F. Patriarh Justinian avînd și mantia. În cadrul slujbei s-au citit 4 Evanghelii, prima fiind citită de P. F. Patriarh Justinian în limba română, celelalte fiind citite în limba bisericească din Etiopia. Totodată P. F. Patriarh

Justinian a citit și Crezul, pentru că Crezul care se rostește în Biserica noastră se rostește și în Biserica lor.

După sfințirea apei s-a făcut stropirea credincioșilor cu mîna. Prea Fericitul Patriarh Justinian a ținut un cuvînt în care a arătat asemănările dintre Bisericile noastre, a evidențiat evlavia credincioșilor etiopieni, a prețuit în chip deosebit activitatea Majestății Sale Imperiale pentru unitatea dintre Bisericile noastre și prietenia dintre popoarele noastre. Cuvîntul a fost întîmpinat cu aplauze.

Locuitorul de Patriarh, Theofilos, a vorbit despre însemnătatea religioasă și națională a sărbătoririi, asigurînd pe P. F. Patriarh Justinian, Biserica noastră, de toată dragostea și prețuirea.

Un fapt nou pentru noi a fost că acolo la Bobotează erau 12 preoți îmbrăcați în odăjdii, purtînd pe cap antimise care aminteau de arca alianței din Vechiul Testament.

După ce s-a terminat sfințirea apei și stropirea credincioșilor, am plecat într-o procesiune de vreo 2 km, mulțimi mari de oameni urmîndu-ne și alte mulțimi fiind pe străzi de-o parte și de alta. Cînd treceau preoții cu antimisele acelea pe cap, mulți credincioși și mai ales credincioase se aplecau adînc și sărutau pămîntul, făcîndu-și semnul Sf. Cruci. Pe la anumite răsplatii se despărțeau cîte 2 preoți care plecau cu credincioșii lor, spre bisericile lor, iar noi am mers pînă la biserica Sf. Treime.

La biserica Sf. Treime s-a exprimat dorința să vorbească și un membru din delegație. Cum delegația Bisericii etiopiene a vizitat Sibiuul, mi-a revenit mie sarcina să vorbesc, arătînd cum membrii delegației etiopiene, care au făcut vizită la Sibiu și au participat la sfințirea bisericii din Deal, au constatat atunci că nu este nici o deosebire între slujbele noastre și slujbele lor. Acum noi, care am venit în Etiopia și asistăm la slujbele de aici, constatăm aceeași apropiere între slujbele ambelor Biserici, iar cu sărbătoarea aceasta am trăit împreună sentimentul religios al Botezului Domnului. Am arătat apoi că Botezul Domnului fiind Descoperirea lui Iisus Hristos/se cuvine ca noi creștinii, pentru a ne apropia mai mult unii de alții, să ne apropiem mai întîi de Iisus Hristos. Pe măsură ce Iisus Hristos este în noi și în viața noastră și pe măsură ce înlăturăm prejudecățile pe care le-a adus istoria și le-au adus oamenii, și ne îndreptăm spre Iisus Hristos, în aceeași măsură ne apropiem unii de alții simțindu-ne mai strîns uniți.

Dar această unitate în Iisus Hristos trebuie să se arate și în dragostea de om, în dragostea de popor, de omenire. Este necesar deci să ne străduim să avem nu numai o trăire religioasă cît mai adîncă, ci totodată să ne manifestăm această trăire prin ajutorarea oamenilor, prin înfrățirea popoarelor noastre, prin înfrățirea tuturor popoarelor, pentru ca pacea să stăpînească în toată lumea.

După aceea am vizitat mănăstirea Ghetsimani, unde se pregăteau călugărițe pentru lucrarea caritativă.

Am vizitat și un institut de nevăzători unde am întâlnit pe Majestatea Sa Imperială, care a înființat acest institut și îl susține. Am asistat la un program coral pe 4 voci, executat de nevăzători. Am văzut totodată așezămintele moderne care sînt la dispoziția lor.

Am vizitat o mulțime de biserici, unele mai mari, altele mai mici, unele care poartă pecetea istoriei poporului etiopian și care sînt legate și de poporul român. Astfel în biserica Sf. Treime, de care am mai amintit, era pictată o ședință a Ligii Națiunilor, în care era prezent și împăratul și alți reprezentanți ai Etiopiei, dar care era prezidată de Nicolae Titulescu care atunci și-a spus cuvîntul răsplat împotriva invaziei fasciste și alături de poporul etiopian.

Numele lui Nicolae Titulescu, amintirea ajutorului pe care poporul român l-a dat poporului etiopian în acea vreme grea sînt vii în sufletele etiopienilor de sus pînă jos. La audiența de despărțire (21 ianuarie) pe care am avut-o la Majestatea Sa Imperială, după ce P. F. Patriarh Justinian a vorbit și a arătat rezultatele vizitei noastre și dorința de unitate a Bisericilor noastre, Majestatea Sa între altele a spus că Titulescu a făcut mai mult decît un etiopian în timpul invaziei fasciste și că poporul român este un popor brav, pentru că el s-a arătat prieten nu numai în vremuri bune ci și în vremuri de nevoie. Totodată a apreciat că vizita P. F. Patriarh Justinian, a delegației, e o contribuție la întărirea legăturilor dintre cele două Biserici și dintre poporul român și poporul etiopian.

Deci amintirea atitudinii poporului nostru de apărare a independenței și libertății poporului etiopian și atitudinea Bisericii noastre din vremea aceea (a Patriarhului Miron Cristea), care a difuzat un mesaj în acest sens în toate bisericile, formîndu-se chiar comitete de luptă împotriva invaziei fasciste etc. toate sînt vii în inima acelor care le cunosc. (Aceasta a fost afirmată spre exemplu de primul ministru într-o discuție cu P. F. Patriarh Justinian la cina oficială de la Palatul Patriarhal din 19 ianuarie).

La sfîrșit, în audiența de despărțire, Împăratul a dat P. F. Patriarh Justinian ordinul Sf. Treime, o mantie imperială, cu care se îmbracă împăratul atunci cînd se încoronează, o cîrjă arhierească avînd partea de sus din aur iar restul de argint, și o cruce, iar pe ceilalți membri ai delegației ne-a distins cu un ordin al Statului etiopian.

Vreau să amintesc că în toate bisericile și pretutindeni am întâlnit cu deosebire cultul Maicii Domnului și cultul Sf. Gheorghe. Cultul Sf. Gheorghe se explică prin condițiile în care a trăit poporul etiopian, care a trebuit să se apere mereu de dușmani. El a găsit îmbărbătare în Sf. Gheorghe. Căci așa cum acest sfînt a ucis balaurul, așa și etiopienii prin vitejia lor și cu ajutorul lui Dumnezeu au reușit să înfrîngă pe toți aceia care au năvălit peste granițele Etiopiei,

fie în vremurile străvechi, fie în vremurile mai noi (fasciștii italieni), reușind să-și apere independența și să-și făurească o țară liberă. În ultima zi am vizitat clădirile moderne (primăria, Parlamentul, Palatul Organizației Unității Africane etc.) și biserici din Addis-Abeba, unele cu trecut istoric, altele mai noi. Am luat cu noi în suflet imaginea unei capitale în care tradiția se împletește cu cele mai avansate realizări și unde am trăit bucuria comuniunii spirituale în Hristos, care nu se vor stinge niciodată.

De la Addis-Abeba ni s-a pus la dispoziție un avion special, pentru că cu trenul și cu mașinile nu e posibil să parcurgi într-un timp scurt o țară care e de cinci ori mai mare decât Franța. Cu avionul însă am putut vizita în câteva zile (21—24 ianuarie) câteva din centrele și monumentele mai însemnate din Etiopia.

În prima după masă am sosit la lacul Tana, de unde izvorăște Nilul Albastru, de unde nu departe am văzut cascadele Nilului Albastru, care sînt mai frumoase decât cascada Niagara din Statele Unite și Canada.

Tot acolo, în localitatea Bahar-Dar de lângă lacul Tana, am vizitat o biserică nouă, frumoasă. De asemenea am văzut un Institut Politehnic, în care se pregăteau ingineri pentru diferite specialități, căci statul etiopian este pe cale de propășire, pe cale de dezvoltare economică, după grelele pierderi și de oameni și economice, pe care le-a suferit în cei cinci ani de stăpînire fascistă.

De aici, a doua zi, dimineața, am plecat cu avionul și după aproape două ore aterizăm la un aeroport de cîmp de unde a trebuit să urcăm cu mașini speciale drumuri de munte pînă aproape la 3.000 m înălțime, unde era localitatea Lalihbela, numită după împăratul Lalihbela, care în sec. X—XI acolo a pus de s-au săpat în stîncă, în 25 de ani, 11 biserici. Am impresia că este un lucru unic în lume. E adevărat că în diferite țări (și la noi) mai sînt biserici săpate în stîncă asemeni unor peșteri, dar bisericile acestea au fost săpate de sus în jos. Întîi s-a tăiat conturul exterior al bisericii, pe urmă s-a scobit forma dinăuntru. Prima biserică avea în exterior (privită în sus) forma crucii. Ultima biserică era așa de mare cît catedrala noastră mitropolitană, poate ceva mai îngustă, cu 3 rînduri de coloane (72 la număr) cu altare mărețe. Am întrebat pentru ce s-au săpat aceste biserici în stîncă. Ni s-a răspuns că în epoca aceea apăruse la granițe primejdia musulmană. Și bisericile s-au construit așa încît musulmanii să nu le poată nici dărîma, nici arde. Și nu le-au putut nici dărîma, nici arde.

Am coborît pe aceleași drumuri de munte și, plecînd de la același aeroport, după masă am aterizat la orașul Axum, de care sînt legate amintiri străvechi. Mai întîi acolo este un obelisc celebru în toată lumea, dintr-un singur bloc și cu diferite figuri, fără să se știe nici azi cum a fost ridicat acolo, nici cînd, în orice caz e din timpuri străvechi. Pe urmă este amintirea reginei de Saba, despre care în Vechiul Testament se istorisește că a făcut o vizită împăratului

Solomon și tradiția spune că ea a dus în părțile acelea credința Vechiului Testament. Se păstrează și acum urmele reședinței regale.

După aceea Axumul este centrul în care a început încreștinarea Etiopiei (sec. IV). Acolo au fost primii misionari creștini. Tot acolo sînt rămășițele unui palat în care s-au adăpostit comorile împăraților etiopieni, de pe vremea lui Justinian, împăratul Bizanțului, cu care împărații etiopieni erau în relații bune, apărîndu-se împreună împotriva năvălitorilor.

Am fost primiți la aeroport de credincioși și am fost duși cu mașina pînă la catedrală, o catedrală nouă cu o singură boltă imensă construită din beton de un arhitect grec. Turnul olopotniței este foarte înalt, fiind făcut după modelul obeliscului. Ne-au primit în cîntecele lor și cu un fel de dans din Vechiul Testament, care este foarte lin, dansatorii apropiindu-se în pași mărunți unii de alții și depărtîndu-se într-o melodie în care cîntă psalmi sau potrivesc versuri dedicate delegației române, sau pomenind pe P. F. Patriarh Justinian — (așa cum am fost primiți și la Addis-Abeba și în alte părți).

Și aici s-au ținut cuvîntări, guvernatorul salutînd pe Prea Fericirea Sa și pe delegați, P. F. Patriarh Justinian vorbind despre impresiile din Etiopia și despre unitatea noastră creștină.

Am vizitat apoi Seminarul Teologic unde P. Fer. Patriarh Justinian a dat sfaturi elevilor seminariști iar arhiepiscopul Johannes a spus că vizita aceasta — a celui dintîi patriarh ortodox care a venit în Axum — va rămîne neștearsă în amintirea lor. Am văzut acolo și o biserică veche, care seamănă ca formă cu biserica cea mai veche din Țara Românească, biserica domnească de la Curtea de Argeș.

A treia zi dimineața (23 I.) am plecat tot cu avionul de la Axum la Asmara (capitala provinciei Eritreea, al doilea centru de încreștinare, după Axum), oraș modern unde am vizitat catedrale, tipografii, biserici noi și vechi, dintre care ne-a impresionat o biserică nouă extraordinar de mare, care urma să fie terminată. Am fost primiți și la municipiul orașului, unde ni s-a dat o decorație a municipiului, iar seara a avut loc o adunare a credincioșilor, în curtea catedralei, la care au luat parte vreo 5.000 de credincioși. Pretutindeni P. F. Patriarh Justinian a vorbit, prețuind vrednicia ierarhilor, preoților și credincioșilor etiopieni și arătînd dragostea ce unește Bisericile și popoarele noastre.

Cu aceasta am încheiat vizita în Etiopia.

Impresiile noastre desigur că sînt, pe de o parte, de unitate, pe de altă parte de deosebire: unitatea în credința fierbinte care există și în India și în Etiopia, deosebirea în unele forme de manifestare. Într-un fel se manifestă cei din India și în altfel cei din Etiopia, încît în Etiopia noi ne-am trezit într-o atmosferă nouă deși în fond este aceeași Biserică orientală. Această unitate în varietate ne arată că putem fi una deși, datorită condițiilor istorice deosebite

cît și datorită structurii psihice deosebite a popoarelor respective, există și diversitate.

Spre Țară.

Despărțindu-ne de ierarhii etiopieni, în frunte cu locțiitorul de patriarh Teofilos și de autoritățile locale, am plecat din Asmara cu avionul și după ce am parcurs regiunea pustiurilor dintre Nil și Marea Roșie și Valea Nilului, am aterizat la Cairo. Aici am vizitat Muzeul de egiptologie, în care am văzut mumiile păstrate neputrezite mii de ani, statuile mari ale faraonilor, mormîntul lui Tutankamon (patru morminte unul în altul și toate aurite, precum și o mulțime de obiecte din aur), fragmente din strălucirea străveche a Egiptului.

În 25 ianuarie — însoțiți la aeroport ca și la sosire de reprezentanți ai Patriarhiei copte și ai Patriarhiei ortodoxe grecești și de membri ai Ambasadei române, în trunte cu dl ambasador Titus Sinu — am urcat în avionul românesc și ne-am simțit la noi acasă.

Drept să spun și pînă atunci, cuprinși de iureșul vizitelor, n-am uitat de țara noastră și de credincioșii noștri, pentru că ei au fost prezenți mereu, cu noi, iar noi peste tot am fost mărturia țării noastre și a Bisericii noastre, pentru că eram și români și ortodocși, deci reprezentam și poporul și Biserica noastră. Dar cînd am urcat în avionul românesc, cînd tot personalul vorbea românește, a țîșnit o bucurie deosebită în sufletele noastre, parcă ne-am descătușat, bucurîndu-ne că vizita noastră a decurs într-o atmosferă sărbătorească și că ea dă roade bune și pentru înfrățirea dintre Biserici și pentru prietenia dintre popoarele noastre și că ne apropiem de Patrie unde vom fi primiți de credincioșii noștri, de preoții noștri. Ne copleșea bucuria întoarcerii în Țară după o călătorie atît de lungă.

Am avut o escală la Atena unde ne-a întâmpinat Prea Fericitul Arhiepiscop Ieronimos, primatul Bisericii Ortodoxe grecești.

La Sofia, a doua escală, am fost întâmpinați de Sanctitatea Sa Patriarhul Chiril, împreună cu cinci Î. P. S. Mitropoliți. P. F. Patriarh Justinian a vorbit cu Sanctitatea Sa, împărtășindu-i rezultatele vizitei, căile ca legăturile dintre Bisericele Ortodoxe răsăritene și cele orientale să devină mai strînse.

S-a arătat de asemenea că legăturile dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Bulgară sînt și o contribuție la prietenia dintre poporul român și poporul bulgar și la cauza păcii.

Am sosit la București după masă fiind întâmpinați de Î. P. S. Mitropoliți Iustin al Moldovei și Firmilian al Olteniei, P. S. Valerian al Oradiei și P. S. Visarion, de consilieri patriarhali, profesori de teologie și de credincioși. Au fost prezenți reprezentanți ai Departamentului Cultelor.

Ne-am dus la Patriarhie, unde I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei a ținut în numele Sf. Sinod un cuvânt de relevare a rezultatelor pozitive ale acestei vizite, iar P. F. Patriarh Justinian a făcut o largă expunere asupra călătoriei în India și Etiopia și a rezultatelor ei.

*

Ceea ce se poate desprinde din toată expunerea noastră este faptul că, fiind prima vizită făcută Bisericii Ortodoxe Orientale din India și Etiopia la nivel de Patriarh a unei Biserici Ortodoxe, ea reprezintă un moment istoric important în relațiile dintre aceste Biserici.

Este adevărat că unitatea dintre Bisericile noastre nu se poate face unilateral, adică nu putem face noi, Biserica Ortodoxă Română, unirea cu Biserica Etiopiană și Biserica Siriană din Statul Kerala, ci ea trebuie să se facă de toată Ortodoxia cu toate Bisericile orientale. Aceasta se realizează și prin contacte bilaterale între diferite Biserici, dar și prin comisiile interortodoxe și inter-orientale, în care teologii celor două familii de Biserici se întrunesc, discută frățește și ajung la rezultate comune.

Până acum e important faptul că la întâlnirea neoficială de la Aarhus (Danemarca) dintre teologi ai Bisericii orientale și teologi ai Bisericii Ortodoxe, s-a ajuns la concluzia că în punctul dogmatic cel mai important, care se părea că e piedica principală a unirii dintre aceste Biserici, în fond nu este nici o deosebire, ci e vorba numai de felul deosebit de exprimare a aceleiași învățătură de credință.

Vizita P. F. Patriarh Justinian și a celorlalți membri ai delegației a fost prilej de cunoaștere directă a vieții acestor Biserici, de întărire a dragostei frățești și de stabilire a unui plan de relații viitoare (exprimat în comunicatele respective) prin schimbul de ierarhi, profesori și studenți, prin activarea celor două grupuri de studii, prin schimb de publicații. Aceasta constituie o contribuție importantă a Bisericii noastre la lucrarea de apropiere -- nu numai între Biserica noastră și celelalte Biserici necalcedoniene — ci și între întreaga Ortodoxie și toate Bisericile necalcedoniene.

Cu zvonul entuziasmului cu care Prea Fericirea Sa împreună cu ceilalți membri ai delegației am fost primiți pretutindeni, ne bucurăm că ne-a învrednicit Dumnezeu să ducem acolo mesajul dragostei frățești dintre Biserici și al prieteniei dintre poporul nostru și popoarele din acele țări — și să ne întoarcem cu convingerea că unitatea Bisericilor în Hristos, în tradițiile Bisericii ecumenice celei una, e posibilă și că — prin lupta comună a Bisericilor și popoarelor — pacea se va consolida și va da roadele așteptate de întreaga omenire.

† NIGOLAE
Mitropolitul Ardealului

PREA SFINȚIA SA
Dr. VISARION AȘTILEAN RĂȘINĂREANUL
EPISCOP-VICAR AL MITROPOLIEI ARDEALULUI

Sfântul Sinod — autoritatea cea mai înaltă a Bisericii Ortodoxe Române — în ședința sa din 3 iunie 1967, care a rămas memorabilă, a introdus în administrația și viața Bisericii noastre organul ajutător al chiriarhilor eparhioți și al Sfântului Sinod reprezentat de episcopii-vicari la Mitropolii și arhieriei-vicari la Episcopii.

Deschizînd amîntita ședință, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian*, în înalta sa calitate de Președinte al Sfântului Sinod, a făcut o luminoasă și temeinic motivată expunere asupra considerentelor care au impus crearea acestui organ ajutător al conducerii noastre bisericești. Prea Fericirea Sa făcea constatarea că în viața noastră bisericească s-au ivit situații noi — atît pe plan intern, cît și pe plan extern — cărora Sfântul Sinod a trebuit să le facă față.

Problema principală care s-a pus în fața Bisericii Ortodoxe Române a fost consolidarea Bisericii strămoșești prin temeluirea credinței noastre ortodoxe în inimile tuturor credincioșilor acestei Biserici.

Prea Fericirea Sa a analizat apoi sarcinile pe care le impune ierarhiei Bisericii noastre obligația de adîncire a acțiunii pentru unitatea tuturor creștinilor și a lucrării de colaborare a tuturor cultelor din Patria noastră pentru purtarea cu succes a luptei pentru pace. Îndeplinirea acestor sarcini — constata Prea Fericirea Sa — impunea lărgirea cadrelor ierarhiei Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian* a înfățișat apoi sarcinile multiple ce revin membrilor Sfântului Sinod datorită faptului că Biserica Ortodoxă Română ocupă un loc și îndeplinește un rol căruia i se acordă toată prețuirea în activitatea organizațiilor interortodoxe și intercreștine. Astfel — a exemplificat

Prea Fericirea Sa — Biserica Ortodoxă Română a participat prin ierarhi și teologi la cele trei conferințe panortodoxe de la Rodos; participă constant la acțiunile Consiliului Ecumenic al Bisericilor, avînd reprezentanți — ierarhi și teologi — în organele de conducere ale C.E.B.; este reprezentată în toate organele de conducere ale Conferinței Creștine pentru Pace; participă la *lucrările* Conferinței Bisericilor Europene, din conducerea căreia fac parte ierarhi și teologi ai Bisericii Ortodoxe Române.

„Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române — a declarat, textual, Prea Fericirea Sa — acordă participării noastre efective la aceste organizații și colaborării interbisericești toată importanța și tot sprijinul său și se bucură de contribuția ce poate aduce la realizarea operei lor, spre binele și promovarea marilor interese religioase, morale și sociale ale creștinătății și ale omenirii contemporane, între care un loc deosebit îl ocupă problema păcii“.

Ținînd seamă de necesitatea împlinirii la vreme și cu bună reușită a tuturor acestor îndatoriri și a răspunderilor multiple actuale cărora Biserica noastră trebuie să le facă față, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a propus „reînființarea organului episcopilor-vicari și arhiereilor-vicari și modificarea Statutului de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, precum și a Regulamentelor respective“.

Prea Fericirea Sa a făcut, cu acel prilej, o îndoită precizare cu privire la însemnătatea noului organ ajutător al ierarhiei bisericești și cu privire la atribuțiile ce urmau să i se fixeze.

„Prin reînființarea organului episcopilor-vicari și arhiereilor-vicari se va putea permite promovarea unor elemente mai tinere cu pregătire aleasă, care vor ajuta și adînci activitatea sinodală atît în relațiile externe, cît și în rezolvarea problemelor bisericești interne“.

„Atribuțiile episcopilor-vicari și arhiereilor-vicari vor fi fixate de chiriarhi, cu aprobarea Sfîntului Sinod. Ei pot primi unele sarcini direct de la Sfîntul Sinod plenar. De asemenea, după nevoie ei vor putea fi folosiți cu misiuni în străinătate“.

Alegerea episcopilor-vicari și a arhiereilor-vicari o face Sfîntul Sinod plenar, la propunerea Sinodului Permanent și cu consimțămîntul chiriarhului respectiv.

În aceeași zi, Sfîntul Sinod a avizat favorabil asupra modificărilor și completărilor de articole din Statut și Regulamente.

Textul avizat, împreună cu un extras din Sumarul ședinței Sfîntului Sinod privind modificările impuse de noua situație, a

foșt trimis Adunării Naționale Bisericești, care — în ședința ei extraordinară din 4 iunie 1967 — le-a examinat și aprobat. (Vezi partea oficială din revista „Biserica Ortodoxă Română”, anul LXXXV, nr. 5—6, mai-iunie 1967, p. 642).

*

Trecîndu-se la punerea în aplicare a hotărîrii cu privire la reînființarea acestui organ ajutător al ierarhiei noastre, în ședința sa din 19 decembrie 1968, Sfîntul Sinod al Bisericii noastre — la propunerea Arhipăstorului nostru, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Ardealului, Dr. *Nicolae Mladin* — a ales episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului pe Prea Sfinția Sa Dr. *Visarion Aștilean Ploieșteanul*, care era episcop-vicar al Sfintei Patriarhii.

Noul nostru episcop-vicar avea să poarte titlul tradițional de „*Rășinăreanul*”, care amintește de vrednicia ortodoxă românească a rășinărenilor și de năpăstuiții vlădici ortodocși ai Ardealului de la sfîrșitul secolului XVIII, sălășluiți în modesta reședință „țărănească” din comuna Rășinari, astăzi transformată în muzeu bisericesc, — precum și de cei ce au purtat acest titlu în trecutul nu prea îndepărtat (arhieriei Dr. Ilarion Pușcariu, Dr. Vasile Stan și Teodor Scorobeț).

*

Așa cum aminteam mai sus, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a propus cu inimă deschisă, în plenul Sfîntului Sinod, săvîrșirea acestei alegeri.

Cu aceeași inimă deschisă și personal a anunțat clerului și credincioșilor alegerea Prea Sfințitului Visarion ca episcop-vicar al Mitropoliei noastre, în cuvîntul rostit îndată după Sfînta Liturghie din Duminica imediat următoare amintitei sesiuni a Sfîntului Sinod (22 decembrie 1968).

Alegerea făcută a fost confirmată de Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România.

Solemnitatea de comunicare a recunoașterii s-a desfășurat la Departamentul Cultelor în ziua de marți, 27 mai a.c.

În prima zi a praznicului Pogorîrii Duhului Sfînt (Duminică, 1 iunie a.c.), Prea Sfințitul Episcop-vicar Dr. *Visarion Aștilean Rășinăreanul* a fost instalat sărbătorește în misiunea ce i-a fost hărăzită.

*

Noul episcop-vicar al Arhiepiscopiei și Mitropoliei noastre s-a născut la 14 martie 1914, în orașul Cluj, din părinții Vasile și Maria Aștilean. Tatăl Prea Sfinției Sale a fost muncitor ceferist.

După studii temeinice făcute în țară și în străinătate, a intrat în slujba fostei Biserici greco-catolice.

Pătruns de convingerea că prin săvârșirea actului istoric de la 21 octombrie 1948 „orice dezbinare a încetat, unificarea s-a făcut, iar clerul și poporul nostru a pășit ferm pe calea înfrățirii, a dragostei și deci a adevărului, a dreptății și-a luminii“, împreună cu un grup de alți 16 foști preoți și profesori greco-catolici, Părintele Dr. Vasile Aștilean — cum se numea înainte de intrarea în cinul monahal — a făcut pasul binecuvântat al întoarcerii „acasă“. A urmat astfel — cum însuși a spus, în cadrul festivităților aniversare de 10 ani de la săvârșirea reîntregirii noastre bisericești, desfășurate în Alba-Iulia — „pilda înțeleaptă a celor mai mulți frați preoți care în 1948 și-au îndeplinit cea mai sfântă datorie preotească, aceea de a sta neabătut în mijlocul poporului credincios, pentru a-l călăuzi, așa cum au juruit, la limanul mântuirii veșnice“. (Textul integral al cuvântării — în revista „Mitropolia Ardealului“, anul III, nr. 11—12, noiembrie-decembrie 1958, p. 922—924).

Părintele Dr. Vasile Aștilean a intrat în slujba Bisericii Ortodoxe Române. Era incredințat — cum însuși a spus, în împrejurarea amintită — că cele două Biserici românești din Transilvania, dezbinare vreme de 250 de ani, „erau una: una prin istoria lor, una prin unitatea de limbă, de datini și de credință“.

Prețuindu-i pregătirea, calitățile personale și alipirea sinceră de Biserica noastră străbună ortodoxă română, precum și identificarea sa deplină cu năzuințele superioare de astăzi ale poporului nostru, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian l-a chemat pe Părintele Dr. Vasile Aștilean în slujba Sfintei Patriarhii, unde a îndeplinit cu osîrdie și devotament atribuțiunile de inspector general patriarhal și în continuare, consilier patriarhal.

În vara anului 1962, Sfântul Sinod al Bisericii noastre — la propunerea Prea Fericitului Patriarh Justinian — l-a ales episcop-vicar patriarhal pe Părintele Dr. Vasile Aștilean.

Potrivit pravilelor canonice ale Bisericii noastre, P. C. Sa a intrat atunci în cinul monahal. Tunderea sa întru monah și ridicarea la treapta de arhimandrit s-au săvârșit la Sf. Mînăstire Sinaia, în zilele de 7 și 8 septembrie 1962 (la praznicul Nașterii

Preasfintei Născătoare de Dumnezeu), de către Prea Sfințitul Episcop-vicar patriarhal Dr. Antim Nica Tîrgovișteanul, delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian. Din soborul slujitorilor la altar a făcut parte și P. C. Prot. stavr. Tr. Belășcu, vicarul Arhiepiscopiei Sibiului.

Ca membru al cinului monahal, Prea Cuvioșia Sa a primit numele de *Visarion*, — nume cu ample rezonanțe istorice de luptă pentru Ortodoxia ardeleană în învolburatul veac al XVIII-lea — iar ca episcop-vicar patriarhal i s-a atribuit titlul de *Ploieșteanul*.

Duminică, 9 septembrie 1962, în Catedrala Sfintei Patriarhii din București, Înalt Prea Cuviosul Arhimandrit Dr. Visarion Aștilean a fost hirotonit întru arhieru de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, împreună cu P. S. Episcop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului și cu P. S. Teoctist, ales atunci episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmagiului.

Cuvîntările rostite cu acele prilejuri de aleasă bucurie duhovnicească au constituit tot atîtea contribuții de preț la cimentarea unității noastre bisericești, mărturii grăitoare ale strădaniilor rodnice pe care le depun slujitorii Bisericii noastre pentru pășirea cu un cuget și o simțire pe căile luminoase de pace și propășire, în făgașul drept al cărora poporul nostru se îndreaptă de 25 de ani încoace spre împliniri de viață nouă, fără precedent în istoria lui ca proporții de realizări excepționale.

Potrivit hotărîrii luate de Sfîntul Sinod la 28 iulie 1962, Prea Sfințitul Episcop-vicar Patriarhal Dr. Visarion Aștilean Ploieșteanul a ocupat astfel locul de prim sfetnic patriarhal rămas vacant prin trecerea Prea Sfințitului Episcop Teoctist la cîrma Eparhiei Aradului.

*

Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion este al doilea ierarh ortodox român ridicat la treapta de membru al Sfîntului Sinod din rîndurile clerului revenit la Ortodoxie.

Atîția alți foști preoți greco-catolici, întorși la sînul de mamă al Bisericii strămoșești, au devenit vicari și consilieri eparhiali, inspectori patriarhali și eparhiali, protopopi și parohi în Capitală și în numeroase orașe ale țării, profesori de teologie la institute și seminarii teologice.

Pentru ei — pentru noi toți — Biserica Ortodoxă Română este maica cea bună a sufletelor noastre, iar Republica Socialistă România — Patria dragă, scutul și acoperămintul vieții și stră-

Prea Sfinția Sa Dr. VISARION AȘTILEAN RĂȘINĂREANUL
Episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului

daniilor noastre entuziaste, vatră de zidire nouă și izvor de avânt răzbătător spre zări de propășire fără limită și fără pereche în trecut.

*

Acum, după ce au fost îndeplinite toate cele rînduite de legiurile bisericești și cetățenești, Prea Sfințitul Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanul este episcopul-vicar al Mitropoliei Ardealului.

Revista noastră (vezi n-rii 11—12 din 1958, p. 915—933 și nrii 9—12 din 1962, p. 623—626) — în deplină consonanță cu „Telegraful Român” (vezi nrii 45—46 din 1 decembrie 1958 și nrii 43—44 din 15 noiembrie 1962) — s-a făcut în două rînduri ecoul bucuriei pricinuite de intrarea Episcopului nostru vicar de astăzi în slujba Bisericii noastre și apoi în rîndurile membrilor Sfințului Sinod.

Astăzi, cu emoția dintru început, ea consemnează festiv așezarea Prea Sfințitului Episcop Visarion în slujba nemijlocită a Bisericii străbune ortodoxe române din Ardeal.

Simțămintele cu care clerul și credincioșii noștri au întîmpinat acest eveniment bisericesc, sînt la nivelul promptitudinii cu care Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Ardealului, Dr. Nicolae Mladin, s-a declarat bucuros să-l aibă ca principal colaborator pe Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion.

Văzîndu-i alături pe ocîrmuitorul Mitropoliei noastre și pe episcopul său vicar, ne vine în minte ferma și deslușita încredințare apostolească: „Așa să ne socotească pe noi oamenii, ca pe niște slujitori ai lui Hristos și ispravnici ai tainelor lui Dumnezeu” (I Cor. 4, 1).

Incredințarea aceasta capătă acum profil de urare: Dumnezeu să le ajute ca — în sfîntă înfrățire — să slujească Biserica și Patria precum le este rîvna și priceperea. Iar acestea stau tari în făgașul voii lui Dumnezeu și al intereselor superioare care dau vieții de astăzi a poporului nostru dimensiuni de epopee.

Întru mulți și fericiți ani — Arhipăstorului și fratelui său de vîldicie, deopotrivă !

SOLEMNITATEA RECUNOAȘTERII NOULUI EPISCOP-VICAR AL MITROPOLIEI ARDEALULUI

Marti, 27 mai 1969, la Departamentul Cultelor, a avut loc solemnitatea comunicării Decretului Consiliului de Stat pentru recunoașterea Prea Sfințitului Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanu în funcția de Episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului și a Înalt Prea Cuviosului Irineu Crăciunaș-Suceveanu în funcția de Episcop-vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei.

Solemnitatea a început la orele 10,30 și a fost prezidată de Domnul Secretar General, Profesor Dumitru Dogaru.

Avînd alături pe Înalt Prea Sfințitul Dr. Iustin Moisescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, și pe Înalt Prea Sfințitul Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului, de față fiind Dl Director General I. N. Bărbulescu, Domnii Directori din Departamentul Cultelor și alți colaboratori, Domnul Secretar General Profesor Dumitru Dogaru a dat cuvîntul Domnului I. Lungeanu, Șeful Protocolului din Departamentul Cultelor, care a citit Decretul Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România (Nr. 1220 din 27 mai 1969), prin care este recunoscută alegerea Prea Sfințitului Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanu ca Episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului.

Mulțumind pentru încrederea arătată de Conducerea Statului nostru, a luat cuvîntul Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Aștilean Rășinăreanu, spunînd următoarele:

Domnule Secretar General al Departamentului Cultelor,

Imprejurarea festivă de astăzi mă onorează în chip cu totul deosebit. Ea constituie pentru mine un motiv de mare satisfacție sufletească și în același timp un îndemn puternic pentru activitatea mea de viitor.

Vreau să subliniez aici hotărîrea mea de a-mi îndeplini cu tot devotamentul, de care mă simt însuflețit, îndatoririle ce-mi revin prin alegerea mea, de către Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în funcția de episcop-vicar la Mitropolia Ardealului, vatră a credinței ortodoxe și de fierbinte patriotism. Înmînarea de către Domnul Secretar General al Departamentului Cultelor, Profesor Dumitru Dogaru, a Decretului Consiliului de Stat, prin care Ocîrmuirea Patriei noastre îmi acordă recunoașterea în această funcție, capătă pentru mine întreaga semnificație a responsabilității care mă animă.

De aceea Vă rog să-mi îngăduiți, Domnule Secretar General, ca în aceste momente atât de însemnate în viața mea, să mă adresez Domniei Voastre, ca reprezentant al Conducerii Statului și să-mi reînnoiesc legământul îndatoririlor ce-mi revin ca episcop-vicar, dar în același timp și ca fiu și cetățean loial al țării.

Cunoaștem cu toții greutățile mari cu care poporul român a avut de luptat de-a lungul istoriei. Mi-a fost dat ca personal să pot avea suficiente experiențe ca să pot aprecia valoarea marilor transformări petrecute în viața țării noastre, în ultimii douăzeci și cinci de ani. De aceea, nu pot să nu-mi mărturisesc și cu acest prilej marea bucurie pe care o simt pentru înfăptuirile țării noastre și deplina mea încredere în viitorul ei luminos.

În aceste sentimente, care pun față în față istoria cu prezentul și care își sporesc intensitatea privind la perspectiva viitorului, fiecare dintre noi, fiecare cetățean al țării, găsește izvorul hotărârilor și angajamentelor sale. Este jurământul sfânt, cu care fiecare din noi este dator față de patrie, este vibrația sinceră a întregii noastre ființe aflată în fața responsabilităților sale majore.

Este pentru mine cea mai de preț îndatorire de a mă identifica, trup și suflet, cu interesele poporului nostru, cu munca sa nobilă de construire a unei vieți noi, de bunăstare și progres social, de înflorire multilaterală, pentru ca patria noastră să poată ajunge la cele mai înalte culmi ale culturii și civilizației.

Înțeleg să respect cu sfințenie legile Statului, să fiu bun sfătuitor și îndrumător al preoților și credincioșilor, pentru ca ei să-și aducă întreaga lor contribuție la sporirea marilor realizări ale patriei și să-și dăruiască întreaga lor însuflețire pentru promovarea și apărarea păcii, pentru înflorirea și prestigiul României Socialiste

*

Am cunoștința că, în însăși învățătura de slujire și de iubire lăsată nouă ca mesaj de Iisus Hristos, întemeietorul Bisericii noastre, noi găsim temeiuri sfinte pentru a spori neîncetat eforturile de slujire a poporului.

Totodată, în acest fel, noi ne aflăm pe drumul tradiției noastre și al vrednicilor noștri înaintași care au unit în ființa lor, credința ortodoxă cu dragostea de țară.

Pe această linie ne sînt pilde de slujire cu devotament atât a credinței strămoșești, cît și a intereselor vitale ale poporului român, ierarhi, preoți și mireni ca: Mitropolitul Simion Ștefan, Diaconul Coresi, episcopul Inocențiu Micu, Sofronie de la Cioara, Petru Maior, Șincai, mitropolitul Andrei Șaguna și mulți alții, care de-a lungul veacurilor au împărtășit destinul istoric al poporului și au luptat pentru drepturile și împlinirea năzuințelor sale.

Domnule Secretar General,

În activitatea mea arhierască voi căuta să promovez în continuare întărirea relațiilor frățești cu celelalte culte, pe temeiul ecumenismului creștin și

al realităților statornicite deja pe plan interconfesional în țara noastră. Noi nutrim o deosebită recunoștință față de statul nostru, care și sub acest raport ne-a creat un climat prielnic, întrucât astăzi naționalitățile conlocuitoare, altădată aflate în vrajbă, trăiesc într-o perfectă armonie și împreună cu întregul popor român se află angajate în munca pentru înflorirea patriei comune. Voi căuta să folosesc în activitatea mea, experiența și patriotismul celorlalți ierarhi și conducători de culte, cu care mă voi întâlني în îndatoririle noastre comune și mă voi strădui să fiu la înălțimea exemplului lor pozitiv. Împreună, într-un spirit frățesc, ca cetățeni însufleșiți de aceleași idealuri, noi vom putea astfel dobândi rezultate rodnice în munca noastră patriotică.

Domnule Secretar General,

Dacă privim sub cupola veacurilor mult zbuciumata istorie a poporului nostru, constatăm că aceasta a fost o continuă luptă pentru independență și unitate națională, pentru libertate și progres social. În această luptă încununată de mari victorii, Biserica Ortodoxă din toate provinciile locuite de români, identificându-se cu năzuințele poporului, a luptat împreună pentru libertatea și unitatea noastră națională.

Astăzi, când marile aspirații de veacuri ale poporului nostru pentru unitate, independență și suveranitate națională s-au împlinit, iar cetățenii patriei noastre, fără deosebire de naționalitate și credință religioasă, muncesc într-o strânsă unitate pentru înflorirea patriei și pentru apărarea sa, este o mare și înaltă îndatorire și pentru Biserica de a sprijini cu toate puterile independența și unitatea poporului român.

Noi știm că dezbinarea dintre frați sapă la unitatea voinței și eforturilor lor. Însăși istoria Bisericii românești ne-a oferit exemple care au făcut ca generații întregi de preoți să caute permanent drumul către unitate.

Astăzi unitatea noastră bisericească este un fapt împlinit și ea constituie o importantă contribuție la întărirea unității poporului român.

Mult Stimat Domnule Secretar General,

După ce mi-am mărturisit astăzi, aci, gândurile, voi trece să le fac faptă sub caldă îndrumare părintească a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Ardealului Nicolae Mladin și cu sprijinul tuturor slujitorilor din cadrul Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu.

Îngăduiți-mi, ca o dată cu mărturisirea sentimentelor care mă stăpînesc în aceste momente, să-mi exprim profunda mea grațitudine, respectul și devotamentul meu față de Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România, în frunte cu iubitul conducător al Statului nostru Domnul Nicolae Ceaușescu, care prin Decretul de recunoaștere m-a învrednicit de înalta sa încredere

Vă mulțumesc cu căldură și respect, Domniei Voastre personal, Domnule Secretar General, și tuturor colaboratorilor dumneavoastră, pentru alcașa bunăvoință, sprijinul și ajutorul prețios de care m-am bucurat totdeauna la Departamentul Cultelor.

Cu încredere în ajutorul Atotputernicului Dumnezeu și cu sprijinul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, pășesc în noua mea slujire animat de hotărîrea de a-mi consacra întreaga ființă și putere de muncă îndeplinirii îndatoririlor mele sfinte de arhieru și cetățean.

*

După citirea Decretului de recunoaștere a I. P. C. Arhimandrit Irineu Ciăciunaș și după cuvîntul rostit de Înalt Prea Cuvioșia Sa, a răspuns Domnul Profesor *Dumitru Dogaru*, Secretar General al Departamentului Cultelor de pe lîngă Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România.

Adresîndu-se celor doi episcopi-vicari, Domnia Sa a spus:

Cu ocazia aceasta, a recunoașterii din partea Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România a numirii pe care Sfîntul Sinod a făcut-o alegîndu-Vă în funcția de Episcopi-vicari pe lîngă cele două Mitropolii, țin să Vă felicit și Vă urez în numele meu personal și al colaboratorilor mei, mult succes și depline rezultate în activitatea pe care o veți desfășura de acum înainte. Lucrînd să împliniți toate gîndurile și simțămintele pe care le-ați rostit astăzi, veți avea mulțumiri personale și veți da prilej permanent de mulțumire celor ce V-au ales și celor ce V-au recunoscut în noile funcții la care sînteți chemați să vă aduceți întreg aportul Dvs.

Departamentul Cultelor Vă asigură de tot sprijinul în această activitate, mai ales cînd este vorba de noile raporturi create și dezvoltate în țara noastră între Statul nostru socialist și Cultele religioase. Înțelegînd în chip sincer și real aspectele pozitive ale acestor noi raporturi dintre Stat și Culte, sînteți chemați să îndreptați insinuările interesate aduse de unii și să scoateți la lumină realitatea obiectivă a faptelor.

Eu rețin încrederea pe care o aveți în noile forme sociale care se împlinesc continuu în Patria noastră, creînd condițiile cele mai bune pentru prosperitatea poporului și pentru ca Biserica să-și poată îndeplini cît mai deplin misiunea ei educativă în istorie și societate.

Experiența istorică ne arată că popoarele acelea prosperează și sînt fericite, care au căutat să-și păstreze și consolideze unitatea de gîndire și simțire, creînd un climat favorabil progresului prin care să se poată adapta și orienta în noile condiții ale dezvoltării procesului istoric-social.

Biserica Ortodoxă Română a făcut proba că știe să țină seama de interesele poporului în mijlocul căruia își îndeplinește misiunea și lucrarea ei. Ea a avut înțelepciunea și tactul de a-și păstra structura ei internă neschimbată, dar a căutat și a reușit să dea răspunsuri pozitive și creatoare la noile probleme pe care le-a ridicat istoria societății omenești. În această atmosferă

bisericească, ne exprimăm nădejdea ca și D-Voastră să fiți elemente de încredere și să vegheați la păstrarea unității de simțire și gândire a credincioșilor, și la consolidarea solidarității întregului nostru popor în jurul iubitorilor noștri conducători de Stat.

Să aveți optimism și curaj în acțiunile D-Voastră, dar și limpezime și prevedere în clarificarea problemelor noi pe care le ridică viața credincioșilor.

Să trăiți cu sănătate, mulțumire și bune realizări în câmpul Bisericii și Statului nostru.

La solemnitatea de la Departamentul Cultelor, au luat parte și reprezentanți ai celorlalte Culte din Capitală.

Au mai fost de față la această solemnitate membrii permanenței Consiliului Arhiepiscopesc ortodox român din Sibiu: P. C. Vicar Tr. Belașcu, P. C. Consilieri: I. Nicoară, I. Vlad, Dl. I. Floca și P. C. Pr. F. Costea, secretar arhiepiscopesc.

A fost de asemenea de față P. C. Prof. Dr. Sofron Vlad, rectorul Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu.

În aceeași zi, la orele 14, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a dat un dejun la Palatul Patriarhal, în cinstea Prea Sfințitului Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanul și a Înalt Prea Cuviosului Irineu Crăciunaș Suceveanul.

La dejun au luat parte cei mai sus amintiți, precum și reprezentanții Mitropoliei Moldovei și Sucevei.

În cursul dejunului s-au rostit toasturi.

Seria toasturilor a fost deschisă de Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Aștilean Rășinăreanul, care, adresându-se Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, a dat expresie sentimentelor care-l copleșesc cu această ocazie.

*Prea Fericite Părinte Patriarh,
Domnule Secretar General,
Onorați comeseni,*

Mă pregătisem cu o cuvîntare mai amplă, însă consider că nu este cazul de a o rosti în întregime. De aceea mă voi limita numai la câteva gânduri, pe care le voi exprima cu prilejul acestei agape oferită de Prea Fericirea Voastră, în ziua de azi, cînd îmi încetează atribuțiunile ca vicar patriarhal, în cadrul Administrației Patriarhale, fiind ales de către Sf. Sinod și recunoscut de Stat ca episcop-vicar al Sf. Mitropolii a Ardealului.

Vă rog să-mi îngăduiți, Prea Fericirea Voastră, ca să zăbovesc câteva clipe și să privesc înapoi cu 11 ani, cînd am fost primit sub oblăduirea patriarhală și părintească a Prea Fericirii Voastre — apoi cu 7 ani, în 1962, cînd Prea Fericirea Voastră ați avut aleasa bunătate de a propune promovarea mea în ierarhia ortodoxă, ca vicar patriarhal — pe de o parte, ca să aduceți prin aceasta o cînstire actului unificării și clerului fost greco-catolic,

din rîndurile căruia am revenit la sînul Bisericii-mame, iar pe de alta, cu gîndul că eu, ca unul dintre exponenții acestui cler revenit — aş putea fi, în această funcție de folos Bisericii, Centrului patriarhal și slujirii intereselor poporului nostru.

*

Nu este, desigur, în competența mea, de a aprecia în ce măsură, în cei 4 ani, ca preot slujitor, apoi cei 7 ani ca episcop-vicar patriarhal, am corespuns sarcinilor și așteptărilor, fiindcă nimeni nu poate fi judecător în cauza proprie.

Cert este că, în ce mă privește, m-am străduit să fac față tuturor chemărilor și sarcinilor. Am convingerea că în munca mea am pus suflet, devotament și conștiință, ca lucrurile să meargă cît mai bine.

De aceea, Prea Fericirea Voastră, Vă rog să-mi îngăduiți ca pentru tot ceea ce ați făcut pentru mine, și ați făcut foarte mult, ați făcut o adevărată operă de zidire sufltească în duh ortodox și românesc, atît duhovnicește, personal, cît și în latura sprijinirii și a îndrumării în munca mea pastorală și administrativă la Centrul Patriarhal și în eparhia Prea Fericirii Voastre — să Vă exprim adîncă mea recunoștință, gratitudinea și mulțumirile mele fiești și respectuoase, rugînd smerit pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă dăruiască deplină sănătate și viață îndelungată pentru binele Bisericii și al poporului nostru credincios.

Vă rog să-mi permiteți, Prea Fericite Părinte Patriarh, de a-mi exprima mulțumirile și alesele mele simțăminte de dragoste frățească și prețuire, Prea Sfinției Sale Episcopului Antim Nica-Tîrgovișteanu, pentru colaborarea armonioasă, de care m-am bucurat, atît în cei 7 ani de arhierie, cît și înainte, ca inspector și consilier patriarhal, și subaltern direct al Prea Sfinției Sale.

Să-mi fie, în sfîrșit, îngăduit a-mi exprima mulțumirile mele și dragostea mea frățească acelor părinți consilieri, inspectori și alți salariați din cadrul Administrației Patriarhale și a sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, unde din cînd în cînd mai suplineam locul Prea Sfințitului Antim Nica — cu care am colaborat întru îndeplinirea atribuțiunilor mele, și să Vă mulțumesc călduros, Prea Fericite Părinte Patriarh, și pentru agapa cu care ați binevoit a mă onora astăzi, pe mine și pe colegul meu, Prea Sfințitul Episcop-vicar Irineu Crăciunaș-Suceveanul.

Vă asigur, Prea Fericite Părinte Patriarh, că duc cu mine în noua mea muncă, o experiență și o comoară sufltească dobîndită în neuitații ani, în care am fost învrednicit să fiu colaboratorul apropiat al Prea Fericirii Voastre. experiență care o să-mi fie — sînt convins — de mare folos în viitoarea mea activitate pastorală și misionară, ce o voi desfășura între preoții și credincioșii din Transilvania, în colaborare și sub îndrumarea Mitropolitului meu. I. P. S. Nicolae Mladin al Ardealului.

Cu aceste gânduri și hotărîri, de a Vă pomeni, Prea Fericite Părinte Patriarh, zilnic în rugăciunile mele către Atotputernicul Dumnezeu, binefăcător, îndrumător, dascăl și părinte duhovnicesc bun și înțeleghător — îmi închei cuvîntul meu, făcîndu-Vă respectuos și calda urare:

Intru mulți și fericiți ani Prea Fericite Părinte Patriarh Justinian!

După toastul rostit de I. P. Cuv. Arhimandrit Irineu Crăciunaș-Suceveanu, Prea Fericitul Părinte Patriarh a spus:

*Domnule Secretar General,
Domnule Director General,
Înalt Prea Sfinția Voastră,
Prea Sfinția Voastră,
Onorați oaspeți,*

În primul rînd gîndul nostru se îndreaptă cu această ocazie, spre a transmite salutul nostru al tuturor, Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, celui ce în calitate de Conducător al Statului a semnat Decretele pentru recunoașterea P. S. Episcopi-vicari: Dr. Visarion Aștilean-Rășinăreanu și Irineu Crăciunaș-Suceveanu.

Rugăm pe Domnul Prof. Dumitru Dogaru, Secretarul General al Departamentului de Culte, să transmiță Domnului Nicolae Ceaușescu sentimentele noastre de respect, devotament și stimă pentru actul de recunoaștere a celor doi Episcopi-vicari.

Înființarea celor două posturi de Episcopi-vicari pe lîngă Mitropolia Moldovei și Mitropolia Ardealului, este justificată de organizarea mai bună a celor două centre mitropolitane, în vederea rezolvării unor probleme specifice vieții bisericești din Moldova și Transilvania.

Prea Sfințitul Visarion Aștilean, activînd de 11 ani la Centrul nostru Patriarhal, și-a acumulat o experiență bogată, pe care o va fructifica în noua misiune, în mijlocul clerului și credincioșilor din Ardeal. Avem încrederea că va continua cu rezultate sporite munca pastorală, ca unul ce cunoaște realitățile specifice ale Ardealului, unde a crescut și și-a făcut educația. Prea Sfinția Sa este chemat să aducă un aport simțit la consolidarea deplină a unității noastre bisericești din Transilvania, care este o problemă capitală a Bisericii Ortodoxe Române și implicită a Statului nostru. Atunci cînd Prea Sfinția Sa a acceptat propunerea pentru noua funcție și Sf. Sinod i-a încredințat-o prin actul de numire, Biserica noastră și-a pus toate nădejdlile că va fi un bun colaborator al I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin, în toate acțiunile menite să întărească unitatea sufletească a credincioșilor noștri din Transilvania.

Prea Sfinția Sa a fost la noi un devotat slujitor al Bisericii și un bun împlinitor al tuturor hotărârilor Sf. Sinod și ale Administrației Patriarhale. Activitatea de pînă acum ne dă garanție și încredere, mai ales I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, că Prea Sfinția Sa va fi și în noua sa misiune tot așa de devotat și rîvnitor în îndeplinirea atribuțiilor ce-i revin, lucrînd cu ajutorul lui Dumnezeu la îndrumarea și zidirea sufletească a clerului și credincioșilor și la întărirea prestigiului Mitropoliei Ardealului.

Prea Fericitul Părinte Patriarh a toastat pentru sănătatea și buna colaborare a celor doi Episcopi-vicari cu I. P. S. Mitropoliți din Moldova și Ardeal, sub îndrumarea cărora sînt chemați să lucreze pentru propășirea Bisericii și Patriei noastre.

În încheiere, Prea Fericitul Părinte Patriarh a toastat pentru Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat și pentru ceilalți Conducători ai Statului, prin care s-a dat actul de recunoaștere în acest cadru sărbătoresc de azi; pentru Domnul Secretar General Dumitru Dogaru și Domnul Director General I. N. Bărbulescu, care erau de față, cît și pentru toți colaboratorii domniilor lor din Departamentul de Culte — urînd tuturor sănătate și depline succese.

*

A încheiat seria toasturilor, Domnul Profesor Dumitru Dogaru, Secretarul General al Departamentului Cultelor. Domnia Sa a mărturisit că programul ceremoniei de azi a dat prilejul de-a ne întîlni cu reprezentanții conducerii Mitropoliilor Moldovei și Ardealului, spre a dezbate în cuvîntările și discuțiile noastre multe probleme legate de specificul realităților celor două Mitropolii.

Eu aș dori — a zis Domnul Secretar General — să ating în cîteva cuvinte problema raportului dintre Statul nostru socialist și Cultele religioase din țara noastră. Este o problemă care produce unele nedumeriri unora. Există în zilele noastre diferite concepții despre lume, așa cum au existat în toate timpurile. Astăzi, această concepție despre lume trebuie privită ca un rezultat al experienței umane, izvorîtă din constatarea dezvoltării societății omenești. În societățile trecutului istoric, problema raportului dintre Stat și Biserică, dintre autoritatea politică și cea religioasă, era rezumată în maxima: a cui e puterea, a celuiia e și religia. Noi cunoaștem din experiență că asemenea rezolvări au dus la constrîngeri ale conștiinței și libertății religioase și cu aceasta la multe și grave nedreptăți și suferințe sociale.

Astăzi, în cadrul noilor realități sociale din Patria noastră, s-a stabilit principiul libertății și egalității cultelor în fața Statului. Ocîrmuirea Statului nostru respectă libertatea religioasă, lăsîndu-l pe fiecare să creadă ce voiește, dar în același timp dorește ca toți să contribuie la progresul societății noastre și la bunăstarea materială și spirituală a poporului nostru.

În cadrul acestor noi raporturi între Stat și Culte cei doi Episcopi-vicari s-au declarat gata de-a răspunde în chip creator cu gândirea și acțiunea lor la problemele care le ridică în față noile realități sociale din țara noastră.

P. S. Visarion Aștilean s-a referit în cuvântul său și la aspectele unității bisericești. Noi ne bucurăm azi de roadele unității bisericești pentru unitatea poporului.

Festivitatea s-a încheiat într-o atmosferă plină de curată însuflețire.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

INSTALAREA PREA SFINȚITULUI EPISCOP-VICAR Dr. VISARION AȘTILEAN-RĂȘINĂREANUL

Praznicul Pogorîrii Duhului Sfînt, ziua întîia (Duminică, 1 iunie 1969)...

Atmosfera de sărbătoare care s-a făcut simțită încă din preseara praznicului, sporește în intensitate. Lăstari de mesteceni verzi — după străvechea datină a Rusaliilor — străjuiesc porțile așezămintelor bisericesti, de la Reședința mitropolitană și pînă la Catedrală.

Dis-de-dimineață, preoți și credincioși, în grupuri reslirate peste tot, comentează bucuroși evenimentul instalării noului nostru episcop-vicar. Unii, în fața vitrinei Bibliotecii eparhiale, vizionează tabloul actualei promoții de absolvenți ai Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu. Alții, comentează bucuroși evenimentul bisericesc al zilei.

În Catedrală, Utrenia e pe sfîrșite cînd P. C. Prot. Ioan Beju — îndeplinind îndatoriri de protocol — rînduiește studenți teologi pe traseul care duce de la scări pînă la solee, pentru marcarea spațiului de desfășurare a cîrtegiului.

La orele 9,30 soborul slujitorilor bisericești, în odăjdii, se îndreaptă spre Reședința mitropolitană.

Din Reședință coboară Înalț Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* al Ardealului, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* al Banatului, P. S. Episcopi *Teoctist* al Aradului, *Teofil* al Clujului și *Valerian* al Oradiei, împreună cu noul nostru Episcop-vicar, Prea Sfințitul Dr. *Visarion Aștilean Rășinăreanul*.

P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu și P. C. Rector Dr. Sofron Vlad prezintă înalților ierarhi, spre sărutare, Sfînta Evanghelic și Sfînta Cruce.

În dangăt prelung de clopote, cîrtegiul se îndreaptă spre Catedrala mitropolitană, străbătînd — pînă la altar — printre credincioșii veniți la praznic.

Înalț Prea Sfințiii Mitropoliți și Prea Sfințiii Episcopi se închină la Sfînta Masă și apoi — cu dichelele și tricherele — binecuvîntează rînd pe rînd, pe credincioși, din ușile împărătești ale Sfîntului Altar.

Se constituie soborul slujitorilor, din care au făcut parte:

Î: P. S. Mitropoliți *Nicolae* al Ardealului și *Nicolae* al Banatului;

P. S. Episcopi *Teofil* al Clujului și *Valerian* al Oradiei;

P. S. Episcop-vicar Visarion;

P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belașcu;

P. C. Rector al Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu, Dr. Sofron Vlad;

P. Cuv. Arhimandriți Emilian Birdaș (Alba-Iulia) și Serafim Popescu (Sf. Mănăstire Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus);

P. C. Prof. univ. Dr. Milan Șesan;

P. C. Consilier eparhial Onisie Moraru (Cluj);

P. C. Protopopi: Dr. Vasile Coman (Brașov), Nichifor Todor (Sibiu) și Victor Negrea (Alba-Iulia);

P. C. Preoți slujitori ai Catedralei mitropolitane: Prot. Ioan Boțocan, Pr. Ioan Gherghel și Ierom. Dimitrie Mamina; asistați de P. C. Arhidiaconi Prof. Dr. Ioan Zăgreanu și Iosif Bolog, P. C. Diaconi: Petru Toaxen (Cluj), Constantin Voicu, Gheorghe Papuc și Mihai Sămărghitan.

P. S. Episcop Teotist al Aradului a luat loc în jeț arhieresc.

Se săvîrșesc rugăciunile pregătitoare pentru intrarea în Sfînta Liturghie arhierască.

Luînd cuvenita binecuvîntare arhierască, P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belașcu și P. C. Rector Dr. Sofron Vlad intră în Sfîntul Altar.

P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belașcu rostește binecuvîntarea de început.

Corul mixt al Catedralei mitropolitane, dirijat de P. C. Prof. Gh. Șoima și P. C. Diacon Ioan Popescu, dă răspunsurile liturgice.

La ieșirea cu Sfintele Daruri, pomenirile sînt făcute de Î. P. S. Mitropolii Nicolae al Ardealului și Nicolae al Banatului.

Simbolul Credinței este rostit de P. S. Episcop Teotist al Aradului.

La priceasnă, Corul Catedralei a cîntat trei concerte religioase: „Cine se va sui...” și „Doamne, buzele mele...” (amîndouă de G. Musicescu) și „Po-doaba casei Tale...” (de Gh. Șoima), avînd ca soliști pe: doamnele, Silvia Radu, Zina dr. Teleman și Elena Florea, P. C. Diacon Ioan Popescu și licențiatul în teologie Simion Felecan.

La sfîrșitul Sf. Liturghii arhieresti, din ușile împărătești ale Sfîntului Altar, Î. P. S. Mitropolit Nicolae a dat citire îndătinătei rugăciuni de mulțumită îndreptată către Părintele ceresc. Apoi, cu dicherele și tricherele, Î. P. S. Sa a binecuvîntat asistența.

Înalții ierarhi liturghisitori au luat loc pe solee.

La orele 12, a început solemnitatea instalării Prea Sfințitului Episcop-vicar Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanul.

Cel dintîi a luat cuvîntul Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului, care a spus:

„Unde sînt doi' sau trei adunați în numele meu, acolo sînt și eu în mijlocul lor“.

(Matei 18, 20)

Înalt Prea Sfinția Voastră,
Prea Sfințiile Voastre,
Eminența Voastră,
Stimați oaspeți,
Iubiți credincioși,

Marele praznic al Pogorîrii Duhului Sfînt peste Sfinții Apostoli, cînd s-a constituit concret Biserica lui Hristos, primește azi pentru Mitropolia Ardealului o nouă strălucire prin faptul că în această Catedrală se săvîrșește instalarea Episcopului-vicar Visarion Rășinăreanu în prezența reprezentanților Departamentului Cultelor și ai autorităților locale, în prezența ierarhilor din Ardeal și Banat, a clerului și credincioșilor, a Episcopului și delegaților de culte. Ea devine astfel nu numai o sărbătoare a ortodoxiei transilvane, și prin aceasta a întregii Biserici Ortodoxe Române, ci o sărbătorire a înfrățirii ecumeniste dintre Biserica noastră și celelalte culte.

În Duhul Sfînt e prezent și lucrează Hristos însuși în Biserica Sa, așează diaconi, preoți, arhierei, ca unelte ale Duhului Sfînt, unelte ale lui Hristos întru dreapta învățătură, întru sfințirea și întru păstoria credincioșilor. De aceea astăzi parcă simțim cu mai multă putere limbile de foc ale Duhului Sfînt învăluind sufletele și contopindu-le, parcă trăim mai deplin adevărul făgăduinței date de Mîntuitorul, că unde sînt adunați doi sau trei în numele Lui acolo e și El în mijlocul lor. Și cum n-ar fi așa, cînd Mitropolia Ardealului primește un nou episcop-vicar, membru al Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, membru al Sinodului Mitropolitan și lucrător cu nădejde în ogorul acestei Mitropolii. Prea Sfinția Sa continuă șirul arhiereilor-vicari de la Mitropolia Ardealului, dintre care amintim pe ultimii trei: dr. Ilarion Pușcariu, membru al Academiei Române, dr. Vasile Stan — ajuns apoi episcop — și Teodor Scorobeș, acesta din urmă și cu o bogată activitate ecumenistă.

Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Rășinăreanu, ca și înaintașii săi, este un om de cultură, un teolog luminat, dăruit cu întreaga lui ființă lui Hristos, Bisericii și poporului. S-a născut la Cluj în 14 martie 1914 din părinții Vasile și Maria Aștilean, originară după bunici din Cîmpenii Munților Apuseni. Fiu de muncitor ceferist, fiul Vasile a fost crescut de familia sa în credința moșilor și strămoșilor noștri și în dragostea de poporul român. Zestrea aceasta sufletească i-a călăuzit pașii, ca o lumină nestinsă, peste tot unde l-au dus vrednicia, rîvna lui pentru carte și pentru slujirea lui Hristos și a poporului: la liceul și Academia Teologică din Cluj, la studiile filozofice-teologice de la Roma, unde și-a susținut doctoratul în teologie cu „magna cum laude“, la parohii, ca secretar la Episcopia Clujului, apoi inspector general patriarhal,

consilier patriarhal și în ultimii șapte ani episcop-vicar patriarhal, sfetnic prețuit al Prea Fericitului Patriarh Justinian. Căci oricît de sus s-ar înălța cineva, asemeni brazilor din munții noștri, el nu-și poate uita rădăcinile. Dimpotrivă, cu cît se înălță mai sus cu atît își adîncește și rădăcinile și trăiește din sevele ce se ridică din adîncuri spre luminile cerului. Așa și P. S. Visarion a rămas credincios și este credincios rădăcinilor străvechi, tradițiilor bisericești și populare de veacuri și a crescut și crește în aerul tare al piscurilor, spre care ne îndreptăm — cu întreg poporul — în lumina idealurilor superioare pe care le slujim. Căci sevele trecutului împletite cu luminile prezentului și perspectivele viitorului, dăruiesc prin muncă neostoită Bisericii și Patriei roade de valoare deosebită.

Un simbol al acestor rădăcini adînci văd eu în faptul că părintele Vasile Aștilean, cînd a fost tuns în monahism la Mînăstirea Sinaia, a ales să poartă de atunci înainte numele ieromonahului Visarion, care cu 225 ani în urmă a însușlețit pe românii bănățeni și ardeleni pentru apărarea ortodoxiei românești față de stăpînitorii străini și și-a dat sufletul său pentru dreapta credință, pentru popor. De astădată însă nu era vorba de apărarea zestrei de veacuri și a drepturilor poporului, ci de a lucra și a se dărui deplin pentru ca viața înfrățită a Bisericii cei una, Biserica tuturor românilor dreptcredincioși, să aducă roade tot mai bogate pentru mîntuirea credincioșilor în Iisus Hristos Domnul și pentru sprijinirea poporului nostru în munca lui pentru patria cea nouă, una, liberă, puternică și înfloritoare. Am putea spune că dacă ieromonahul Visarion a apărut în sec. XVIII — împreună cu poporul — rădăcinile ființei noastre bisericești și naționale, — Prea Sfințitul Visarion, prin identificarea lui cu Biserica moșilor și strămoșilor noștri, cu vrerile și mărețele realizări ale poporului nostru, a adus contribuția sa neprecupețită la viața actuală a Bisericii pe făgașul apostolatului social, al unității nezdruincinate, al ecumenismului și păcii și la propășirea Patriei noastre scumpe. Stau mărturie în acest sens faptele, cuvîntările, predicile, întreaga activitate a P. S. Visarion.

*

Acestea sînt motivele care m-au determinat să recomand Sfîntului Sinod pe P. S. Visarion pentru slujirea de Episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului — după ce l-am întrebat pe P. S. Sa dacă e de acord cu aceasta. Sfîntul Sinod în 19 decembrie 1968 l-a ales în unanimitate; Consiliul de Stat prin Decretul nr. 1220 din 30 decembrie 1968 l-a recunoscut, iar în ziua de 27 mai 1969, a avut loc la Departamentul Cultelor solemnitatea comunicării de către Domnul Secretar General Dumitru Dogaru a acestei recunoașteri.

Astfel — avînd încrederea Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, încrederea conducătorilor iubiți ai patriei noastre, îl instalăm astăzi episcop-vicar al Mitropoliei noastre, ca — înconjurat de dragostea noastră a tuturor, de dragostea clerului și credincioșilor, să-și poată continua lucrarea în noua

situație cu roade tot atât de bogate ca și pînă acum. Il primim cu toată prețuirea și cu dragoste frățască și pentru că este fiul acestor plaiuri, și pentru că se întoarce între noi încărcat cu bogatele învățăminte ale unei vieți de studiu, de slujire sfîntă, de activitate, de ucenicie sub îndrumarea înțeleaptă a Prea Fericitului Patriarh Justinian. Convinși că vom avea în P. S. Sa un colaborator luminat și dăruit marilor idealuri de unitate bisericească, de apostolat social; de înfrățire ecumenistă cu celelalte culte, de înflorire a Patriei, de unitate nezdruincinată a întregului popor și de pace în întreaga lume, asigurăm pe P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanul de întregul nostru sprijin, al meu personal, al ierarhilor ardeleni, al preoților și credincioșilor, ca împreună să slujim Bisericii și Patriei, păcii și progresului și astfel să se adeverească iarăși și iarăși că Iisus Hristos este acolo unde doi sau trei sau mai mulți se adună în numele Lui, că El e acela care lucrează prin noi lucrul dragostei atotcuprinzătoare, dragoste care stă în inima vieții, a vieții bisericești, a vieții sociale, a vieții poporului, a vieții omenirii întregi.

Fie ca această dragoste să nu se stingă niciodată, ci să devină tot mai vie și mai roditoare pentru fiecare dintre noi și pentru toți cei ce slujesc pe Hristos, omul, poporul, omenirea — ca prin lucrarea dragostei neprecupețite să se preamărească numele Domnului nostru Iisus Hristos — în veci, Amin!

După aceea, a vorbit Prea Sfințitul Episcop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului, spunînd:

Înalt Prea Sfințiți și
Prea Sfințiți membri ai Sfîntului Sinod,
Domnilor reprezentanți ai Statului,
Distinși oaspeți,
Prea Cucernici și Prea Cuvioși Părinți,
Iubiți credincioși!

„Noi sîntem împreună lucrători cu Dumnezeu“ (I. Cor. 3, 9).

Ceea ce Sf. Apostol Pavel a spus despre sine și despre toți Apostolii, cînd a susținut că ei sînt împreună lucrători, colaboratori cu Dumnezeu, aceasta o poate spune orice păstor sufletesc din Biserica creștină, orice persoană care a primit hirotonire legiuită întru preot și trimiterea într-o enorie. Cu atât mai vîrtos o poate spune aceasta orice arhiereu investit cu puterea preoțească într-un grad mai mare, orice arhiereu înzestrat cu harul de a transmite preoția lui Hristos atât prezbiterilor cît și episcopilor.

A fi împreună lucrător cu Dumnezeu sau cu alte cuvinte colaborator sau cooperador cu Dumnezeu însemnează a servi lui Dumnezeu drept organ viu, drept unealtă însuflețită în lucrarea Lui de luminare, de zidire, de mîntuire a sufletelor omenești.

Orice păstor sufletesc este un colaborator al Tatălui în primul rînd, căruiu îi naște fii adoptivi prin Taina Sf. Botez, îi sporește închinătorii în Duh și în adevăr, îi apără slava numelui Său.

Orice păstor sufletesc este un colaborator al Fiului, a cărui misiune o poartă înaintea feței semenilor săi: „Precum m-a trimis pe mine Tatăl, așa vă trimit și eu pe voi... mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura“ (Ioan 20, 21; Marcu 16, 15).

Orice păstor sufletesc este un colaborator al Sf. Duh. Sfîntul Duh este trimis de Fiul ca să rămînă cu noi în veac și, potrivit cu înțelesul numelui de „Paraclet“, El are menirea să ne mîngîie, să ne ajute și să ne apere în călătoria noastră către patria cerească. Sfîntul Duh, pentru dumnezeieștile Lui operații în Biserică, se slujește de propovăduirea păstorului sufletesc, de tainele administrate de acesta, de harurile legate de rugăciunile acestuia. Numai prin Duhul Sfînt, la rîndul său, poate păstorul sufletesc să fie lumina lumii și sarea pămîntului. Numai prin Duhul Sfînt poate păstorul sufletesc să-și împlinească chemarea de mîngîietor asemenea profetului Isaia 'care a scris: „Duhul Domnului Dumnezeu este peste mine, că Domnul m-a uns să binevestesc săracilor, m-a trimis să vîndec pe cei cu inima zdrobită, să propovăduiesc celor robiți slobozire și celor prinși în război libertate, să vestesc un an de milostivire al Domnului... să mîngîi pe toți cei întristați...“ (Isaia 61, 1—2). Numai prin Duhul Sfînt poate păstorul sufletesc să pășească pe urmele Apostolului Pavel care a binecuvîntat pe Dumnezeu „Cel ce ne mîngîie pe noi în toate necazurile noastre ca să putem să mîngîiem și noi pe cei ce se află în vreun necaz, prin mîngîierea cu care noi înșine sîntem mîngîiați de Dumnezeu“ (II Cor. 1, 3—4).

Domnul nostru Iisus Hristos, supremul și veșnicul Păstor al oilor, înainte de a se depărta trupește de ucenicii Săi, le-a făgăduit că nu-i părăsește decît la aparență. În viitor ei nu se vor putea bucura de prezența Lui fizică, nu se vor ferici cu vederea feței Lui divine, dar li se asigură asistența Sa nevăzută, li se promite sprijinul Său necurmat prin trimiterea pe pămînt a Sf. Duh. „Nu vă voi lăsa orfani... Eu voi ruga pe Tatăl și El vă va da un alt Mîngîietor, care să rămînă cu voi în veac“ (Ioan 14, 16).

Ceea ce Mîntuitorul Hristos a promis Sfinților Săi Apostoli înainte de patima Sa izbăvitoare, ceea ce El a dăruit neamului omenesc la 50 de zile după slăvita Sa înviere din morți, aceea preamărim noi astăzi în sărbătoarea Sfintelor Rusalii, — cu inimi pline de creștinească mîngîiere și recunoștință.

Praznicul Pogorîrii Sfîntului Duh din acest an aduce pentru Mitropolia Ortodoxă din Transilvania un spor de duhovnicească mîngîiere. În ogorul lui Dumnezeu de pe aceste meleaguri, sosește un nou colaborator al lui Dumnezeu, în persoana Prea Sfințitului Episcop Dr. Visarion Rășinăreanu, care astăzi în chip sărbătoresc este instalat ca Episcop-vicar. Alături de mine, clerul și credin-

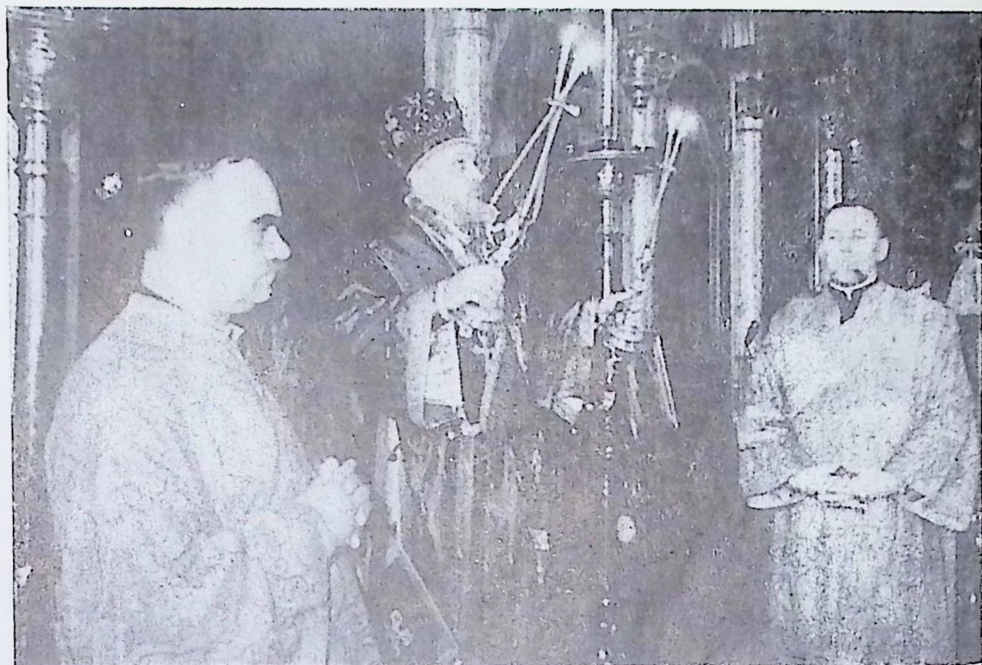
La solemnitatea recunoașterii noilor Episcopi-vicari ai Mitropoliei Moldovei și

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

La instalarea P. S. Episcop-vicar VISARION

P. S. Episcop-vicar VISARION binecuvîntînd pe credincioși
la Liturghia arhierescă

Reprezentanți ai cultelor la instalarea P. S. Episcop-vicar VISARION

Vorbește I. P. S. Mitropolit NICOLAE al Ardealului
Biblioteca Mitropolitană Sibiu

La hirotonirea întru arhieru și instalarea P. S. Episcop-vicar
IRINEU SUCEVEANUL

cioșii din eparhiile sufragane a Clujului și Oradiei, iau parte la obșteasca bucurie din Arhiepiscopia Sibiului. Dimpreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin aducem slavă lui Dumnezeu și caldă mulțumită autorităților de Stat, că au rînduit, prin mijlocirea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca un încercat membru al Sf. Sinod să-și unească puterile și elanul său de muncă cu ale Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae, cu ale celor ce-l înconjoară. Socotim această alegere ca o fericită și promițătoare completare a postului de Vicar-episcop de la Mitropolia Sibiului.

De activitatea viitoare a Prea Sfințitului Episcop Visarion legăm nădejdi mari de rodnică împreună-lucrare în ogrorul Domnului și în aria socială a Patriei noastre iubite. Îl cunoaștem îndeaproape pe P. S. Episcop Visarion ca pe un suflet fără ascunzișuri și îl prețuim ca pe un arhieru totdeauna gata să se facă tuturor toate, ca pe toți să-i dobîndească în slujba lui Dumnezeu și a dreptății celei mai desăvîrșite. Aplecat mereu să se bucure cu cei ce se bucură și să aline plînsul celor strîmtorați, pilda Samarineanului milostiv l-a călăuzit și l-a susținut neabătut. Demn fără mîndrie și smerit fără slugărnicie, P. S. Sa înțelege să respecte cu strictețe străvechiul principiu fundamental de justiție: „Suum cuique tribuere”, fiecărui să-i dai dreptul ce i se cuvine.

Este îndeobște cunoscut că P. S. Episcop Visarion are — în trecutul său — temeinice și îndelungate studii teologice în străinătate. De la hirotonirea sa întru preot s-au scurs mai bine de 28 de ani. Ca episcop-vicar patriarhal și-a însușit multe din metodele de strălucită pastorație și administrație bisericească ale Prea Fericitului Patriarh Justinian.

Toate aceste osteneli și agoniseli ne îndreptătesc să nădăjduim că activitatea din viitor a Prea Sfințitului Episcop Visarion va fi de mare folos Bisericii noastre străbune, pe care Prea Sfinția Sa o iubește și o prețuiește cu toată căldura sufletului său.

Orientarea sa patriotică desăvîrșită în preajma Prea Fericitului Patriarh Justinian este o cheazășie că și pe mai departe va osteni în slujba marilor idealuri de progres, de dreptate și de pace, pe care le promovează Conducătorii înțelepți ai Patriei noastre.

Facă Bunul Dumnezeu, prin darurile și harurile Sfîntului Duh, ca instalarea de astăzi să însemneze un soroc important în istoria Mitropoliei Ardealului, să fie un început de sporită activitate pe drumul unității sufletești a poporului nostru și pe frontul luptei pentru prosperitate, pentru pace.

Seria cuvîntărilor a fost încheiată de Prea Sfințitul Episcop-vicar Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanul, care a spus:

Înalt Prea Sfințiile Voastre Părinți Mitropoliți,
 Prea Sfințiile Voastre Părinți Episcopi,
 Eminența Voastră Domnule Episcop,
 Stimați Invitați și Iubiți credincioși,

Alegerea mea de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Justinian, în funcția de Episcop-vicar în Mitropolia Ardealului, la propunerea Înalt Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit Nicolae al Ardealului,

— *recunoașterea acestei alegeri prin Înaltul Decret al Consiliului de Stat, care pecetluiește în mod solemn această alegere,*

— *sosirea, stabilirea și instalarea mea în Sibiu — vatră a credinței ortodoxe și de fierbinte patriotism,*

— *cuvîntul cald și frumoasele gânduri rostite de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului, la marele praznic al zilei de astăzi, cu ocazia instalării mele ca Episcop-vicar al acestui Centru Mitropolitan din Transilvania și primirea sărbătorească de care mă bucur,*

— *în prezența reprezentanților autorității centrale de Stat, prin delegatul Onor. Departament al Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România, a autorităților locale, a Înălților Ierarhi din Banat și Ardeal, a clerului și credincioșilor Sfintei Arhiepiscopii Ortodoxe de Alba-Iulia și Sibiu, a domnului episcop și delegați ai celorlalte culte frățești din țara noastră,*

— *mă onorează în chip cu totul deosebit, constituie pentru mine, un motiv de mare satisfacție sufletească și îmi dă, în același timp, un puternic îndemn pentru activitatea mea de viitor.*

*

În urmă cu doi ani cînd Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărît înființarea noilor funcții de episcop-vicar la centrele mitropolitane și arhiereu-vicar la episcopii, acesta a avut în vedere grija mîntuirii sufletelor printr-o activitate pastorală și în spiritul apostolatului social, inaugurat acum 20 de ani și mai bine, de Întîistătătorul Bisericii noastre Ortodoxe Române, Prea Fericirea Sa Părintele Patriarh Justinian, ca rod binecuvîntat al deplinei armonizări, în zilele noastre, dintre activitatea pur preoțească-duhovnicească și cea cetățenească.

De aceea, iubiți credincioși, se întîmplă ca astăzi la Praznicul Sfințelor Rusalii, să se facă două instalări de Episcopi-vicari, una a mea, aici la Sibiu, iar cealaltă la Iași, în cadrul Mitropoliei Moldovei și Sucevei.

*

Ascultînd cu vie emoție alesele cuvinte ale Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului, prin care Înalt Prea Sfinția Sa mă instalează în slujirea de Episcop-vicar în Mitropolia Ardealului, înconjurîndu-mă de toată

dragostea sa și a celorlalți slujitori bisericești, asigurându-mă de prețuirea, dragostea sa frățască și caldă, de tot sprijinul și îndrumarea sa chiriarhală — Vă rog să-mi îngăduiți ca la rîndul meu, aici în fața Sf. Altar și a D-Voastră să-i exprim, o dată cu mulțumirile — și recunoștința mea, și aleasa mea prețuire și sincera stimă, împreună cu încredințarea neclintită că voi ști să onorez cu ajutorul Bșnului Dumnezeu, toate nădejdlile și toată încrederea ce s-au pus în colaborarea mea și noua mea muncă de slujire arhierească, alături de toată preoșimea și credincioșii ortodocși, întru păstrarea cu scumpătate a credinței străbune, în sensul pilduitoarelor exemple ale înaintașilor de generoasă dăruire și jertfelnicie — și mai ales avînd ca exemplu și pe patronul și ocrotitorul meu ceresc, Sf. ieromonah Visarion.

Voi fi statornic și consecvent cuvintelor Sf. Apostol Pavel, „de a ține lucrul cel bun cu credința și cu iubirea ce este întru Hristos Iisus ... păzind cu ajutorul Sf. Duh, care sălășluiește întru noi, și îndreptarul învățăturilor sănătoase ... spre care am fost pus propovăduitor“ (II Tim. 1, 11—14), și îngrijind ca lumina ochilor, comoara de mare preț ce mi s-a încredințat, întemeind-o pe temelia de stîncă a trăinicii și înmulțind talanții cu sîrguința slujitorilor din Sf. Evanghelie, ostenind cu vreme și fără vreme, prin muncă asiduă și osîrduitoare, pentru propășirea Sf. noastre Biserici Ortodoxe Române, pentru promovarea și apărarea păcii în lume și spre întărirea și înflorirea scumpei noastre Patrii, Republica Socialistă România.

Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae al Ardealului,

Este un lucru binecunoscut că marii înaintași întru slujire arhierească în bisericile catedrale ale acestei Sfinte Mitropolii și mai apoi în această măreață și Sf. Catedrală, monument de artă, arhitectură și evlavie a poporului nostru. Mitropoliții Andrei Șaguna, Nicolae Bălan, Nicolae Colan și I. P. S. Iustin — la rîndul lor urmași ai unui șir întreg de ierarhi care au păstorit cu vrednicie Mitropolia Ardealului — au legiferat, prin înțelepciunea și experiența lor, pravila vieții noastre bisericești moderne, iar prin exemplul vieții lor au luminat peste veacuri drumul tradiției noastre pe care îl avem astăzi de parcurs. Noi vedem în chipul și exemplul vieții lor, în mod nemîjlocit — fiindcă sînt aproape de noi — că ei au unit în ființa lor credința ortodoxă cu dragostea de popor și de țară.

*

Să-mi dați voie să declar că, Înalt Prea Sfinția Voastră, de asemenea sporifi neîncetat eforturile de slujire exemplară a Ortodoxiei și a poporului, îndeplinind cu același devotament credința cu dragostea de țară.

Argumentul clar și evident îl avem, între altele, și în ultimul volum ce l-ați publicat acum un an.

Noi colaboratorii Înalt Prea Sfinției Voastre am citit acest volum și l-am studiat cu multă însuflețire și Vă asigurăm, că am înțeles din el pe deplin, ca dintr-un scump „Vade-mecum“, tot programul nostru viitor, program de slujire, atât a Bisericii, a credinței și a tradiției noastre drept învățătoare și dreptmăritoare, și a ecumenismului creștin și interconfesional — cât și a marilor probleme și idealuri creștine și umane ce preocupă lumea întreagă și în chip cu totul special poporul nostru și pe conducătorii luminați și iubiți ai țării noastre și anume:

- pace pe pământ,
- libertate, independență națională și dreptate socială.
- colaborare, prietenie și respect între toți oamenii din lume, indiferent de naționalitatea lor, de credința lor religioasă și de culoarea pielii.

Volumul amintit al Înalt Prea Sfinției Voastre ne îndeamnă și ne mobilizează, pe de o parte la identificare — trup și suflet — cu interesele superioare ale Statului nostru, identificare cu preocupările și munca nobilă a poporului nostru de a-și construi o viață nouă, de bunăstare și progres social, de înflorire multilaterală, pentru ca Patria noastră să poată ajunge, cât mai curând, la cele mai înalte trepte ale culturii și civilizației:

- iar pe de altă parte, la sprijinirea și apărarea cu toate puterile — ca cetățeni loiali — a marilor împliniri de independență, suveranitate națională și unitate a poporului român.

Noi românii din Transilvania avem în istoria neamului și a Bisericii noastre, exemplul viu de ceea ce înseamnă pentru popor unitatea lui, atât sub raport politic cât și bisericesc, iar pentru noi slujitorii și închinătorii altarelor ortodoxe, aceasta este astăzi un fapt împlinit și ireversibil.

*

Știm și ne dăm seama, Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae al Ardealului, iubiți credincioși și mult stimați invitați, că, pe acest drum, munca și slujirea noastră devotată și entuziastă, nu trebuie să suporte nici pauze, nici întreruperi, nici odihnă.

De aceea Vă rog să-mi permiteți să Vă asigur, cu legământ sfânt, că slujind, ca Episcop-vicar la Sibiu și răspunzând cu promptitudine și chemării episcopilor sufragani ai Mitropoliei Ardealului potrivit prevederilor statutare, mă voi dărui cu oșdrdie și generozitate apostolatului de continuă și ascendentă dezvoltare a Sionului nostru — Biserica Ortodoxă Română — pentru înfrățirea deplină a fiilor ei dreptcredincioși, pentru înălțarea Patriei și a poporului român.

*

Iar acum, să-mi fie îngăduit a aduce respectuoasele mele mulțumiri tuturor celor prezenți, care au binevoit a-și lua osteneala să participe la această învățătoare slujbă religioasă: I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, Prea Sfințitul

Episcopi: Teoctist al Aradului, Teofil al Clujului, Valerian al Oradiei, Domnul Episcop Dr. Nagy Iuliu al eparhiei reformată a Clujului și celorlalți reprezentanți ai Cultelor și ai autorităților.

Să aduc mulțumirile mele calde și arbierești binecuvîntări Consiliului Arhiepiscopesc, Consistoriului Arhiepiscopesc, personal Înalt Prea Cucerniciei Sale Părintelui vicar Traian Belascu, profesorilor Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu, preoților, tuturor slujitorilor, organizatorilor și ostentorilor care m-au onorat și m-au ajutat, neprecupețind uneori nici chiar jertfe, de neodihnă și suprasolicitare, pentru ca sărbătoarea de astăzi să fie la cel mai înalt nivel religios și patriotic.

Mulțumiri calde și respectuoase Departamentului Cultelor care prin reprezentanții săi m-au cinstit cu prezenta lor precum și Onoraților delegați ai autorităților locale.

Cuvînt de frățească mulțumire și prinose de recunoștință Înalt Prea Sfinției Voastre Părinte Mitropolit Nicolae al Ardealului pentru caldă și minunată primire ce mi-ați făcut, primire în care eu simt cheazășia succeselor noastre viitoare de rodnică și exemplară colaborare în ogorul Bisericii strămoșești și al Patriei noastre dragi, Republica Socialistă România.

*

Rog pe Atotputernicul Dumnezeu să-mi dea harul Său ceresc, pentru a-mi putea duce la îndeplinire juruințele și tot ceea ce cu sfințenie mi-am propus să fac de azi înainte.

*

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea Lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea deplină a Sf. Dub — să fie cu voi cu toți. AMIN!

De încheiere, diaconii au cîntat un Polihroniu pentru Înălții Ierarhi, pentru Ocîrmuitorii Patriei, pentru preoți și credincioși.

P. S. Episcop Valerian al Oradiei a rostit apoi binecuvîntarea finală: „Pentru rugăciunile...”

Au fost de față, în Catedrală, la solemnitatea instalării Prea Sfințitului Episcop-vicar Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanul:

— Reprezentanți ai organelor de Stat, — și anume: Prim-Vicepreședintele Consiliului popular al județului Sibiu — Dl. Ioan Ungur; secretarul Consiliului popular județean — Dl. C. Șerbănescu; prim-vicepreședintele Consiliului popular al municipiului Sibiu — Dl. C. Buzdughină; secretarul Consiliului popular al municipiului Sibiu — Dl. C. Hociotă; directorul filialei Sibiu a Băncii Naționale a Republicii Socialiste România — Dl. Ioan Munteanu.

— Reprezentanți ai Departamentului Cultelor.

Au mai fost de față:

Din partea celorlalte culte: Eminența Sa Episcopul reformat Julius Nagy (Cluj); Dnii Vicar și decan Prof. Dr. Hermann Binder, Dr. A. Hochmeister

și Dr. Iulius Stenzel, din partea Bisericii evanghelice-luterane C. A., Sibiu; Dl Vicar Carol Rapp (unitarian) din Cluj; Dl Vicar prof. Dr. Ludovic Kovacs (luteran maghiar, Cluj) ș.a.

Din eparhiile Mitropoliilor Ardealului și Banatului, ca însoțitori ai chiri-arhilor respectivi — înafară de cei cuprinși în soborul liturghisitorilor — au fost prezenți: P. C. Prot. stavr. Paul Madincea (Oradea), P. C. Pr. Victor Biliboacă (Arad), P. C. Diacon Ioan Popeț (Timișoara), ș.a.

Din Arhiepiscopia Sibiului au fost prezenți: Prea Cucernicii Protopopi conducători ai oficiilor protopopești, P. C. și Domnii membrii ai Adunării Eparhiale, precum și numeroși preoți-parohi.

Au mai fost de față.

Membrii permanenței Consiliului arhiepiscopesc: P.C. Consilieri Ioan Nicoară și Ioan Vlad, Dl Consilier Ioan Floca, P. C. Secretar arhiepiscopesc Pr. Filaret Costea, — împreună cu slujitorii administrației Arhiepiscopiei noastre;

P. C. Profesori — și alți slujitori — ai Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu:

Î. P. C. Arhimandriți Ioan Dinu, starețul Sf. Mînăstiri Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, și Serafim Popescu, de la aceeași mînăstire.

Au fost de asemenea de față membrii familiei, în frunte cu venerabila mamă a Prea Sfințitului Episcop-vicar Visarion — Dna văduvă Maria Aștilean.

*

După solemnitatea instalării, cu același ceremonial ca și la sosire, cortegiul înalților ierarhi, soborul slujitorilor bisericești și aleșii oaspeți au trecut la Reședința mitropolitană.

Acolo, în salonul de onoare, s-a desfășurat o recepție, în cursul căreia s-au făcut prezentările de rigoare, iar Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae și Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion au primit felicitări cu ocazia acestui fericit eveniment bisericesc.

Au prezentat felicitări:

— Reprezentanții mai sus-amintiți ai organelor de Stat și ai Departamentului Cultelor;

— Înalții ierarhi ai Mitropoliilor Ardealului și Banatului;

— Reprezentanții celorlalte Culte;

— Membrii permanenței Consiliului Arhiepiscopesc ortodox român de Alba-Iulia și Sibiu;

— Rectorul și profesorii Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu;

— Protopopii Arhiepiscopiei Sibiului;

— Membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului;

— Alți slujitori bisericești și credincioși.

Recepția s-a desfășurat într-o atmosferă de evidentă bucurie.

*

În oinștea noului nostru episcop-vicar, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului a dat — la amiazi — o masă, care a avut loc la Institutul Teologic Universitar.

La masă au luat parte, ca invitați, oaspeții solemnității, slujitori bisericești, membrii familiei P. S. Episcop-vicar Visarion ș.a.

În cursul mesei, s-au rostit toasturi.

Șiragul toasturilor a fost deschis de către Î. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu al Banatului, care a spus:

Biserica Ortodoxă prăznuiește astăzi Rusaliile sau Cincizecimea, sărbătoare care ne aduce aminte de un moment important al istoriei Bisericii, acela când de fapt ea începe să ființeze în chip văzut. Atunci când s-a produs evenimentul ce-l aniversăm erau adunați la Ierusalim tot felul de pelerini din diferite părți ale lumii vechi (cf. F. Ap. 2, 9—11).

Toți s-au împărtășit de predica Apostolilor peste care s-a revărsat Duhul trimis lor de Hristos-Mîntuitorul, toți au primit în ei înșiși ceva din Harul cel dumnezeiesc.

Nu sîntem oare și noi, cei care ne aflăm aici, întocmai celor de altădată, veniți din diferite părți și mult feluriți, adunați spre a ne bucura împreună cu cel care investit cu putere de Sus își începe o sfîntă misiune în cadrul Bisericii?

Praznicul este al eparhiei Sibiului și al Mitropoliei Ardealului, e adevărat; dar în același timp, el este al nostru al tuturor, al Bisericii lui Hristos căreia îi aparținem.

Personal, mă găsesc aici pentru a da mărturie despre aceea că ierarhii, preoții și credincioșii Mitropoliei Banatului iau parte cu tot sufletul la sărbătoarea dreptcredincioșilor ardeleni.

Înalt Prea Sfințite Mitropolit Nicolae al Ardealului permiteți-mi, de aceea, să Vă felicit cu acest prilej pentru colaboratorul pe care vi l-a dăruit Sfîntul Sinod și, prin Înalt Prea Sfinția Voastră, să felicit pe toți cei pe care îi arhipăstoriți.

Mă simt însă îndatorat să adresez cuvînt frățesc și celui care își începe acum activitatea de episcop-vicar pe meleagurile transilvănene.

Prea Sfințite Părinte Episcop-vicar Visarion,

Veniți la Sibiu după ce un număr de ani ați lucrat pe lîngă Întîistătorul Bisericii noastre dovedindu-vă capacitatea și acumulînd, în același timp o vastă experiență. Deși veți continua o misiune asemănătoare celei cu care v-ați familiarizat, purcedeți totuși la o misiune nouă. Despre aceasta dă mărturie însuși numele nou ce-l veți purta de acum înainte: „Rășinăreanul“.

El vă va aduce aminte mereu de trecutul diecezei în cuprinsul căreia ați fost pus a lucra, de trecutul acestei părți de țară: trecut pe cât de zbuclănat, tot pe atât de glorios. La Rășinari s-a reînnoit firul întrerupt de vitregia vremurilor a organizației bisericești ardeleni; aici își dorm somnul de veci doi mari ierarhi sibieni, Andrei Șaguna și Nicolae Colan, aici sălășluiește duhul unui autentic românism.

Sorbind din gloria trecutului ce nu trebuie nicicând uitat, veți putea desigur aprecia mai bine măreția vremurilor de astăzi, deslușind cu ajutorul lui datorită momentului de față.

Împreună cu ierarhul pe care îl veți seculiza de acum înainte va trebui să îndrumați preoții și credincioșii ardeleni astfel încât să-și îndeplinească cu prisosință datoriile lor față de Dumnezeu și față de oameni, dând ceea ce este a lui Dumnezeu lui Dumnezeu și Cezarului cele ce sînt ale Cezarului (cf. Matei 22, 21).

Puteți fi sigur că în această muncă — pe cât de grea, tot pe atât de nobilă — ne veți avea alături de Prea Sfinția Voastră pe toți cei ce ne aflăm aici și pe cei pe care îi reprezentăm.

În numele Domnului Hristos rogu-vă nu uitați niciodată marea sarcină ce Vă revine ca fiu al Bisericii și al națiunii căreia aparțineți.

Cu aceste simțăminte, Vă urez activitate încununată de cele mai bogate roade, viață lungă cu sănătate și deosebite satisfacții de pe urma datoriei împlinite. La mulți ani !

A urmat la cuvînt P. S. Episcop *Valerian* al Oradiei, spunînd că ori de cîte ori rostim titlatura Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu, gîndul ne poartă la ideea, lucrarea și lupta pentru unitatea noastră de neam și lege, legate de evenimente istorice petrecute în aceste două localități renumite ale Ardealului.

Evocînd episoade caracteristice din istoria poporului român, P. S. Sa a subliniat că noi am fost tari cu adevărat ori de cîte ori am fost unitari, ținînd unii la alții fără clintire. E ceea ce am văzut, între alte, astă toamnă, cînd am prăznuit două decenii de la refacerea unității de suflet și de credință a românilor ardeleni. E ceea ce se va vedea în vara aceasta, cînd întregul nostru popor — strîns unit în jurul înțelepților ocîrmuitori ai țării — va sărbători 25 de ani „de la slobozirea Patriei noastre de sub jugul cîmpărilor”.

În persoana și lucrarea P. S. Episcop *Visarion*, P. S. Sa se vede grija pentru sprijinirea unității noastre bisericești, patriotice-cetățenești și ecumeniste, „slujite cu atîta zel și sîrguință pilduitoare de Î. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin”.

În numele episcopilor Bisericilor protestante din Cluj a luat cuvîntul Eminența Sa Episcopul *Julius Nagy*, care — după o serie de considerațiuni eclesiologice sprijinite din belșug pe texte biblice — a dat expresie bucuriei cu care participă la solemnitățile de astăzi. Noului nostru episcop-vicar, pe

care-l cunoaște și-l prețuiește demult, i-a făcut calde urări frățești de succes deplin în misiunea ce-i este încredințată, asigurându-l de colaborare în toate problemele de viață bisericească și cetățenească în care avem țeluri comune.

DI decan și vicar prof. Dr. *Hermann Binder*, în numele Bisericii evanghelice-luterane C. A. din țara noastră, a spus între altele: „Faptul că Biserica luterană săsească — cu reședința episcopală în Sibiu — s-a străduit să promoveze și să favorizeze conviețuirea frățească și prietenească între poporul român și naționalitatea germană, este bine cunoscut“. Numeroși episcopi luterani — ca Dr. Georg Daniel Teutsch, Friedrich Teutsch și neuitatul Dr. Friedrich Müller — precum și alți fruntași ai școlilor din Ardeal, ca Iacob Ranicher și pastorul martir Ștefan Ludwig Roth, au militat cu consecvență și convingere în favoarea conviețuirii pașnice a tuturor locuitorilor țării noastre. „Viața de azi, pe care o trăim în orînduirea socialistă, ne-a apropiat și mai mult. Credincioșii noștri își desfășoară munca lor de toate zilele în comun, fie în industrie, fie în agricultură, fie pe plan științific și cultural, ceea ce arată necontestat că cerința primordială a timpului nostru constă în această bună conviețuire“.

Nimeni nu poate trăi izolat de semenii săi, „de scopurile lumii înconjurătoare“. Slujirea la care sîntem chemați ne îndatorează să se ajutăm reciproc „în mod prietenos, fără ca unul sau celălalt să-și piardă caracterul particular sau tradițiile proprii“.

A încheiat cu urări călduroase de succes pentru P. S. Episcop-vicar Visarion și cu textul apostolesc din Rom. 15, 13.

În numele Consiliului arhiepiscopesc ortodox român din Sibiu, P. C. Vicar arhiepiscopesc *Traian Belascu* a arătat că în persoana P. S. Episcop-vicar Visarion, Î. P. S. nostru Mitropolit Dr. Nicolae Mladin primește un ajutor și un colaborator. „Sîntem siguri că această colaborare se va răsfrînge de sus în jos, ca un minunat exemplu pentru toți fiii sufletești, de la centru și pînă la cele mai îndepărtate parohii“.

Subliniind experiența pe care P. S. Episcop-vicar Visarion și-a cîștigat-o în slujba Sfintei Patriarhii, vorbitorul a spus: „Spiritul de înaltă înțelegere, de fidelitate și atașament necondiționat de care ați dat dovadă în trecut față de Biserica noastră ortodoxă și față de Patria noastră socialistă, este cheazăia atitudinii și activității de viitor a P. S. Voăstre la Mitropolia Ardealului“.

A încheiat exprimînd convingerea unanimă a slujitorilor bisericești de la centrul Arhiepiscopiei noastre că atît Î. P. S. Mitropolit Nicolae cît și P. S. Episcop-vicar Visarion le vor fi exemple înalte și vii în toate împrejurările.

Dînd expresie bucuriei cu care Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu se asociază cordial la festivitățile împreunate cu instalarea noului nostru episcop-vicar, P. C. Rector Dr. *Sofron Vlad* a spus, între altele: „Linia directoare pe care au urmat-o dintru început dascălii acestei instituții — și o urmează și astăzi — este exprimată printr-un text evanghelic, ilustrat

și înconografic, care stăjuiește la intrarea în rectorat și care spune: „Dați Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ceea ce-i a lui Dumnezeu“ (Matei 22, 21).

Formarea tinerilor pentru a deveni cetățeni loiali ai Statului și iubitori ai Patriei, și totodată slujitori devotați ai Bisericii strămoșești prin practicarea iubirii de Dumnezeu și de aproapele, este linia pe care a fost îndrumată această înaltă școală de către conducerea ierarhică, în tot timpul existenței ei de peste un veac și jumătate. Pe această linie este îndrumată ea și astăzi de către înalții ierarhi din Mitropoliile Ardealului și Banatului. Dascălii acestui Institut — pentru a ținea pas cu vremea — nu au uitat niciodată de problemele specifice pe care le-a impus timpul în care ei au activat aici. Astfel, din 1948 încoace, Institutul nostru teologic lucrează intens la consolidarea Bisericii strămoșești.

La fel se lucrează aici și pentru formarea viitorilor preoți în spiritul bune înțelegeri și al colaborării cu slujitorii altor culte, la adâncirea contactelor ecumeniste și pentru a fi luptători conștienți pentru consolidarea păcii în lume.

Cunoscând temeinica pregătire a P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanul, dobândită în țară și peste hotare, precum și experiența pe care și-a câștigat-o ca episcop-vicar al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și cunoscând și activitatea pe care a desfășurat-o în folosul Bisericii Ortodoxe Române, ca și pe teren ecumenist și de colaborare cu reprezentanții diferitelor culte, ostenitorii Institutului nostru se bucură sincer că P. S. Sa — prin voința Sfântului Sinod și avînd recunoașterea de către Conducerea de Stat — a putut deveni principalul colaborator al I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, și astfel unul dintre îndrumătorii Institutului nostru teologic.

Mărturisindu-ne și cu acest prilej deplina noastră ascultare față de înalții ierarhi din Ardeal și Banat care conduc și îndrumază Institutul nostru, profesorii și ceilalți ostenitori ai acestui așezămînt bisericesc cuprind în dragostea și prețuirea lor și pe P. S. Episcop-vicar Visarion, asigurîndu-l de devotamentul și sprijinul lor neprecupețit.

Asistența a aplaudat îndelung și călduros cînd vorbitorul a rostit numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

Din partea membrilor Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, Dl. *Paul Constantinescu*, a rostit acest vibrant toast:

Ne este dat să trăim o zi deosebită pentru viața noastră, a credincioșilor Arhiepiscopiei ortodoxe române de Alba Iulia și Sibiu. Este o zi a bucuriei, căci la cîrma Bisericii ardelenice, alături de înțeleapta și ferioita conducere a I. P. S. Nicolae Mladin, vine să secondeze, să sprijine și să lărgască activitatea de păstorire arhierească P. S. Sa Părintele Episcop-vicar Visarion.

Îngăduiți-mi să fiu biruit de sentimentele acestei zile sărbătorești, adresându-mă dintru început, în numele credincioșilor și deputaților Adunării Eparhiale, P. S. Sale Părintelui Visarion, noul nostru episcop-vicar: Bine ați venit, Prea Sfințite Părinte!

Vă rugăm ca dincolo de sărăcia cuvântului, să citiți în sufletele noastre. Veți găsi tălmăcirea acestei urări scrise pe pergamentul cald al inimilor credincioșilor care trăiesc bucuria zilei sărbătorești de astăzi.

Eu îmi iau această sarcină de deosebită cinste de a Vă încredința că în mijlocul nostru veți fi înconjurat de dragostea, supunerea și ascultarea cu care credincioșii din totdeauna și de pretutindenți au înconjurat pe Apostoli și pe urmașii acestora.

Nu vom precupeți nimic spre a da curs sentimentelor noastre firești cunvenite episcopului-vicar al I. P. S. Părinte Mitropolit Nicolae — și dragostea cuvenită ierarhului se va reflecta cu prisosință asupra Prea Sfinției Voastre. Vă rugăm să fiți încredințat de aceasta.

Ierarhi de vrednică pomenire au strălucit pe catapeteasma Bisericii Ardelene și, deopotrivă, pe hrisoavele luptei noastre naționale pentru libertate și progres.

Fiți, dar, Prea Sfințite Părinte Episcop-vicar, un vrednic continuator al acestor ierarhi.

Trăim într-o Românie socialistă a cărei demnitate națională și-a dobândit un nume unanim recunoscut și respectat.

Avem în fruntea Mitropoliei noastre un ierarh în persoana I. P. S. Sale Nicolae Mladin, pentru care fiecare credincios este un fiu.

Credincioșii Bisericii ardelene Vă înconjoară cu devotament, cu dragoste și ascultare. Prea Sfinția Voastră sînteți un fiu al Ardealului nostru și, prin aceasta, chemat la continuarea și desăvîrșirea credinței noastre strămoșești, Ortodoxia.

Totul ne îndeamnă să socotim ziua de astăzi o zi a bucuriei îndreptățite, zi ce vine să desăvîrșească un trecut de care nu ne rușinăm și un viitor cu care ne vom mîndri, cu siguranță.

Numirea P. S. Voastre ca episcop-vicar al Mitropoliei noastre ne obligă să fim recunoscători în primul rînd Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian — al cărui nume reprezintă un simbol al unității noastre de credință — pentru grija părintească spre desăvîrșirea noastră în cele ale sufletului.

Rog pe Domnul reprezentant al Departamentului Cultelor, ca în numele tuturor credincioșilor, membri ai Bisericii ortodoxe ardelene, să se facă interpretul întregului nostru devotament față de cei ce conduc destinele Patriei noastre.

Nu socotim de prisos nici cu acest prilej spre a asigura pe I. P. S. Sa Părintele Mitropolit Nicolae Mladin că în toată activitatea I. P. S. Sale se

bucură de integrala prețuire a celor ce i-au fost încredințați spre a-i conduce spre însoritele pășuni ale mîntuirii.

Vă rog, P. S. Părinte Episcop-vicar Visarion, ca în inima P. S. Voastre să înscriseți cuvintele al căror interpret am cîntea să mă fac, ca o mărturisire pe care fiii iubitori și recunoscători o aduc părintelui lor. Să trăiți — și vicariatul să Vă fie spre vrednică pomenire în hronicul Bisericii noastre Ortodoxe.

P. C. Protopop al protopopiatului Sibiu, *Nichifor Todor*, a spus:

Pătrunși de sentimentul unei sfinte și dorite bucurii de-a ne afla laolaltă, încercăm să tălmăcim semnificația acestei agape.

Trăim sub auspiciile păcii și ale strădaniilor umanitare spre o cît mai deplină armonie, nu numai pe plan național, ci și universal. Duhul Sfînt, care a cuprins odinioară inimile Sf. Apostoli într-o desăvîrșită unitate a dragostei, a năzuințelor și a misiunii lor de propășire morală a omenirii, ocrotește și de astă dată lucrarea Bisericii noastre, care este o contribuție la prosperitatea vrednicului nostru popor.

Dacă veacurile de vitregie istorică au zăgăzuit năzuințele spre mai bine ale poporului nostru, avem acum privilegiul — în noile condiții sociale care susțin avîntul obștesc de muncă creatoare — să fim contemporani și împreună-lucrători ai noului profil de viață, promovînd în același timp un ecumenism sănătos cu toate cultele din țară.

Aceste zile mari, de construire a vieții noi în Patria noastră — care vor cumpăni hotărîtor în trăinicia neamului — ne angajează să facem din inimile noastre, mai presus de toate, un cuptor al dragostei frățești în care se va coace pîinea cea bună a viitorului strălucit al poporului nostru.

Aceste zile mari — pe care istoria le va aprecia ca o expresie deplină a solidarității credincioșilor cu aspirațiile întregului nostru popor — ne oferă prilejul festiv de-a saluta azi, în numele protopopilor și preoților din Mitropolia Ardealului, pe noul episcop-vicar al Mitropoliei noastre, în persoana P. S. Visarion.

Făgăduind sprijin neprecupețit din partea protopopilor și preoților ortodocși ardeleni „în tot lucrul bun și de folos Bisericii și Neamului nostru”, a încheiat cu urarea respectuoasă ca P. S. Episcop-vicar Visarion să fie — alături de Arhipăstorul nostru — cheazășie a unității de credință a Bisericii străbune ortodoxe române și un colaborator devotat al Î. P. S. nostru Mitropolit Nicolae „în toate problemele care susțin prestigiul și demnitatea Bisericii românești”.

Reprezentantul Departamentului Cultelor a felicitat pe P. S. Episcop-vicar Visarion și i-a urat deplin succes în misiunea pe care este chemat să o îndeplinească.

A luat apoi cuvîntul — răspunzînd tuturor celor ce i-au prezentat felicitări și au toastat la masa de onoare — Prea Sfințitul Episcop-vicar Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanul. După adresările de rigoare, P. S. Sa a spus, în esență:

Cinstirea mare de care m-am bucurat și la această agapă, mă îndatorează să spun cîteva cuvinte de mulțumire și recunoștință.

Această mare bucurie și cinstirea de care sînt făcut părtaș, o datorez mai ales Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit al Ardealului, Dr. Nicolae Mladin, căruia i-am mulțumit la București, îi mulțumesc aici și îi voi mulțumi totdeauna pentru inima deschisă cu care m-a întâmpinat în noua mea slujbă bisericească.

Între Înalt Prea Sfinția Sa și mine există mai multe afinități sufletești. În primul rînd, sîntem — cum spune poporul — „același leat“, căci avem aceeași vîrstă.

Pe de altă parte, amîndoi sîntem fii de muncitori: miner (I. P. S. Sa) și ceferist (eu), fapt care îl consider — cum și este — o cinste deosebită și pentru I. P. S. Sa, și pentru mine.

În sfîrșit, amîndoi am avut și avem fericirea de-a ne fi văzut chemați la atît de mari demnități în slujba Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române.

Îmi aduc aminte de legătura sufletească încheiată între I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae și mine acum șapte ani, cînd prin iubitoarea purtare de grijă a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian am fost promovat episcop vicar patriarhal. Între alte organe de presă bisericească, venerabilul „Telegraful Român“ de la Sibiu a consemnat acest eveniment — pentru mine: scump și important — în termeni călduroși care m-au impresionat. „Telegraful Român“ avea atunci ca redactor responsabil pe distinsul profesor Dr. Nicolae Mladin, de la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, care alcătuiuse și relatarea privitoare la intrarea mea în episcopat.

De atunci încoace, ori de cîte ori ne întîlneam, ne îmbrățișam cu căldură și ne simțeam frați încălziți de aceleași simțăminte de iubire și prețuire reciprocă.

Iată de ce mă simt atît de profund legat de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului, fiindu-i îndatorat cu cea mai fidelă conlucrare în ogorul Bisericii Ortodoxe Române și al Patriei noastre iubite, Republica Socialistă România.

Ore întregi mi-aș putea manifesta bucuria pe care am simțit-o la auzirea cuvintelor alese cu care am fost cinstit în această împrejurare sărbătorească din partea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu al Banatului, a Prea Sfințitului Episcop Teofil al Vadului, Feleacului și Clujului, a reprezentanților celorlalte culte, a prea iubitului Părinte vicar arhiepiscopesc Traian Belascu și a tuturor celorlalți cuvîntători la această agapă.

Tuturor mă simt îndatorat să le aduc mulțumirile mele calde și din cuvintele fiecăruia rețin pentru sufletul meu cu deosebire încredințarea că dacă Biserica și poporul nostru au trecut cu bine prin greutățile cărora au trebuit să le facă față de-a lungul veacurilor, aceasta a fost cu putință fiindcă am știut să ne afirmăm — în fața oricăror încercări — una în credința strămoșească și una în simțirea românească.

Astăzi, comandamentul suprem pentru noi toți este acela al unității nezdruncinate în jurul Conducerii noastre de Stat, pentru ca toți laolaltă, în

sfântă înfrățire, să ne aducem contribuția la continua înflorire a țării noastre dragi, la întărirea Patriei. Această unitate — atât de scumpă și inimii Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae — o voi sluji și eu cu devotament, laolaltă cu toți frații noștri de credință și cu întregul nostru popor, în toate zilele și în toate clipele vieții noastre.

Vă rog să îngăduiți, apoi, să aduc o mulțumire deosebită Departamentului Cultelor, care m-a onorat în această fericită și însemnată împrejurare a vieții mele.

Rog să se transmită conducătorului Departamentului Cultelor, Domnului Secretar General Profesor Dumitru Dogaru, expresiunea devotamentului meu deplin.

Vă rog apoi să-mi îngăduiți — avînd și asentimentul Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae — ca să închin paharul celor ce conduc înțelepțește poporul nostru în iureșul său de muncă nestăpilită pentru progres și fericire, în sănătatea Conducătorilor Patriei noastre dragi, în frunte cu Domnul Președinte al Consiliului de Stat Nicolae Ceaușescu. Rugăm pe Dumnezeu să-i țină sănătoși, ca să conducă destinele poporului și Patriei noastre spre noi culmi de înflorire.

Și fiindcă sînt ultimul cuvîntător la această agapă, îngăduiți-mi să ridic, de asemenea, paharul și în sănătatea Prea Fericitului Patriarh Justinian, care pentru mine este un părinte, un îndrumător, un binefăcător și dascăl deopotrivă. Vreme de unsprezece ani, în calitate de colaborator apropiat al Prea Fericirii Sale, am învățat multe de la Prea Fericirea Sa. De acolo, aduc aici o experiență care sînt încredințat că îmi va fi de mare folos.

Cu multă duioșie m-am desprins de cei 11 ani petrecuți în preajma Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian — ani care sînt un adevărat tezaur pentru conștiința mea — și cu gîndul la tot ce au însemnat ei, închin acest pahar în sănătatea Prea Fericirii Sale, rugînd pe bunul Dumnezeu să ni-l țină întru mulți și fericiți ani.

Să-mi îngăduiți, apoi, să fiu și puțin sentimental: Mă gîndesc cu drag în aceste clipe la neamurile mele și, cu deosebire, mă gîndesc cu recunoștință la iubita mea Mamă, care m-a crescut și m-a condus pînă ce mi-am găsit rostul în viață.

Tuturor cuvîntătorilor le mulțumesc pentru cinstirea ce mi-au adus-o.

Tuturor îmi îngădui să Vă cer să unim rugăciunile noastre către Părintele ceresc, ca să ne ajute să putem fi de cel mai mare folos și scumpei noastre Biserici Ortodoxe Române, și Patriei noastre dragi, Republica Socialistă România.

Aplauze călduroase au întretăiat în câteva rînduri cuvîntul Prea Sfinției Sale Părintelui Episcop-vicar Visarion.

Asistența a cîntat apoi „Mulți ani trăiască“!

Masa s-a desfășurat într-o atmosferă de caldă desfătare sufletească.

După masă, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae și Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion s-au întreținut cordial cu participanții la festivități. Apoi, în acordurile Imnului arhieresc — intonat spontan de cei prezenți — s-au îndreptat împreună cu înalții ierarhi spre Reședința mitropolitană.

În spre seară și în dimineața zilei a doua de Rusalii, Înălții ierarhi oaspeți au părăsit orașul de reședință al Mitropoliei Ardealului.

*

Luni, 2 iunie a.c. — a doua zi a praznicului Pogorîrii Duhului Sfînt — de hramul Catedralei noastre mitropolitane, P. S. Episcop-vicar Visarion a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească și a cuvîntat (așa cum arată reportajul separat din acest număr al revistei).

*

Sîmbătă, 7 iunie a.c., înainte de masă, a avut loc o ședință festivă a Consiliului Arhiepiscopesc plenar.

În cadrul ședinței festive, Î. P. S. nostru Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae a prezentat Prea Sfințitului Episcop-vicar Visarion pe membrii Consiliului Arhiepiscopesc plenar. (Amănunte — în reportajul respectiv din acest număr al revistei).

*

Cu acestea, au luat sfîrșit lucrările și solemnitățile prilejuite de alegerea, recunoașterea și instalarea noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei și Mitropoliei noastre.

Să fie într-un ceas bun !

REDACTIA

HRAMUL CATEDRALEI MITROPOLITANE DIN SIBIU

Luni, 2 iunie a.c. — a doua zi a Praznicului Pogorîrii Duhului Sfînt — s-a sărbătorit, ca în fiecare an, hramul Catedralei noastre Mitropolitane, închinată Preasfintei Treimi.

La vremea îndătinată, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* și Prea Sfințitul Episcop-vicar *Visarion*, au sosit la Catedrală și intrînd în altar, s-au închinat la Sfînta Masă.

Din ușile împărătești, Arhipăstorul nostru a binecuvîntat pe credincioși, în vreme ce Corul studenților teologi, dirijat de P. C. Prof. Gh. Șoima, cîntă Imnul arhieresc.

După aceea, Î. P. S. Sa a luat loc în jețul mitropolitan.

P. S. Episcop-vicar *Visarion* este înveșmîntat în odăjdiile arhieresti.

Se constituie soborul liturghisitorilor, care a fost alcătuit din: P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu, P. C. Consilieri arhiepiscopesci I. Nicoară și I. Vlad, P. C. Prof. Dr. Milan Șesan, P. C. Prot. I. Boțocan, P. C. Preoți Ioan Gherghel, Liviu Opriș și D. Mamina, P. C. Arhidiaconi prof. Dr. I. Zăgreanu și Iosif Bolog și P. C. Diaconi Gheorghe Papuc și Mihai Sămărghițan.

P. S. Episcop-vicar *Visarion* a săvîrșit tunderea întru citeț a licențiatului în teologie Dorin Gheorghe Gavrilescu, iar apoi l-a ridicat la treapta de ipodiacon.

Cu rugăciunile pregătitoare, s-a intrat în Sf. Liturghie arhierescă.

În cadrul ecteniei liturgice pentru morți, s-a făcut pomenirea ctitorilor Catedralei noastre mitropolitane.

La sorocul cuvenit, amintitul ipodiacon a fost hirotonit întru diacon.

La priceasnă, a predicat P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu. P. C. Sa a subliniat că după bucuria prilejuită în prima zi de Rusalii de solemnitatea instalării P. S. Episcop-vicar *Visarion*, a doua zi a Praznicului Pogorîrii Duhului Sfînt, facem pomenirea Prea Sfintei Treimi și prăznuim — ca în fiecare an — hramul Catedralei noastre mitropolitane.

Același hram îl mai au în Arhiepiscopia noastră: Catedrala Reîntregirii Bisericești din Alba-Iulia și Catedrala din Blaj, locașuri de închinare cu însemnătate istorică bisericască deosebită.

Praznicul Prea Sfintei și de viață făcătoarei Treimi ne face să ne gîndim că și Patria noastră — unitară și liberă — constă din o „treime” de provincii.

Deși despărțite în cursul veacurilor, precum se știe, poporul nostru — cu credința, tradițiile și energia lui — le-a reunit acum 51 de ani și, în zilele noastre, consolidează unitatea lor prin munca de zidire nouă ce se desfășoară peste tot și prin solidaritatea de nezdruccinat a tuturor fiilor neamului în jurul înțeleptei Ocîrmuirii a țării noastre înfloritoare.

Praznicul de pomenire a Prea Sfintei Treimi este un îndemn, pentru noi toți, de-a promova unitatea deplină în credința moșilor și strămoșilor noștri și unitatea noastră națională.

La sfârșitul Sfintei Liturghii, P. S. Episcop-Vicar Visarion, înconjurat de soborul slujitorilor bisericești, a săvârșit un parastas întru pomenirea și pentru odihna sufletelor ctitorilor Catedralei noastre mitropolitane. În fruntea pomelnicului, apar: Patriarhul Miron Cristea și Mitropolii Ardealului Andrei Șaguna, Miron Romanul, Ioan Meșianu, Nicolae Bălan și Nicolae Colan.

Apoi, de pe podiul din mijlocul Catedralei, P. S. Episcop-vicar Visarion a adresat credincioșilor un scurt cuvânt ziditor de suflet.

Praznicul Pogorîrii Duhului Sfânt — a spus P. S. Sa — ne aduce aminte în fiecare an de marele eveniment al întemeierii Bisericii, care — prin succesorii sfinților Apostoli — ne duce peste veacuri, cu conlucrarea bunilor credincioși, la limanul vieții de veci.

Adresându-se Arhipăstorului nostru, P. S. Episcop-vicar Visarion a dat expresie simțămîntelor de aleasă satisfacție sufletească pe care i le-au pricinuit solemnitatea instalării sale din prima zi de Rusalii și, a doua zi de Rusalii, slujirea Sfintei Liturghii arhieresti de hramul Catedralei noastre mitropolitane.

P. S. Sa a evocat și binecuvîntat în cuvinte adecvate memoria tuturor celor ce au contribuit la ridicarea și înfrumusețarea acestui monument de arhitectură bisericească, întruchipare a evlaviei ortodoxe române în Ardealul de odinioară și a felicitat călduros pe toți cei ce contribuie astăzi, într-o formă sau alta, la conservarea și îngrijirea lui, precum și la săvîrșirea cu cuvîntă a sfintelor rugăciuni deobște ce se înalță de sîrg sub cupola ei măreață, „pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici și pentru întrunirea tuturor“ fiilor neamului la săvîrșirea a tot lucrul bun, lui Dumnezeu bineplăcut și cu priîntă înfloririi Patriei. P. S. Sa a încheiat binecuvîntînd pe slujitorii Catedralei mitropolitane, pe membrii Consiliului parohial și ai Comitetului parohial, pe credincioși și familiile lor, făcîndu-le tuturor urări creștinești de sănătate și bucurie din prilejul acestui praznic luminat.

De încheiere, s-a distribuit credincioșilor „pomană“ parastasul de hram, fiecare luîndu-și cu bucurie și mulțumire partea sa.

REDACȚIA

ȘEDINȚA PLENARĂ FESTIVĂ A CONSILIULUI ARHIEPISCOPESC ORTODOX ROMÂN DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

În cadrul ședinței lărgite a Consiliului Arhiepiscopal, Î. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin a făcut prezentarea P. S. Dr. Visarion Rășinăreanul, noul Episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului, de față fiind: P. C. vicar Traian Belășcu, P. C. rector Dr. Sofron Vlad, P. C. consilieri I. Nicoară, I. Vlad, Dl I. Floca, Dl prof. Dr. Iorgu Ivan, P. C. prot. N. Cantor; domnii: P. Constantinescu, P. Bratu, T. Șerban, V. Boca și P. C. pr. F. Costea, secretar arhiepiscopal.

Î. P. S. Mitropolit Nicolae deschide ședința și subliniază caracterul ei festiv, prin faptul că la lucrări ia parte întâia dată noul nostru Episcop-vicar, P. S. Dr. Visarion Rășinăreanul. În continuare, prezintă pe scurt viața și activitatea P. S. Episcop-vicar Visarion, schițează un program de lucru și dă îndrumări pentru activitatea P. S. Sale și a Centrului arhiepiscopal.

Î. P. S. Sa arată că atmosfera bisericească din Mitropolia Ardealului se caracterizează printr-un proces de cimentare a unității sufletești a tuturor fiilor Bisericii noastre strămoșești. Reîntregirea bisericească din 1948 a adus cu sine un plus de vitalitate și vigoare pentru Biserică și popor, datorită canalizării tuturor energiilor în direcții pozitive, pe linia tradițiilor strămoșești, a identificării cu poporul în conformitate cu spiritul nou al Apostolatului Social, inițiat și îndrumat de Prea Fericitul Patriarh Justinian.

Realizarea reîntregirii bisericești a arătat și întărit unitatea sufletească de veacuri a tuturor credincioșilor noștri, care au devenit fii ai unei Biserici autocefale, Biserica Ortodoxă Română, condusă de Sf. Sinod. Consolidarea independenței bisericești a fost urmarea întăririi independenței și libertății poporului român, la care ținem cu toată ființa noastră.

Noi cunoaștem din trecut ce a însemnat dezbinarea bisericească pentru cauza unității și păstrării ființei naționale. Denunțarea Concordatului (1948) și Reîntregirea Bisericii noastre din Transilvania (1948) au fost două evenimente de-o însemnată deosebită pentru unitatea Bisericii Ortodoxe Române; prin ele s-a ajuns la împlinirea definitivă a luminatei propuneri făcută de eminentul conducător al mișcării din 1848 în Ardeal, Simion Bărnuțiu, care cerea în programul expus pe Câmpia Libertății (3/15 mai): o Biserică liberă, independentă, legată de interesele poporului român.

P. S. Episcop-vicar Visarion Rășinăreanul s-a integrat în această nouă atmosferă bisericească și patriotică prin toată activitatea care a depus-o până acum la Centrul Patriarhal din București și avem nădejdea că P. S. Sa va continua să lucreze și în noua funcție cu tot elanul și devotamentul pentru întărirea și cimentarea necontenită a unității și libertății Bisericii și poporului nostru.

P. S. Sa are o experiență bogată și din activitatea pe care a depus-o pentru strângerea legăturilor cu toate Bisericele și cultele din țară și străinătate; aceasta îi va ajuta să o fructifice și în relațiile cu cultele din Ardeal, cu care noi avem stabilit un ecumenism apreciat de toți cei ce ne vizitează țara.

P. S. Sa are o bună experiență gospodărească, rezultată din activitatea depusă în sectoarele administrative și gospodărești ale Patriarhiei; aceasta îl va sprijini să ajute la coordonarea și organizarea economic-gospodărească a Mitropoliei noastre.

Cu acestea, Î. P. S. Mitropolit urează noului Episcop-vicar, P. S. Dr. Visarion Aștilean-Rășinăreanul succese depline și roade bogate în noua funcție la care a fost chemat prin vrerea lui Dumnezeu și a Bisericii și prin recunoașterea Ocîrmuirii noastre de Stat.

În continuare, vorbește P. S. Episcop-vicar Visarion care aduce mulțumiri Î. P. S. Mitropolit Nicolae, în persoana căruia a întâlnit pe teologul profund și cu larg orizont, ancorat în realitățile vieții noastre bisericești. De pe culmile teologiei, Î. P. S. Sa abordează și istoria frământată a Bisericii noastre românești din Transilvania. „Și într-un caz și altul — a subliniat P. S. Sa — îl simțim ca pe un păstor și îndrumător competent al viitoarei noastre activități”.

P. S. Sa evocă momente din viața studentască petrecută la Roma (1940), din epoca în care o parte scumpă a Ardealului nostru a fost ruptă de la sinul Patriei. Protestînd puternic împreună cu alți studenți împotriva Dictatului arbitrar de la Viena, a fost nevoit să suporte rigorile disciplinei catolice, care era foarte străină de interesele poporului român.

„Sînt întru totul de acord și la unison cu simțămînte și gîndurile exprimate de Î. P. S. Mitropolit despre unitatea și libertatea Bisericii și a poporului nostru” — a zis P. S. Episcop-vicar.

Aducînd calde mulțumiri Î. P. S. Mitropolit pentru cuvintele de apreciere rostite la adresa P. S. Sale, mărturisește că va depune o activitate însuflețită pentru ca să aducă o contribuție reală la cauza unității sufletești a poporului din Transilvania.

P. C. Vicar Tr. Belasçu vorbește despre caracterul festiv al acestei ședințe, legat de îmbogățirea cadrelor noastre de conducere bisericească, prin persoana P. S. Visarion Rășinăreanu.

Î. P. S. Mitropolit a schițat un program de activitate duhovnicească, administrativă și gospodărească, pe linia marilor noastre idealuri bisericești și patriotice: unitatea, independența și libertatea Bisericii și Patriei.

Astăzi, ca și pînă acum, am simțit mintea luminoasă și sufletul cald al Î. P. S. Mitropolit Nicolae. Teolog versat în problemele mari ale actualității, istoric bisericesc cu un orizont al trecutului, prezentului și viitorului — Î. P. S. nostru Mitropolit Nicolae este întotdeauna pregătit de-a da îndrumări precise și creatoare, pline de căldura dragostei părintești.

Exprimîndu-și satisfacția și mulțumirea pentru venirea P. S. Visarion în funcția de Episcop-vicar, sub îndrumarea directă a Î. P. S. Mitropolit, P. C. vicar Traian Belasçu declară, în numele întregului personal al Centrului Arhiepiscopesc, că va face totul pentru a fi la îndemîna ambilor ierarhi, pentru tot mai bogate roade ale unității, colaborării și ridicării prestigiului Mitropoliei ardelene.

În numele mirenilor din Arhiepiscopie a vorbit Dl prof. Dr. Iorgu Ivan, care exprimînd aceleași sentimente de bucurie și mulțumire, subliniază impor-

tanța mirenilor în viața bisericească în lumina Statutului Organic Șagunian; „mădulare“ ale Bisericii, mireni au fost întotdeauna, sub îndrumarea ierarhilor, elemente active și de bună sprijinire și propășire a vieții bisericești în toate sectoarele ei.

Ședința se încheie prin cuvântul Î. P. S. Mitropolit Nicolae care aduce mulțumiri tuturor celor ce au participat și au vorbit în această ședință, ajutând la crearea unei atmosfere sărbătorești prin toate gândurile, simțămintele și năzuințele exprimate.

Cu ajutorul lui Dumnezeu — a încheiat Arhipăstorul nostru — și cu strădania noastră a tuturor, rezultată dintr-o colaborare strânsă și unită în dragoste frățască, noi ne vom dovedi „mădulare“ vii de conducere și de îndrumare a olerului și credincioșilor Bisericii noastre strămoșești, fiind alături de eforturile pe care toți fiii Patriei noastre le depun pentru o tot mai continuă propășire materială și spirituală.

Ședința a luat sfârșit într-o atmosferă de însuflețire și aleasă bucurie.

Pr. F. COSTEA

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

PREA SFINȚITUL EPISCOP-VICAR IRINEU SUCEVEANUL

Reînființarea organului episcopilor-vicari și arhierilor-vicari — lucrare sinodală săvârșită în iunie 1967, ale cărei temeiuri le-am evocat într-un articol premergător — și-a vădit primele efecte concrete în ședința din 19 decembrie 1968 a Sfântului Sinod al Bisericii noastre.

Cu acel prilej, forul suprem de conducere a Bisericii Ortodoxe Române — luând aminte la propunerile făcute de Chiriarhii care ocârmuiesc Mitropolia Moldovei și Sucevei și Mitropolia Ardealului —, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, a ales în unanimitate, după rînduiala statornicită în iunie 1967, pe primii doi episcopi-vicari mitropolitani în persoana Prea Sfințitului Dr. Visarion Aștilean și a Înalt Prea Cuviosului Arhimandrit Irineu Crăciunaș.

Aceste două alegeri — socotite, cu drept cuvînt, ca fiind de bun augur pentru desfășurarea ulterioară a vieții bisericești în cuprinsul arhiepiscopiilor și mitropoliilor respective — pe noi, cei ce aparținem sub raport administrativ-bisericesc Mitropoliei Ardealului, ne-au bucurat în mod deosebit.

E firesc să fie așa, deoarece Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion s-a întors să lucreze la noi, unde-i este obîrșia, iar Prea Sfințitul Episcop-vicar Irineu a purces la apostolie de la noi, ca s-o desfășoare acolo unde-i este plămada nativă.

Amîndoi au legături trainice, de adîncime, cu Biserica ortodoxă română din Ardeal, amîndoi sînt suflet din sufletul acestei biserici.

Întîmpinînd pe Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion Rășinăreanul cu simțămintele de respectuoasă dragoste și prețuire cărora le-am dat expresie în paginile acestei reviste nu numai cu prilejul sărbătoresc al alegerii și instalării sale, ne asociem simultan, cu simțăminte analoage, la bucuria pricinuită Bisericii ortodoxe române din părțile Moldovei prin ridicarea la treapta de membru al Sfîntului Sinod a Prea Sfințitului Episcop-vicar Irineu Suceveanul.

În persoana P. S. Episcop-vicar Irineu Suceveanul Biserica noastră a cîștigat un ierarh a cărui lucrare vlădicească făgăduiește să fie rodnică și de calitate.

Născut la 6 octombrie 1928 în comuna Sadova (județul Suceava), din părinți țărani, tânărul Gavriil Crăciunaș a absolvit liceul teoretic „Dragoș Vodă” din Cîmpulungul Moldovenesc, luîndu-și diploma de maturitate (bachelatul) în iunie 1948.

În toamna aceluiași an a devenit student la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, unde — după patru ani de studii strălucite — în sesiunea iunie 1952 a obținut diploma de licență în teologie cu calificativul maxim: excepțional (10).

La 5 iulie a intrat în cler, fiind hirotonit diacon.

Dînd urmare unei vocații evidente pentru viața monastică, la praznicul Înălțării Sfintei Cruci din același an (14 septembrie 1952) a intrat în cinul monahal la Sfînta Mînaștire Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus (județul Brașov), — cu care prilej a luat, după pravila călugărească, numele de *Irineu*.

Între anii 1953—56 — din dispoziția Mitropolitului Dr. Nicolae Bălan și la recomandarea Institutului Teologic Universitar din Sibiu — a urmat cursurile de doctorat la Institutul Teologic de grad Universitar din București.

Între anii 1956—58 a îndeplinit slujirea de asistent duhovnic la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, fiind numit în acel post de Mitropolit de-atunci al Ardealului, *I. P. S. Sa Dr. Iustin Moisescu*. Totodată — la 20 octombrie 1956 — a fost hirotonit întru preot.

Prețuind însușirile alese cu care l-a înzestrat Dumnezeu, pregătirea sa aleasă, tăria de caracter și tactul de care dădea dovadă în relațiile cu oamenii, după ce a devenit Mitropolit al Moldovei și Sucevei, *I. P. S. Sa Dr. Iustin Moisescu* l-a transferat în 1958 la Arhiepiscopia Iașilor, ca șef de serviciu (în cadrele Secției culturale a Consiliului arhiepiscopesc), — iar la 1 aprilie 1962 l-a numit vicar eparhial.

În exercitarea îndatoririlor de serviciu, a dat dovadă permanent de desțoinicie și hărnicie, devotamentul față de chiriarh fiindu-i tot timpul ireproșabil.

În decembrie 1962 — la propunerea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei — Sfîntul Sinod i-a acordat Părintelui Irineu Crăciunaș rangul de arhimandrit.

În anul școlar 1965—66 a urmat cursurile Institutului Ecumenic din Bossey (Elveția), la Facultatea de Teologie autonomă protestantă din Geneva și a făcut un stagiu de studii și documentare la sediul central al Consiliului Ecumenic al Bisericii de la Geneva.

În mai 1968 a făcut parte din delegația Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului, care la invitația Comitetului regional din Berlin al Conferinței Creștine pentru Pace, a făcut o vizită oficială în mai multe centre bisericești din Republica Democrată Germană.

La a 20-a aniversare a eliberării Patriei, Conducerea de Stat l-a decorat cu Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România” (clasa a IV-a).

În ședința sa din 19 decembrie 1969, Sfântul Sinod al Bisericii noastre l-a ales în unanimitate episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor.

O zi mai târziu, s-a săvârșit legiuita examinare canonică, după care Sfântul Sinod a hotărât să confere I. P. Cuv. Arhimandrit Irineu Crăciunaș rangul de arhieru, cu titlul Suceveanul.

Conducerea de Stat a recunoscut alegerea. În ziua de 27 mai a.c. — în cadrul solemnității desfășurate la Departamentul Cultelor sub președinția Domnului Secretar General, Profesor Dumitru Dogaru — Decretul de recunoaștere a alegerii a fost înmînat noului episcop-vicar.

Hirotonirea într-un arhieru s-a săvârșit în prima zi a Praznicului Pogorîrii Dubului Sfînt (Duminică, 1 iunie a.c.), în Catedrala mitropolitană din Iași, de către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, împreună cu Prea Sfințitul Episcop Partenie al Romanului și Hușilor și Prea Sfințitul Episcop-vicar patriarhal Antim Țîrgovișteanul, secretarul Sfîntului Sinod. Tot atunci a avut loc instalarea solemnă a Prea Sfințitului Episcop-vicar Irineu Suceveanul.

*

P. S. Episcop-vicar Irineu Suceveanul a desfășurat o activitate teologică și de publicistică bisericească ale cărei piese componente au apărut în „Telegraful Român” (Sibiu), „Îndrumătorul Bisericesc” (almanah, Sibiu) și în revistele: „Biserica Ortodoxă Română” (al cărei membru în comitetul de redacție este din anul 1962), „Ortodoxia”, „Studii Teologice”, „Mitropolia Moldovei și Sucevei” și „Mitropolia Ardealului”.

*

Lucrările și festivitățile împreunate cu alegerea, hirotonirea într-un arhieru și instalarea P. S. Episcop-vicar Irineu Suceveanul au înzestrat Episcopatul Bisericii noastre cu un ierarh tînăr, împodobit de Dumnezeu cu alese însușiri personale și temeinic pregătit din punct de vedere teologic și administrativ-bisericesc.

Pregătirea teologică de bază și-a dobîndit-o la Sibiu, și-a dezvoltat-o la București și și-a continuat-o peste hotare, precum și-n preocupările sale cărturărești permanente.

Pregătirea administrativă, de conducere bisericească, și-a agonisit-o ca întîi sfetnic al Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, care a avut rol decisiv în formarea de ansamblu a personalității noului său episcop-vicar. Recunoștința ce i-o poartă și ascultarea cu care se simte îndatorat și pentru viitor față de I. P. S. Sa, au căpătat expresie nu o dată în mărturișirile făcute de P. S. Episcop-vicar Irineu Suceveanul cu prilejurile amintite.

P. S. Irineu Suceveanul intră în episcopat într-o vreme cînd „Biserica noastră strămoșească este prețuită deoarece ea — precum a arătat I. P. S. Mitropolit Iustin — împlinește în viața poporului nostru un rol profund uman,

deoarece ea acordă tot sprijinul ei strădanilor pe care le depun conducătorii noștri pentru înflorirea Patriei".

Prețuirea aceasta a căpătat expresie recentă la 27 mai a.c. când — în cadrele solemnității de înmînare a Decretelor de recunoaștere a alegerii noilor episcopi-vicari — Domnul Secretar General al Departamentului Cultelor, Profesor Dumitru Dogaru, a spus între altele:

„Biserica Ortodoxă Română a arătat limpede că ține seama de realitățile sociale actuale din țara noastră, de interesele poporului în mijlocul căruia își îndeplinește misiunea și lucrarea sa. Ea a avut înțelepciunea și tactul de a-și păstra structura ei internă neschimbată, dar a căutat și a izbutit să dea răspunsuri pozitive și creatoare tuturor problemelor noi pe care le-a ridicat istoria societății omenești".

Biserica noastră — precum s-a arătat cu felurite prilejuri de cele mai competente personalități reprezentative ale ei — a fost totdeauna alături de popor. Drumul ei istoric, în trecut și azi, este drumul poporului nostru. Părtașă la năzuințele lui legitime — care în zilele noastre și-au găsit o fericită împlinire — Biserica noastră sprijinește cu convingere și avînt, prin mijloacele ei specifice, viața nouă pe care poporul nostru și-o clădește astăzi cu atîta evident succes.

Pătruns de încredințarea paulină care arată că orice arhieru „este luat dintre oameni" și „este pus pentru oameni, spre cele ce privesc pe Dumnezeu" (Evrei 5, 1), P. S. Episcop-vicar Irineu Suceveanul este hotărît să meargă cu pas ferm și statornic pe calea apostoliei întruchipate de atîția ierarhi aleși ai Bisericii ortodoxe române din părțile Moldovei. Calea aceasta, în ce privește slujirea Bisericii și Patriei la nivelul exigențelor actuale — ortodoxe și naționale — a fost netezită la Iași de experiența eroică a apostolatului social săvîrșit în primii săi ani de vîlădicie de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și a fost și este lărgită și înfrumusețată astăzi de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin cu competența și distincția ierarhului de vocație.

Sîntem încredințați că Prea Sfințitul Episcop-vicar Irineu Suceveanul va străbate această cale drept îndreptătoare — cu ajutorul Celui de Sus — pînă la capăt, fără șovăire și fără clintire, cu rod bogat și cu folos îndestulat pentru unitatea de gînd și de simțire a poporului nostru și a obștei credincioase ortodoxe române deopotrivă. Are, în acest scop, tot ce-i trebuiește — inclusiv cum-pătul părintelui duhovnicesc care poate și trebuie și vrea să poarte sarcinile fiilor săi.

Dumnezeu să-i ajute precum îi este rîvna și chemarea.

**INTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI, PREA SFINȚITE PARINTE
EPISCOP-VICAR IRINEU SUCEVEANUL!**

„UNIRE ÎN CUGET ȘI SIMȚIRI“

Timp de aproape două mii de ani, de o parte și de alta a Carpaților s-a desfășurat istoria unui vrednic popor, de aceeași origină, cu aceeași limbă, cu aceeași credință, cu aceleași obiceiuri. Deși acest popor a trăit în trei țări diferite, dintre care una a intrat de timpuriu sub diferite stăpîriri străine, totuși el a izbutit să-și păstreze nealterată conștiința unității sale de neam și de limbă, care s-a conturat apoi tot mai limpede în curgerea veacurilor.

Însăși condițiile geografice — Carpații fiind o adevărată coloană vertebrală a celor trei țări românești, — apoi anumite condiții istorice, au întreținut o permanentă circulație umană pe întreg cuprinsul românesc, dintr-o țară românească într-alta, dar și în interiorul fiecărei țări, de mare importanță pentru formarea și întărirea unității poporului nostru.

Și pentru că Biserica a fost alături de popor în toate luptele lui pentru eliberarea sa națională și socială, era firesc ca Biserica să-și aducă o contribuție însemnată la formarea și dezvoltarea conștiinței de unitate, la transmiterea ei din generație în generație, pentru ca să devină o realitate vie în urmă cu cincizeci de ani.

Ideea de unitate statală s-a afirmat prin înseși legăturile existente între Bisericele din cele trei țări române, în special prin legăturile Bisericii din Transilvania cu ierarhii și domnii din Țara Românească și Moldova. Se știe că încă din jurul anului 1400 mitropolitul Ungrovlahiei avea și calitatea de „exarh al Plaiurilor“, adică al ținuturilor transilvănene. În această calitate, el hirotonea pe mitropoliții Transilvaniei cu sediul în Feleac, Geoagiu și Alba Iulia, pînă la Atanasie Anghel, în 1698. Episcopia Vadului era întemeiată de Ștefan cel Mare sau de Petru Rareș, iar urmașii lor s-au îngrijit în permanență să trimită episcopi hirotoniți în Moldova, pînă la desființarea ei în prima jumătate a secolului al XVII-lea.

Domnii Țării Românești și ai Moldovei, cunoscînd situația politică, socială și religioasă din Transilvania, au acordat Bisericii de aici un sprijin deosebit. Ajutorul lor a fost mai ales de natură materială. Zeci de biserici transilvănene au fost ctitorite de domnii de peste munți, ca biserica mitropolită din Alba Iulia, biserica episcopală din Vad, mînaștirile Prislop și Sîmbăta de Sus, bisericile Sf. Nicolae din Șchei, Turnu Roșu, Făgăraș, Ocna Sibiului etc., altele au fost ajutate cu bani, cu veșminte și vase liturgice, cu cărți de slujbă.

Alături de mitropoliții celor două țări, domnii români au sprijinit mai ales acțiunea de apărare a Ortodoxiei împotriva prozelitismului calvin și ca-

tolic din Transilvania. De pildă, în 1640, când a apărut Catehismul calvinesc de la Alba Iulia, mitropolitul Varlaam al Moldovei găsiind un exemplar din carte la boierul muntean Udriște Năsturel și citindu-l, l-a aflat „plin de otravă, de moarte sufletească”. Drept aceea, a convocat de îndată un sobor al tuturor vlădicilor din Țara Românească și Moldova ca să ia atitudine împotriva Catehismului. Soborul a aprobat cunoscutul Răspuns la Catehismul calvinesc al lui Varlaam, tipărit în 1645, prin care erau combătute învățăturile calvine. Din însăși prefața Catehismului apare ideea de unitate, căci mitropolitul moldovean se adresa „către creștinii din Ardeal și către alți creștini, toți cari sînt pravoslavnici. Credincioși pravoslavnici și adevărați fii sfintei a noastre Beseareci apostolești, și cu noi de un neam români, pretutindirea tuturor ce se află în părțile Ardealului și și într-alte părți pretutindirea, ce sînteți cu noi într-o credință”.

În același timp, mitropolitul Varlaam și domnitorul Vasile Lupu au dat un ajutor efectiv mitropolitului Ilie Iorest al Transilvaniei, alungat din scaun de conducătorii calvinii ai principatului. Peste patru decenii, mitropolitul Sava Brancovici, persecutat de principele calvin al Transilvaniei, se va bucura de sprijinul domnului muntean Șerban Cantacuzino.

Așadar, cele două țări românești de dincolo de Carpați erau conștiente de rolul ce le revenea în susținerea unității sufletești a poporului român, care era amenințată de calvinism.

Acest lucru era cunoscut chiar și unui străin, ca patriarhul Chiril Lucaris al Constantinopolului, care, în răspunsul dat principelui Gabriel Bethlen, în 1629, la propunerile acestuia ca românii transilvăneni să treacă la calvinism, îi scria: „Dar pentru îndeplinirea fericită și pașnică a acestei (schimbări de religie), ar trebui mai întîi să se rupă legătura de sînge și de simțire, care zvîcnește în taină, dar cu multă putere, între românii din țara Transilvaniei și locuitorii din țările Munteniei și Moldovei. Negreșit domnii vecini ai ziselor țări nu vor îngădui niciodată aceasta și foarte sigur vor pune piedici, dacă nu cu armele, cel puțin cu îndemnuri tainice”.

Către sfîrșitul aceluiași secol, ajungînd Transilvania sub stăpînirea Habsburgilor, a început propaganda uniată, dusă de iezuiți și de cercurile conducătoare catolice. În ajutorul românilor ortodocși a venit acum Țara Românească, prin evlaviosul ei domn Constantin Brîncoveanu și mitropolitul Teodosie. Cărți de învățătură, scrisori și îndemnuri părintești, intervenții la Curtea din Viena, ajutoare în bani, dania moșiei Merișani pentru Mitropolia din Alba Iulia, toate au fost încercate pentru a împiedica acțiunea de dezbinare sufletească a credincioșilor transilvăneni începută de Atanasie Anghel. Iar cînd s-a văzut că toate încercările au devenit zadarnice și că ruperea unității s-a săvîrșit, ajutorul moral și material al Țării Românești n-a încetat, ci s-a îndreptat către aceia care au rămas statornici în credința strămoșească. În tot cursul secolului al XVIII-lea, deși în plină epocă fanariotă, vlădicii din Țara Românească și Moldova au hirotonit preoți pentru parohiile transilvănene, le-au trimis cărți de slujbă și de învățătură, antimise, obiecte de cult, scrisori. Credincioși transilvăneni, plecați din casele lor din pricina asupririi religioase, au găsit adăpost și mîngîiere în pămîntul Țării Românești, unde au întemeiat sate noi, uneori sub numele satului din care au plecat, alteori cu adausul de „Ungureni”, la numele vechi al satului. Călugări din mînaștirile transilvănene distruse cu tunurile din ordinul generalului austriac Bukow în 1761, sau alți

credincioși dornici să-și închine viața lui Dumnezeu, au intrat în mănăstirile de peste munți. Unii din ei, datorită evlaviei și muncii lor, au ajuns egumeni și chiar vlădici (Pahomie al Romanului, Misail al Buzăului, Iacob Stamati al Moldovei, Filotei al Buzăului, Dionisie Romano al Buzăului, starețul Gheorghe de la Cernica și Căldărușani, starețul Nichifor de la Argeș și alții). Unii din ei au întemeiat și mănăstiri în pământul românesc de dincolo de Carpați: Pocrov în Moldova, Suzana și Stănișoara în Muntenia, Cocos în Dobrogea.

Așadar, țările românești, prin conducătorii lor politici și bisericești, erau conștiente de rolul care le revenea în acțiunea de apărare și consolidare a unității sufletești a poporului român.

Între factorii care au contribuit la formarea conștiinței unității de neam, limbă și credință a tuturor românilor, un rol însemnat au avut cărțile bisericești, fie în manuscris, fie tipărite. Prin prefețele acestora, dar mai ales prin răspîndirea lor în toate cele trei țări locuite de români, fără să țină seama de hotarele nefirești dintre ei, cărțile noastre de cult și de învățătură creștinească au întărit conștiința românilor privind originea lor comună și dezvoltarea lor unitară de o parte și de alta a Carpaților.

După cum se știe, începuturile tiparului la noi se leagă de numele călugărului munte negrean Macarie, care a tipărit, între 1508—1512, trei cărți în limba slavonă (Liturghier, Octoih, Tetraevangheliar). Activitatea a fost reluată în Țara Românească, în 1544, de sîrbul Dinutrie Liubavici și de contemporanul său din Transilvania Filip Moldoveanul. Acest Filip, deci originar din Moldova și primul tipograf de neam român, a tipărit la Sibiu prima carte în românește, Catehismul din 1544. Cercetări recente au arătat că a tipărit în Sibiu și un Tetraevangheliar slavo-român. Aceasta a fost prima tipăritură bilingvă, destinată românilor, necesară pentru cunoașterea textului Sfintei Scripturi de către credincioși, tradusă, poate, de însuși Filip Moldoveanul. Este interesant că pe o pagină din Tetraevanghel apare și stema Moldovei, patria meșterului tipograf.

Cîteva ani mai tîrziu, diaconul Coresi începea la Brașov un alt șir de tipărituri slave și românești, cele românești avînd la bază textul unor manuscrise anterioare, adunate din Transilvania de sud, Maramureș, Țara Românească și Moldova. Coresi a fost primul care a încercat să stabilească în cărțile sale o limbă literară unică, pe baza graiului muntean și sud transilvănean. Activitatea lui de tipograf, între anii 1557—80, s-a desfășurat într-o perioadă de ofensivă a scrisului în limba română. El a contribuit la biruința definitivă a scrisului românesc, făcînd din tipar un instrument de cultură pentru toate cele trei țări românești. Începîndu-și activitatea la Tîrgoviște, a continuat-o la Brașov, unde s-a stabilit definitiv în anul 1558. Alegerea Brașovului n-a fost întîmplătoare, căci acest oraș era cel mai important centru comercial pentru românii din Transilvania, Țara Românească și Moldova. Iar biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului strîngea în jurul ei o seamă de preoți cărturari locali, precum și numeroși vlădici, preoți, călugări și credincioși veniți de peste munți.

Tipografia lui Coresi a satisfăcut cererea de carte pentru românii de pretutindeni. Astfel Zbornicul slavon din 1568—69 și Octoiul slavon din 1574—1575 purtau numele domnitorului Alexandru al II-lea al Țării Românești al mitropolitului Eftimie al Ungrovlahiei. Psaltirea slavă din 1577 s-a tipărit „cu porunca” aceluiași domn și a mitropolitului Serafim, iar Evanghelia

cu învățătură din 1581, în românește, s-a tipărit cu ajutorul aceluiași mitropolit și al colegului său transilvănean Ghenadie!

Inseși prefețele sau epilogurile cărților coresiene mărturisesc că ele erau destinate tuturor românilor. De pildă, în epilogul Evangheliarului românesc din 1561 se arăta că s-a tipărit „să fie popilor românești să înțeleagă, să învețe românii cine-s creștini”. Iar în prefața Psaltirii românești din 1570 se plîngea că „numai noi românii n-avem” cuvîntul lui Dumnezeu în limba națională.

Activitatea tipografică s-a reluat peste mai bine de o jumătate de veac, de data aceasta în toate cele trei țări locuite de români, fiind pusă tot mai mult în slujba ideii de unitate. Așa de pildă, în 1640, a apărut în mînăstirea Govora, din Oltenia, cunoscuta Pravilă zisă și cea mică, în două ediții, una pentru Țara Românească, alta pentru Transilvania fiind diferite doar foile de titlu, una cu numele mitropolitului Teofil al Ungrovlahiei, alta cu a lui Ghenadie al Transilvaniei. Tot mitropolitul muntean a trimis colegului său din Transilvania o tipografie, precum și pe meșterul tipograf popa Dobre.

În tiparnița de la Alba Iulia a apărut peste cîțiva ani, în 1648, cunoscutul Noul Testament al lui Simion Ștefan, a cărui traducere o începuse ieromonahul Silvestru, venit din Țara Românească. În prefața Noului Testament, mitropolitul transilvănean era preocupat de ideea unei limbi unitare pentru întreg neamul românesc, în care să scrie și să se înțeleagă toți românii. El mărturisea că s-a străduit să tălmăcească în așa fel încît să fie înțeles de toți, iar dacă nu va izbuti, vina o poartă „cei ce au răsfirat românii printr-alte țări de s-au amestecat cuvintele cu alte limbi”, deci cei ce au creat granițe despărțitoare între frați.

Contemporanul său, mitropolitul Varlaam al Moldovei, a ajutat și mai mult cauza unității românilor. „Cuvîntul” domnitorului Vasile Lupu la Cazania mitropolitului Varlaam din 1643 era adresat către „toată semenția românească pretutinderea ce se află provoslavnici într-aciastă limbă”, scriind în continuare cuvintele: „dăruim și noi acest dar limbii românești, carte pre limba românească”.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, conștiința unității de neam și de limbă apare cu aceeași claritate în prefețele mitropolitului Dosoftei al Moldovei (Liturghierul din 1679, Paremiile din 1683), în prefața mitropolitului Teodosie al Ungrovlahiei la Liturghierul din 1680.

Din Psaltirea în versuri a lui Dosoftei s-au făcut mai multe copii în Transilvania, iar unii dintre psalmi au intrat în literatura populară a românilor transilvăneni. În 1688 a apărut Biblia de la București, o adevărată sinteză a scrisului românesc de pînă atunci. La baza ei au stat traduceri mai vechi ale Sfintei Scripturi în românește: Psaltirea lui Coresi, Palia de la Orăștie, Noul Testament de la Bălgrad, Psaltirea lui Dosoftei și mai ales traducerea Vechiului Testament, rămasă în manuscris, a învățatului spătar moldovean Nicolae Milescu. În felul acesta, Biblia de la București a fost o strălucită afirmare a unității românești prin cultură și prin Biserică.

Conștiința originii latine a poporului și a limbii noastre apare — în secolul XVIII — nu numai la învățații reprezentanți ai Școalei ardelenne, ci și la unii vlădici sau smeriți preoți ortodocși. De pildă, episcopul Chesariu al Rîmnicului scria în prefața Mineiului pe ianuarie, tipărit la Rîmnici în 1779: „aflu linia neamului românesc din vechi trăgîndu-se, din slăvit neam al roma-

nilor a căror slavă au strălucit împreună unde și-au întins și soarele razele". Cunoscutul cronicar, protosinghelul Naum Rîmniceanul, ai cărui părinți se trăgeau din Jina Sibiului, vorbea într-una din scrierile sale despre războaiele lui Traian cu Decebal, despre colonizarea Daciei, formarea poporului român și continuitatea noastră pe aceste meleaguri, pe care le cuprindea sub numele de Dacia. Vorbind despre permanența românilor în Dacia, el scria aceste cuvinte semnificative: "... ale căruia hotară, oi de ne-ar învrednici Dumnezeu vreodată a le aduce iar în starea stăpînirii cei din început, precum și dorim". Contemporanul lui Naum, preotul rășinărean Sava Popovici, rostea în 1792, în fața păstoriiților săi, o predică despre originea poporului român și continuitatea lui în Dacia, arătînd că rămășița „rîmlenilor” colonizați în Dacia „sîntem chiar însuși noi rumânii care pînă acum ne aflăm și ne numim și romani”.

Vechile noastre cărți bisericești nu erau destinate numai „țării” în care au apărut, ci ele au avut o largă circulație în toate ținuturile locuite de români. Manuscrisele și cărțile tipărite erau transportate de o parte și de alta a Carpaților în căruțe cu mărfuri, în care cu pește, în lăzi sau în desagi, fie de dascăli și copişti, fie de preoți și călugări, fie de ciobani și negustori, toți avînd conștiința că merg în aceeași țară. Bisericele transilvănene sînt pline pînă azi de cărți tipărite dincolo de Carpați, la Rîmnice, București, Tîrgoviște, Buzău, Iași, Rădăuți, Neamț etc.

Așa se face că primele tipărituri din Țara Românească, deși erau în slavonește, au ajuns și în Transilvania. Astfel, un exemplar din Liturghierul lui Macarie s-a găsit în biserica din Alun lîngă Hunedoara, iar un exemplar din Apostolul lui Dimitrie Liubavici în biserica din Sibiul, lîngă Sibiu. Tipăriturile coresiene au avut de asemenea o largă răspîndire în toate ținuturile locuite de români. Exemplare din ele s-au găsit în mînăstirile Bistrița Olteană și Ciolanu (Buzău), în Vălenii de Munte, în bibliotecile lui Petru Șchiopul și hatmanul Gavril, fratele lui Vasile Lupu, în biserica din Ieud, în Maramureș. Peste un veac, un exemplar din Viețile Sfinților a lui Dosoftei a ajuns în biserica din Drăguș, în Țara Făgărașului, iar un alt exemplar din aceeași carte era dăruit schitului Petrid de lîngă Turda, de însuși Dosoftei.

Cea mai largă răspîndire în toate teritoriile locuite de români, dar mai ales în Transilvania, a cunoscut însă Cazania lui Varlaam. Pentru această minunată carte s-au purtat chiar și procese între credincioși și s-au dat sume însemnate de bani. E de ajuns să pomenim de credincioșii din Muntele Someșului Cald, care, la îndemnul preotului lor Ursan, au dat zece oi și opt miei, pentru ca să aibă în strana bisericii lor cartea mitropolitului moldovean, din care să asculte cuvînt de învățătură în duminici și sărbători. Exemplare din Cazanie au făcut cîte un drum lung prin toate ținuturile în care se auzea vorbă românească. Un singur exemplu va fi de ajuns. La mijlocul secolului XVIII un exemplar din Cazanie era la un credincios de lîngă Marea Neagră, de unde mai tîrziu a ajuns în localitățile transilvănene: Brașov Stupîni, Jidvei, Mîlaș, Budiul de Cîmpie, Iceland, Bercheș, Soporul de Cîmpie.

Prețuirea de care se bucura Cazania lui Varlaam în Transilvania reiese și din numeroasele copii în manuscris, făcute după ea, unele la scurt timp după apariție, cît și faptul că în 1699 a fost retipărită într-o ediție specială, pentru Transilvania, la Alba Iulia, sub titlul de Chiriadodromion, cu unele ușoare modificări. La tipărirea acestei ediții au colaborat trei elemente: din Moldova textul, din Țara Românească meșterul tipograf Mihail Ștefan, trimis

de Constantin Brîncoveanu, iar din Transilvania inițiativa tipăririi și cheltuielile de tipar.

La sfîrșitul secolului XVII și începutul celui de al XVIII-lea Constantin Brîncoveanu dăruia cărți de slujbă bisericii din Șcheii Brașovului, mînăstirii de la Sîmbăta și Mitropoliei din Alba Iulia. Iar la mijlocul secolului XIX-lea, strădalnicul stareț Neonil de la Neamț dăruia sute de cărți ieșite de sub teascurile tiparniței nemțene lui Andrei Șaguna, pe seama bisericilor din Transilvania distruse în cursul revoluției din 1848. Este grăitor și faptul că de cărțile de slujbă tipărite dincolo de Carpați, s-au folosit pînă la reîntregire și bisericile unite din Transilvania (Maramureș, Țara Hațegului etc.), ca dovadă că „legea strămoșească” nu s-a schimbat cu nimic, ci „a stat pe loc” așa cum cerea „manifestul de unire” al celor 38 de protopopi.

Răspîndirea cărților de peste munți în Transilvania într-un număr așa de mare, a determinat autoritățile austriece de aici să ia în mai multe rînduri măsuri pentru interzicerea lor. Ele n-au dus la nici un rezultat, încît un tipograf și editor sas din Sibiu, tipărind o Psaltire, în 1791, era silit să o recomande credincioșilor români prin cuvintele: „primiți-o cu drag, căci după izvodul cel de la Rîmnice s-au făcut”. Iar în 1804—5, s-au tipărit la Buda cele 12 Minee, la stăruința învățatului episcop Iosif al Argeșului, cu sprijinul material al negustorului sibian Hagi. Constantin Pop, ocupîndu-se de tipărire medicul oculist Ioan Piurariu Molnar din Sibiu.

Dar nu numai cărțile, ci și aceia care le tipăreau, iscușiți tipografi de altădată, cutreerau întregul pămînt românesc, lucrînd pentru luminarea tuturor locuitorilor săi. Pe lîngă Filip Moldoveanu și Coresi cel din Tîrgoviște, în secolul XVII au lucrat la Alba Iulia, un preot Dobre din Țara Românească, un preot Chiriac din Moldova și Mihail Ștefan, ucenicul lui Antim Ivireanu. În a doua jumătate a secolului XVIII lucrau la Blaj tipograful Petru Papavici Rîmniceanu, Ioan Rîmniceanu și Sandu din Iași. În schimb, un Grigorie Stan și Mihail, amîndoi din Brașov, lucrau tot atunci în tiparnița Mitropoliei din Iași.

Același lucru s-a petrecut și cu numeroși copişti de manuscrise. De pildă, în ultimul deceniu al secolului XVII și în primele din cel următor, cunoscutul dascăl Vasile Sturze Moldoveanu a copiat cu multă osteneală felurite manuscrise în părțile Hunedoarei, Aradului și Banatului, dar mai ales în Bihor, unde a pus bazele unei adevărate școli de copişti. Alături de el mai pot fi pomeniți și alți copişti moldoveni care au lucrat în Transilvania la începutul secolului XVIII: Ilie Popovici, ieromonahul Agaton, ieromonahul Varlaam, preotul Vasile, dascălul Ștefan, precum și muntenii: Constantin Dimitrievici și Ioan Magistrator. În schimb, transilvănenii au dat Moldovei pe dascălii și copişti: Toader din Feldru, Ioan din Cergebîd, Andrei din Pian, Ioanichie din Rodna și arhimandritul Eustatie Popovici din Abrud.

În secolul XIX locul acestor smeriți dascăli și copişti a fost luat de profesorii de teologie transilvăneni, angajați la Seminarile din Țara Românească și Moldova, unde au găsit teren prielnic pentru a-și desfășura activitatea lor de îndrumători ai credincioșilor. Amintim dintre ei pe Nicolae-Nifon Bălășescu și Dionisie Romano la București, Gavriil Munteanu la Buzău. Radu Tempea la Rîmnice, Ghermano Vida și Damaschin Bojîncă la Iași, Ghenadie Popescu la Roman și București — și mulți alții. Toți aceștia au continuat munca marelui lor înaintaș Gheorghe Lazăr, contribuind la strîngerea legăturilor dintre românii de pretutindeni și la afirmarea originii noastre latine.

Dar Biserica, prin slujitorii ei, a sprijinit ideea de unitate politică și prin participarea acestora la toate luptele poporului pentru independență, libertate și unitate. Vom prezenta doar câteva pilde. În 1507, când între Bogdan III al Moldovei și Radu cel Mare al Țării Românești s-a ajuns la un conflict armat, mitropolitul Maxim Brancovici al Ungrovlahiei a mijlocit pe lângă ei „ca să facă pace”, arătându-le că „sînt creștini și de același neam”. Iar Bogdan Vodă, „văzînd atîta rugăminte de la acel călugăr, au făcut pace pentru voia lui”. Peste un veac, când Mihai Viteazul a izbutit să înfruptuiască pentru o clipă unitatea politică, în rîndurile oștirii sale au luptat și cîțiva preoți: Stoica din Fărcașa, Teodor din Sîngeorgiu Bistriței, Chirilă din Hunedoara și alții. Este grăitoare hotărîrea Dietei transilvane, luată după căderea marelui voievod, de a alunga pe toți preoții și călugării veniți de peste munți, iar preoții care s-au răzvrătit împotriva proprietarilor de pămînt să fie pedepsiți.

În luptele poporului nostru împotriva turcilor și a tătarilor pentru libertatea și neatințarea țării și-au adus o contribuție, de seamă chiar și unii dintre ierarhii și preoții de frunte ai țării: episcopii Teodor al Virșetului, Sava al Inăului, Ioan Cernea al Vadului, protopopul Sava Brancovici de la Inău, viitorul mitropolit, protopopul Lupu Șandru din Borșa Maramureșului și alții.

În Transilvania, unde poporul român era oprimat de conducătorii celorlalte „națiuni”, privilegiate, precum și de Habsburgi, printre cei care au început lupta pentru dobîndirea de drepturi și libertăți a fost și episcopul Inochentie Micu. Acțiunea sa politică era fundamentată pe ideea originii latine și pe continuitatea neîntreruptă a românilor în Transilvania. El amenința pe stăpînitori cu părăsirea unirii, cu trecerea în Țara Românească, cu răscoala poporului.

Mai tîrziu, în răscoala lui Horia, care urmărea emanciparea națională și socială a românilor, au participat zeci de preoți, unii avînd legături cu românii de dincolo de Carpați, de unde cereau ajutoare. Alții, au suferit alături de păstorii lor temnițe, bății și chiar moartea.

Ideea unirii apare apoi cu și mai multă claritate în secolul al XIX-lea. Lupta pentru unire a fost adîncită de patrioții anului 1848, cînd au avut alături de ei și numeroși membrii ai clerului: preotul Gheorghe Bodescu în Moldova, preoții Radu Șapcă, Iosafat Snagoveanu, Ambrozie, Dionisie Romano și numeroși alții în Țara Românească, Andrei Șaguna și Timotei Cipariu la Marea Adunare națională de la Blaj, Simion Balint, Simion Groza, Ioan Vlăduțiu, Ioan Gomboș în oastea lui Avram Iancu. În 1859, cînd s-a făcut primul pas spre unirea deplină, Biserica, prin slujitorii ei, a fost prezentă și la acest mare act din istoria patriei noastre. Patrioți luminați ca arhiepiscopul Filaret Scriban, arhiepiscopul Neofit Scriban din Iași și Melchisedec Ștefănescu din Huși sau preotul Dimitrie Matcaș din Roman, au contribuit efectiv la realizarea acestui nobil ideal, prin predici și articole publicate în presa vremii, prin activitatea desfășurată în comitetele unioniste din orașele lor și în Divanul Ad-Hoc al Moldovei. Mitropoliții Sofronie al Moldovei și Neofit al Ungrovlahiei, episcopii Calinic al Rîmnicului și Filotei al Buzăului au fost membri ai Divanurilor Ad-Hoc și ai Adunărilor care au ales domn pe Alexandru Ioan Cuza. Au făcut o bună impresie asupra opiniei publice pastoralele pe care le-au adresat atunci credincioșilor lor, lămurindu-i asupra importanței actului din 1859. Un amănunt deosebit de grăitor ne va arăta cum înțelegea atunci clerul unitatea românească. În drumul noului ales, Alexandru Ioan Cuza, spre București, a fost întâmpinat și de locuitorii orașului Ploiești, în numele cărora i-a adresat

un cuvînt de bun venit stareşul mînăstirii Poianu, arhimandritul Ghenadie Pîrvulescu, de neam din Săcelele Braşovului! Iar departe de hotarele ţării, la Paris, arhimandritul Iosafat Snagoveanu, exilat din Ţara Românească în urma revoluţiei din 1848, a izbutit să strîngă pe toţi românii din capitala Franţei, înfiinţînd acolo o capelă ortodoxă românească, în 1853. De acolo trimitea el cuvînte de îmbărbătare românilor din Muntenia, îndemnîndu-i să lupte pentru unirea celor două ţări.

O etapă hotărîtoare în înfăptuirea marelui ideal naţional îl constituie Războiul de independenţă din 1877—78, cînd, prin jertfele de sînge ale dorobanţilor români, alături de soldaţii ruşi şi de patrioţii bulgari, se consfinţea actul de la 9 mai 1877, cînd s-a proclamat independenţa ţării noastre. Alături de ostaşii români, pe cîmpurile de luptă din Bulgaria s-au aflat şi preoţi militari, precum şi călugări şi călugăriţe din serviciul sanitar. Iar în ţară, ierarhii şi preoţii au fost în fruntea acţiunii de ajutorare a orfanilor, răniţilor şi văduvelor de război. Războiul de independenţă a stîrnit un puternic ecou în rîndurile românilor transilvăneni, care vedeau astfel şi mai clar conturată posibilitatea unei viitoare desăvîrşiri a unităţii noastre statale. Telegraful Român îşi informa zilnic cititorii despre eroicele lupte de la Griviţa, Plevna, Rahova şi Smîrdan, polemizînd cu presa oficială, care transmitea ştiri tendenţioase. Mai mulţi tineri înflăcăraţi au trecut munţii prin „vama cucului”, înrolîndu-se ca voluntari în armata română şi făcînd întreaga campanie în Bulgaria. Între ei se afla şi tînărul Vincenţiu Grama, absolvent al Institutului Teologic din Sibiu, care, după reîntoarcerea din război, a ajuns preot în satul său, Rîuşor, lângă Făgăraş. Sute de colecte s-au organizat în întreaga Transilvania pentru răniţii, orfanii şi văduvele de război. Din cele 300 de colecte cîte cunoaştem, mai mult de 100 au fost organizate de preoţi sau de preotese. Alte cîteva sute de preoţi, în frunte cu mitropolitul Miron Romanul de la Sibiu şi episcopul Ioan Popasu de la Caransebeş, apar cu danii în bani şi obiecte pe diferite liste de subscripţii.

Un moment de o deosebită însemnătate în evoluţia ideii de unitate a fost întemeierea Academiei Române, în care erau aleşi reprezentanţi ai culturii româneşti de pe tot pămîntul românesc. Între ei erau şi teologi, ca Timotei Cipariu, Ioan Micu Moldovan, Nicolae Popea, Augustin Bunea, toţi membri activi, apoi Andrei Şaguna, Ioan Popescu, Zaharia Boiu, Ilarion Puşcariu, membri corespondenţi sau de onoare.

Preoţii români transilvăneni au luptat pentru desăvîrşirea unităţii statale. Între ei se numără la loc de frunte marele luptător Vasile Lucaci. În procesul Memorandului din 1894, între fruntaşii români condamnaţi la închisoare s-au numărat şi preoţii Vasile Lucaci, Nicolae Cristea şi Gherasim Dozide, precum şi profesorii de teologie de la Sibiu, Daniil Popovici Barcianu şi Dimitrie Comşa. Memorandul a fost o grăitoare expresie a solidarităţii poporului român, care se ridica la luptă pentru cucerirea de drepturi. A fost totodată un mijloc de-a aduce la cunoştinţa Europei voinţa neclintită a românilor transilvăneni de a-şi păstra nealterată fiinţa lor naţională. În sprijinul memorandiştilor a venit întreaga suflare românească de dincolo de Carpaţi, prin presă, adunări de protest, interpelări în parlament, liste de subscripţie, apeluri către opinia publică europeană.

Acţiunile în vederea desăvîrşirii unităţii statului român s-au intensificat în cursul primului război mondial, ca să devină realitate vie la 1 decembrie 1918. Preoţimea şi-a avut partea ei de luptă şi de suferinţă în cursul acestei

ucigătoare înțeleștări. Unii au murit pe câmpurile de luptă, în fruntea ostașilor, ca preotul erou Ștefan Cazacu. Alții au fost uciși de trupele germane de ocupație sau au fost înțemnițați, au îndeplinit misiuni în diferite capitale ale Europei ca Vasile Lucaci, au contribuit la constituirea de comitete militare românești în diferite orașe (Viena, Praga).'

În sfârșit, un teolog de prestigiu ca profesorul Nicolae Bălan de la Sibiu, viitorul mitropolit al Ardealului, a primit din partea Consiliului Național Român din Transilvania misiunea de a trece munții la Iași, în noiembrie 1918, unde a prezentat conducătorilor României situația din Transilvania.

La 1 decembrie 1918, Alba-Iulia, cetatea istorică a neamului românesc, primea, alături de cei 1228 delegați ai populației românești din Transilvania, peste 100.000 de participanți, veniți din toate colțurile țării, pentru a cunoaște istorica hotărâre a marelui sfat al țării. Între aceștia un rol de frunte au avut episcopii români și profesorii de teologie, apoi numeroși protopopi și preoți care au mers în fruntea poporului la Alba-Iulia. În entuziasmul poporului, Vasile Goldiș, fostul secretar al Episcopiei ortodoxe a Aradului, a dat citire declarației prin care se decreta unirea cu România. Se încununa astfel lupta de veacuri ale poporului nostru dusă pentru eliberarea sa națională.

Cei mai de seamă jii ai Bisericii noastre strămoșești ar fi dorit, acum 50 de ani, ca o dată cu desăvârșirea unității politice a poporului nostru, să se facă și reîntregirea Bisericii strămoșești din Transilvania. Acest lucru n-a fost însă cu puțință atunci, ci abia peste 30 de ani, în noile condiții social-politice din țara noastră, create printr-un alt act istoric de mare însemnătate, actul de la 23 August 1944.

Astăzi, la 50 de ani de la unirea Transilvaniei cu România, când lupta marilor învinși și-a primit deplina încununare, toți cetățenii Patriei noastre, toți jiii aceleiași Biserici strămoșești, muncesc laolaltă cu puteri sporite, pentru înflorirea continuă a Patriei, pentru triumful marilor idei ale păcii și înfrățirii între oameni și popoare.

Dr. MIRCEA PĂCURARIU

PROBLEMA UNIATISMULUI ÎN PERSPECTIVA ECUMENICĂ

S-a spus nu numai din partea ortodoxă, ci și din cea romano-catolică, că a făcut o greșală cardinalul Humbert când a aruncat anatema asupra Bisericii ortodoxe la 1054. Recent s-a procedat la repararea acestei greșeli.

Dar dacă se recunoaște ca greșală excomunicarea de la 1054, tot ca greșală trebuie să se recunoască acțiunea întreprinsă în secolele XVI—XVIII de Biserica romano-catolică pentru a rupe de la sânul Bisericii ortodoxe grupurile de credincioși, constituite în așa zisele biserici unite. Arhiepiscopul unit melchit Elias Zoghby declară că într-adevăr azi „Biserica Romană și-a dat seama că a comis o greșală (creind uniatismul) și că aceasta a fost un act antiecumenic” (Rev. Il Regno din 15 martie 1968, p. 99—100). Dar această recunoaștere ar trebui să se manifeste în declarații vădite și în acte corespunzătoare, precum s-a procedat în chestiunea anatemei de la 1054. Aceasta ar înlătura în mod definitiv cea mai importantă piedică din calea apropierii dintre cele două Biserici. Ar fi singurul act de revenire a lor la dialogul iubirii.

În acțiunea de creare a uniatismului Biserica romano-catolică a pornit de la falsa convingere a lui Humbert că Biserica ortodoxă nu mai e o biserică care poate asigura mântuirea membrilor ei, că e o biserică nedeplină. Dacă această convingere e părăsită, socotim că e o inconsecvență să se regrete actul lui Humbert — sau poate chiar acțiunea prin care s-a creat uniatismul — dar să se continue a se apăra rezultatul acestei acțiuni.

1. Gestul lui Humbert de la 1054 a primit o confirmare practică și despărțirea între cele două biserici, proclamată teoretic la acea dată, a devenit o realitate dureroasă, o luptă pe teren de fiecare zi, prin crearea uniatismului. Același arhiepiscop melchit unit scrie: „Crearea bisericilor unite a adâncit și mai mult șanțul care separă biserica Romei de bisericile ortodoxe de Răsărit. Biserica Romei gîndea că ar putea cuceri în mod treptat întreaga ortodoxie și ar face-o pe aceasta să intre în orbita sa prin convertiri individuale și colective. Ea a greșit ținta pentru că a semănat neîncredere între ortodocși și i-a pus în gardă” (Il Regno din 15 martie 1968, p. 99—100). Dovada e că pînă la începutul de creare a uniatismului, în secolul XVI, s-au făcut în-

cercări de a se reface unitatea dintre cele două biserici prin tratative. Dialogul a continuat pînă atunci. De atunci aceste încercări au încetat. Dialogul a încetat și locul lui l-a luat lupta: lupta de cucerire din partea Romei, lupta de apărare din partea ortodoxiei. (A spus-o aceasta și patriarhul melchit unit, Maximos IV: *Voix de l'Eglise d'Orient. Voix de l'Eglise Melchite*, Herder, Freiburg i. Br. 1962, p. 20).

2. Greșala acțiunii de creare a uniaticismului s-a văzut și în faptul că grupurile unite n-au putut fi înființate propriu-zis printr-un misionarism. Ce noutate în credință putea propovădui „misionarismul” catolic între ortodocși? Nimic altceva decît îndemnul de a recunoaște pe papa ca autoritate supremă. Dar aceasta nu era o chestiune de credință care să atragă sufletele, ci o chestiune de jurisdicție pămîntească și de eventual oportunism lumesc. De fapt toate disputele dintre uniți și ortodocși, odată cu crearea grupurilor unite, au fost nu dispute pe planul înalt al spiritualității, ci dispute din planul coborît al jurisdicției, păgubind enorm viața spirituală. Arhiepiscopul unit Zoghby declară că primatul papal a fost de o mie de ani încoace „un pretext de divizare” între creștini. (II Concilio Vaticano II. 3 sesiune. Bologna 1964. Supliment la nr. 9 al rev. *Il Regno*, p. 91). Într-adevăr din cauza afirmării primatului s-a produs schisma de la 1054; din cauza refuzului unui dialog cu cei ce voiau o înnoire a bisericii s-a produs divizarea creștinismului occidental în sec. XVI; din cauza primatului au fost despărțite de la sînul Bisericii ortodoxe grupurile unite. Și pe tot parcursul ultimului mileniu, cu cît aderenții centralismului roman au accentuat mai mult primatul cu atît celelalte biserici s-au fixat într-o mai mare opoziție, iar dialogul a devenit imposibil, căci pe măsură ce biserica romană urmărea atragerea celorlalți creștini sub ascultarea papei, ceilalți își apărau libertatea. Unitatea se poate realiza și menține prin echilibrul între opiniile liber manifestate, nu prin dictat. Așa s-a procedat în biserica primară. E semnificativ că azi Biserica romano-catolică începînd să renunțe la metoda dictatului, celelalte biserici sînt bucu-roase și ele să intre în relații cu ea.

Disputele în jurul primatului au devenit mai aprinse în acele regiuni creștine necatolice, unde au apărut agenții prozelitismului catolic și mai ales în regiunile ortodoxe unde acești agenți nu ofereau altceva creștinilor pe care voiau să-i atragă la uniaticism decît primatul papal. Grupurile unite create întrețineau în acele regiuni această dispută obsedantă, menținînd lupta între Biserica ortodoxă și cea romano-catolică și un nivel coborît de viață spirituală, ceea ce se întîmplă mai puțin în regiunile catolice și ortodoxe centrale.

Uniaticismul este singura formă de creștinism care nu s-a născut și nu s-a menținut ca o mișcare religioasă pozitivă și originală, ci din afirmarea oportunistă a primatului papal. El a trăit din zestrea spirituală a ortodoxiei, atrofiată la căpeteniile lui de o exagerată preocupare de juridismul dezvoltat în catolicism prin accentul pus pe primatul jurisdicțional al papei. Uniaticismul

a făcut opoziție ortodoxiei trăind din ortodoxie, dar năzuind pe neobservate la subminarea ei.

3. Propaganda pentru atragerea ortodocșilor sub jurisdicția papală neputând oferi motivele pentru o mișcare spirituală spontană a maselor spre catolicism, a fost susținută cu promisiuni de avantagii lumești. Conform mentalității clericaliste și medievale de atunci, s-a promis clerului ortodox din statele catolice, care va primi jurisdicția Romei, privilegii egale cu ale clerului celorlalte biserici recepte, dar poporului nimic. Cum în viața religioasă a poporului nu trebuia să se schimbe nimic, acesta deocamdată nici nu trebuia să știe ceva despre această simplă trecere a lui prin ierarhi și preoți sub jurisdicția Romei. El putea fi înșelat cu conștiința împăcată, dată fiind convingerea catolică de atunci că omul poate fi mântuit fără voia și fără știrea lui. Clerul ortodox aflat în situație de iobăgie în imperiul austriac și în Regatul polonez, a acceptat acest contract, primind și el asigurări că nu i se va cere nicicând o schimbare a credinței, ci numai o acceptare a jurisdicției papale. Privilegiile trebuia să le acorde împăratul Austriei sau regele Poloniei. Din crearea uniaticismului câștigă atât Roma cât și statul catolic austriac sau polonez. Roma își întindea stăpânirea peste alte grupuri creștine; împăratul Austriei își consolida stăpânirea atrăgând la religia sa un număr de cetățeni necatolici și rupând sufletește pe românii din Transilvania, aflată în cadrul imperiului, de românii din principatele de la Sudul și Estul Carpaților. Aceleași scopuri le urmărea regele Poloniei prin punerea rutenilor și ucrainenilor sub jurisdicția Romei.

Uniaticismul a fost astfel produsul unui dublu act politic: produsul unui act politic al Romei, conjugat cu un act politic al statului austriac sau polonez.

Pentru poporul român, ca să mă restrâng la el, uniaticismul a fost și o tentativă de desmembrare națională, o perspectivă de desnaționalizare.

Poporul observând curînd ce se întîmplă, a refuzat să fie obiectul unei astfel de tranzacții. Atunci au intrat în acțiune generalii austriei cu regimentele lor, la cererea iezuiților și a vîrfurilor clerului care a primit unirea. Unirea s-a impus astfel unei părți din popor prin mii de întemnițați, prin sute de martiri, prin încarcerări îndelungate de soldați în satele și casele recalcitrante, prin confiscarea vitelor și a tuturor bunurilor, prin alungarea lor din satele lor prin păduni. Peste 300 de schituri ortodoxe au fost arse sau dărîmate de tunurile generalului austriac Buccov.

4. Cum am spus, în Transilvania nu numai ortodoxia a simțit uniaticismul ca produsul unui act ostil din partea Bisericii catolice, aliată cu statul austriac, ci și poporul român. Poporul a simțit că prin încercarea de a-l rupe de la ortodoxie se intenționează nu numai desprinderea lui din unitatea cu frații din Principate și desnaționalizarea lui treptată, ci și privarea de „legea lui românească”, care i-a susținut în decurs de secole ființa și unitatea. Ortodoxia, fără să se altereze în ființa ei, prin faptul că a ajutat în cursul

istoriei popoarele ortodoxe să se apere de desnaționalizare din partea statelor sub a căror stăpânire au căzut și prin faptul că a fost suportul lor spiritual în toate încercările prin care au trecut și în toate luptele pentru libertate și pentru o viață mai bună — cum vrea să fie azi creștinismul întreg ca diaconie — a devenit la fiecare popor din Răsărit un creștinism național, o parte integrantă a vieții și spiritualității sale. Arhiepiscopul unit Zoghby spune și în privința aceasta: Trebuie să înțelegem odată pentru totdeauna, că dacă fiecare biserică vrea să fie guvernată de oameni de ai săi, nu e din spirit de naționalism sau de șovinism, ci pentru binele mai mare al creștinismului. Trebuie să recunoaștem că o biserică condusă, din apropiere sau din depărtare, de oameni pentru care sînt străine tradițiile ei religioase, naționale și sociale, se vede puțin cîte puțin dezbrăcată de tradițiile ei și termină prin a lua aspectul de străină în țara ei proprie" (Il primato e diventato un pretesto di divisione, în Il Concilio Vaticano II, nr. cit., p. 91).

Ortodoxia a înțeles în trecut, înțelege azi și va înțelege totdeauna unitatea creștină ca comuniune între bisericile naționale autocefale identice în credință, nu ca un tot uniform dirijat de un centru străin bisericii din fiecare țară, adeseori prin clerici străini, cum a făcut și mai face și azi biserica romano-catolică, care nu reușește să împace naturalul național cu supranaturalul creștin. „Istoria uniatismlui a furnizat exemple evidente despre aceasta“, spune iarăși arhiepiscopul Zoghby. Iar în continuare tot el spune: „Biserica e catolică, adică universală, în măsura în care se adaptează ea însăși popoarelor și ia fața lor“ (Il Concilio Vaticano II, p. 91).

5. Forțat de persecuțiile cele mai crunte — egale cu cele din timpul împăraților romani — o parte din poporul român din Transilvania a acceptat în secolul XVIII jurisdicția Romei, dar a rezistat la toate încercările ulterioare de catolicizare, rămînînd în comuniune bisericească și deci în Hristos cu tot poporul român. Numai exterior sau prin subordonarea sub primatul papal s-a despărțit. Primatul papal a devenit semnul unic de dezbinare religioasă și națională. Uniții Zoghby, Patacsi și alții recunosc că fragmentele unite, silite să accepte jurisdicția Romei, n-au păstrat numai ritul ortodox, ci toată credința ortodoxă. Căci ortodocșii nu cunosc acea separație artificială între credință și rit pe care au creat-o teologii catolici. (G. Patacsi S. I., *Anciennes et nouvelles perspectives concernant les Eglises Orientales unies à Rome*, în *Irenikon* nr. 1/1968, p. 33—34).

Ortodocșii și uniții au văzut deopotrivă în durata uniatismlui ca despărțire artificială și forțată între frați, în dependența lui de un for bisericesc străin, în încercările unor fanatici catolicizanți dintre ierarhii și clericii uniți crescuți la Roma, de a latiniza treptat Biserica unită, o amenințare crescîndă pentru unitatea națională. De aceea toți așteptau un moment favorabil pentru lepădarea uniației și pentru refacerea unității bisericești a poporului român care să încheie procesul de unificare și de eliberare națională a lui.

6. Acest moment i s-a oferit poporului român în 1948, după ce în 1918 își realizează unitatea și eliberarea politică a tuturor părților componente și după aceea își consolidase deplin această unitate și libertate.

Actul de revenire a grupului unit din Transilvania în sânul Bisericii ortodoxe s-a realizat în mod spontan și fără dificultăți, căci el n-a însemnat o schimbare în viața lui religioasă. Totul a rămas în practicarea vieții religioase cum a fost. Dacă în secolul XVIII acceptarea unirii, deși nu însemnase nici ea decât o schimbare de jurisdicție, s-a făcut cu o hotărâtă opoziție din partea poporului, pentru că acceptarea jurisdicției străine a papalității și ruperea de la sânul Bisericii strămoșești și din unitatea bisericească cu frații lor de naționalitate, reprezenta în ochii poporului un pericol viitor pentru credința și pentru naționalitatea lor, acum revenirea nu mai însemna nimic din toate acestea, ci dimpotrivă încetarea aceluși pericol și deci un act mult așteptat. Astfel viața organică a națiunii pe terenul spiritual învingea o situație forțată și artificială care-i fusese impusă și pe care o tolerase de nevoie.

Puținii fanatici catolicizanți din clerul unit superior care s-au văzut dintr-o dată lipsiți de orice aderență de credincioși nu s-au putut împăca cu această rămânere a lor în văzduh. Dar atitudinea de protest în care ei persistă pînă azi nu a reușit să trezească după actul de la 1948 un ecou favorabil în fosta populație unită. Uniatismul în Transilvania este o problemă definitiv lichidată.

7. Cu aceasta însăși viața a lichidat o greșală a Bisericii romano-catolice din trecut și a netezit calea pentru apropierea din nou a celor două biserici. E regretabil că unele cercuri din conducerea Bisericii catolice în loc de a căuta să valorifice dispariția acestei piedici pentru apropierea în spirit ecumenic a celor două biserici, acordă audiență și sprijin agitației celor câțiva clerici uniți fugari din țară, care nu înțeleg nimic din importanța națională și ecumenică a actului spontan al poporului unit din Transilvania de la 1948.

Tot mai multe voci dintre uniți și catolici recunosc azi ca o condiție sine qua non pentru apropierea dintre Biserica ortodoxă și catolică resorbirea grupurilor unite în Biserica ortodoxă. Iezuitul unit G. Patacs scrie: de la cea de a treia sesiune a Conciliului Vatican II și de la cea de a treia Conferință Panortodoxă de la Rodos, mulți ecumeniști au înțeles în mod special că nu numai „latinizarea” grupurilor unite constituie unul din obstacolele principale în calea apropiemii Orientului și Occidentului creștin, ci și — sau mai ales — rădăcina profundă, anume starea lor „separată”, de ruptură în raport cu bisericile ortodoxe (art. cit. în Irénikon cit., p. 33). Sau: Acordul între cele două biserici în problema uniației nu va putea evita problema reintegrării viitoare a uniților în ortodoxie, care nu va întârzia de a se pune” (p. 42). Arhiepiscopul unit Zoghby spune la rîndul său: „Teoretic ar fi minunat dacă

uniții s-ar supune chiar acum jurisdicției ortodoxe. Toți uniții care sînt însuflețiți de un spirit ecumenic progresist nu-și pot dori ceva mai bun" (În rev. Ökumenischer Pressedienst, nr. 4/1968).

Pînă ce Roma va menține grupurile uniate între popoarele ortodoxe, dialogul oferit de ea ortodocșilor va fi suspectat ca o momeală pentru atragerea lor la o unire cu Roma după chipul celei impuse uniților.

Din acest punct de vedere a fost o greșală și decretul despre bisericile orientale care subordonează pe patriarhii orientali ai acestor biserici Scaunului papal și îndeamnă pe uniți să lucreze între ortodocși pentru unirea Bisericii ortodoxe cu cea romană după chipul unirii dintre aceste grupuri și Biserica romano-catolică. Pe drept cuvînt s-a spus, comentîndu-se acest decret dat de Conciliul II Vatican: „În realitate bisericile orientale unite rămîn și după Conciliu un simptom pentru structura eclesiologică a unui centralism universal care exclude unitatea într-o pluralitate de comunități de biserici" și din acest motiv „ortodocșii se văd și mai expuși pericolului prozelitismului" (R. Slenczka, Das Ostkirchendekret des zweiten Vatikanischen Konzils, în: Ökumenische Rundschau, 1966, Heft p. 331 și 335).

Nu ne arogăm dreptul să indicăm bisericii romano-catolice metode după care ar putea să procedeze pentru a înlătura din calea apropierii între Biserica romano-catolică și cea ortodoxă piedica pe care o reprezintă uniatismul. Evoluția fericită care a început în sînul Bisericii catolice și care sperăm că va duce la un rol deliberativ al Sinodului episcopilor avînd pe papa ca președinte, dar nu ca dictator, și concomitent cu aceasta, la o autocefalie a bisericilor catolice naționale, va duce prin aceasta și la resorbirea grupurilor unite care mai există, în bisericile ortodoxe autocefale. Poate că înainte de aceea o revizuire a decretului despre bisericile catolice orientale în sensul de a nu se mai cere patriarhilor lor nici o subordonare față de Roma, ci numai o comuniune cu episcopii catolici și cu papa ca primus inter pares între episcopii creștini, ar curăți drumul pentru unirea între ortodoxie și romano-catolicism. Dar drumul pentru resorbirea grupurilor unite, existente încă, în ortodoxie poate să fie lung, cum spune revista Il Regno (din 1 iulie 1969, p. 255), publicînd un interviu al arhiepiscopului Zoghby. Pe acest drum se pot pune încă probleme delicate Romei. Căci o chestiune de prestigiu o poate împiedica de exemplu să dea să înțeleagă acestor grupuri unite că nu o mai interesează ținerea lor sub jurisdicția sa.

8. Asemenea probleme nu se mai pun Bisericii catolice de către fostele grupuri unite care s-au resorbit în ortodoxie, între care este și cel român. Viața însăși s-a însărcinat în cazul lor să rezolve aceste probleme. O întreținere a agitației în vederea resuscitării lor ar fi, mai mult decît Decretul pentru bisericile catolice orientale, un test despre persistența Romei de a înțelege ecumenismul ca o integrare a bisericilor ortodoxe în sînul ei, după chipul fragmentelor unite. O sporire a agitației în acest scop ar învenina din nou raporturile dintre Biserica ortodoxă și romano-catolică, ar da cauza ecu-

menismului înapoi cu sute de ani, ar compromite definitiv ecumenismul contemporan.

Ni se cere azi tuturor să uităm trecutul de acte dușmănoase ale unei bisenici împotriva alteia. Dar pînă cînd persistă uniația undeva, însăși existența ei ține viu în amintire tot cortegiul de acte dușmănoase prin care ea a luat ființă. Iar o încercare de readucere în viață a uniației acolo unde ea a încetat să mai existe, nu numai că ar readuce în memorie actele de dușmănie prin care a luat ființă prima oară, ci ar prilejui noi acte de dușmănie.

9. Se spune de unii că ar trebui dată posibilitatea fiecărui ins să se declare în libertate pentru sau contra apartenenței sale la uniatism.

Dar fostele mase unite care s-au resorbit în ortodoxie, au dat un răspuns liber la această întrebare în momentul în care au renunțat la unire. Propri-zis ele au dat un răspuns că vreau să fie ortodoxe în tot trecutul în care și-au menținut credința ortodoxă, cu toate că formal au fost ținute cu sila sub jurisdicția Romei. N-are nici un rost să li se pună din nou această întrebare, căci aceasta deschide perspectiva de a li se pune iarăși și iarăși în viitor. Problema trebuie închisă definitiv și ea nu poate fi închisă decît ținînd seama de altă întrebare mai fundamentală: cărei spiritualități îi aparține în fond fostul popor unit din Transilvania? Celei catolice sau celei ortodoxe? Faptul că catolicismul a ținut acest popor într-o situație necorespunzătoare cu spiritualitatea lui, nu-i dă dreptul să încerce să facă aceasta iarăși. Faptul că cineva a încercat să intre în inima cuiva în mod silnic, fără să reușească, nu-i dă dreptul să încerce să intre iarăși.

Pe lîngă aceasta, o eventuală nouă întrebare de soiul acesta, ar implica agitații propagandistice, calomnii reciproce între reprezentanții catolicismului și ai ortodoxiei. Cui ar folosi aceasta? Credem că nici unei părți. Și în nici un caz spiritului ecumenist.

10. Și pentru ce s-ar porni din nou o astfel de agitație, care ne-ar readuce la timpurile trecute de tristă amintire? Pentru a arunca din nou o mică parte de oameni amăgiți într-o stare de ambiguitate, susținută cu alte motive decît cele de ordin religios? Nici o parte din poporul român nu poate părăsi în fond ortodoxia. Aceasta a dovedit-o în cursul unui îndelungat timp de dominație papală și deci cu aceasta ar trebui să fie în clar cei ce susțin agitația pentru o resuscitare a uniatismului. Ce rost are atunci să fie atrasă vreo parte din poporul român din nou sub o jurisdicție papală formală, care nu stă într-o legătură organică cu ortodoxia, pe care el o menține? Iar dacă agitația aceasta se susține cu speranța ascunsă că o resuscitare a uniației ar putea modifica treptat spiritualitatea ortodoxă a unei părți a poporului român, aceasta n-ar avea decît efecte și mai nefaste pentru unitatea poporului român și pentru raporturile între Biserica ortodoxă și cea catolică.

Dacă prozelitismul este în general condamnat azi de conștiința creștină ca o cădere din relațiile de fraternitate care trebuie să domnească între creștini, cu atât mai condamnabilă este încercarea de creare sau de refacere a unor grupuri unite, care reprezintă un prozelitism camuflat în ochii maselor de credincioși ortodocși.

11. Unica atitudine creștină și ecumenică în problema uniaticismului este să uităm și o parte și alta trecutul dureros și să renunțăm la tendința de a-l menține sau resuscita; iar concomitent cu aceasta să înaintăm pe calea pregătirii unei unități între Biserica ortodoxă și catolică pe bază de iubire, spre o unitate pe care ortodoxia o înțelege ca o comuniune între aceste două biserici și între ierarhii lor, în condiții de deplină egalitate. E o unitate pe care însăși dezvoltarea actuală a catolicismului ne face să o nădăjduim și pentru care ortodoxia este oricând pregătită și dispusă, după rezolvarea problemei unite în sensul de mai sus, să înceapă un dialog. O astfel de unitate va fi nu numai mai ușor de realizat, ci va fi și mai profundă și mai reală decât o unitate sub jurisdicția exterioară a papei, căci ea va fi cu toată varietatea o unitate în primul rând în Hristos și în iubire, după cum a spus Johannes Hoeck, superiorul general al benedictinilor bavarezi, criticând decretul despre bisericile orientale catolice: „O varietate în iubire oferă mai mult decât o unitate comandată: nu cuvîntul „sub“ (sub autoritate, sub potestate, sub moderație) este cu adevărat catolic, ci cuvîntul „cum“. (La R. Slenczka, art. cit., rev. cit., p. 322).

Pr. Prof. D. STANILOAE

STATUTUL ȘAGUNIAN

— O SUTĂ DE ANI DE APLICARE —

În toamna anului 1968, în luna octombrie, s-au împlinit o sută de ani de neîntreruptă aplicare a Statutului Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, cunoscut mai ales sub denumirea de Statutul șagunian.

Încrestarea acestui eveniment prezintă o importanță a cărei măreție poate fi înțeleasă numai dacă este privită prin prisma realizărilor îndeplinite în timpul acestui frământat veac.

Într-adevăr, Statutul organic, pentru care s-a zăbuciumat, fără odihnă, Marele Mitropolit Andrei Șaguna, a format cadrul cel mai corespunzător instituțiilor canonice ale Bisericii Ortodoxe Române din Ardeal, ca să se organizeze și să poată desfășura o activitate adecvată împrejurărilor, pentru ca Românii din această provincie să-și poată păstra neschimbată credința și limba, și să cultive în același timp — peste toate opreliștile care li se puneau în cale — conștiința unității lor și, ca ideal, al unirii lor cu toți românii din celelalte provincii românești.

Numai tactul de care a dat dovadă Mitropolitul Șaguna poate explica realizarea celor două mari obiective pe care el și le-a fixat de la primirea sarcinii de păstor al Românilor ortodocși din Transilvania, — cu toate împotrivirile cărora a trebuit să le facă față, — și anume: restabilirea Mitropoliei ortodoxe din Ardeal, cu un regulament sau statut care să îngăduie conlucrarea tuturor românilor — clerici și mireni într-un sinod general anual, cărui să-i revină sarcina îndrumării întregii activități religioase și culturale a Românilor, în scopul refacerii unității lor religioase, în spirit ortodox.

Cît de la inimă i-a fost lui Șaguna restabilirea Mitropoliei ortodoxe române din Ardeal, rezultă din declarația solemnă pe care el a făcut-o delegației care i-a ieșit în întâmpinare cînd a venit la Sibiu, în 1846, ca Vicar: „Pășesc pe pămîntul cel clasic al străvechei Mitropolii române ortodoxe și vă făgăduiesc sărbătorește că voi lucra neobosit pentru înființarea ei. Așa să-mi ajute Dumnezeu“. Mari au fost greutatețile și adversitățile pe care le-a întâmpinat, dar Dumnezeu l-a ajutat, luminîndu-l cum să procedeze și încurajîndu-l să nu des-nădăjduiască, ci să treacă peste toate umilințele la care a fost supus, în această luptă cinstită și sfîntă pentru cauza ortodoxă și românească.

Nu trecuseră decît cîteva luni de la instalarea lui ca episcop titular, cînd a trebuit să ia parte la adunarea națională din 1848, de pe Cîmpia Libertății. Cu farmecul personalității și al temeinicei pregătiri cu care se prezenta, Șaguna a putut realiza acordul frunțașilor români care luau parte la această adunare, ca, în entuziasm fără rezervă, să se ceară „restabilirea Mitropoliei române și a

sinodului general anual după vechiul drept", cu deputați clerici și mireni.

Același entuziasm se desprinde și din petițiunile pe care le-au adresat românii Împăratului, în 1848 și 1849. Ei cereau împăratului să le aprobe pe de o parte unirea politică a tuturor românilor din Statele Austriei, iar pe de altă parte aprobarea unui Congres național, care să aibă dreptul să aleagă atât pe șeful politic al națiunii române cât și pe cîrmuitorul bisericesc independent, sub a cărui ascultare să fie toți episcopii români din cuprinsul Monarhiei.

Dacă n-ar fi intrat în acțiune cozile de topor, cu toată împotrivirea Bisericii sîrbești, a guvernelor maghiare și a ierarhiei catolice, restabilirea mitropoliei ortodoxe române ar fi putut fi obținută chiar în toamna anului 1849. Așa, i-au trebuit Mitropolitului Șaguna încă multe străduințe.

Cu data de 24 decembrie 1864, Împăratul a înștiințat pe Șaguna, printr-un autograf, că a încuviințat înființarea Mitropoliei, iar lui i-a conferit demnitatea de Arhiepiscop și Mitropolit al Românilor ortodocși din Transilvania și Ungaria. Acest gest de prețuire din partea împăratului, pe Șaguna nu l-a liniștit. El a înțeles că de la această personală înștiințare și pînă la publicarea oficială a diplomei pentru înființarea Mitropoliei și pentru numirea și instalarea lui ca mitropolit, va mai dura, fiindcă cei care se opuneau la această înființare a mitropoliei vor căuta să amîne cît se poate mai mult punerea în aplicare a încuviințării împăratului. Dar Șaguna se pregătea cu toată hotărîrea pentru această nouă situație. De aceea, el socotea necesară și urgentă convocarea unui Congres bisericesc, care să elaboreze un statut de organizare pentru întreaga Mitropolie. Obținerea încuviințării acestui Congres i-au cerut lui Șaguna frămîntări și stăruinți neașteptate, timp de trei ani. Cu concepția lui clară, din punct de vedere canonic, cu privire la componența acestui Congres, avînd experiența celor trei soboare eparhiale pe care le ținuse în 1850, 1860 și 1864, Șaguna a fixat ca acest Congres să fie format din 90 de membri, 30 clerici și 60 mireni. Odată cu cererea pentru aprobarea Congresului, Șaguna a înaintat și proiectul de statut care va fi supus discuției și aprobării de către Congres.

Dar Proiectul n-a fost prezentat Împăratului de către cei de la Curtea împăratului, ostili reînființării Mitropoliei.

Între timp, evenimentele politice îndrumau lucrurile spre situații și mai nefavorabile cauzei românilor.

În 1867 dieta ungară și-a încheiat discuțiile cu aprobarea dualismului austro-maghiar, perfectat în dauna Românilor. Cu extraordinarul său simț politic, Șaguna a înțeles că de acum trebuie să se îndrepte, pentru dezlegarea marilor probleme care-l preocupau, către vechii săi adversari din Budapesta.

Dar, în timp ce o parte din Români îl acuzau și prin presă de trădare a intereselor românilor, împrejurarea a făcut ca ceea ce Șaguna nu putuse obține timp de 3 ani de la Viena: nici diplomele împărătești pentru numirea și instalarea sa ca mitropolit, nici actul oficial pentru reînființarea Mitropoliei ortodoxe române și nici încuviințarea Congresului bisericesc pentru aprobarea Constituției sau Statutului organic al Mitropoliei — să le obțină la Budapesta, mai repede decît spera însuși Șaguna.

Un vechi și bun prieten de școală al lui Șaguna, Iosif Eötvös, în calitate de ministru de Culte, și cu mare autoritate în guvern, i-a stat într-ajutor. În martie 1868, prin articolul de lege nr. IX, s-a aprobat înființarea Mitropoliei independente pentru religiunea greco-orientală și înălțarea episcopiei greco-

ortodoxe din Transilvania la rangul de arhiepiscopie, prevăzându-se că „Ministrul va mijloci, conform propunerii sinodului episcopesc greco-ortodox român, convocarea cât mai în grabă a Congresului național bisericesc român de religia greco-orientală, care se va compune, afară de arhieriei, din 30 deputați clerici și 60 laici, între care au să fie aleși și 10 din confiniile militare“.

Cu simțul său politic, Șaguna a înțeles că acest succes trebuie folosit fără întârziere. De aceea, imediat după promulgarea legii — 24 iunie 1868 — Șaguna a intervenit pentru încuviințarea convocării Congresului național-bisericesc. Tot prin mijlocirea colegului și prietenului său, ministrul Iosif Eötvös, Șaguna a obținut convocarea Congresului național bisericesc — cu caracter de Congres Constituant — pe ziua de 16/28 septembrie 1868.

Lucrările Congresului s-au desfășurat în deplină libertate, ținând 12 ședințe, între 16/28 sept. și 7/19 oct. 1868.

În cuvîntul său de deschiderea Congresului, Mitropolitul Șaguna și-a exprimat marea bucurie că l-a învrednicit Dumnezeu să vadă întrunit „Congresul cel mult dorit al provinciei noastre mitropolitane a tuturor românilor de religia greco-răsăriteană din Ungaria și Ardeal“.

„Iată Domnilor — se adresa Șaguna deputaților — Congresul acesta însuși, care-l reprezentați Domniile Voastre. Iată Domnilor, timpul încetării acelei sarcini grele, care de 20 de ani zăcea pe umerii mei, și pe care trebuia să o suport singur după pozițiunea mea, pe care o ocup în organismul Sfintei maicei noastre Biserici, căci n-am putut să ne organizăm pînă acum bisericește“

Și pentru ca, pe de o parte să justifice de ce, în timpul cît n-a funcționat Congresul, a trebuit să ia singur unele măsuri, iar pe de altă parte să arate membrilor Congresului ce răspundere le revine, pe viitor, pentru apărarea intereselor Bisericii, Șaguna adăuga: „Cum am condus eu pînă acum treaba cea grea și problematică a reînființării mitropoliei noastre? despre aceea judece prezentul și viitorul.“

Dacă cîteodată am făcut întrebuințare de octroiери, aceea am făcut după demandarea înteiitoare în acea convicțiune, ca clerul și poporul credincios se va mulțumi cu aceea, dar nicidecum n-am făcut cu intențiune de a exercita sau de a stabili în lucrurile noastre bisericești, școlare și fundamentale vreun absolutism ierarhic. Din această cauză trebuie să accentuez aci, că dacă am făcut uneori întrebuințare de octroiери, acestea nu se pot lua în înțelesul strîns de octroiери, deoarece octroierea presupune totdeauna o măsură volnică pe terenul bisericesc; eu însă nu am făcut nici o măsură volnică în treaba înființării mitropoliei, ci fiind împiedicat de împrejurări, de a mă putea consulta cu bărbații noștri, am lucrat și singur în înțelesul pozitivelor instituțiuni bisericești.

Și așa am lucrat uneori singur spre atingerea dorințelor noastre bisericești, precum îmi impuneau canoanele, dar nu spre introducerea și stabilirea vreunui absolutism ierarhic, care eu totdeauna l-am combătut, și despre care există în afacerile mele cele mai lămurite dovezi. Dară astăzi, cînd ți-au venit ție, Noule Ierusalime, iarăși lumina și mărirea Domnului preste tine au răsărit, — depun cu desăvîrșită odihnă sufletească toată competența legislativă și administrativă a Bisericii noastre naționale în mîinile Congresului prezent și ale celor viitoare congrese, care singure sînt reprezentanțele ilegale și canonice a întregii noastre provincii mitropolitane, prin urmare competente de a duce și conduce trebile administrative, economice, bisericești, școlare și fundamentale.

De astăzi încolo depun și responsabilitatea pentru ulterioara soartă a Bisericii în mâinile acestui Congres și celor viitoare și mă mîngîi, căci cutez să zic: că nu îndeșert am alergat, nici îndeșert m-am ostenit" (Filip II, 16) — că n-am alergat ca și cum n-ași fi știut unde alerg, nici am dat război ca și cum aș fi bătut văzduhul (I Cor. IX, 26), ci luptă bună m-am luptat, alergarea am plinit și credința am păzit (II Tim. IV, 7) și că astăzi pot să mă rog de Dumnezeu, ca acum să mă slobozească pre mine în pace, că văzură ochii mei mîntuirea lui, care o au pregătit înaintea feței tuturor Românilor de religia gr.-răsăriteană din Ungaria și Ardeal (Luca II, 29—31)".

În timpul celor 12 ședințe de lucru, care au avut loc de la 16/28 septembrie pînă la 7/19 octombrie 1868, s-au discutat și s-au aprobat Statutul organic și regulamentele necesare, pentru ca activitatea administrativ-bisericască, economică, școlară și fundațională să se desfășoare în cadrul unor norme care să nu îngăduie arbitrarul, ci lucrare chibzuită, colectivă, condusă numai de interesele religioase și naționale ale Românilor.

Șaguna întocmise din vreme, prin muncă stăruitoare și pricepută, atît Statutul organic sau Constituția Bisericii ortodoxe ardelenе, cît și regulamentele prin care avea să se dea viață dispozițiilor de principiu din Statut. Deși a avut mîhnirea să asiste la discuțiuni din care se desprindea lipsa de apreciere a acestei munci competente, din partea unor membri ai Congresului, și a văzut introducîndu-se în Statut unele modificări, necorespunzătoare principiilor fundamentale canonice, de care s-a condus Biserica de la început în organizația și administrația ei, Șaguna n-a făcut din aceasta motiv de amîinare a definitivării Statutului și regulamentelor necesare, din convingerea că netemeinicia acestor modificări se va observa pe parcurs și modificările vor fi înlăturate; ceea ce s-a și întîmplat. Dar dacă nu era folosit acel moment favorabil, mai tîrziu nu s-ar mai fi putut obține aprobarea Statutului, iar Biserica Ortodoxă Română din Transilvania nu s-ar mai fi putut bucura de autonomia de organizare și funcționare, ale cărei rezultate au fost atît de binefăcătoare pentru viața religioasă, culturală și politică a Românilor din această provincie.

Statutul votat de Congresul național bisericesc a primit aprobare din partea împăratului — la propunerea ministrului de Culte ungar — numai la 28 mai 1869. Dar întrucît Congresul a hotărît, în ultima ședință, din 7/19 octombrie 1868, ca să se treacă de îndată la aplicarea Statutului, în toate acele părți — de natură strict internă — în care nu se putea exercita dreptul de supremă inspecțiune pe care și-l rezervase Coroana, se poate spune fără nici o exagerare, că în toamna anului 1868 s-au împlinit o sută de ani de aplicare efectivă a Statutului organic șagunian.

Începînd din anul 1925, acest Statut a fost adoptat cu obligativitate pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română; cu îmbunătățirile necesare, aduse în anul 1948 de către Prea Fericitul Patriarh Justinian, el este în vigoare și astăzi și rămîne normativ pentru Biserica Ortodoxă Română, pentru că dispo-

1 Vom arăta, într-un articol mai dezvoltat, care sînt aceste principii și că ceea ce s-a socotit multă vreme ca influență protestantă în Statutul lui Șaguna — participarea mirenilor la exercitarea unor laturi ale puterii bisericești, nerezervate în exclusivitate clericilor hirotoniți — este arătată astăzi ca necesară, utilă și canonică nu numai în Biserica ortodoxă ci și în Biserica Romano-Catolică.

zițiile lui corespund celor mai autentice principii canonice,¹ pe care Biserica Mântuitorului Hristos le-a rînduit la temelia organizării ei, de la început.

Respectarea acestei legislații, în realizarea căreia Mitropolitul Șaguna și-a pus toată priceperea și toată energia ființei lui, constituie cel mai curat prinos de recunoștință pe care i l-ar fi putut aduce Biserica Ortodoxă Română, cînd a ajuns să aibă sub ocrotirea ei pe toți românii ortodocși, așa cum visase Șaguna, cînd tindea la întocmirea acestei legislații.

Prof. Dr. IORGU D. IVAN

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

PRAZNUIREA SFINȚILOR TREI IERARHI LA ȘCOALA DE CÎNTĂREȚI BISERICEȘTI ȘI SEMINARUL TEOLOGIC DIN CLUJ

Ca și în anii precedenți, Școala de cîntăreți bisericești și Seminarul teologic din Cluj a serbat, la 30 ianuarie crt., pe Sf. Trei Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan, patronii școalei, într-un cadru deosebit de solemn. Serbarea a început la orele 10, în catedrala episcopală, cu oficierea Sf. Liturghii arhieresti, de către P. S. Sa Episcopul *Valerian* al Oradiei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, compus din P. C. lor: Florian Geomolean, vicar eparhial, V. Madincea, protopopul Oradiei, O. Moraru, cons. eparhial, S. Coman, cons. eparhial, I. Pop, directorul Seminarului teologic, Gh. Pasat, duhovnic, A. Tomuș și Ioan Buiu, preoți la catedrală, arhidiaconii Dr. I. Zăgrean, profesor la Institutul Teologic Sibiu, Dr. G. Savu, Oradea, S. Suciș și diaconii P. Toacsen și D. Șova, în prezența P. S. Sale Episcopului Teofil al Clujului, a delegaților Institutului Teologic Protestant de grad universitar din Cluj, a profesorilor și elevilor, a numeroși părinți ai elevilor și a credincioșilor. Răspunsurile Sf. Liturghii au fost date de corul elevilor școalei, sub conducerea pâr. prof. I. Brie.

La chinonic, P. S. Sa pâr. arhidiacon Dr. G. Savu a citit — din încredințarea P. S. Sale Episcopului *Valerian* — o impresionantă predică a P. S. Sale, adresată îndeosebi elevilor școalei, plină de numeroase îndemnuri adresate elevilor, spre a se pregăti să devină buni slujitori ai Bisericii și ai neamului nostru. Misiunea spre care ei se îndreaptă, a fost ilustrată cu numeroase și pilduitoare exemple din istoria Bisericii și a poporului român, iar chemarea lor de mîine este să slujească din toate puterile ființei lor, mărețele idealuri ale Bisericii noastre strămoșești și ale scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România. La sfîrșitul Sf. Liturghii s-au intonat polihroanele, iar în încheiere, P. S. Sa Episcopul Teofil al Clujului a rostit un cuvînt de mulțumire adresat P. S. Sale Episcopului *Valerian* al Oradiei pentru prezența P. S. Sale la Cluj, precum și pentru înălțătoarea oficiere a Sf. Liturghii în catedrala din Cluj.

După terminarea serviciului divin, întreaga asistență, în frunte cu P. S. Lor *Valerian* al Oradiei și *Teofil* al Clujului, s-a îndreptat spre sala festivă a școalei, unde s-a desfășurat programul serbării. P. S. Lor au fost primiți la masa prezidială cu imnul: Pre stăpînii și arhieriei noastre... intonat de întreaga asistență, alături de P. S. Lor fiind invitați să ia parte P. C. Sa Pâr. Prof. Dr. Ioan Zăgrean și P. C. Sa Pâr. Ioan Pop, directorul Seminarului teologic din Cluj.

Programul serbării a început cu rugăciunea „Tatăl nostru...“, executată de corul elevilor sub conducerea pâr. prof. I. Brie, după care a urmat cuvîntul de deschidere rostit de pâr. director I. Pop. P. C. Sa în numele consiliului profesoral mulțumește Pș S. Sale Episcopului Valerian al Orădiei pentru cinstea și bucuria pe care a făcut-o profesorilor și elevilor școlii, prin participarea la această serbare, ca și pentru bucuria pe care a făcut-o P. S. Sale Episcopului Teofil, conducătorul spiritual al școlii. Mulțumește apoi I. P. S. Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului Nicolae al Ardealului pentru faptul că deși n-a putut lua parte personal la această serbare, întrucît a sosit la reședință în Sibiu abia în seara zilei de 29 ianuarie a.c., reîntorcîndu-se după o lungă și obositoare călătorie din India și Etiopia, unde a vizitat Bisericele surori, a delegat totuși la serbare pe P. C. Pâr. Dr. Ioan Zăgrean, profesor la Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu, pînă mai ieri fost profesor al Seminarului teologic din Cluj. P. C. Sa mulțumește tuturor ierarhilor și permanențelor consiliilor eparhiale ale celor trei eparhii care susțin școala, pentru întregul sprijin material și moral, acordat cu multă dragoste elevilor și profesorilor școlii, de asemenea mulțumește Onor. Departament al Cultelor pentru ajutorul acordat, precum și tuturor prietenilor și binevoitorilor școlii pentru tot sprijinul acordat acesteia și promite că și de aici înainte, elevii acestei școli vor fi crescuți în Juhul dragostei față de Biserica noastră strămoșească și față de scumpa noastră patrie și conducătorii ei.

A urmat apoi conferința pâr. prof. Simion Felecan: *Sfinții Trei Ierarhi și operele lor literare*, în care P. C. Sa a evidențiat și subliniat cîteva aspecte din operele literare ale acestor Sfinți Părinți, care s-au impus îndeosebi prin valoarea lor literară și socială. Conferința a fost ascultată cu un deosebit interes de către întreaga asistență. Programul a continuat cu recitări și lecturi din operele Sf. Părinți Trei Ierarhi și coruri executate de elevii școlii, sub conducerea pâr. prof. I. Brie, dintre care o impresie deosebită a făcut-o troparul Sf. Trei Ierarhi, aranjament muzical și armonizare de pâr. prof. I. Brie.

La punctul: cuvîntul P. S. Ierarhi și al delegaților, cel dintîi a vorbit P. S. Sa Episcopul Valerian, care împletind sfaturile și îndemnulurile împărtășite elevilor, cu amintiri din experiența și viața personală a P. S. Sale, a subliniat datoria pe care o au toți elevii seminariști, de a-și dăruî întreaga lor inimă Bisericii noastre strămoșești și scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România. P. S. Sa felicită pe P. Sfințitul Episcop Teofil pentru frumoasele rezultate pe care le are școala, sub directa supraveghere și îndrumare a P. S. Sale și declară că este foarte fericit că toți absolvenții seminarului care au fost hirotoniți de P. S. Sa ca preoți în eparhia Orădiei, sînt la înălțimea chemării lor, ceea ce dovedește că școala a insistat în mod deosebit asupra formării lor duhovnicești. P. S. Sa Episcopul Valerian încheie, rugînd pe bunul Dumnezeu să reverse darurile Sale cele bogate asupra tuturor ostentitorilor de la această școală, pentru ca absolvenții ei să devină cu toții slujitori de elită ai Bisericii noastre strămoșești și entuziaști și iubitori cetățeni ai scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România.

P. C. Sa Pâr. Prof. Dr. Ioan Zăgrean arată că sărbătoarea patronilor școlii cuprinde două aspecte și anume: unul religios-moral, iar altul comunitar-social. P. C. Sa menționează că ia parte la această serbare într-o întreită calitate: ca unul dintre cei mai vechi profesori ai acestei școli și primul director al ei, ca delegat al Institutului Teologic Universitar din Sibiu și ca delegat al I. P. S. Sale Arhiepiscopului și Mitropolitului Nicolae al Ardealului. Dar indiferent de aceste calități, P. C. Sa declară că trăiește o intensă bucurie sufletească, văzînd cît de mult a progresat școala sub toate aspectele în cei 17 ani de existență. P. C. Sa subliniază munca depusă de către toți cei ce slujesc această instituție, pentru ca educația și instrucția elevilor să se facă sub un îndoit aspect: al slujirii unității Bisericii românești și al înfăptuirii unității sufletești a tuturor fiilor scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România. P. C. Sa încheie, urînd școlii noi succese și realizări în munca sa de viitor.

Serbarea s-a încheiat cu cuvîntul P. S. Sale Episcopul *Teofil* al Clujului. P. S. Sa își exprimă satisfacția și bucuria că școala merge din ce în ce mai bine, atît sub aspect instructiv, cît și educativ. P. S. Sa remarcă faptul că aceste succese ale ei se datoresc în bună măsură și pâr. director I. Pop. Școala aceasta e școala mitropolitană, e școala celor trei eparhii din Transilvania, de aceea P. S. Sa e bucuros și recunoscător celorlalți ierarhi din Mitropolia Ardealului, pentru purtarea de grijă și interesul arătat față de ea. Mulțumește din inimă P. S. Sale Episcopului Valerian al Oradiei pentru cinstea și osteneala de a fi luat parte la această serbare și scuză absența I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae al Ardealului, cauzată de motive de forță majoră, dar care totuși a trimis delegat la această serbare, în persoana P. C. Pâr. Prof. Dr. Ioan Zăgrean. P. S. Sa încheie împărtaşind profesorilor și elevilor școlii arhieresti binecuvîntări, exprimîndu-și convingerea că școala va sluji și de aici înainte idealurile Bisericii și patriei noastre.

Serbarea s-a încheiat cu o masă comună, la care au fost invitați toți cei prezenți.

I. Z.

INTRUNIRI ECUMENISTE: CONFERINȚA INTER- TEOLOGICĂ DE LA INSTITUTUL TEOLOGIC DIN BUCUREȘTI

În 27 martie 1969 a avut loc la Institutul Teologic din București o Conferință teologică, la care au luat parte reprezentanți ai Institutelor Teologice ortodoxe și protestante din țară. Astfel de Conferințe, interteologice, au un caracter ecumenist și contribuie din ce în ce mai mult la apropierea teologilor ortodocși, luterani și reformați în acțiunea comună pentru slujirea semenilor. Ele se țin periodic la Cluj, Sibiu și București.

La Conferința interteologică de la Institutul Teologic din București au participat: P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanul, Vicar Patriarhal; rectorul Institutului Teologic protestant din Cluj, prof. Dr. David Gyula împreună cu profesorii Dr. Istvan Juhasz și Dr. Hermann Binder (prorector); rectorul Institutului Teologic ortodox din Sibiu, Pr. Prof. Dr. Sofron Vlad cu Pr. Prof. Dr. Isidor Todoran; rectorul diac. Prof. Dr. Nicolae Nicolaescu, prorectorul Prof. Dr. Nicolae Chițescu și profesorii de la Institutul Teologic gazdă; P. C. Pr. Ioan Găgiu, directorul Administrației Patriarhale și consilierii culturali de la Arhiepiscopia Bucureștilor și Cancelaria Sfîntului Sinod; preoți și protopopi ortodocși din Capitală; protopopul romano-catolic, pastorii luterani și reformați din București; doctoranzii, studenții anului IV și studenții bursieri străini de la Institutul Teologic din București; directorii Seminarilor Teologice ortodoxe: Prof. N. Grosu (București), Pr. Prof. D. Luca (Buzău), Ierom. Prof. Epifanie Norocel (Mînăstirea Neamț), Pr. Prof. P. Constantinescu (Craiova), Pr. Prof. D. Abrudan (Caransebeș) și arhim. Prof. Ilarion Craioveanu (Curtea de Argeș).

După salutul adresat de rectorul Institutului Teologic din București și după un cuvînt rostit de P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanul au fost prezentate referatul principal și două coreferate la tema: *Sensul activ al credinței creștine* (Dialog ecumenic și mărturie creștină: prozelitism și misiune; limbaj confesional în pastorație; ecumenism și pseudoecumenism; atitudini și pro-

bleme concrete). Referatul principal a fost prezentat în trei secțiuni, de către profesorii de la Institutul Teologic protestant din Cluj: 1. Prof. Geréb Pal — *Credință și mărturie creștină*, (despre dialogul ecumenic, credința ca bază a dialogului, atitudinea care rezultă din această credință în privința relațiilor interbisericești și consecințele practice ale credinței); 2. Prof. Istvan Juhasz — *Simbolul de credință* — (relația dintre credință și mărturisirea de credință) și 3. Prof. Hermann Binder — *Predica și misiunea*, (analiza propovăduirii sub aspectul predicii și misiunii; confesionalism și prozelitism în cadrul teologiei ecumenice).

Desigur că referenții au făcut expunerile de pe poziția teologiei protestante. Ideile exprimate se pot găsi și în diferite lucrări protestante, uneori menționate în cursul expunerii. Ne-a reținut atenția în special, modul irenic al abordării problemelor, precum și sublinierile realiste ale consecințelor practice ale credinței. Cităm: „Din credința vie rezultă, în privința relației interbisericești, și faptul că nu trebuie să ne pronunțăm unul despre altul în mod disprețuitor, pe un ton polemic și defăimător atît atunci cînd sintem împreună cît și în absența partenerului, în cadrul bisericii proprii. Tonul irenic al dialogului să se impună și în instrucția teologică, în predică și în pastorație, ca prin acestea să se introducă în comunitățile bisericești locale, în spirit ecumenic, ideea unității creștinilor... Din credință rezultă ca o consecință de prim ordin, dragostea și responsabilitatea față de aproapele, porunca vieții în comunitate, unitatea și frățietatea omenirii. Intrucît Dumnezeu a creat viața, porunca Sa este respectul față de viață și apărarea ei. Viața aproapelui meu trebuie să fie sfîntă înaintea mea, pe care n-am dreptul s-o periclitiez sau s-o nimicesc, ci numai datorită de a o apăra și ajuta. Deci, pe baza creației sintem împotriva oricărui război și oricărei distrugerii a aproapelui. Din opera reconciliatoare a lui Dumnezeu, înfăptuită prin Iisus Hristos, creștinismul are datorită de a lupta împotriva păcatului și a consecințelor acestuia. Omul credincios, tocmai pe baza credinței sale, nu se poate împăca cu faptul că în lume există nedreptate, mizerie, foamete, că un popor luptă împotriva altui popor. Este în absolută contradicție cu esența și dreptatea cea mai intimă a creștinismului, o răstălmăcire mîrșavă a Evangheliei dragostei, justificarea în trecut a existenței săracilor și bogaților ca fiind voința lui Dumnezeu... Creștinismul nu se poate înjosi, mascînd ceea ce constituie un păcat împotriva lui Dumnezeu și a omenirii, prin justificarea și sanctificarea nedreptății. Creștinismul numai atunci este demn față de esența sa proprie dacă, fără deosebire de păreri, colaborează cu aceia al căror scop este realizarea unei vieți umane în pace și dreptate, precum și desființarea suferinței și a mizeriei. Accentuăm că aceasta este o sarcină care rezultă pentru creștinism și pentru omul creștin tocmai din baza credinței sale. „Diaconia” în sensul neotestamentar este slujirea omului atît din punct de vedere trupesc cît și sufleteș. „Diaconia” nu este limitată numai la cadrul Bisericilor noastre proprii, deoarece omul credincios știe că dragostea lui Dumnezeu se referă la întreaga lume. Subliniem că activitatea sistematică a „diaconiei” creștine nu este identică cu pseudo-caritatea și cu pseudo-milostenia, practicate în trecut, deoarece acestea, de mai multe ori în trecut, au mascat numai nedreptățile sociale. „Diaconia” creștină are o sferă foarte largă și ea exprimă activitatea polivalentă a creștinului în favoarea semenilor, începînd cu lupta pentru pace pînă la acțiunile de ameliorare a foametei”. Citind un fragment dintr-o scrisoare a cunoscutului și regretatului teolog protestant Karl Barth, prof. Pal Gereb a accentuat că manifestarea creștinismului față de lume, privind cu seriozitate problemele care frămîntă lumea, ca de exemplu: înarmarea Germaniei Occidentale, războiul din Vietnam, rasismul, „nu trebuie să fie o religiozitate abstractă care abandonează lumea, ci o angajare sinceră, conformă cu învățătura și voința Mîntuitorului Iisus Hristos, în slujirea lumii”.

„Nu putem să concepem altfel credința — a subliniat prof. Hermann Binder —, decît ca pe o acțiune a lui Dumnezeu, care e continuată în acțiunile credincioșilor... care au un singur conținut: mărturisirea lui Hristos, prin care se formează și crește comunitatea Bisericii. Propovăduirea este o invitație de a intra în realitatea mîntuirii, de a trăi în orînduielele comunității. Avînd în vedere că această comunitate a credincioșilor nu poate să existe fără o legătură concretă cu Biserica într-o întruchipare confesională, istorică, chemarea exprimată în predică este legată de Sfînta Scriptură și de confesiunea bisericească. Legarea ei de credința Bisericii îi dă un caracter confesional și particular, însă legarea predicii de Sfînta Scriptură îi asigură totodată valabilitatea universal-creștină. Particularitatea și universalitatea, sau afirmarea unei anumite confesiuni și o atitudine ecumenică nu se exclud, ci confesionalitatea și universalitatea se întregesc reciproc. Luînd seama la acest fapt, predicatorul va fi tîrît atît de un confesionalism mic la suflet și dur, care nu suportă nici o altă formă de credință lîngă sine, fiind automulțumit de sine, cît și de o nivelare entuziastă și de o egalizare fanatică într-un ecumenism greșit înțeles...”

Înserînd misiunea în cadrul unei teologii ecumenice, această activitate a Bisericii nu trebuie să fie confundată cu o oarecare propagandă creștină sau cu o reclamă zgomotoasă pentru o anumită formă a creștinismului. Misiunea adevărată nu poate fi altceva decît propovăduirea iubirii lui Dumnezeu... Singura orientare justă a misiunii trebuie să fie viitorul omului, trăirea în Iisus Hristos a nădejzii și dragostei creștine, întemeiate pe opera mîntuitoare a lui Hristos pentru biserica întreagă... Subliniind acest lucru, negăm prozelitismul sub orice formă. Comunitățile creștine și Bisericile nu trebuie să ademenească credincioșii din alte confesiuni sau să-i atragă prin diferite mijloace propagandistice la credința lor. De asemenea, ecumenismul nu trebuie înțeles astfel, ca sub pretextul unității, o Biserică să-și integreze altă Biserică... Prozelitismul și pseudoecumenismul pot fi înlăturate atunci numai, dacă pe lîngă obligația de a mărturisi credința, se afirmă în mod hotărît și obligația spre iubire creștină și toleranță, și mai ales, obligația spre menținerea unei comunități cu adevărat ecumenice, întreținerea raporturilor de stimă și iubire reciprocă între confesiunile creștine... Libertatea de credință și libertatea conștiinței, pe care fiecare Biserică o pretind pentru viața sa proprie, trebuie s-o acorde și tuturor celorlalte confesiuni. La această libertate aparține în unele cazuri și dreptul individual de a-și schimba confesiunea, de a trece de la o Biserică la alta... Ferindu-ne de orice interpretare falsă a misiunii și ecumenismului, vom ajunge la o concordanță absolut reală și posibilă între fidelitatea față de propria confesiune și iubirea ecumenică, înțelegătoare față de celelalte Biserici cu care conviețuim”.

În primul coreferat, susținut de Pr. Prof. Isidor Todoran de la Institutul Teologic din Sibiu, s-a accentuat ideea că credința creștină lucrează împreună cu nădejdea și dragostea la desăvîrșirea credinciosului, cu Hristos și prin Hristos, în Biserică, spre făurirea staturii morale hristice (Efes. IV, 13), astfel încît el să devină lumină pentru alții (Matei V, 16). Omul credincios, ca chip al lui Dumnezeu, crează și desăvîrșește, în măsura în care acțiunea lui creatoare promovează binele, unitatea și fericirea lumii întregi.

Al doilea coreferat, prezentat de diac. asist. Dr. Ioan Bria, de la Institutul Teologic din București, a înfățișat mai pe larg poziția Bisericii Ortodoxe cu privire la tema conferinței. După ce a prezentat fundamentarea ortodoxă a credinței creștine, coreferentul a subliniat sensul dinamic al credinței, desfășurat pe următoarele direcții: Creșterea împreună cu plinătatea adevărului, sau caracterul ortodox al credinței, sensul pozitiv al unității în diversitate și caracterul de slujire al credinței creștine. „Sensul dinamic al credinței se manifestă mai ales în „diaconia”, în această practicare a credinței și iubirii creștine în lume, cu lumea și pentru lume. „Diaconia” este forma socială a credinței, pentru că prin ea credinciosul intră în corelație directă cu societatea, cu aspirațiile, cu problemele și cu nevoile ei. Substanța etică și sensul uman al credinței se exprimă în slujirea omului, în lupta pentru o mai deplină umanizare a relațiilor dintre oameni... Biserica a înțeles credința personală nu ca pe o simplă experiență subiectivă a dependenței credinciosului față de harul lui Dumnezeu, ci ca pe o solidaritate socială cu semenii, de care omul este strîns legat inseparabil în mod ființial și existențial. Slujirea Bisericii față de societate provine tocmai din interesul Evangheliei pentru orice om, din caracterul uman al mesajului ei, din misiunea de a sluji omul în mod concret, în mediul în care el trăiește și muncește... Sensul dinamic al credinței, privit din latura teologică

ecumenice, se manifestă ca: împreună-creștere în plinătatea credinței, acceptarea diversității experiențelor spirituale, slujire comună față de lume. De aceea se poate spune că cele trei elemente inerente ecumenismului autentic sînt: *consensul în integritatea credinței apostolice, respectarea reciprocă a tradiției bisericesti locale, împreună-slujirea și solidaritatea creștină cu lumea*“. Bisericele creștine din România „susțin promovarea ecumenismului la nivel local drept forma imediată și directă de colaborare practică între Biserici. Pentru că indiferent de concepțiile lor doctrinare, creștinii au datoria să conlucreze în rezolvarea problemelor vitale ale omenirii, pornind de la convingerea evanghelică, că slujirea omului reprezintă cea mai profundă și cea mai reală voință a lui Dumnezeu Care „a venit ca un om la oameni...“ Condițiile sociale contemporane au determinat în activitatea Bisericii creștine o nouă orientare pastorală, care s-a produs atît în domeniul eticii, cît și al slujirii sociale. Această nouă orientare pastorală poate fi redată prin ceea ce, se numește astăzi „apostolat social“, denumire care concentrează în sine sensul fundamental al orientării contemporane a Bisericii Ortodoxe Române... În esența lui, apostolatul social implică o participare care trebuie privită atît ca o coresponsabilitate umană în care este inclusă Biserica prin însăși intemeierea, misiunea și destinul ei, cît și ca o necesitate istorică... Cultele din România au așezat la temelie ecumenismului practic local învățătura biblică, după care omul se află în centrul creației lui Dumnezeu. Animate de această credință, ele au întreprins acțiuni comune menite să sprijine lupta pentru pace în lume, pentru progres uman și social a poporului român. Desigur, ecumenismul practic din România a fost cu puțință și datorită unei noi etici sociale ce s-a creat în țara noastră, în care a dispărut prozelitismul, ura și lupta confesională, șovinismul“.

După prezentarea referatului principal și a coreferatelor, au avut loc discuții pe marginea acestora. Participanții la discuții: prof. H. Binder, vicar al Bisericii Evanghelice C.A., profesorii : Pr. D. Stăniloae, Pr. I. Rămureanu, N. Chișescu, Pr. L. Stan, C. Pavel și Diac. N. Nicolaescu de la Institutul Teologic din București; doctoranzii E. Cornișescu și I. Săbăduș, Pr. prof. D. Abrudan și Pr. prof. I. Pop, Karol Szekely, parohul Bisericii reformate din București au accentuat diferite idei și probleme în legătură cu tema prezentată, scoțindu-se în relief aportul incontestabil al conferințelor interteologice la cunoașterea reciprocă din ce în ce mai bună (prorector N. Chirîțescu), la găsirea unui vocabular ărenic în direcțiile teologice interconfesionale, sporind în același timp dragostea și devotamentul pentru viața nouă din Patria noastră, pentru pace și progres (rector Diac. N. Nicolaescu).

La sfîrșitul Lucrărilor Confeinței, Institutul Teologic gazdă a oferit participanților o agapă frătească.

Conferința interteologică ținută la 27 aprilie a.c. la Institutul Teologic din București, marchează un punct pozitiv în relațiile ecumenice interconfesionale din țara noastră, animate de dorința ca în numele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos să contribuie, în spiritul confesiunii respective, la îmbunătățirea continuă a relațiilor dintre oameni.

CRONICAR

CONFERINȚA INTERTEOLOGICĂ DE LA CLUJ

În cadrul relațiilor ecumeniste între ortodocși, luterani, reformați și unitarieni, care și-au găsit în anul acesta expresia în conferința similară de la București, s-a ținut la Cluj, la Institutul protestant, în ziua de 9 mai 1969, conferința interteologică, cu tema: „Sensul activ al nădejdiei creștine“.

Au fost de față: P. S. Episcop Teofil al Clujului, episcopul reformat J. Nagy, episcopul luteran Gh. Argay și episcopul unitarian Al. Kiss; apoi profesorii de teologie de la centrele teologice din Cluj, București și Sibiu,

precum și directorii Seminariilor teologice din țară, precum pâr. I. Pop din Cluj, pâr. Epif. Norocel de la Mînăstirea Neamț, prof. N. Grosu de la București și prof. D. Abrudan de la Caransebeș. Institutul teologic ortodox din Sibiu era reprezentat prin pâr. prof. M. Șesan pentru rector, prof. C. Sîrbu coreferent și pâr. prof. I. Zăgrean.

După cuvîntul de bun salut și inaugural al dlui rector al Institutului protestant din Cluj, G. David, a urmat primul referat la tema conferinței, susținut cu multă erudiție teologică de către pâr. prof. D. Stăniloae de la București. P. C. Sa a tratat tema în patru capitole principale, intitulate: Nădejdea ca element de viață al omului; Nădejdea și societatea contemporană; Nădejdea creștină și conținutul ei, și Raportul între nădejdea creștină și nădejdea naturală. După o analiză amănunțită a noțiunii de nădejde și a prezenței ei în viața omului ca nădejde naturală, și în cea a creștinului ortodox, ca nădejde bisericească, referentul a subliniat caracterul actual și concret al nădejzii.

Au urmat apoi cinci coreferate și anume: pâr. prof. C. Sîrbu și-a împărțit lucrarea în capitolele: Lumea în misiunea creștină, Omul ca factor activ în planul lui Dumnezeu, Creștinul ca responsabil de soarta sa, și Nădejdea creștină în viața pămîntească. Conciziunea și preciziunea expunerii au constituit un aport hotărîtor la lămurirea problemei date. A urmat apoi coreferatul prof. J. Nagy de la Cluj, axat biblic, și trecînd la problema „teologiei nădejzii”, susținută între protestanți de teologul J. Moltmann, precum și de prof. H. Binder de la Sibiu; în concluzie a precizat că nădejdea creștină se concentrează concret în îndemnul evanghelic „Du-te și fă asemenea”, căci „alergarea paulină” s-a împlinit prin nădejdea în desăvîrșire, prin apostolat însuflețit, finalitatea fiind Hristos.

În continuare, prezidînd pâr. rector N. Nicolaescu de la București, a fost trimisă o telegramă Domnului Secretar General al Departamentului Cultelor, Prof. D. Dogaru, de exprimare comună a încrederii și loialității față de Patria scumpă. Apoi a urmat coreferatul prof. I. Bria de la București, cu tema: Implicațiile doctrinare ale nădejzii asupra vieții spirituale umane, arătînd că Mîntuitorul Iisus Hristos a dat îndrumarea spre nădejdea eshatologică, dar a și însoțit-o cu nădejdea actuală, așa că nădejdea este o experiență personală, una comună și în fine cosmică, împingînd progresul înainte, în deplină răspundere și activitate, spre transfigurarea din viața pămîntească în cea veșnică. Referatul a constituit o sinteză încheată, ortodoxă, care a trezit întreaga atenție a participanților. În coreferatul său, pâr. rector N. Nicolaescu a subliniat necesitatea de a se face deosebire evidentă între: nădejdea creștină adevărată și așa numitele nădejdi eshatologice-adventiste ale celor care exagerează Parusia Domnului și stabilesc variate soroace pentru ea.

A urmat apoi partea discuțiilor, foarte animată și plină de completări, sublinieri și lămuriri suplimentare la tema dată. Astfel P. S. Episcop Teofil al Clujului a subliniat faptul, că nădejdea sădită de Hristos nutrește optimismul real creștin (Coloseni 2, 9); prof. P. Gereb de la Cluj constată o substanțială apropiere între poziția ortodoxă și protestantă în problema nădejzii, a eshatologiei și eticii; prof. St. Juhasz, făcînd o analiză a celor afirmate de înaintevorbitori, trage concluzia, că în privința nădejzii sînt multe puncte de atingere între ortodocși și protestanți, pentru că și pentru ei nădejdea susține slujirea creștină, cu toate roadele ei; Dl. Episcop G. Nagy își exprimă bucuria că după conferința de la București a urmat cea de la Cluj, și astfel nădejdea creștină

unește și susține făclia colaborării internaționale din Patria comună; Prof. C. Czutak de la Cluj a subliniat faptul, că pentru protestanți există unele greutăți în înțelegerea noțiunilor de: păcat, și recunoștință, arătând că prin autocritică este stimulată însăși nădejdea spre mai binele creștin; prof. N. Grosu constată stăruința participanților de a contribui cât mai bine la lămurirea temei și își exprimă mulțumirea, că prof. St. Juhasz a și constatat unitatea de gândire a participanților în problema discutată; prof. M. Șesan face o succintă sinteză a problemei, în opt puncte, subliniind faptul cum în Republica Socialistă România conducerea a dat posibilitate realizării multor nădejdi, între care pentru creștini și aceea de a se putea sfătui în comun, în cadru ecumenist, frățesc; conf. H. Pitters de la Sibiu susține cu argumente necesitatea teologiei nădejdiei, care contribuie la însuflețirea vieții creștine și la sporirea încrederii în viitor; conf. J. Lengyel subliniază de asemenea consensul realizat în comun de participanții ortodocși, reformați și luterani, și menționează faptul, că Alianța mondială luterană apreciază la superlativ lucrările interconfesionale realizate de teologii din Republica Socialistă România; Păr. dir. I. Pop apreciind elogios contribuția însuflețită a celor care au participat la discuții, precizează că nădejdea creștină îndeamnă neconținut spre pace, colaborare, ajutorare și dreptate; decanul H. Binder de la Sibiu a precizat că nădejdea creștină se încadrează activ în istoria mântuirii, căci Dumnezeu activează neconținut și prin orice om, chiar dacă acesta nu-și dă seama (Coloseni, Filipeni); prof. D. Molnar explică faptul, că tocmai nădejdea este, aceea care îndeamnă la optimism, și sprijină omul să înlăture gânduri pesimiste, ghid sigur fiind Hristos. În fine, în cuvântul său, păr. prof. I. Zăgreanu, făcând o sinteză a celor exprimate teologic despre nădejde, despre virtutea activă creștină, constată că nădejdea este mereu prezentă și activă și contribuie esențial la îmbunătățirea vieții omenești, căci istoria este una și nădejdea exercită un rol fundamental în cadrul ei.

În cuvântul de încheiere, dl rector G. David constată că nădejdea este „dynamism“, care mobilizează neconținut spre fapte pozitive în viață (1 Corinteni 15, 58).

Intr-o însuflețire frățască, participanții au mai rămas împreună, ca să guste din această colaborare ecumenistă.

M. ȘESAN

INCHEIEREA ANULUI ȘCOLAR 1968—1969 LA INSTITUTUL TEOLOGIC DE GRAD UNIVERSITAR DIN SIBIU

Cu ajutorul lui Dumnezeu, Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu a încheiat în pace și cu roade îmbucurătoare încă un an de muncă: al 158-lea an de existență neîntreruptă a sa.

Și în cursul acestui an școlar, Institutul s-a bucurat de grija pe care i-a purtat-o zi de zi Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului, precum și de sprijinul material și moral pe care i l-au hărăzit permanent ceilalți Înalți Ierarhi ai eparhiilor din Ardeal și Banat, împreună cu Consiliile eparhiale respective.

Cu diferite ocazii, Institutul a fost vizitat de către Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului și de Prea Sfințiii Episcopi Teoctist al Ara-

dului, Teofil al Clujului și Valerian al Oradiei. Înălții Ierarhi s-au sfătuit cu Arhipăstorul nostru în probleme de interes deosebit pentru bunul mers al Institutului, au avut convorbiri de îndrumare cu profesorii și s-au interesat îndeaproape de sporul la studii și de conduita studenților teologi ai eparhiei respective.

Programul de studii — cursuri și seminarii —, precum și cel de educație duhovnicească și patriotică, s-au desfășurat în mod organizat, potrivit directivelor în vigoare ale Sfântului Sinod al Bisericii noastre și ale Președintelui său, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

Potrivit acestor directive și în temeiul convingerii ce însuflețește deopotrivă pe profesorii și studenții săi, Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu s-a preocupat și în cursul acestui an școlar — în mod constant și intens — de problemele vieții contemporane, ale păcii și progresului social, privindu-le de fiecare dată atât în lumina Evangheliei Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, cît și în lumina intereselor superioare de astăzi ale întregului nostru popor, unitar, liber și independent, angajat cu toate puterile sale în munca de zidire a unei vieți noi și prospere.

În conferințele săptămînale de educație patriotică, precum și în ora săptămînală de îndrumare pe ani (sub conducerea profesorilor: Pr. Dr. Milan Sesan — la anul I, Pr. Dr. Grigorie Marcu — la anul II, Pr. Dr. Corneliu Sirbu — la anul III și Arhid. Dr. I. Zăgreanu — la anul IV), au fost dezbătute, între altele, probleme de educație patriotică și cetățenească, problema luptei pentru pace (privite în desfășurarea lor temporală, pe plan intern și extern, insistîndu-se asupra contribuției aduse de slujitorii și credincioșii cultelor religioase din țară și de peste hotare, la soluționarea lor), ș.a.

Potrivit programărilor periodice făcute de către ocîrmuirea bisericească, profesorii Institutului au condus, ca delegați chiriarhali, numeroase conferințe preoțești de orientare pe protopopiate.

În frățească conlucrare cu colegii lor de la Institutul Teologic de grad Universitar din București, profesorii Institutului au asigurat — potrivit îndrumărilor date de Sfîntul Sinod al Bisericii noastre — buna desfășurare a cursurilor preoțești de la Curtea de Argeș (Seria a LIV-a, în sept.—oct. 1968), unii dintre ei (Pr. Dr. Nicolae Neaga și Pr. Dr. Is. Todoran) îndeplinind și atribuțiuni de conducere a lor, vreme de cîte o săptămînă.

În colaborare frățească și în spirit de înțelegere ecumenistă cu colegii lor de la Institutul Teologic de grad Universitar din București și cu profesorii Institutului Teologic Universitar Protestant Unic din Cluj (secția ev.-lut. — la Sibiu), profesorii Institutului nostru au desfășurat, ca și în anii trecuți, o temeinică activitate de studii și documentare în probleme ale vieții contemporane, privite de pe poziție creștină, și au participat la dezbaterile lor publice, prezentînd lucrări corespunzătoare (referate, coreferate, intervenții personale).

Unul din profesorii Institutului (Pr. Dr. Is. Todoran), în mai a.c., a răspuns efectiv invitației ce i-a fost adresată, de-a ține prelegeri la Facultatea de Teologie romano-catolică din Viena și în alte părți ale Austriei.

În cursul acestui an școlar, Institutul a fost vizitat de:

— O delegație de profesori de teologie romano-catolici de la Viena (în februarie a.c.);

— Dl prof. Paul Miron, lector la Universitatea din Freiburg im Breisgau (R. F. a Germaniei) (în aprilie a.c.);

— O delegație de profesori universitari de teologie și publiciști din R. D. Germană (în mai a.c.)

Oaspeții au ținut conferințe în aula Institutului, au avut schimburi de vederi cu profesorii Institutului în probleme teologice și de viață bisericească și au vizitat așezăminte bisericești de la centrul Mitropoliei Ardealului.

Numeroși alți oaspeți de peste hotare au vizitat Institutul, iar unii au lucrat la bibliotecă.

*

Activitatea didactică de cursuri și seminarii a luat sfârșit, ca de obicei, sîmbătă, 31 mai a.c.

În dimineața zilei aceleia, studenții anului IV s-au cuminecat, după datină, în cadrele Sfintei Liturghii care s-a săvîrșit — de către un sobor avînd în frunte pe P. C. duhovnic Dr. Simion Radu — anume pentru ei, în Paraclisul (capela) Institutului. Cu acel prilej, ei au ascultat cuvîntul de dreaptă povățuire părintească ce le-a fost adresat din ușile împărătești ale Sfîntului Altar de către P. C. Arhid. Prof. Dr. I. Zăgreanu, care le-a fost profesor îndrumător de an (diriginte). Din partea studenților absolvenți, a vorbit șeful de promoție Ioniță Viorel.

După Sf. Liturghie, potrivit datinei, studenții anului ultim și-au exprimat recunoștința față de ostenitorii Institutului în cuvinte și gesturi mișcătoare, vizitîndu-i la locurile lor de muncă și — intonînd cîntări adecvate — le-au oferit buchete de flori. Pe de altă parte, ei și-au luat un călduros rămas-bun de la colegii lor din anii ceilalți, făcîndu-și reciproc urări de spor bun în munca ce-i așteaptă de-acum încolo și pe unii și pe ceilalți. Cheia sălii de curs a anului IV — a cărei intrare era împodobită cu ghirlande de verdeață și flori, iar deasupra avînd inscripția: „La revedere în 1979” — a fost predată, simbolic, studenților care termină acum anul III.

În tot cursul lunii iunie a.c. s-au desfășurat examenele de sfîrșit de an, potrivit programării.

Examele de diplomă de licență în teologie au avut loc în zilele de 26—28 iunie a.c., fiind prezidate de: Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și P. S. Episcop-vicar Visarion pentru candidații din Arhiepiscopia Sibiului, și P. S. Episcop Teofil Herineanu pentru candidații din Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului.

La examenele de diplomă s-au distins candidații: Ioniță Viorel și Fer Nicolae (ambii obținînd media 9,75 — excepțional).

În zilele de 26—28 iunie a.c., studenții Institutului au desfășurat muncă patriotică pe teritoriul municipiului Sibiu.

*

Festivitatea încheierii anului școlar 1968—1969 a avut loc la praznicul de pomenire a Sfinților Apostoli Petru și Pavel (Duminică, 29 iunie a.c.).

Dimineața, la sorocul convenit, s-a săvîrșit slujba Utreniei în Catedrala mitropolitană.

În continuare, a fost săvîrșită Sf. Liturghie, de către un sobor de preoți și diaconi, alcătuit din: P. C. Consilier cultural I. Vlăd, P. C. Profesor Dr.

Milan Şesan şi Dr. Dumitru Călugăr, P. C. duhovnic Dr. Simion Radu, P. C. Preoţi Prot. I. Boţocan, Ierom. D. Mamina, Pr. M. Bărbat, P. C. Diaconi Gheorghe Papuc şi Mihai Sămărghitan.

Răspunsurile liturgice au fost date de Corul bărbătesc al studenţilor teologi, dirijat de P. C. Prof. Gheorghe Şoima.

La priceastnă, din amvonul Catedralei, a predicat P. C. duhovnic Dr. Simion Radu. P. C. Sa a făcut elogiul celor doi corifei ai Apostolilor, a căror pomenire se prăznuia, şi a subliniat unele îndatoriri care se desprind din viaţa şi activitatea lor cu deosebire pentru slujitorii bisericeşti în funcţiune sau în devenire.

La sfîrşitul Sf. Liturghii — din uşile împărăteşti ale Sfîntului Altar — P. C. Prof. Dr. Milan Şesan a dat citire Rugăciunii de mulţumită către Părintele ceresc, pentru darurile revărsate cu îmbelşugare, în cursul anului şcolar încheiat, asupra profesorilor, ostenitorilor şi studenţilor Institutului nostru teologic.

La Sf. Liturghie a fost de faţă Prea Sfinţitul Episcop-vicar *Visarion*.

A mai fost prezent Dl Prof. Dr. Ludwig Binder, din partea Institutului Teologic Protestant din Cluj (secţia ev.-lut. din Sibiu).

*

La orele 12, în aula Institutului, gătită de sărbătoare, a început desfăşurarea programului festiv al încheierii anului şcolar.

Întîmpinat de Corul studenţilor teologi cu Imnul arhieresc, P. S. Episcop-vicar *Visarion* a luat loq la masa prezidială, fiind încadrat de P. C. Rector Dr. Sofron Vlad şi P. C. Consilier cultural I. Vlad.

În sală se aflau: P. C. Consilier, patriarhal pens. Gheorghe Maior, P. C. Consilier arhier. I. Nicoară, P. C. Secretar arhier. Filaret Costea, P. C. Prot. Ioan Beju, directorul Bibliotecii mitropolitane, secretar-şef Diacon Constantin Voicu, numeroşi preoţi şi credincioşi, părinţi ai studenţilor teologi etc.

După ce Corul studenţilor teologi a executat — sub diriguirea P. C. Prof. Gheorghe Şoima — cîntarea bisericească „Taina creştinătăţii” (pe textul din I Tim. 3, 16), a luat cuvîntul P. C. Rector Dr. *Sofron Vlad*. Adresîndu-se P. S. Sale şi celorlalţi participanţi, P. C. Sa a rostit următoarea cuvîntare festivă:

La un sfîrşit de an academic, nu mă gîndesc să țin o prelegere, căci acest lucru l-am făcut în cursul anului. Nu înţeleg să spun nici lucruri necunoscute, ci plecînd de la anumite realităţi, cu care sîntem confrunţaţi, vreau să atrag atenţiunea asupra a ceea ce trebuie să facem şi mai ales asupra a ceea ce trebuie să faceţi voi, dragi studenţi, pentru a vă putea îndeplini chemarea pentru care vă pregăuiţi.

Noi trăim într-un stat socialist, care pentru crearea unei orînduiri sociale noi, a pus în practică un principiu umanitarist, căutînd să creeze condiţiile pentru ca fiecare om să se poată realiza ca om. Fiecare cetăţean să fie tratat ca om egal în faţa legilor, cu dreptul la muncă şi răsplătirea echitabilă a acestei munci, înlăturînd exploatarea, cu dreptul la toate bunurile materiale şi culturale. Astfel, se caută să se realizeze în pace un echilibru în corpul social, o armonie prin „Frontul Unităţii Socialiste”, asigurîndu-se totodată — printr-o colaborare frăţească între toţi fiii patriei — progresul în toate direcţiile, pentru binele obştesc.

Pe lîngă această conştiinţă, toţi tinerii care păsesc pragul acestui Institut mai trebuie să aibă şi convingerea că sînt obligaţi să se pregătească pentru a fi nu numai împlinitorii

unei forme cultice, ci, în acest veac, cînd se confruntă atîtea concepții și ideologii contrare, să știe să susțină cu demnitate și fermitate și să-și apere învățătura pe care o propovăduiesc. Ei trebuie să știe să insuflă credincioșilor lor o credință tare, ca aceștia, la rîndul lor, să-și afirme poziția lor în societate. Contactele ecumeniste obligă la cunoașterea temeinică a doctrinei Bisericii proprii, ca și a doctrinei celorlalte Biserici și confesiuni.

Conștiința aceasta trebuie să oblige pe fiecare student teolog la o muncă stăruitoare pentru formarea sa intelectuală și formarea sa morală. Eu las să răspundă fiecare dintre studenții noștri, în fața conștiinței sale proprii, de felul cum a înțeles să utilizeze timpul ca să adîncească ceea ce i s-a predat la cursuri: din domeniul biblic, al istoriei bisericești, al teologiei sistematice și practice și în ce măsură a înțeles să-și lărgască cunoștințele teologice prin lectură particulară. Atît pot afirma că n-au lipsit eforturile din partea profesorilor, de a iniția cît mai temeinic pe studenți în materiile care le-au predat.

Mai pot afirma că n-au lipsit nici mijloacele de formare intelectuală, căci biblioteca — formată și bine organizată, care numără peste 70.000 tomuri, cărți din toate domeniile și cu un stoc și mai mare de reviste — a stat la îndemîna tuturor. Era nevoie numai de dorința și voința de a munci. Condițiile noastre de clasificare reoglesc dorința și voința de muncă a fiecăruia dintre studenții noștri.

Fie-mi permis ca să amintesc aici cuvintele unui autor străin, care a scris mult pentru tineret și a fost gustat de tinerii care l-au citit. El spunea: „Omul nu valorează decît în raport cu truda pe care o depune. Cine nu face nimic, nu valorează nimic. Un asin care lucrează — zice el — este o majestate alături de un leneș, de un trîntor“. Tot în legătură cu munca el mai zicea că: „Fierul și oțelul se ruginesc și orice forță, oricare ar fi ea, are alături de ea un element de distrugere care o atacă și o ruinează dacă nu se apără. Omul nu se poate sustrage acestei legi. El trebuie să lupte împotriva ruginii prin exercitarea regulată a facultăților sale“ muncind. Același autor mai spune că „cel care-și sporește puterea sa (bineînțeles muncind), își sporește posibilitatea de a fi fericit, sănătatea sa fizică și morală... Ceea ce el urăște este somnolența și plăcerea idioată și apăsătoare a trîndăviei“.

Nici un autor străin nu ne-ar putea vorbi atît de convingător despre muncă, precum ne vorbesc ziarele și publicațiile noastre. Ziarele sînt adevărate tribune de unde se vorbește cu entuziasm și se ilustrează cu exemple vii și înălțătoare de suflet, munca încordată ce se desfășoară pe toate șantierele Patriei. Mă gîndesc mai ales la munca ce se depune la construirea și instalarea unor uzine și fabrici noi și mai ales la munca eroică de la hidrocentrale, în special cea de la Porțile de Fier, unde muncitorii sînt ca niște pigmei care luptă cu niște uriași, care sînt forțele naturii, căutînd să le supună. Aceeași muncă stăruitoare se desfășoară și pe teren științific, cultural-artistic etc.

Ce exemplu mai convingător vi s-ar putea da decît al celui cor uriaș, în care sînt înrolați toți muncitorii conștiințioși de toate categoriile, executînd prin realizările lor un imn armonios dedicat muncii, cor în care fac disonanță numai indolenții și leneșii.

În lumea nouă în care sîntem puși să activăm, pe lîngă o pregătire temeinică, vi se mai cere să achiziționați și o forță morală robustă. Voi sînteți chemați să perdicăți nu numai prin cuvînt, ci mai ales prin fapta, atîtutudinea și toată ținuta voastră. Predica faptei este totdeauna mai convingătoare decît cea a cuvîntului.

Experiența vieții a dovedit în general că poate avea cineva cunoștințe bogate și frumoase, dar dacă n-are și energia necesară, acestea rămîn neroditoare. Poate avea cineva de asemenea o conștiință trează și vie pentru a distinge răul și binele, dar dacă nu are energia necesară, lasă să domine cei răi în jurul său. Toate intențiile bune ale cuiva rămîn ca niște semințe neroditoare dacă lipsește forța morală care să le pună în acțiune.

Vreți exemple de ce poate face forța morală? Gândiți-vă înainte de toate la Mîntuitorul, la Iisus din Nazaret, care a pășit hotărît să aducă învătura cea mîntuitoare pentru toată lumea.

Cu dispreț vorbeau unii dintre cei ce-L cunoșteau, zicînd: „Poate ieși din Nazaret ceva bun?”. Evanghelia ne mărturisește că, chiar „frații” Lui nu credeau în El. Apostolii, pe care și i-a ales ca ajutoare, erau oameni simpli și șovăielnici, despre care spunea că nu le poate încredința totul, fiindcă încă nu pot înțelege totul. Gândiți-vă la răstălmăcirea cuvintelor și faptelor Sale, la pornirile celor de sus împotriva reformatorului unei credințe și a obiceiurilor înrădăcinate pînă în măduva celor care le practicau. Gândiți-vă la suferințele pe care El și le-a prevestit că le va îndura, precum a prevestit și suferințele Apostolilor Săi, și atunci vă veți da seama că pe oricare om o astfel de situație l-ar fi descurajat, l-ar fi îndemnat la atitudini conciliatoare, ceea ce însă n-a făcut Iisus omul. Forța morală a lui Iisus l-a făcut să meargă drept pînă la capăt. Exemple nenumărate s-ar putea aduce în privința aceasta din viața Mîntuitorului, care grăiesc despre forța Sa morală.

Forța morală a susținut pe „Paulus” (Pavel), care se rălmăcește „mic”. El a pornit să cucerească lumea pentru Hristos cel răstignit, împotriva tuturor adversarilor, și l-a dus la biruință. Forța morală a susținut pe primii creștini în mijlocul unei lumi păgîne. Cîte exemple nu s-ar putea aduce din istoria Bisericii creștine, cînd oameni simpli, dar însuflețiți de forța morală care-i anima, au făcut lucruri minunate.

„Dar să ne întoarcem mai aproape, la istoria neamului și a Bisericii noastre. Gândiți-vă la atîtea figuri din istoria neamului, despre unele dintre care vi s-a vorbit și în cadrul conferințelor patriotice; gândiți-vă la atîtea figuri de ierarhi și chiar preoți simpli din istoria Bisericii noastre ortodoxe române; gândiți-vă la masa populară românească din Transilvania, care și-a apărut naționalitatea și credința străbună, împotriva tuturor adversităților, cu toată opresiunea și persecuția ce s-a dezlănțuit asupra ei — și atunci veți înțelege ce importanță are forța morală atît pentru individ, cît și pentru colectivitate.

„Energia morală — după cum spune unul dintre scriitorii pe care i-am citat — nu se culege cu nepăsare, ca o floare de peste un gard. Ea se cucerește cu trudă și se extrage, uneori, ca și cărbunele, din profunzimile întunecoase”. Unul dintre izvoarele ei este concepția pe care o are cineva despre viață și rostul său în societatea în care trăiește și despre menirea pe care o are de îndeplinit în lume. Cu cît cineva și-a fixat un ideal mai înalt, pe care voiește să-l atingă, cu atît mai mult va depune efort întru cucerirea energiei morale necesare pentru atingerea acestui ideal.

Aici în Institut, unde sînt date condițiile necesare, trebuie să lucrați și voi toți pentru cucerirea acestei forțe morale. Prin aceasta veți ajunge să stăpîniți patimile și pornirile, să învățați să vă supuneți legilor, să deprindeți ordinea, însușiri necesare oricăruia. Aceasta e necesară mai ales pentru conducătorii sufleteștei de mîine ai credincioșilor noștri.

Ceea ce am spus pentru toți e valabil și pentru seria de absolvenți care se desparte de Institutul nostru. Titlul de „licențiat în teologie” obligă pe fiecare și mai mult să ia în serios sfaturile date. Ei trebuie să studieze în continuare, intens, pentru a justifica titlul obținut. Viața vă va dovedi că examenele pe care le veți avea de trecut, sînt cu mult mai aspre decît acelea la care ați fost supuși în Institutul nostru. Noi dorim să lucrați încontinuu pentru sporirea forței voastre morale, care să vă facă să stați cu demnitate în fața tuturor greutăților. Dorim să treceți cu bine și succes toate examenele vieții, spre bucuria voastră, dar și spre satisfacția noastră și, peste tot, a instituției sfinte pe care o serviți.

În continuare, P. C. Rector a înșiruit vizitele făcute Institutului nostru de către feluriți oaspeți din străinătate. A subliniat apoi munca de colaborare a profesorilor Institutelor Teologice de grad Universitar ortodoxe din Bucu-

rești și Sibiu, întreolaltă și laolaltă cu profesorii Institutului Teologic Protestant Unic din Cluj, în studierea unor teme teologice.

Ostenitorilor din cadrul Institutului nostru — de la profesori și pînă la personalul de îngrijire — le-a exprimat mulțumiri pentru osîrdia lor.

Mulțumiri respectuoase au fost exprimate I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului, sub îndrumarea directă a căruia stă Institutul nostru, precum și I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului și P. S. Episcopi Teoctist al Aradului, Teofil al Clujului și Valerian al Oradiei, care — împreună cu Consiliile eparhiale respective — au dat tot sprijinul moral și material acestui așezămînt bisericesc, ai cărui patroni sînt.

O mulțumire deosebită a exprimat Onoratului Departament al Cultelor pentru larga înțelegere arătată Institutului nostru.

După ce a adus cuvenită laudă studenților distinși la învățătură și conduită, Părintele Rector Dr. Sofron Vlad a încheiat mulțumind călduros Prea Sfințitului Episcop-vicar Dr. Visarion Aștilean Rășinăreanul, care a prezidat nu numai examenele de licență în teologie ale candidaților din Arhiepiscopia Sibiului, ci și festivitatea aceasta de încheiere a anului universitar 1968—1969.

Cuvîntarea a fost subliniată în cîteva rînduri prin aplauze calde.

După aceea, corul a executat „Imnul nopții”, de Beethoven.

Licențiatul în teologie *Ioniță Viorel*, a exprimat mulțumirile absolvenților Institutului față de toți cei ce au contribuit într-o formă sau alta la pregătirea lor teologică, duhovnicească și patriotică, precum și conducerilor eparhiale care le-au acordat burse sau alte forme de subsistență materială. El a dat expresie, de asemenea, simțămintelor ce le încearcă absolvenții promoției actuale la despărțirea de Institut, precum și năzuințelor ce-i însuflețesc în ceea ce privește strădaniile lor ulterioare, în viață, în pastorație. Răspunderea preotului — a spus vorbitorul — merge pe două planuri: unul vertical — față de Dumnezeu, iar altul orizontal — față de oameni. Să fim convinși că așa cum odinioară Sf. Apostol Pavel îl îndemna pe Timotei, tot așa și noi, lucrînd pentru mîntuirea sufletelor, ne mîntuim pe noi înșine; că servind Biserica, slujim sufletele noastre; că slujind Statul nostru, ne slujim pe noi înșine. Numai atunci ne vom desăvîrși cu adevărat, cînd vom lucra pentru desăvîrșirea aproapelui nostru.

După ce corul a executat cîntecul patriotic, pe motive populare, intitulat „Mîndru-i codrul...” (de C. Arion), a luat cuvîntul Prea Sfințitul Episcop-vicar Visarion. Adresîndu-se celor prezenți, după rînduială, Prea Sfinția Sa a spus, în esență:

Cu bucurie am primit să vin la această serbare de sfîrșit de an, ca să o prezidez în locul preaiubitului nostru Arhipăstor, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului, care a fost chemat de interese superioare bisericesti să plece peste hotare.

Ați auzit cu toții frumoasele cuvinte și înțeleptele îndemnuri care s-au rostit aci.

Din cuvîntarea Părintelui Rector, care a fost o adevărată prelegere de atitudine creștinească față de problemele vieții contemporane, ca și din cuvîntul proaspătului licențiat în teologie Ioniță Viorel — prin care au vorbit toți studenții Institutului Teologic Universitar din Sibiu — ați înțeles cu toții că în acești ani ai noștri și în această epocă este vorba de ceva deosebit, de ceva nou.

Ca membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și în calitate de episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului, afirm și eu că — în lumea noastră, în care întâlnim noul la fiecare pas — noi, ca preoți și ca cetățeni, aparținem timpului nostru, poporului nostru de astăzi. În această lume nouă, însăși teologia a fost coborâtă din sfera purilor abstracțiuni la realitatea vieții de toate zilele. Într-adevăr, teologia pentru viață, așezată în slujba vieții, este una din caracteristicile noii orientări a teologice noastre de astăzi. Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian s-a preocupat și este preocupat permanent — împreună cu ceilalți I. P. S. și P. S. Membri ai Sfântului Sinod — ca rostul Bisericii noastre să fie dedicat atât măririi lui Dumnezeu și mântuirii sufletești a credincioșilor, cât și propășirii poporului și Patriei noastre în această epocă de muncă nobilă și avântată pentru înălțarea poporului și a țării noastre pe cele mai înalte trepte ale civilizației și culturii.

Este necesar ca noi toți — și cu deosebire cei ce părăsesc astăzi băncile Institutului nostru teologic — să fim pătrunși de adevărul că noi trăim într-o epocă mare, binecuvântată, în care munca noastră are o importanță deosebită atât pe tărâm bisericesc, cât și pe tărâm patriotic.

În cursul anilor de studii, ați auzit, iubiți studenți, în fiecare zi și în fiecare ceas aproape, de la altarul paraclisului Institutului și de la catedre, din partea profesorilor, acest cuvânt minunat al deplinei armonizări, în zilele noastre, dintre activitatea duhovnicească-preotească și cea cetățenească, — și avem convingerea că el a lăsat urme adânci în formarea voastră teologică și patriotică.

Este necesar, iubiți studenți teologi, ca viața voastră să fie legată de ceea ce Sfinții Părinți, în unanimitate, numesc: a simți și a trăi împreună cu Biserica. Și într-adevăr, astăzi și totdeauna, un preot și un creștin adevărat trebuie să aibă ca prim țel acest a simți și a trăi cu Biserica. De aceea, în numele înalților ierarhi care patronează acest Institut și în numele Sfântului Sinod al Bisericii noastre, vă leg de suflet grija de a avea această sensibilitate și această noblețe sufletească de a simți cu Biserica și de a trăi în deplin acord cu preocupările ei. În felul acesta, veți fi preoți după dorința Bisericii lui Hristos.

După ce ați plecat de-aici, să aveți mereu în vedere gândurile Bisericii Ortodoxe Române, fie că studiați — unii — mai departe teologia, fie că intrați în pastorație. Să nu vă preocupe gândul de a porni în altă parte, căci menirea voastră este aceea de-a deveni păstori duhovnicești ai credincioșilor, preoți la altar, așa cum v-ați pregătit să fiți. Încă din această clipă a despărțirii de Institut, trebuie să fiți hotărâți a vă dăruii înalțelor interese ale Bisericii noastre și ale poporului nostru, de a vă identifica, trup și suflet, cu ele, în egală măsură, și cu interesele majore ale poporului nostru, de construire a unei vieți noi, de bunăstare și progres social, de înflorire multilaterală a țării, — așa cum ați învățat și în sala de curs, și în fața altarului.

Vă rog să-mi îngăduiți ca în numele Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae și al meu, personal, să aduc cele mai calde mulțumiri celui ce este părintele acestui înalt institut de cultură teologică, Prea Cucernicului Rector Dr. Sofron Vlad, care v-a fost tot timpul exemplu de muncă și pildă de devotament generos pentru binele obștesc și pentru bunul mers al acestei instituții. Il felicit pentru că a putut să facă față atât de frumos îndatoririlor sale multiple și grele, ridicând prestigiul Institutului nostru la cel mai înalt grad de vrednicie. Il felicit pentru activitatea frumoasă pe care a desfășurat-o

în scopul îndrumării înțelepte a studenților teologi din Ardeal și din Banat. (Aplauze îndelungate).

Aduc mulțumiri Prea Cucernicilor Părinți Profesori și Domnilor Profesori, care au imprimat cu pricepere și devotament în sufletele studenților noștri teologi tot ceea ce ei au de împlinit în această viață.

Exprim mulțumiri tuturor celorlalți ostenitori care și-au adus aportul binevoitor la bunul mers al Institutului nostru în anul școlar pe care-l încheiem astăzi.

Vă mulțumesc și DVoastre, iubiți participanți, pentru că ați venit la această festivitate. Prezența DVoastre aci o socotim ca o dovadă a legăturii sufletești pe care o aveți cu Sfînta noastră Biserică. Vă împărtășesc tuturor binecuvîntările I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și binecuvîntările mele arhieresti.

Mulțumesc corului studenților teologi pentru desfătările sufletești pe care — sub diriguirea măiestrită a Părintelui Profesor Gh. Șoima — ni le-a pri-lejuit tuturor.

Rog pe bunul Dumnezeu ca sămînța aruncată de profesori în sufletele studenților teologi să fie spre binele suprem al mîntuirii sufletelor în toată activitatea de propovăduire a Evangheliei.

Să fiți buni sfătuitori și îndrumători ai credincioșilor noștri, ca împreună cu ei să dăruiți întreaga contribuție la sporirea marilor realizări ale Patriei; să fiți vrednici și însufleșiți sprijinitori ai luptei pentru pace, pentru promovarea și apărarea păcii în lume, pentru înflorirea și prestigiul României socialiste; să fiți stăruitori rugători către Dumnezeu pentru sănătatea și înzălirea înalților noștri Conducători, care cu înțelepciune și abnegație se străduiesc să asigure un viitor fericit poporului nostru și Patriei noastre, Republica Socialistă România.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfîntului Duh să fie cu voi cu toți. Amin!

Cuvîntul însuflețitor al P. S. Sale a fost aplaudat călduros.

Festivitatea s-a încheiat cu compoziția „Frumoasă ești, Patria mea” (de Gh. Șoima), executată de cor, sub diriguirea compozitorului.

În acordurile Imnului arhieresc, P. S. Episcop-vicar Visarion a părăsit aula, însoțit de suită și înconjurat cu dragoste de către profesori, studenții teologi și credincioșii prezenți la festivitate.

GRIGORIE MARCU

INCHEIEREA ANULUI ȘCOLAR 1968—1969 LA ȘCOALA DE CÎNTĂREȚI BISERICEȘTI ȘI SEMINARUL TEOLOGIC DIN CLUJ

Mulțumind lui Dumnezeu pentru ajutorul dat, ostenitorii Seminarului Teologic din Cluj au încheiat un nou an de muncă, încununat de frumoase rezultate pe plan școlar, bisericesc și social. S-a muncit cu mult zel, sub îndrumarea directă a Înălților Ierarhi ce patronează această instituție de învățămînt teologic și rezultatele n-au întîrziat să se arate.

Într-o atmosferă de colaborare frățească, profesorii Seminarului Teologic au participat în acest an la conferințe și întruniri ecumenice ce au avut loc la Institutul Teologic Protestant Unic de grad Universitar din Cluj, iar prin părintele director I. Pop la întruniri ecumenice de la Institutul Teologic de grad Universitar din București. Elevii seminariști, urmînd

exemplul Învățătorilor Bisericii noastre, de a colabora cu șefii cultelor din Patria noastră, au continuat relațiile de prietenie și schimburile frățești cu studenții Institutului Teologic Protestant din Cluj în cadrul unor reușite schimburi de ședințe literare, care au devenit o adevărată tradiție în școală.

Pregătirea duhovnicească a fost făcută în cadrul rugăciunilor de seara, la care au participat cu meditații P. S. Episcop Teofil, pâr. consilieri, pâr. director și pâr. duhovnic. Educația cetățenească a fost asigurată în special în cadrul orelor de dirigiență de către profesorii diriginți. Ea a fost sprijinită și prin spectacole de teatru, operă, televizor, vizite la muzee, expoziții etc. De asemenea, elevii școlii au participat la muncă patriotică, contribuind la înfrumusețarea orașului și la diferite ședințe de instructaj cetățenesc.

*

În dimineața zilei de 17 iunie a.c. profesorii și elevii Seminarului și-au unit inimile, în cadrul Sf. Liturghii, înălțînd rugăciuni de laudă și mulțumire Celui ce le-a călăuzit pașii și le-a stat într-ajutor în timpul anului școlar.

La ora 10,30, în sala de festivități a școlii este primit în acordurile imnului arhieresc P. S. Teofil, Episcopul Vadului, Feleacului și Clujului înconjurat de membrii Consiliului eparhial din Cluj.

Este prezentă la serbare și o delegație de profesori de la Institutul Teologic Protestant din Cluj, cu care Seminarul Teologic a colaborat din plin în tot decursul anului, condusă de Dl rector-vicar Dr. I. David.

Programul serbării de încheiere a anului școlar este deschis prin rugăciunea „Tatăl nostru” de A. Pann interpretată de corul elevilor, condus de pâr. prof. I. Brie. Se recită apoi poezia Cuvîntul Domnului de către elevul Cihărean Vasile din anul I, după care corul interpretează „Trei culori” de C. Porumbescu.

În cuvîntul de deschidere a serbării, pâr. director I. Pop dă citire telegramelor primite din partea I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, prin care I. P. S. Sa anunță că din interese superioare nu poate lua parte la serbare, dar ne asigură că sufletește este alături de noi și se bucură de rezultatele înregistrate în acest an școlar. Cu multă bucurie este salutat apoi P. S. Episcop Teofil, care și-a contopit idealul personal cu al școlii, prezența P. S. Sale fiind o dovadă grăitoare a dragostei ce poartă acestui așezămînt teologic.

În continuare pâr. director prezintă o scurtă dare de seamă a rezultatelor obținute la învățătură în acest an școlar. Din 207 elevi înscriși, care aparțin Arhiepiscopiei Sibiu (79), Episcopiei Cluj (89) și Episcopiei Oradea (39), 91 la sută sînt promovați, ceea ce reprezintă un frumos progres al elevilor la învățătură, dovedind seriozitatea cu care ei se pregătesc pentru a deveni buni slujitori ai altarelor străbune și ai Patriei.

Eforturile pe care le-au depus elevii au fost răsplătite de către Eparhiile de care aparțin prin grija pe care acestea o poartă școlii și în general prin crearea de condiții mereu mai bune de studiu. Această părintească purtare de grijă s-a concretizat în dotații și burse, care se ridică la aproape 300.000 lei. La aceste ajutoare s-a adăugat apoi atenția unor protopopiate față de elevii sîrguincioși.

În cuvinte deosebit de însuflețite pâr. director mulțumește Prea Fericitului Patriarh Justinian, care veghează la bunul mers al învățămîntului teologic și care a patronat o lucrare așa de frumoasă cum este Biblia. Mulțumește apoi înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului pentru grija manifestată față de școala noastră. Prea Sfințitul Episcop Teofil este rugat să rămîină și pe mai departe tot așa de legat de idealul acestei școli, care se străduiește să crească preoți devotați altarelor și cetățeni vrednici Țării. Aceleași mulțumiri sînt adresate Prea Sfințitului Episcop Valerian al Oradei, pentru atenția pe care a arătat-o în diferite împrejurări școlii.

Un ales gînd de recunoștință este adresat Departamentului Cultelor, care ne-au acordat sprijin și a manifestat o largă înțelegere în problemele ridicate de școală.

Adresîndu-se apoi elevilor, pînă director i-a îndemnat stăruitor să nu uite nici o clipă că ei sînt reprezentanții școlii, iar comportarea lor va fi pururea o oglindă vie a ceea ce au învățat în seminar.

În continuarea programului, corul elevilor a interpretat bucata „Pace” de Händel, iar elevii Șerban V. an III și Zbircea I. din anul IV au recitat poeziile „Doamne, eu mă închin Tie” și „Fericire”, compoziții proprii. Corul interpretează apoi bucata „Frumoasă ești, Patrie” de pr. Gheorghe Șoima.

Absolventul Chiorean Vasile, în numele colegilor de an, aduce mulțumiri celor ce s-au străduit a-i face mlădițe roditoare. În alese cuvinte mulțumește I. P. S. Mitropolit Nicolae și P. P. S. S. Episcopi Teofil și Valerian pentru dragostea și ajutorul prețios pe care l-au primit în decursul anilor de studii.

În încheierea programului a luat cuvîntul P. S. Episcop *Teofil*, care a mulțumit în numele Sinodului mitropolitan, mai întîi Statului pentru ajutorul pe care l-a oferit școlii și apoi a felicitat pe pînă director și colaboratorii P. C. Sale pentru munca depusă în decursul anului școlar.

Marea satisfacție a anului a fost grija pe care Prea Fericitul Patriarh a avut-o față de școală, prin inspectorii patriarhali și mai ales prin trimiterea Bibliei, care va trebui să rămînă cartea de căpătîi a fiecărui seminarist.

Adresîndu-se absolvenților, P. S. Sa a spus: „Sînt bucuros că mulți dintre voi intră în pastorație. Să știți că vă urmăresc cu multă atenție și leg de voi nădejdi mari. Cei ce merg la Sibiu să nu uite că trebuie să fie exemple bune, să se străduiască să antreneze în cele duhovnicești pe colegii lor licești”.

În continuare, P. S. Sa a expus elevilor pericolul ce-i pîndește pe creștini interpretarea eronată a Bibliei și i-a îndemnat să studieze cu toată atenția textele Sf. Scripturi, „căci numai printr-o interpretare corectă putem afirma că lectura ei constituie o adevărată hrană sufletească”. În fața apostolilor mincinoși, a celor ce răstălmăcesc cuvîntul lui Dumnezeu, noi trebuie să fim bine pregătiți în interpretarea Sf. Scripturi. Pentru aceasta în vacanță vă leg de suflet să citiți cu multă atenție Biblia. Sfînta Scriptură este hrana sufletească de care un seminarist are absolută nevoie, lectura ei contribuie la pregătirea intelectuală și teologică a fiecăruia dintre voi”.

Binecuvîntînd pe elevi și susținătorii lor, P. S. Episcop a urât vacanță plăcută tuturor, îndemnînd pe seminariști să folosească timpul liber cu multă chibzuință.

M. B.

PRĂZNUIREA ÎNVIERII DOMNULUI LA CENTRUL ARHIEPISCOPESC-SIBIU

Cadrul fizic mai puțin domestic, produs de o iarnă ce părea a-și fi uitat că trebuie să mai plece, precum și căderea mai timpurie (13 aprilie) n-au știrbit cu nimic din căldura, seninătatea și optimismul care au caracterizat și în acest an Paștile noastre creștinești, Învierea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos. La pregătirea acestei ambianțe a contribuit desigur și calea postului cel mare și cu deosebire zilele încărcate de slujbe și alte activități duhovnicești din Săptămîna cea Mare.

Astfel, la Catedrala noastră mitropolitană din Sibiu luni, marți și miercuri din Săptămîna Mare s-a săvîrșit Sf. Liturghie a Darurilor mai înă-

inte sfințite, deosebit de înălțătoare prin caracterul ei cald, intim, iar seara au avut loc îndătinatele denii.

Joi seara, s-au citit cele 12 Evanghelii, oglindă fidelă a calvarului Mîntuitorului Iisus Hristos, care, din dragoste pentru noi, a îndurat crucea și moartea, după cum grăiește o cîntare bisericească. Prima și ultima Evanghelie au fost citite de I. P. S. nostru Mitropolit *Nicolae*.

La timpul potrivit, a predicat P. C. prot. S. *Radu*, despre Patimile Domnului, cu aplicare la viața noastră de a nu săvîrși lucruri rele, căci orice faptă rea reprezintă o nouă răstignire a lui Iisus Hristos.

Vineri dimineța s-au săvîrșit ceasurile și maslul de obște. La Prohodul Domnului de vineri seara a slujit I. P. S. nostru Mitropolit *Nicolae*, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

A predicat P. C. vicar arhiep. *Tr. Belascu*, zăbovind cu deosebire asupra faptului că Iisus-Domnul a venit să ne împace cu Dumnezeu și întreolaltă, din care motiv și noi trebuie să trăim în pace și bună înțelegere unii cu alții.

Duminică, 13 aprilie a. c., la ora 4 dim., a avut loc slujba Învierii, săvîrșită de I. P. S. Mitropolit *Nicolae*, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Ne stăruie și acum în minte chipul Ierarhului, rostind în fața Altarului simbolicele cuvinte: „Veniți de luați lumină!”, precum și mulțimea de credincioși cu lumînări aprinse, care făcea să răsună în noapte cîntarea de biruință: „Hristos a Înviat din morți, cu moartea pe moarte călcînd...”.

La sfîrșitul slujbei, Arhiepiscopul nostru a rostit Cuvîntul de învățătură al Sf. Ioan Gură de Aur, orînduit din vechime pentru acest prilej.

La ora 9,30 s-a săvîrșit Sf. Liturghie arhierască de către I. P. S. Mitropolit *Nicolae*.

În cadrul Sf. Liturghiei a fost hirotonit întru preot C. diacon *Viorel Burdan*, iar la Priceasnă P. C. vicar *Tr. Belascu* a citit Pastorală de Paști, trimisă de Înaltul nostru Ierarh preoților și credincioșilor din Arhiepiscopia Sibiului.

La ora 18 a avut loc slujba vecerniei, săvîrșită tot de I. P. S. nostru Mitropolit *Nicolae*, ajutat de un sobor de preoți și diaconi, în cadrul căreia, potrivit unei tradiții, Sf. Evanghelie a fost citită în mai multe limbi: română, greacă, latină, slavonă, franceză, etiopiană ș. a.

Pe marginea marelui eveniment creștinesc pe care-l trăim, la sfîrșitul vecerniei P. C. prot. *Gh. Secaș* a rostit un întremător cuvînt de învățătură.

Luni, a doua zi de Paști, la Sf. Liturghie care s-a săvîrșit în Catedrală, a participat și I. P. S. Mitropolit *Nicolae*. La Priceasnă a predicat P. C. vicar *Tr. Belascu* despre bucuria Învierii, bucurie care cuprinde întreaga fire, cu atît mai mult ființa noastră creștinească.

La fel a decurs și Sf. Liturghie de marți, a treia zi de Paști, în cadrul căreia a predicat C. ierom. *D. Mamina*, care a insistat cu deosebire asupra rolului Sf. Treimi în mărețul act al Mîntuirii noastre.

La toate aceste slujbe răspunsurile au fost date de corul mixt al Catedralei, condus de P. C. prof. *Gh. Șoima* și C. diacon *I. Popescu*, de față fiind credincioșii, în ale căror inimi Iisus Hristos cel înviat lucrează în a-și desăvîrși tot mai mult viața.

R.

DE „IZVORUL TĂMĂDUIRII“

Ca și în anii trecuți, în Vinerea luminată (18 aprilie 1969) Sf. Mînăstire „Brîncoveanu“ de la Sîmbăta de Sus (jud. Brașov) și-a sărbătorit praznicul „Izvorul Tămăduirii“.

Cu acest prilej s-a săvîrșit — la Altarul din aer liber — Sf. Liturghie arhierască de către Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *N i c o l a e* al Ardealului, înconjurat de următorul sobor de preoți și diaconi: P. C. vicar arhiepiscopesc Traian Belasçu, P. Cuv. Arhim. Serafim Popescu, P. C. Prof. Dr. Isidor Todoran, P. C. Prof. Dr. Corneliu Sîrbu, P. C. prot. Dr. Vasile Coman-Brașov, P. C. prot. Moise Ionașcu-Făgăraș, P. C. preoți de la diferite parohii, C. arhid. Iosif Bolog și C. diacon Gheorghe Papuc de la Centrul arhiepiscopesc.

La priceasnă s-au ținut două predici.

În prima, P. C. prot. *Moise Ionașcu-Făgăraș* atrage ascultătorilor luarea aminte asupra dragostei și omeniei ca virtuți ce trebuie să stăpînească viața omenească.

Cea dintîi poruncă a Legii Noi este porunca iubirii de Dumnezeu și de aproapele. Ea este exemplificată concret în Sf. Scriptură prin pilda Samaritanului milostiv.

În viața noastră trebuie să dovedim iubire prin fapte de înțelegere frățească și de întraajutorare. Lipsa de dragoste duce la certuri, procese și alte fapte rele.

În continuare predicatorul arată că strămoșii noștri țineau foarte mult la omenie. Omenia însemnează viețuire demnă de numele de om, prin respectarea celor vîrstnici, prin mărturisirea adevărului și înlăturarea minciunii, prin evitarea înjurăturilor, prin dragoste și înțelegere frățească unul față de altul, prin împlinirea datoriilor față de Biserică și față de Patrie.

Această omenie trebuie sădită adînc în sufletul tuturor.

În a doua predică de la priceasnă, P. Cuv. Păr. Arhim. *Serafim Popescu* vorbește ascultătorilor despre bucuria cea mare, pe care o revărsă în sufletele credincioșilor învierea Domnului. Datorită ei, toți credincioșii creștini avem de la Domnul nostru Iisus Hristos puterea de a birui moartea, de a ne bucura împreună ca fii ai învierii Domnului.

În viața noastră creștinească să lucrăm în așa fel, ca Domnul nostru Iisus Hristos să fie preamărit prin faptele noastre de buni credincioși creștini și să dovedim că prin El sîntem biruitori asupra ispitelor și săvîrșitori ai binelui.

Toți credincioșii creștini avem asupra noastră un acoperămint de dar ceresc. Să ne străduim a fructifica din plin acest dar al cerului, pentru ca bucuria noastră să fie deplină.

Sub acoperămintul acestui dar ceresc și prin străduințele noastre de a-l face să aducă roade, noi sîntem vrednici să călătorim în această lume ca fii buni ai Sfintei noastre Biserici și cetățeni vrednici ai Patriei noastre.

Dumnezeu să ne ajute să fim vrednici de bucuria împlinirii cu prisosință a îndatoririlor noastre bisericesti și cetățenești-patriotice.

După terminarea Sf. Liturghii, Înaltul Ierarh citește rugăciunea de dezlegare pentru toți credincioșii.

În continuare, urmează predica P. C. Păr. vicar arhiepiscopesc *Traian Belasçu*, care arată mai întîi că sîntem cu toții încă cu sufletele pline de marea bucurie a învierii Domnului nostru Iisus Hristos, a biruinței vieții asupra morții.

Cele care s-au învrednicit mai întîi de această bucurie, au fost femeile mironosițe. Ele au văzut mai întîi mormîntul gol și au auzit cuvintele îngerilor: „Pentru ce căutați pe cel viu între cei morți? Nu este aici, ci a înviat!“ (Lc. 24, 5—6).

După cum mărturisește răspicat Sf. Apostol Pavel, învierea Domnului este temelia credinței și a vieții noastre creștine (I Cor. 15, 13—20).

După învierea Sa din morți, primele cuvinte adresate de către Mîntuitorul Iisus Hristos Sfinților Săi Apostoli, au fost: „Pace vouă!“ (In. 20, 19 și 21). Ceea ce însemnează că unul din darurile învierii Domnului este pacea.

Niciodată popoarele lumii n-au avut atît de multă nevoie de pace ca în zilele noastre. De aceea, ele luptă cu toate puterile pentru așezarea în lume a unei păci adînc stătătoare. Cei ce vor să tulbure liniștea și pacea lumii se vor lovi de voința tuturor celor care doresc fierbinte pacea și luptă pentru ea.

Prin Jertfa Sa de pe Cruce și prin Învierea Sa din morți, Domnul nostru Iisus Hristos a adus mîntuirea și pacea pentru toată lumea. De aceea, noi, credincioșii creștinii avem convingerea că dacă vom trăi așa cum ne învață Mîntuitorul: în dragoste frățească și în lumina vieții curate, atunci în lume va fi pace, bunăvoință, propășire și fericire.

Luînd cuvîntul, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a spus următoarele:

Hristos a înviat !

Prea cucernici părinți și iubii credincioși,

Ne aflăm după învierea Mîntuitorului din morți, cînd Sfinții Apostoli au avut marea bucurie să șteargă din suflet durerea răstignirii și morții lui Iisus Hristos și să cînte plini de bucurie împreună cu toți ucenicii Lui: Hristos a înviat!

De aceea, și noi azi sîntem plini de bucurie, pentru că Iisus Hristos n-a înviat numai pentru ei, cei de atunci, ci Iisus Hristos a înviat și pentru noi, cei de astăzi, și prin învierea Lui a adus în sufletele noastre lumina, bucuria și mîngîierea.

După înălțarea Mîntuitorului la cer de-a dreapta Tatălui și după pogorîrea Duhului Sfînt, Sfinții Apostoli au pornit în lume să propovăduiască pe Iisus Hristos cel înviat din morți, pe Iisus Hristos cel veșnic viu, care trăiește în ceruri de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl și care revărsă harurile Sale peste toate sufletele, care de-a lungul veacurilor s-au deschis ca să primească harul lui Iisus Hristos.

Din însuși apostolul zilei de azi (Fap. Ap. 3, 1—18) vedeți cum au lucrat Sfinții Apostoli, cum a grăit și Sf. Apostol Petru către ologul din naștere care cerșea la poarta templului din Ierusalim: „Argint și aur nu am; dar ce am, aceea îți dau: În numele lui Iisus Hristos din Nazaret, scoală-te și umblă” (v. 6). A voit prin aceasta să arate că Iisus Hristos nu a venit în lume ca să se preocupe de nevoile noastre materiale, de argintul și aurul de care avem nevoie pentru hrana noastră trupească, pentru celelalte nevoi ale trupului nostru, căci aceasta se dobîndește prin munca noastră a tuturor, ci a venit pentru ca să ne dăruiască nouă viața cea veșnică, o viață prin care sufletele noastre trăiesc în Dumnezeu, prin care viața lui Dumnezeu este în noi.

Sf. Apostol Petru a zis: „În numele lui Iisus Hristos din Nazaret” și numele acesta de Iisus Hristos are o putere dumnezeiască. Pentru că numele nu însemnează numai un cuvînt, ci numele cuprinde în el însăși persoana și viața lui Iisus Hristos. Atunci cînd pronunțăm numele de „Iisus Hristos”, atunci însuși Iisus Hristos este prezent și însuși Iisus Hristos prin faptul că am pronunțat numele Lui, se apropie de inima și de sufletul nostru, îl simțim cum se sîlăsluiește în lăuntrul nostru și cum aduce puterea Lui cea dumnezeiască, prin care noi avem bucuria și ajutorul dumnezeiesc.

Numele „Iisus” însemnează Mîntuitor, iar „Hristos” însemnează Mesia (Cel uns). Deci, cînd zicem numele de „Iisus Hristos”, noi ne gîndim la Mîntuitorul nostru și la Acela care a fost vestit de proroci și care a venit în lume ca prin viața Lui să ne aducă dragostea lui Dumnezeu-Tatăl, să ne elibereze de robia păcatului și să ne ridice la o viață luminoasă, la o viață dumnezeiască.

De aceea, iubii creștini, și noi azi cînd ne rugăm și zicem: „În numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh”, avem în fața noastră însăși Sfînta Treime. Cînd ne rugăm „în numele Lui Iisus Hristos”, avem în față pe însuși Iisus Hristos.

Mai mult decît atîta: Biserica noastră are o rugăciune scurtă, care este numită rugăciunea lui Iisus, rugăciunea numelui lui Iisus, care este așa: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcă-

tosull". Numele lui Iisus este acela care — în această rugăciune — ne înalță cu gândul la cer și ne revarsă în suflete puterea cea dumnezeiască. Recunoașterea din cuvintele: „miluiește-mă pe mine păcătosull" ne face să ne simțim smeriți și nevrednici de darul lui Iisus Hristos și prin această smerenie, prin această conștiință a nevredniciei noastre, ne deschidem ca darul lui Iisus Hristos să se reverse cu mai multă putere în inima noastră.

De aceea noi ne rugăm lui Iisus Hristos, lui Dumnezeu-Tatăl și Duhului Sfânt, ne rugăm Maicii Domnului ca să se roage Fiului ei celui prea iubit și prin rugăciunile ei Iisus să reverse darurile Sale peste viața noastră, în sufletele noastre.

Ne rugăm lui Iisus Hristos și în numele sfinților Săi, acelor care au dus o viață de sfințenie, care sînt prietenii lui Iisus Hristos, care sînt frații Lui, cum a zis însuși Iisus Hristos despre Sfinții Apostoli: „Voi prietenii mei sînteți, dacă faceți ceea ce vă poruncesc" (In. 15, 14). Ne rugăm ca ei să se roage pentru noi ca Iisus Hristos să reverse darurile Sale peste viața noastră.

Dar, iubiți credincioși, noi înșine avem toată viața noastră pusă sub puterea numelui lui Iisus Hristos, pentru că însuși numele de „creștin" înseamnă ucenic al lui Iisus Hristos. Numele de „creștin" vine de la numele de Hristos, deci înseamnă credincios în care sălășluiește Iisus Hristos. Căci zice Sf. Apostol Pavel că acela care iubește pe Iisus Hristos, acela este un duh cu El (Cf. I Cor. 6, 17). Iar Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne spune: „Dacă mă iubește cineva, păzi-va cuvîntul meu și Tatăl meu îl va iubi pe el și vom veni la el și la el ne vom face locuință" (In. 14, 23). Dacă Iisus Hristos sălășluiește întru noi, atunci noi sîntem purtători ai lui Iisus Hristos și atunci noi sîntem cu adevărat creștini, pentru că Iisus Hristos este Acela care este în noi și Acela care lucrează în noi, este Acela care ne ajută să pășim pe calea cea bună.

Dar dacă noi purtăm numele lui Iisus Hristos, înseamnă că noi tot ceea ce facem, tot ceea ce vorbim, tot ceea ce gândim, să facem, să gândim și să vorbim în numele lui Iisus Hristos, adică să lucrăm așa cum ar lucra Iisus Hristos.

Să ne curățim simțirile, cum zic cîntările noastre bisericești, să ne curățim gândurile, să ne curățim pornirile, să ne curățim vorbirile, să ne curățim faptele noastre, pentru ca curate fiind, să fie vorbe, să fie fapte, să fie simțăminte vrednice de Iisus Hristos, vrednice de numele de creștin.

De aceea, ori de cîte ori ne gândim la ceva rău, să ne dăm seama că acest gând rău nu-l putem ține în noi în numele lui Iisus Hristos. Dacă noi ne gândim în numele lui Iisus Hristos și avem gândirea lui Iisus Hristos, cum spune Sf. Apostol Pavel că trebuie să aibă un creștin, atunci noi nu putem avea în mintea noastră, nu putem îngădui în mintea noastră decît gânduri bune. Dacă lucrăm, dacă simțim în numele lui Iisus Hristos și dacă avem, cum spune Sf. Apostol Pavel, simțămintele pe care le-a avut Iisus Hristos, atunci noi nu putem îngădui ca înlăuntrul nostru să se nască simțiri care nu se potrivesc cu numele lui Iisus Hristos, simțiri de ură, de mînie, de vrăjmășie și așa mai departe, ci căutăm ca simțirile noastre să fie numai simțămintele lui Iisus Hristos, simțăminte de dragoste, simțăminte de milă, simțăminte de smerenie, simțăminte de bunătate, simțăminte de blîndețe și alte multe simțăminte frumoase după voia lui Iisus Hristos.

Dacă noi lucrăm așa cum a lucrat Iisus Hristos, atunci înseamnă că și în lucrarea noastră trebuie să înlăturăm tot ceea ce ar fi rău, tot ceea ce ar

dăuna fie nouă, fie familiei noastre, fie semenilor noștri, și să săvârșim numai fapte bune, fapte frumoase după asemănarea lui Iisus Hristos.

Iubiți credincioși dacă aceasta este chemarea care izvorăște din faptul că — asemenea Sf. Apostoli — și noi, credincioșii creștini, sîntem lucrători în numele lui Iisus Hristos, atunci se cuvine să ne gîndim și la alte obligații care rezultă din însuși numele pe care îl purtăm noi înșine.

Poate că unii dintre creștini, atunci cînd pun numele de botez, nu se gîndesc că acest nume atrage după sine obligații pentru toată viața, pentru acela care a fost botezat. Or, dacă porți numele unui sfînt, fie al Sf. Fecioare Maria, fie al Sf. Nicolae, fie al Sf. Gheorghe, fie al Sf. Dumitru, fie al Sf. Paraschiva, fie alte nume, acest nume te obligă să-ți trăiești viața într-o sfințenie, așa cum au trăit-o sfinții al căror nume îl porți.

Dacă ai un copil în familie și copilul acesta este nevrednic, el face de rușine familia întreagă. Dar dacă ai un copil vrednic, acesta face cinste familiei întregi. Așa este și cu numele sfîntului pe care-l porți: dacă porți numele sfîntului aceluia, apoi trebuie să faci cinste aceluia nume, să fi vrednic de acel nume.

De aceea, fiecare să ne gîndim la numele pe care-l avem de la Botez, fiecare să căutăm să vedem care a fost viața sfîntului al cărui nume îl purtăm și să căutăm să ne străduim ca în viața noastră să întrupăm sfințenia și virtuțile pe care le-a întrupat sfîntul acela.

Dar pe lângă aceasta, iubiți credincioși, noi fiecare purtăm numele poporului din care facem parte, adică noi, de exemplu, sîntem români, noi purtăm numele poporului român. Dacă port acest nume de „român“, apoi trebuie să mă gîndesc că numele acesta mă obligă să fiu vrednic de numele poporului român.

Trebuie să te gîndești că faci parte dintr-un popor care de aproape două mii de ani trăiește pe aceste plaiuri și care de-a lungul veacurilor prin luptă necontenită și-a apărât glia strămoșească, a ridicat mînăstiri și biserici, a ctitorit aici o cultură și o civilizație și a ieșit biruitor în toate încercările istoriei și a ajuns astăzi să aibă o țară mare, o țară binecuvîntată, o țară în plin progres, o țară preamărită de toate popoarele lumii.

Și dacă aceasta este vrednicia poporului nostru, atunci fiecare cetățean al acestei Patrii, fiecare fiu al acestui popor trebuie să fie mîndru că este român, trebuie să fie mîndru că face parte din această țară, trebuie să caute să-și cinstească prin purtarea lui acest nume de cinste al poporului nostru, nume de cinste nu numai pentru noi, ci pentru toate popoarele lumii.

Și cum îți poți cinsti acest nume decît așa: în primul rînd, că îți faci datoria prin munca ta pentru propășirea Patriei, pentru înflorirea vieții poporului nostru. În al doilea rînd, să duci o viață morală, o viață sufletească superioară, că nu mergi pe calea răutăților, ci mergi pe calea faptelor celor bune, care ctorește pe plan material și pe plan spiritual o viață din ce în ce mai bogată și mai fericită. În al treilea rînd, că nu cauți să prețuiești mai mult pe aceia care sînt din alte părți și de pe alte meleaguri, ci prețuiești în primul rînd, prețuiești cu cea mai mare putere, cu toată inima ta, poporul tău, pămîntul țării tale și tot ceea ce este scump și de preț în patria ta, și apoi prețuiești pe toți ceilalți, pe fiecare în felul său, pentru ca în înfrățire toate popoarele să poată ctitori o viață de pace și fericire pe toată suprafața pămîntului.

Iubiți credincioși, iată dar cîte feluri de nume există și cum fiecare ne obligă într-un fel sau altul. În primul rînd, ne obligă numele de creștin, prin care semnul lui Iisus Hristos este întipărit în inima noastră, în ființa noastră

și puterea lui Iisus Hristos este revărsată în viața noastră. Numele acesta ne obligă să fim vrednici de Iisus Hristos, să fim vrednici de darurile pe care Biserica le revarsă în inima noastră prin Sf. Taine, prin rugăciunile ei. În al doilea rând, fiecare își are numele său de la Botez, nume care îl obligă să se poarte în conformitate cu sfântul pe al cărui nume îl poartă. În al treilea rând, este numele de român, pe care l-au purtat strămoșii noștri cu cinste și cu vrednicie, pe care-l poartă poporul nostru și astăzi cu cinste și cu vrednicie, sub îndrumarea conducătorilor înțelepți și iubiți, și pe care fiecare trebuie să-l purtăm cu aceeași cinste și cu aceeași vrednicie.

De aceea, iubiți credincioși, să mulțumim lui Iisus Hristos că ne-a dat acest dar ca să-l purtăm numele Lui, ne-a făcut cinstea aceasta ca să-l purtăm numele Lui, să fim purtători ai acestui nume. Să mulțumim Maicii Domnului, care prin rugăciunile ei la Fiul ei prea iubit ne ajută în toate împrejurările vieții. Să mulțumim Sfinților Apostoli și tuturor sfinților — și sfinților români ridicați din sinul acestui popor — și să preamărim pe Dumnezeu pentru că a ridicat pe sfinți ca pilde ale vieții noastre, al căror exemplu să-l urmăm.

Să mulțumim Patriei noastre, vredniciei acestui popor, pentru că ne-a dat tradiția aceasta scumpă a veacurilor trecute, pentru că astăzi ne dăruiește o viață nouă din ce în ce mai luminoasă și mai îmbelșugată.

Și mulțumind pentru toate acestea lui Dumnezeu, să ne angajăm aici la sfânta mînăstire sub oblăduirea Maicii Domnului ca și în viitor, în fiecare zi, în fiecare clipă, să ne gândim mereu că purtăm numele lui Iisus Hristos, că purtăm numele unui sfânt, că purtăm numele poporului român, să căutăm să fim vrednici de aceste nume și să ne arătăm vrednici de ele nu numai prin vorbe, ci și prin fapte.

Dumnezeu să ne ajute și să ne binecuvinteze în viața noastră ca prin vrednicia noastră să se preamărească numele Lui cel sfânt, al Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh. Amin!

În continuare, soborul s-a împărțit în trei: o parte — în frunte cu Înalt Prea Sfîntul nostru Mitropolit al Ardealului — a săvîrșit sfințirea apei la fîntînă și rugăciune de pomenire la mormîntul Mitropolitului Nicolae Bălan; șapte preoți au slujit Sf. Maslu; P. Cuv. Arhim. Serafim Popescu a împărțit pe credincioșii pregătiți în acest scop.

În felul acesta, praznicul „Izvorul Tămăduirii” a fost un moment de vibrație ortodoxă și românească, în care cei de față și-au înviorat conștiința îndatoririlor creștinești și cetățenești-patriotice.

PARTICIPANT

POMENIREA MITROPOLITULUI NICOLAE COLAN

Duminică, 20 aprilie 1969, după Sf. Liturghie, în Catedrala mitropolitană din Sibiu, s-a săvîrșit un parastas în amintirea pururea pomenitului arhiepiscop și mitropolit Nicolae Colan († 15 aprilie 1967).

Parastasul a fost slujit de I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Erau de față membrii familiei, prieteni și cunoscuți, printre care dl prof. emerit Dr. I. Goia, precum și un mare număr de credincioși.

Răspunsurile funebre au fost date de corul bărbătesc al Catedralei, condus de P. C. prof. Gh. Șoima.

La sfîrșit, I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a rostit un cuvînt de evocare a personalității ierarhului adormit întru Domnul, în care a spus printre altele:

„S-au împlinit doi ani de când am condus la locul de veci pe arhiepiscopul și mitropolitul Nicolae Colan și astăzi, când ne-am adunat aici să ne rugăm Domnului pentru odihna sufletului său și pentru a-i cinste amintirea, este parcă prezent cu întreaga lui personalitate. Această personalitate poate fi caracterizată prin chiar cuvintele sale, rostite în una din ultimele Pastorale pe care le-a trimis preoșilor și credincioșilor în care spune despre Iisus Hristos — Domnul nostru, că „a venit în lume ca să slujească”.

Și despre mitropolitul Nicolae Colan se poate spune că, urmînd lui Iisus Hristos, a slujit lui Dumnezeu și poporului din sinul căruia a răsărit. Este adevărat că această trăsură trebuie să aparțină tuturor credincioșilor, căci toți sîntem chemați să slujim lui Dumnezeu, Bisericii Sale, poporului nostru, omenirii întregi.

Adormitul în Domnul însă a întruchipat slujirea aceasta ca un ierarh ce reprezenta întreg clerul și toți credincioșii în fața lui Dumnezeu”.

În continuare, Arhiepiscopul nostru schițează cursul vieții pomenitului ierarh, „ridicat din adîncurile gliei strămoșești și înrădăcinat în Biserica străbună”, învățînd în satul natal, la liceul A. Șaguna din Brașov, la Institutul Teologic din Sibiu, la Universitățile din București și Berlin, subliniind și faptul că a luat parte la evenimentele care au dus la Unirea Transilvaniei cu România și că și-a dat toată energia ca să se întărească unitatea noastră ca popor și unitatea bisericească.

„Se poate spune că tot ce s-a făcut la Sibiu în timpul mitropolitului Nicolae Bălan este și creația lui Nicolae Colan, ca profesor și rector la Academia Teologică, redactor de reviste, autor de cărți, împărțindu-și sufletul său în altele inimi pe care le-a luminat prin studiile, articolele și cărțile sale.

Ajuns episcop la Cluj, și-a continuat activitatea, și cea cărturărească, și cea patriotică, mai ales în anii grei (1940—1944), cînd adevărul și dreptatea trebuiau să biruiască, avînd astfel bucuria de a vedea a doua oară refacerea unității noastre de stat.

Aceste însușiri au făcut să fie ridicat pe scaunul de arhiepiscop și mitropolit la Sibiu, unde a continuat lucrarea vrednicilor săi înaintași.

Astăzi mai ales ne dăm seama că bogata sa activitate trăiește, este vie în sufletele noastre, îndemnîndu-ne și pe noi la slujirea Patriei și Bisericii noastre.

În această Catedrală aflîndu-ne, ne aducem aminte că el a terminat pictarea ei, ca și pictarea Catedralei Sf. Episcopii a Clujului. Și această activitate exprimă un aspect al sufletului său și anume simțul frumosului, care se vedea și în scrisul său, curat ca un fagure de miere.

Orice scria, orice cuvîntare rostea era ascultat cu plăcere, pentru că ideile sale înalte le îmbrăca într-o limbă cît se poate de frumoasă, o limbă de „cronicar”, neaș românească.

Pentru toate acestea, să ne rugăm lui Dumnezeu să-l așeze în corturile dreptilor Săi, iar amintirea lui să strălucească în inimile noastre”.

DE LA CONFERINȚELE DE ORIENTARE DIN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Între 6—29 martie a.c., la sediile protopopești din Arhiepiscopia Sibiului au avut loc conferințele de orientare pentru preoțime, fixate de Sfîntul Sinod pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Acestea s-au desfășurat, ca și pînă acum, după programul întocmit din bună vreme de Prea Veneratul Consiliu Arhiepiscopesc și aprobat de Înalt Prea Sfîntul nostru Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae. Astfel: joi 6 martie, la protopopiatul Sibiu; Vineri 7 martie, la protopopiatul Făgăraș; luni 10 martie, la protopopiatul Brașov; marți 11 martie, la protopopiatul Sf. Gheorghe; joi 13 martie, la protopopiatul Mediaș; vineri 14 martie, la protopopiatul Sighișoara; luni 17 martie, la protopopiatul Cîmpeni; marți 18 martie, la protopopiatul Alba-Iulia;

miercuri 19 martie, la protopopiatul Aiud; joi 20 martie, la protopopiatul Luduș; joi 27 martie, la protopopiatul Tg. Mureș; vineri 28 martie, la protopopiatul Reghin și sâmbătă 29 martie la protopopiatul Toplița.

Conferințele au fost prezidate de următorii delegați ai Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului: P. C. vicar Traian Belășcu, la protopopiatele Sibiu, Aiud și Luduș; P. C. consilier Ioan Nicoară, la protopopiatele Tg. Mureș, Reghin și Toplița; P. C. consilier Ioan Vlăd, la protopopiatele Mediaș și Sighișoara; P. C. Prof. Dr. Nicolae Neaga, la protopopiatele Cîmpeni și Alba-Iulia; P. C. Prof. Dr. Milan Șesan, la protopopiatele Brașov și Sf. Gheorghe și P. C. Prof. Dr. Alexandru Moisiu, la protopopiatul Făgăraș.

Tema conferinței — fixată de Sf. Sinod a tratat: „*Preotul îndrumător al vieții morale a credincioșilor*“.

Tot cu acest prilej, Consiliul Arhiepiscopesc a dispus prezentarea din partea tuturor preoților a unei recenzii la recenta lucrare a Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae: „*Biserica Ortodoxă Română, una și aceeași în toate timpurile*“.

Ambele subiecte au fost lucrate de preoți în caietele speciale pentru conferințele de orientare și susținute în ședințele conferințelor de următorii referenți: C. Preoți Romul Neagoe și Ion Gherghel, la Sibiu; Dumitru Gherman și Vasile Moldovan, la Făgăraș; Gheorghe Opriș și Vasile Prodea, la Brașov; Andrei Bîrsan și Ștefan Popica, la Sf. Gheorghe; Ioan Turcu și Simeon Săsăujan, la Mediaș; Ioan Sămărghișan și Gheorghe Cîmpeanu, la Sighișoara; Zaharia Cărea și Gheorghe Oneț, la Cîmpeni; Petru Brudea și Viorel Velchereanu, la Alba-Iulia; Vasile Mărginean și Teodor Muntean, la Aiud; Ioan Orășan și Cornel Codrea, la Luduș; Dumitru Stănculescu și Ion Andraș, la Tg. Mureș; Polieuct Porumbiu și Gheorghe Cunescu, la Reghin; Valer Antal și Simion Suciu, la Toplița.

La unele conferințe, au citit tema lucrată — în întregime sau parțial — și unii coreferenți.

La discuțiile purtate pe marginea referatelor și recenziei au luat cuvîntul un mare număr de preoți, în frunte cu P. C. protopopi, aducînd contribuții prețioase la lămurirea, aprofundarea și întregirea subiectului tratat, relevînd cu deosebire aspectele de ordin practic în ceea ce privește lucrarea de îndrumare a vieții morale a credincioșilor pe care preoțimea noastră — alături de ceilalți factori — o aduce zi de zi prin lucrarea pastorală îndeplinită în parohii, precum și importanța pe care lucrarea Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae o are întru lămurirea mărețului act al reînțregirii Bisericii ortodoxe române din Transilvania.

Din referatele, coreferatele și discuțiile purtate pe marginea temei oficiale s-a scos în evidență aportul pe care Biserica noastră — Ierarhi și preoți — l-a adus și-l aduce întru îndrumarea vieții morale a credincioșilor, precum și aportul întru sprijinirea și ridicarea vieții morale a tuturor cetățenilor din scumpa noastră Patrie.

S-a arătat limpede, cum Biserica noastră ortodoxă sprijinește toate acțiunile și măsurile pe care statul nostru — prin instituțiile culturale și social-obștești — le ia pe linia îndrumării vieții morale a cetățenilor.

S-a accentuat apoi că îndrumarea vieții morale a credincioșilor, a format și formează o îndatorire permanentă a preoțimii ortodoxe.

În acest sens au fost fixate și reîmprospătate principalele obiective ale activității preoțimii ca îndrumătoare a vieții morale a credincioșilor și anume:

Fiecăre cucernic preot trebuie să ajute prin toate mijloacele pastorale la întărirea vieții morale individuale a credincioșilor, cultivînd în conștiința tuturor răspunderea pe care o avem în fața lui Dumnezeu și a legilor civile pentru orice faptă, iubind pe aproapele, avînd dragoste de muncă și punînd cînstă, corectitudine și omenie în relațiile cu toți oamenii, combătînd egoismul și cultivînd cu orice prilej respectul pentru drepturile și demnitatea tuturor oamenilor.

Apoi, fiecare preot să ajute la: întărirea familiei, educarea tineretului în vederea întemeierii unei familii vrednice, cultivând respectul față de familie, combătând cauzele care duc la destrămarea familiei (ca: adulterul, alcoolismul, comportarea injurioasă, avortul, abandonul familial), cultivând cunoașterea legilor privitoare la întărirea familiei și învățând pe noii căsătoriți îndatoririle ce le revin, față de educația sănătoasă ce trebuiește s-o acorde copiilor lor.

Preoțimea este îndrumată să cultive în sufletul credincioșilor comportarea morală în activitatea profesională, corectitudinea și râvna în muncă, întrajutorarea, respectul față de bunurile obștești, precum și strădania de perfecționare continuă în pregătirea profesională.

Pe lângă cele de mai sus, preoțimea va căuta să cultive în sufletul credincioșilor dragostea de patrie, tradițiile de luptă ale poporului român pentru independență, unitate națională și libertate socială, îndeplinindu-și fiecare, îndatoririle față de apărarea patriei, păstrînd în același timp și înmulțind prin munca de creație comorile spirituale ale poporului nostru, respectînd măsurile luate de Stat pentru conservarea valorilor istorice, culturale și de artă națională, sprijinind activitatea organelor locale de Stat prin prestarea muncilor de folos obștesc, consacînd în acest scop, întreaga putere și pricepere puse în slujba propășirii patriei, care, la rîndul ei, apreciază pe toți fiii săi, ridicîndu-i în munci de răspundere (ca deputați, la diferite nivele, inclusiv în Marea Adunare Națională).

În același timp, preoțimea este îndrumată să cultive, cu fapta și cu vorba, raporturi de bună conviețuire și colaborare cu naționalitățile conlocuitoare și cu cei de alte credințe religioase.

Preoțimii noastre îi revine apoi obligația de onoare de a cultiva în sufletul credincioșilor sprijinirea acțiunilor Statului nostru în viața internațională pe linia apărării păcii, coexistenței pașnice, securității europene, dezarmării, luptei pentru independența popoarelor, lichidarea colonialismului, combaterea foametei, precum și a înapoierii economice și culturale, sprijinind țările în curs de dezvoltare, ca și dezvoltarea relațiilor cu toate țările, indiferent de regimul social al acestora, sporind schimburile de bunuri economice și culturale, sprijinind crearea de zone denuclearizate etc.

În concluzie, delegații chiriarhali au apreciat strădania pe care preoții o depun conștient și cu tragere de inimă la ridicarea vieții morale a credincioșilor, recomandînd ca prin prediciile din Duminici și sărbători și prin exemplul personal al preoților și familiilor, susținerea tuturor aspectelor menționate.

Fiecare preot să chivernisească în mod exemplar bunurile bisericesti, colaborînd cu toată tragerea de inimă cu autoritățile locale, la sprijinirea cu toți credincioșii a tuturor acțiunilor de folos obștesc.

În ceea ce privește cartea Înalt Prea Sfințitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae, ea e bine să fie citită nu numai de preoțime, ci așa cum a reieșit din discuțiile ce au urmat în conferințe pe marginea recenziilor prezentate, și de către credincioșii Bisericii noastre ortodoxe, ca astfel cît mai mulți să cunoască unitatea noastră de credință, chiar și în cei 250 de ani de artificială despărțire. Avînd sentimentul unității religioase, să prețuim și lupta înaintașilor, ca și pe realizatorii mărețului act istoric al reîntregirii scumpei noastre Biserici ortodoxe.

Între 5—29 mai a. c., la sediile protopopești din Arhiepiscopia Sibiului au avut loc conferințele de orientare pentru preoțime fixate de Sfântul Sinod pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Acestea s-au desfășurat ca și pînă acum, după programul întocmit de Prea Veneratul Consiliu Arhiepiscopesc și aprobat de Înalț Prea Sfințitul nostru Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae. Astfel: luni 5 mai, la protopopiatul Sibiu; joi 8 mai, la protopopiatul Făgăraș; joi 15 mai, la protopopiatul Brașov; vineri 16 mai, la protopopiatul Sf. Gheorghe; luni 19 mai, la protopopiatul Mediaș; marți 20 mai, la protopopiatul Sighișoara; luni 19 mai, la protopopiatul Cîmpeni; marți 20 mai, la protopopiatul Alba-Iulia; vineri 23 mai, la protopopiatul Aiud; sîmbătă 24 mai, la protopopiatul Luduș; marți 27 mai, la protopopiatul Tg. Mureș; miercuri 28 mai, la protopopiatul Reghin și joi 29 mai, la protopopiatul Toplița.

Conferințele au fost prezidate de următorii delegați ai Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Ardealului: P. C. Prof. Dr. Corneliu Sîrbu, la protopopiatul Sibiu; P. C. Vicar Traian Belascu, la protopopiatul Făgăraș; P. C. Arhidiacon Dr. Ioan Zăgrean, profesor universitar, la protopopiatele Brașov, Sf. Gheorghe, Tg. Mureș, Reghin și Toplița; P. C. prof. univ. Dr. Dumitru Călugăr, la protopopiatul Mediaș; P. C. Protopop Ioan Dragolea, la protopopiatul Sighișoara; P. C. Consilier Ioan Vlad, la protopopiatele Cîmpeni și Alba-Iulia și P. C. Prof. univ. Dr. Milan Șesan, la protopopiatele Aiud și Luduș.

Menționăm că atît în martie cît și în mai, la conferința de orientare a preoților din protopopiatul Sibiu a participat și I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae.

Tema fixată pentru această conferință din partea Sf. Sinod a fost: „Obiectivele și pozițiile ecumenice ale Bisericii Ortodoxe Române oglindite în manifestările ei din anul 1968”.

Acest subiect a fost lucrat de fiecare preot și au fost susținute în ședințele conferințelor de următorii referenți: C. Preoți Vasile Bogdan și Gheorghe Rusu, la Sibiu; Nicolae Ludu, la Făgăraș; Grovu și Iosif Pușcariu, la Brașov; Virgil Goția și Gheorghe Băilă, la Sf. Gheorghe; Gheorghe Gașpar, la Mediaș; Adrian Marian, la Sighișoara; Cornel Gog și Gheorghe Amancei, la Cîmpeni; Oană Dragosin și Virgil Văideanu, la Alba-Iulia; Trifan Mititeanu, la Aiud; Gavrilă Filip și Iuliu Bacali, la Luduș; Ilie Gligor și Nicolae Mureșan, la Tg. Mureș; Alexandru Sălăjan și Ioan Răileanu, la Reghin și Virgil Mirică, la Toplița.

La discuțiile purtate pe marginea referatelor și coreferatelor au luat cuvîntul un mare număr de preoți, în frunte cu P. C. protopopi, aducînd contribuții prețioase la lămurirea, aprofundarea și întregirea subiectului. Au fost scoase în evidență realizările din parohii privitoare la obiectivele și pozițiile ecumeniste, atinse în anul 1968 de preoțimea și credincioșii Bisericii noastre ortodoxe, în mijlocul celorlalte culte.

S-a evidențiat importanța deosebită a participării Bisericii Ortodoxe Române la mișcarea ecumenică, mai ales după Adunarea Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor ținută la New-Delhi, în anul 1961, cînd Biserica noastră împreună cu alte cîteva Biserici Ortodoxe, au reintrat în această mișcare.

S-a arătat cum pot fi sprijinite năzuințele de pace și progres social prin slujirea și colaborarea Bisericilor creștine:

În mod amănunțit a fost scos în evidență ecumenismul practicat de Bisericile din țara noastră și rolul deosebit al Bisericii Ortodoxe Române în realizarea acestuia.

Acest ecumenism a fost oglindit în declarațiile șefilor de culte cu prilejul primirii ce a avut loc la împlinirea a 20 de ani de la alegerea ca șef-rabin al Cului mozaic din România a Eminenței Sale Dlui Dr. Rozen Mozes.

Ecumenismul și obiectivele sale realizate de Biserica Ortodoxă Română în anul 1968 au fost scoase în evidență de asemenea și în cuvîntarea Prea

Fericitului Părinte Patriarh Justinian citită la Alba-Iulia, la împlinirea a 20 de ani de la reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

Ecumenismul Bisericii noastre s-a evidențiat și în cadrul colaborării inter-ortodoxe în problemele cu caracter interconfesional și de interes general cum au fost: vizitele Prea Fericitului Patriarh Justinian la Patriarhia Ecumenică din Constantinopol (2—6 mai); la Patriarhia Moscovei (26—29 mai); precum și cea de la a 4-a Conferință panortodoxă, ținută la Geneva, între 8—16 iunie 1968.

Biserica Ortodoxă Română a promovat în anul 1968 dialogul cu Bisericile Vechi orientale, participând la comemorarea a 1900 ani de la martiriul Sf. Marcu, ținută la Cairo, în 25 VI — 2 VII 1968, comemorare inițiată de Biserica Coptă; ca și vizita P. F. Abuna Theophilos, locțiitorul de Patriarh al Bisericii Etiopiene, făcută Bisericii noastre, între 6—15 noiembrie 1968.

Pe aceeași linie de lucrare ecumenistă se situează și relațiile cu Biserica Anglicană, prin participarea Bisericii noastre la Conferința de la Lambeth, între 25 iulie — 26 august 1968.

S-au accentuat contactele pe care Biserica Ortodoxă Română le-a avut în anul 1968 cu Biserica Romano-catolică, prin vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian la Cardinalul Franz König, Arhiepiscop al Vienei și Primat al Bisericii Romano-catolice din Austria.

În această conferință de orientare a fost evocată poziția Bisericii Ortodoxe Române stabilită la a III-a Conferință Panortodoxă de la Rhodos 1964, în ceea ce privește condițiile prealabile deschiderii unui dialog cu Biserica Romano-catolică considerându-se necesară cooperarea cu bisericile locale pe temeiul acțiunilor practice și de sprijinire a problemelor de viață contemporană.

S-a arătat că uniaticismul practicat de Biserica Romano-catolică este și face parte din metodele antiecumenice, zădărniciind colaborarea dintre Bisericile Ortodoxă și Romano-catolică.

Greco-catolicismul a fost și este detestat chiar și de reprezentanți ai unor Biserici unite orientale, ca de exemplu: Patriarhul Melchit unit Maximos IV din Siria și de arhiepiscopul Zoghby din Biserica Coptă Unită.

Biserica noastră se situează pe poziția servirii unui ecumenism care exclude orice forme de prozelitism de tendința de dominație și supremație a unor Biserici, găsindu-ne astfel pe linia celui mai autentic ecumenism, afirmat în ultimele două Adunări generale ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la New-Delhi (1961) și Uppsala (1968), adunări la care Biserica noastră a fost prezentă prin reprezentanții ei.

Ecumenismul este un mijloc eficace de slujire a omenirii contemporane. Lucrul acesta a reieșit limpede din cuvântarea Prea Fericitului Patriarh Justinian, rostită în Templul Coral mozaic din București, la 30 ianuarie 1968.

Acceași idee s-a desprins și din hotărârile celei de a 3-a Adunări Generale a Conferinței Creștine pentru Pace, ținută la Praga, între 31 martie—5 aprilie 1968; din lucrările Comitetului de lucru și ale Secretariatului Internațional din Praga 21—25 I; 27—29 III; 6 IV și 13—16 mai 1968, precum și din vizita unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, condusă de I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului în R. D. Germană, la invitația Comitetului Regional al Conferinței Creștine pentru Pace, în zilele de 16—24 mai 1968.

Tot în cadrul acestei conferințe s-a arătat că ecumenismul contribuie la securitatea europeană, prin propunerea făcută de I. P. S. Iustin, Mitropolitul

Moldovei și Sucevei, la sesiunea anuală a Prezidiului și Comitetului Consultativ al Conferinței Bisericilor Europene, ținut la Gwat — Elveția, între 4—8 aprilie 1968, privind organizarea unei conferințe europene a Bisericilor în problema securității în Europa.

Delegații chiriarhali au precizat că Biserica Ortodoxă Română, prin relațiile ei frățesti cu celelalte culte din țară și de peste hotare, slujește idealul de unitate creștină și de sălășluire a unui climat de pace și colaborare în relațiile internaționale.

Acest lucru este nu numai posibil, ci și necesar în condițiile existenței diferențelor dintre confesiuni.

Prot. stavr. IOAN VIAD
consilier cultural

VIZITAȚIE CANONICĂ LA MEDIAȘ

În zilele de 15—16 martie a. c., Înalț Prea Sfințitul nostru Arhiepiscop și Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin*, însoțit de P. C. prot. Traian Belasçu, vicar arhiepiscopesc, P. C. prot. Ioan Nicoară, consilier, P. C. prot. Isidor Todoran, profesor la Institutul Teologic Universitar-Sibiu, arhid. Iosif Bolog și diacon Gheorghe Papuc, folosind vremea așa de prielnică a postului Sf. Paști, când ne străduim cu toții să ne împodobim sufletele cu veșmîntul curăției, al bune înțelegeri și al dragostei, în părinteasca purtare de grijă pentru mîntuirea sufletească a fiilor săi duhovnicești, a cercetat clerul și credincioșii Bisericii noastre din Mediaș.

I. LA VECERNIE

În seara zilei de sîmbătă, 15 martie a. c., orele 18, în fața bisericii cu hramul „Înălțarea Domnului”, din parhia Mediaș-Teches, mulțimea de credincioși în frunte cu păstoriilor lor aștepta sosirea Înalțului Ierarh.

Întîmpinat cu deosebită dragoste de toți cei prezenți, Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae este primit cu cruce și evanghelie. Corul bisericii parohiale, condus de dirijorul C. Potîngă, execută imnul arhieresc. P. C. prot. *Petru Boeru* rostește un călduros cuvînt de primire din care desprindem următoarele:

Cu lacrimi de bucurie și fiiască recunoștință, credincioșii Bisericii noastre, în frunte cu păstoriilor lor sufletești, aduc — prin glasul meu, cuvînt de preamărire lui Dumnezeu pentru că ne-a învrednicit să primim astăzi, în mijlocul nostru, pe Întîistătătorul Bisericii Ardeleni, aici, în inima Tîrnavei care poartă cu sine durerea unui neam oprimat atîtea veacuri.

Bucuria noastră este sporită de faptul de a vă primi astăzi în biserica la al cărui Altar au servit tribuni ai credinței și neamului nostru.

Din caerul vremurilor se desprind figuri venerabile de slujitori care au luptat pentru unitatea și înfrățirea acestui popor în limbă și crez.

Așa cum a făcut-o și în trecut, Biserica noastră făgăduiește și cu acest prilej să slujească mai departe ideii de unitate, înfrățire și dragoste de neam.

În numele acestor credincioși români ortodocși care Vă înconjoară cu dragostea lor de fii duhovnicești, Vă mulțumim cu fiiască recunoștință pentru clipele de duhovnicească desfășurare prilejuite de înalta vizită a Ierarhului nostru drag și rugîndu-Vă să ne împărtășiți arhierasca binecuvîntare, Vă facem din adîncul sufletului urarea caldă a inimilor noastre:

„Întru mulți ani Înalț Prea Sfințite Părinte!”.

(Corul bisericii intonează imnul arhieresc). Din partea credincioșilor se oferă Înalț Prea Sfinției Sale un frumos buchet de flori, după care *Înalțul* nostru Ierarh răspunde printr-un părintesc cuvînt de mulțumire pentru caldă manifestare de dragoste cu care este întîmpinat și din care reținem următoarele:

Mă bucur că am ocazia, ca după ce, cu alte prilejuri, am luat contact cu slujitorii acestor Sfinte Altare, la Conferințele protopopești de orientare, să vin astăzi în mijlocul credincioșilor noștri din Mediaș, în biserica aceasta în care înaintașii noștri au ținut să păstreze neschimbată învățătura noastră de credință, au propovăduit pe Hristos Domnul în frumoasa noastră limbă românească și au ținut trează conștiința unității noastre naționale.

Ne bucurăm că Dumnezeu ne-a învrednicit ca astăzi să ne rugăm și să slujim, ca și înaintașii noștri, Dumnezeului celui ce ne-a ocrotit de-a lungul veacurilor.

Dar bucuria noastră este acum și mai mare și mai deplină pentru că azi trăim în țara noastră liberă și independentă și pentru că acum ne aflăm cu toții sub scutul ocrotitor al Sfintei noastre Biserici Ortodoxe străbune.

Temelia unității noastre bisericești este credința noastră puternică în învățătura Evangheliei lui Hristos, iar unitatea noastră de stat se sprijină pe dragostea neînmurită a noastră a tuturor pentru scumpa noastră Patrie, pentru virtuțile nemuritoare ale poporului român.

Biserica noastră se bucură azi de prestigiu tot mai mare între celelalte Biserici creștine din lume și g'asul purtătorilor mesajului său de pace și dragoste între popoare se face tot mai auzit.

Prin strădanile noastre ale tuturor pentru ridicarea patriei noastre dragi pe culmi tot mai înalte, prin dragostea noastră înflăcărată pentru mai binele poporului, prin înfrățirea noastră în muncă, prestigiul țării noastre în lume crește tot mai mult.

Și dacă înaintașii noștri au pus început vieții noastre în libertate, în dragoste, în înfrățire, atunci nouă ne rămâne datoria de a desăvîrși moștenirea primită făcînd să redească tot mai îmbelșugat în lume pacea și dragostea spre binele omenirii întregi.

Să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a făcut părtași ai acestor zile cu alese împliniri și să ne silim fiecare din noi acolo unde ne găsim, să facem lucrul nostru deplin întru preamărirea lui Dumnezeu, spre slava sfintei noastre Biserici și propășirea scumpei noastre Patrii.

Numai așa vom cinsti memoria înaintașilor noștri, numai așa ne vom arăta vrednici de numele de creștin și de român.

Dumnezeu să ne ajute să putem împlini voia Lui, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Întrînd în sf. biserică, Înaltul nostru Arhiepiscop se închină în fața sfîntului Altar și binecuvîntînd pe credincioși este condus în scaunul arhieresc.

Începe slujba vecerniei.

Biserica este plină de credincioși veniți să se roage împreună cu Ierarhul lor și să soarbă din cuvîntul de învățătură pe care-l va roși cu acest prilej.

În asistență remarcăm pe pastorul unitarian Stefan Miklós.

La sfîrșitul sfintei slujbe, primul care ia cuvîntul este P. C. prot. paroh V. Băcilă, din al cărui cuvînt reținem următoarele:

Credincioșii cetății vechi a Mediașului au îmbrăcat, azi, haină de sărbătoare ca la marile praznice, căci au prilejul fericit și binecuvîntat de Dumnezeu de a primi în mijlocul lor pe Mitropolitul Ardealului.

Prilejul acesta pe cit de plăcut și de mărit îl datorăm vizitei pe care Înalt Prea Sfinția Voastră, împreună cu soli distinși ai Mitropoliei din Sibiu, o face bisericii noastre din Mediaș.

Să-mi fie îngăduit să dau expresie cu acest fericit prilej, simțămintelor noastre de dragoste și adîncă recunoștință față de Înalt Prea Sfinția Voastră.

Prin glasul meu, vin acum toți credincioșii ortodocși din Mediaș să Vă înconjoare cu dragostea lor curată de creștini buni, ca pe cel mai vrednic și Întîiul slujitor al sfintei noastre Bisericii Ardelene, al năzuințelor și al strădaniilor ei.

Credincioșii medieșeni sînt buni fii ai Bisericii și buni cetățeni care au sprijinit și sprijinesc cu multă dragoste sfînta noastră Biserică, dar în același timp sînt alături de conducerea țării noastre aducîndu-și contribuția lor prin muncă și abnegație la eforturile pentru desăvîrșirea vieții celei noi în Patria noastră socialistă.

Dacă pînă în anul 1948 am fost despărțiți în două Biserici, sub regimuri diferite, azi avem bucuria de a trăi împreună în aceeași Biserică-Mamă.

Eu personal, Vă asigur pe Înalt Prea Sfinția Voastră că voi merge pe același drum pe care am pornit în 1948, că voi fi cu deosebită ascultare și cu toată dragostea față de superiorii mei pe linie bisericească și aduc în același timp cuvînt de prețuire și cinstire pentru Conducerea noastră de Stat și angajamentul că voi sluji cu dragoste și devotament interesele credincioșilor noștri și ale întregului popor în lupta pentru făurirea păcii și a unei vieți mai bune și mai frumoase.

Cu aceste gînduri și angajamente, mulțumirile noastre se îndreaptă mai întîi către bunul Dumnezeu, căruiu îi aducem laudă și preamărire pentru că ne-a învrednicit să ajungem această zi luminoasă și sfîntă.

Iar în al doilea rînd — în numele tuturor credincioșilor ortodocși din Mediaș, mulțumim cu fiiască recunoștință Înalt Prea Sfinției Voastre și Vă spunem din toată inima:

Bine ați venit!

Rugăm pe bunul Dumnezeu, Părintele luminilor, de la care se pogoară toată darea cea bună, să Vă țină sănătos, întru zile îndelungate, cu puteri sporite, cîrmuind destinele Mitropoliei ardelenne întru mulți și fericiți ani.

Urmează la cuvînt P. C. prot. paroh *Al. Florea*, care, tîlmăcind simțămintele de recunoștință față de I. P. S. Sa, spune următoarele:

Acest neam plămădit de la începuturi pe gîla udată de unduirea molcomă a Tîrnavei Mari, în care dealurile cu vii își oglindesc și azi fața lor de aur, vechii locuitori ai fostei cetăți romane „Media” au trecut biruitori peste toate încercările istorice.

Trăitori o vreme pe văile și teritoriul din afara zidurilor municipiului numit „agonisium Romanum” pe la anul 1705 la peste 500 de familii, de la începuturi s-au ținut de ritul oriental. Locurile numite și azi de unii ca Gropi, Angăr, După grajduri, Hudița Porii sau Valea Adîncă, unde acum 182 de ani negustorii brașoveni îi ajută să-și ridice prima biserică de zid pentru slujirea credinței ortodoxe, viața lor s-a desfășurat împreună cu a conlocuitorilor sași, așezați în cuprinsul cetății.

Dar în clocotul inimii lui după credință și cultură, acest popor român dorea o temelie în această cetate, unde pe vechi lăsezi de bazilică creștină ce s-au găsit prin întîmplătoare săpături, să dureze locaș sfînt al poporului și școală pentru ridicarea lui de la întuneric la lumină.

Așa se face că de la 1826 să răsară ca din adîncuri de suflet românesc, această biserică și lîngă ea prima școală românească pe acest tîpșan la Techeșului.

La început fără deosebiri radicale de orientare între Sibiu și Blaj sub a cărui grijă și cheltulală s-a construit, poporul se ruga aici, învăța carte aici și cum spune cronicarul Analelor acestei biserici „fără deosebire de lege”. Căci românii medeșeni, deși o parte neînsemnată trecuse la uniație, viața lor și-au dus-o împreună cu ortodocșii în armonie deplină și cum continuă fostul protopop Ioan Moldovan să însemneze în istoria acestei biserici la 1848 pag. 8 „în zilele de sîrbătoare se umplu bisericile fără deosebire de uniți și neuniți, pentru că în Mediaș încep a nu mai crede acelora care se silesc a-i dezbină — căci ei români fiind — sînt cu toții fii ai unui Tată ceresc carele dorește ca fiii de o limbă să fie la un loc și în casă sfîntă adunați, să-L laude, să-L servească și să I se închine”.

Ideea unității credinței a trăit puternic peste veacuri în conștiința celor ce dintr-un neam și o limbă, ca popor, aveau dreptul la viață, la lumină și la libertate.

În zadar „divide et impera” s-a străduit ca dintr-o rădăcină să facă două mlădițe deosebite, căci iată ne aici, peste sfertul de mileniu de vitregie, sîntem una și aceeași în aspirații și credință. Au constatat aceasta și toate neamurile ce au trăit cu noi, cum menționa la 1773 protonotarul Heidendorf din Mediaș împăratului Iosif I la trecerea lui pe aceste meleaguri, că: „Valachii nu știu alta decît vechile lor obiceiuri pe care le sug deodată cu laptele mamei și de la care nu se abat”.

Această scurtă schițare din trecut, am cules-o cum justifică și cronicarul în „Historia Domus” a acestei biserici — „ca să se vadă, să se știe și să se orienteze și să se convingă, că cu cîtă greutate, cu cîtă osteneală și abnegație, cu cîte jertfe, cu cît zel și activitate, în timpuri grele s-a putut susține și validita caracterul religiunii”.

Curgerea vremii ne-a găsit și pe noi aici, în slujba acestor dreptcredincioși, care cu sîrguință își cîștigă existența.

Și după mărturia I. P. S. Voastre „fluviul credinței strămoșești curge liniștit în aceeași albie, răsfrînge luminile cerului, fructifică pămîntul inimilor credincioase, revarsă darurile sale peste toate sufletele și — înfrățiți cu pămîntul strămoșesc — slujesc idealurile superioare ale poporului român”.

Vremea de mari împliniri ale Patriei noastre și de mari transformări ale omenirii întregi, ne cheamă zi de zi. De aceea, în sîrguința de tinerețe sufletească, ne legăm, după exemplul înaintașilor, la îndeplinirea îndatoririlor creștinești și cetățenești, la aprinderea duhului de jertfelnicie pentru binele obștesc, la munca cinstită și harnică, la unirea tuturor spre tot lucrul cel bun și pașnică viețuire între toți oamenii.

Așa credem că vom putea împlini dorința tuturor pentru rostul nostru de preoți și totodată îndemnul poetului Al. Vlahuță:

„Așa cuvîntul să vi-l pregătiți
Ca mii de inimi la un fel să bată
Și miilor de veacuri să vorbiți”.

Cu inimile pline de duhovnicească mulțumire, dăm mărire Părintelui Ceresc că ne-a învrednicit, ca în clipa de față, aici în biserica unității noastre sufletești, să stăm în fața I. P. S. Voastre, Ierarhul nostru mult dorit.

Această cercetare și binecuvîntare ce ne faceți acum umple de o negrăită bucurie sufletele noastre ale tuturor, preoți și credincioși, căci noi toți vedem în distinsa personalitate a

I. P. S. Voastre pe înțeleptul ierarh, hărăzit de bunul Dumnezeu să trudească la cirna Bisericii noastre din cetatea Sibiului, pe întreg Ardealul.

Și cerem îngăduința să deslușim, încă de la început, în inima I. P. S. Voastre toate luminile care să lumineze viața credincioșilor și a bisericii noastre, în glăsuirea adevărului mințitor.

Această încredințare ne determină ca să fim întotdeauna în deplină ascultare și să Vă exprimăm cu toată dragostea noastră de fii suflatești, urarea: Întru mulți ani Înalt Prea Sfințite Părinte!

P. C. pâr. vicar Tr. *Belașcu* adresează credincioșilor un cuvânt de învățătură și îndemn călduros spre unitate, pace și dragoste față de Sfânta noastră Biserică și Patria noastră scumpă, din care redăm în esență următoarele:

Văzind lumina cea de seară, laudăm pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh*.

Cu aceste cuvinte preamărim noi credincioșii creștini pe Dumnezeu la toate slujbele de seara pe care le săvîrșim în sfintele noastre biserici.

Cu aceste gânduri ingenuchează credincioșii noștri în fața Sfântului Altar și așa ne-am rugat și am cîntat și în seara aceasta, noi toți împreună, preoți și credincioși în frunte cu Arhiepiscopul nostru, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Mladin.

Fiecare dintre noi ne rugăm lui Dumnezeu ca să ne ajute să putem munci cu spor, să realizăm lucruri folositoare, să ne întărească dragostea pentru familia noastră, pentru țara noastră, pentru poporul nostru. În rugăciunile noastre îi mulțumim lui Dumnezeu pentru tot ajutorul primit și pentru darurile de care ne face părtași în viață.

Fiecare dintre noi ne închinăm în casa noastră, în familia noastră. Ne închinăm dimineața, cînd ne sculăm, ne închinăm cînd începem un lucru, ne închinăm la terminarea lui, ne închinăm după mîncare, căci așa face credinciosul bun, se roagă pentru ajutorul lui Dumnezeu și mulțumește pentru darurile primite.

Dar pe Dumnezeu îl preamărim nu numai în casele noastre și în familiile noastre, fiecare în parte. Pe Dumnezeu îl laudăm și îl preamărim în rugăciunile noastre mai ales în sfînta biserică unde ne adunăm Duminică de Duminică și sărbătoare de sărbătoare. Aici, în sfînta biserică, rugăciunea noastră în comun, înfrății în dragoste curată către Iisus Hristos, capătă putere mai mare, devine mai deplină, pentru că darul lui Dumnezeu lucrează aici cu mai multă tărie sporind evlavia și credința noastră a fiecăruia în parte.

Inimile noastre se umplu de bucurie văzind cu cită rivnă ați alergat să vă împărtășiți din cuvîntul plin de dragoste și creștinească învățătură al iubitului nostru Arhiepiscop.

Ne bucurăm că această frumoasă biserică este plină de credincioși, arătînd prin aceasta că aveți o credință tare. Este o dovadă că păstorii voștri suflatești lucrează cu dragoste și lucrarea lor rodește în sufletele voastre roade bogate. Este dovadă că aici slujbele se săvîrșesc cu toată evlavia, cu toată cinstirea ce li se cuvine.

Mulțumirea noastră crește și mai mult văzînd astăzi pe frații noștri de aceeași limbă închinîndu-se înfrății în unitate deplină înaintea aceluiași altar strămoșesc.

Prin actul de la 21 octombrie 1948, s-a reparat un rău, s-a vindecat o rană ce făcea să sufere trupul Bisericii noastre și neamul nostru întreg.

Pînă atunci, frații de același sînge, aceeași limbă și aceleași interese slujeau despărțiți în două strane, slăbind prin aceasta puterea neamului nostru.

Astăzi, credincioșii noștri de pe întreg cuprinsul țării sînt una în credință, sub o singură conducere și se închină în fața aceluiași altar strămoșesc, mulțumind lui Dumnezeu că zidul despărțitor de frați s-a surpat.

De 20 de ani Biserica noastră și-a însușit un alt limbaj, o altă atitudine, limbajul dragostei și al păcii, limbajul acelora care se închină lui Iisus Hristos, Domnul păcii și al dragostei.

Mulțumind lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să trăim aceste vremuri de unitate și înfrățire, să nu uităm nici un moment că avem datoria și mai cu seamă în timpul postului Sf. Paști, să cultivăm în sufletele noastre armonia și pacea între frații de aceeași limbă și același sînge. Avem datoria ca limbajul dragostei și al uniității frățеști să trăiască, nu numai în sufletul preoților, ci și în sufletul credincioșilor.

Nu mai așa vom dovedi că sîntem vrednici de vremea noastră, în care popoarele lumii se străduiesc pentru o viață mai bună și mai luminoasă pentru toți oamenii de pe pămînt. Iată misiunea mare a Bisericii, a tuturor Bisericilor creștine de pe întreg globul pămîntesc.

Biserica noastră Ortodoxă Română, aplicînd învățătura Evangheliei Domnului nostru Iisus Hristos, propovăduiește cu toate prilejurile pacea și buna înțelegere între oameni.

Mișcarea ecumenistă de apropiere între toate Bisericele creștine capătă în vremea noastră vigoare tot mai mare și în întâlnirile din țară și străinătate între reprezentanții diferitelor culte, cu diferite prilejuri, Biserica noastră se impune tot mai mult.

Dar pentru ca puterile noastre să sporească și pe plan bisericesc și în afirmarea neamului și țării noastre în lume, se cere ca noi credincioșii ortodocși români să ne strângem rîndurile în jurul Conducătorilor Bisericii noastre și ai Patriei noastre, să ne înfrățim tot mai mult și să fim cu dragoste tot mai mare unii față de alții.

Așa vom împlini poruncile Sfintei noastre Biserici și așa ne vom arăta vrednici de moștenirea transmisă nouă de înaintașii noștri.

Rugăm pe bunul Dumnezeu să ne învrednicească și în viitor de sprijinul și ajutorul darului Său celui Sfînt, să reverse asupra noastră lumina dumnezeieștilor Sale puteri, să ne sporească dragostea către Sfînta Biserică și către țara noastră, Republica Socialistă România, ca să se preamărească numele Său cel Sfînt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

A vorbit apoi I. P. S. Mitropolit Nicolae, care a spus următoarele:

„Este pentru mine o bucurie deosebită să privesc această biserică așa de frumoasă, așa de îngrijită și mai ales să o văd plină de credincioși care au venit să se închine în fața sfîntului Altar, să se roage lui Iisus Hristos și să primească, atunci cînd coboară înserarea, pacea și liniștea sufletului, să primească „lumina cea de seară“, lumina cea lină a lui Dumnezeu, care revărsîndu-se în inimile lor, să-și poată face liniștiți darea de seamă a zilei care a trecut și să-și mulțumească lui Dumnezeu că le-a ajutat să lucreze lucruri bune — după voia Lui, și spre binele semenilor, spre binele tuturor acelor care muncesc.

Căci o biserică așa de frumoasă cum este aceasta își mărește frumusețea prin credincioșii care vin la sfintele ei slujbe și care au venit și în astă seară, ca și altădată, să se roage lui Dumnezeu împreună cu preoții lor care și ei lucrează împreună, lucrează în armonie deplină, așa cum le place și credincioșilor să vadă pe preoți că sînt ca frații, că împreună preamăresc pe Iisus Hristos și împreună slujesc pe credincioși.

De asemenea m-am bucurat auzind imnele de slavă ale corului, auzind cîntarea de la strună, cîntare transmisă din generație în generație, de la cîntăreț la cîntăreț, vreme de veacuri și care s-a întipărit în inimile și în sufletele credincioșilor.

Am cîntat și eu cu corul și cu strana pentru că atunci cînd cîntăm împreună, ne simțim un singur gînd, o singură inimă, o singură rugăciune care ne contopește și face ca sufletele cele multe să fie un singur suflet, face ca glasurile cele multe să fie un singur glas și într-un glas să mărturisim dragostea noastră față de Iisus Hristos, într-un glas să mărturisim mărirea și cîntea pe care o aducem lui Dumnezeu cel în trei fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt.

Dar iubiții mei, aici în această biserică nu sîntem numai noi cei care ne vedem acum unii pe alții. Aici sînt de față toți credincioșii, toți preoții, toți vlădicii, care, începînd de la Sfînții Apostoli și pînă în vremea noastră, au fost mădulare ale Bisericii lui Iisus Hristos, și ca mădulare ale Bisericii lui Iisus Hristos, ei sînt prezenți aici, sînt acum de față, sînt împreună cu noi și noi cei care sîntem mădularele de astăzi, mădularele văzute, ne rugăm împreună cu ei, cu cei nevăzuți (Biserica de pe pămînt, împreună cu Biserica din ceruri) și astfel ne simțim împreună cu toți înaintașii noștri, cu toți aceia care împreună, de-a lungul veacurilor, pe fața pămîntului și în țara noastră s-au rugat în toate bisericile risipite pretutindenea și cu aceia care s-au rugat în această biserică și a căror rugăciune Dumnezeu a ascultat-o.

Căci, iubiți credincioși, Biserica este această comunitate a noastră a celor care trăim acuma pe pămînt cu cei care au viețuit înainte, și aici ne simțim

sub ocrotirea aceloră; și simțim că ceea ce au făcut ei aduce și astăzi roadă în viața noastră de fiecare zi.

Este mare lucru să ctitorești o biserică, o biserică în care vreme de veacuri se adună preoți și credincioși și se roagă lui Dumnezeu, și se roagă de fiecare dată pentru cel care a ctitorit-o, se roagă de fiecare dată, nu numai pentru cei de astăzi, ci și pentru cei de altădată care au păstrat-o și au împodobit-o și care au sfințit-o prin rugăciunile lor și prin faptele lor cele bune.

De aceea, datorită unității noastre, prin care noi toți românii credincioși ai legii strămoșești ne simțim așa de bine, sîntem un singur trup deși sîntem mădulare mai multe, pentru că același Duh al lui Iisus Hristos se revărsă în inimile noastre și ne adună la un loc, prin aceeași limbă și aceeași tradiție și aceleași năzuințe și aceeași muncă pentru propășirea Patriei noastre.

Noi, cei de astăzi, ne plecăm cu recunoștință în fața celor de ieri care ne-au dăruit această biserică și au păstrat-o, care au împodobit-o și care ne-au transmis-o nouă și noi de asemenea o păstrăm, o împodobim, făcînd-o mai frumoasă, mai ales cu prezența noastră, cu rugăciunea noastră.

De aceea țin să felicit pe părinții de la această biserică și pe credincioșii ei pentru că, nu cu mulți ani în urmă, au înnoit, au reparat, au înfrumusețat această biserică, încît ea poate face cinste oricărei parohii și de cîte ori pășești în ea te simți bine, te simți mulțumit, te simți înălțat să vezi în ea vrednicia preoților, vrednicia credincioșilor și să asculți frumusețea slujbelor la altarul acesta.

Această vrednicie este răsplătită nu numai pe pămînt, ea își are răsunetul și în ceruri. Dumnezeu însuși binecuvîntează pe aceia care cinstesc locașul Lui cel Sfînt, care îl îngrijesc, care îl înfrumusețează și care-l sfințesc cu rugăciunile lor împreună, cu rugăciunile preoților slujitori la acest sfînt altar.

Au trecut veacuri multe peste credincioșii români de pe plaiurile acestea. Au fost și vremuri grele, năvăliri de ale tătarilor, de ale turcilor, războaie. Și au fost și vremuri în care oamenii s-au învrăjbit unii pe alții, deși nimic nu-i deosebea, ci totul era comun.

Dar toate acestea au trecut. Toate acestea sînt niște amintiri palide care nu se mai pot întoarce.

Astăzi poporul din țara noastră este un singur suflet și un singur trup. La toate sfintele altare, ca și înainte, și astăzi, slujim aceleași sfinte liturghii ale Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie Dialogul, slujim aceleași vecernii, aceleași utrenii, din aceleași cărți de slujbă, din același Liturghier, din același Octoih, din același Triod, din același Penticostar, din același Molitfelnic. Toate sfintele slujbe le-am avut comune de la începuturile încreștinării noastre pînă astăzi și pretutindenea am înălțat rugăcuni către Dumnezeu din aceleași sfinte cărți, în aceeași limbă românească, limba moșilor și strămoșilor noștri, limba despre care un poet spunea:

„Limba noastră-i limbă sfîntă
Limba vechilor cazăni
Care-o plîng și care-o cîntă
Pe la vatra lor țărani”.

O plîngeau altădată, dar astăzi o cîntă. A trecut vremea plînsului, este vremea cîntării, a cîntării de preamărire a lui Dumnezeu că ne-a ajutat să ajungem ca să ne rugăm și să cîntăm împreună, într-un singur suflet și cu un singur glas în toate bisericile din această țară, în aceeași limbă și dăm mărire

lui Dumnezeu, mărire lui Iisus Hristos că una sîntem în credința ortodoxă, în legea strămoșească și una sîntem în dragostea față de poporul nostru, în dragostea față de Patria noastră.

Și iată, iubiți credincioși, ce bine și frumos este cînd sînt frații împreună, ce bine și frumos este cînd sînt împreună frații de aceeași lege strămoșească, frații de același neam și de aceeași limbă, frații de aceeași muncă pentru propășirea poporului nostru, care în libertate își făurește o viață nouă.

Nimic nu e mai frumos decît această înfrățire. Nu-i așa că într-o familie, în care tatăl și mama și copii trăiesc în dragoste deplină, e adevărată fericire? Dar dacă într-o familie e un singur membru (tatăl sau mama sau un copil) care nu poate trăi în armonie cu ceilalți, care merge pe cărări greșite, așa-i că toată viața familiei este tulburată? Și este necaz, și este durere. Așa este și în familia mare a Bisericii. Așa este și în marea familie a poporului.

Dacă în Biserică toți credincioșii și toți preoții și toți ierarhii trăiesc ca frații și toți se simt una, atunci toți se simt fericiți, toți se simt mulțumiți și în această unitate se simt mai puternici, prezența și lucrarea lui Iisus Hristos este mai vie, pentru că Iisus Hristos n-a venit în lume ca să despartă pe oameni, să-i facă pe credincioși să se certe pentru El, ci a venit în lume ca să-i adune pe toți la un loc și așa adunați să-i prezinte Tatălui Ceresc ca pe o singură turmă, ca pe un singur trup, care să preamărească într-un singur glas pe Dumnezeu Tatăl, cel ce a trimis pe Fiul Său în lume pentru mîntuirea noastră a tuturor.

Așa este și în familia mare a poporului. Dacă toți fiii poporului se sînt împreună în frățietate deplină, atunci poporul acela este puternic, atunci poporul acela este mulțumit, pentru că unde sînt mulți buni împreună, acolo se pot face lucruri mari, lucruri minunate.

Dar dacă în sînul poporului există certuri, există dezbinări, fie pentru o treabă, fie pentru o altă treabă, atunci puterea lui scade, atunci problemele nu se pot rezolva, atunci este nemulțumire și lucrul nu merge bine. Este ceea ce spunea poetul:

„Unde-i unul nu-i putere
La nevoi și la durere
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește“.

Unitatea aceasta, înfrățirea aceasta în aceeași Biserică strămoșească, unitatea deplină a întregului popor sînt lucrurile mari ale vremii noastre și acestea sînt marile noastre bucurii că ne simțim cu toții frați, că ne simțim toți una în legea strămoșească și dragostea față de patria noastră.

Dar unitatea noastră creștinească nu este limitată numai în cadrele Bisericii noastre strămoșești. În vremea noastră Bisericile își întind brațe frățești pentru ca împreună să preamărească pe Iisus Hristos și împreună să facă lucrul Domnului, care este lucrul dragostei, care este lucrul sprijinirii progresului și a propășirii patriei noastre comune, lucrul sprijinirii luptei pentru pace și pentru înfrățirea între popoare.

De aceea oriunde am fost în vizitații canonice m-am bucurat că au fost de față nu numai credincioșii noștri, nu numai preoții noștri, ci și reprezentanții altor culte, mărturisind în felul acesta înfrățirea noastră, apropierea noastră sufletească, comunitatea noastră prin care ne simțim cu toții fiii aceleiași Patrii în slujba căreia sîntem toți și prin care ne simțim toți lucrători ai cîvîntului lui Iisus Hristos care spune: „Fericiți sînt făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema“ (Matei 5, 9).

Aşa a fost spre exemplu la Baia Mare, în nordul Ardealului, unde am fost salutat în Catedrala aceea măreaţă nu numai de protopopul nostru ortodox, ci şi de protopopul reformat care dăruindu-mi un cristal din regiunea aceea, a rostit următoarele cuvinte:

— Vă dăruiesc o floare care nu se vestejeşte niciodată ca simbol al prieteniei, al frăţietăţii care nu se sting niciodată.

Am fost la Făgăraş. Şi acolo au fost prezenţi patru reprezentanţi ai cultelor: Preotul romano-catolic şi pastorii evanghelic-luteran, reformat şi unitarian.

Am fost la Sighişoara. La fel au fost prezenţi reprezentanţii tuturor cultelor: Preotul romano-catolic şi pastorii evanghelic-luteran, reformat şi unitarian.

Pretutindeni această prezenţă mărturiseşte nu numai unitatea noastră a credincioşilor români în legea strămoşească, în Biserica moşilor şi strămoşilor noştri, ci şi despre unitatea noastră a celor ce avem credinţa ortodoxă română cu fraţii de la celelalte culte, pentru că sîntem jiii aceleiaşi patrii. Toţi am muncit şi muncim împreună pe pămîntul ţării acesteia, toţi ne bucurăm de lumina soarelui şi de darurile cerului şi toţi credem în Iisus Hristos şi mărturisim dragostea lui Iisus Hristos pentru lume, pentru binele poporului, pentru binele omenirii întregi.

Îtă, cît de frumoasă este viaţa aceasta în dragoste şi în înfrăţire. Dragoste şi înfrăţire în Biserica strămoşească, dragoste şi înfrăţire între Bisericile care mărturisesc toate pe Iisus Hristos. Ce poate fi mai frumos decît acestea? Cîteodată parcă îţi vine să repeţi versurile:

„Aş vrea să plîng de fericit,
Văzînd splendoarea ta divină...”

scrise de marele poet G. Coşbuc despre frumuseţile naturii. Dar acest lucru îl putem spune nu numai cînd contemplăm frumuseţile naturii, ci şi cînd ne gîndim la unitatea în Iisus Hristos. Putem spune cu mai mare temei: „Aş vrea să plîng de fericit”, cînd văd cum fraţii de aceeaşi credinţă strămoşească sînt una în Iisus Hristos, în legea moşilor şi strămoşilor lor, cînd văd că credincioşii care mărturisesc pe Iisus Hristos, deşi aparţin de Biserici deosebite, deşi sînt de naţionalităţi deosebite, se simt fraţi, se simt una şi se bucură de această frăţie şi de această unitate, care rodeşte şi pentru fiecare Biserică în parte, şi pentru toate Bisericile deopotrivă şi rodeşte şi pentru poporul nostru şi pentru toate popoarele lumii.

Cîstind, dar, pe înaintaşii noştri care în vremea lor şi-au făcut datoria faţă de legea strămoşească, faţă de poporul român, noi cei de astăzi ne bucurăm că unitatea pe care au arătat-o ei în trecut, astăzi este desăvîrşită, este împlinită.

Ca să vă arăt unitatea din trecut, e destul să amintesc aici de faptul că în revoluţia din anul 1848, în armata lui Avram Iancu, mulţi dintre preoţii ambelor Biserici româneşti au fost tribuni sau prefecţi şi au luptat împreună conducînd grupe de oaste, fără să facă deosebire că sînt dintr-o Biserică sau alta, pentru că în amîndouă Bisericile era aceeaşi lege strămoşească şi pentru că în sufletele tuturor bătea acelaşi crez românesc al drepturilor poporului român pe aceste plaiuri.

Şi unul dintre aceşti tribuni, unul dintre prefecţii aceştia a fost Ştefan Moldovan — protopopul Mediaşului, care a slujit în această biserică şi al cărui

nume este însemnat cu cinste în istoria Bisericii noastre și în istoria poporului nostru.

Sîntem mîndri de oamenii aceștia care în trecut au păstrat neschimbată legea strămoșească și și-au dăruit viața lor și au luptat și s-au jertfit pentru drepturile și libertatea acestui popor.

Această unitate din care am amintit numai un crîmpei de la 1848, s-a prelungit și după aceea și ea a pregătit ziua cea mare în care ne-am putut bucura cu toți într-o țară nouă, într-o țară liberă și independentă, ne-am putut bucura cu toți că sîntem una și în Biserica strămoșească, una și în munca noastră pentru propășirea, pentru înflorirea poporului care trăiește pe aceste plaiuri.

De aceea, iubiți credincioși, cinstind pe înaintașii noștri, purtînd mai departe flacăra dragostei de legea strămoșească, a dragostei de popor, pe care ei au dus-o în timpuri grele, noi cei de astăzi să ne arătăm vrednici de vremea noastră și să ne alipim sufletele cît mai strîns de Sfintele Altare ale moșilor și strămoșilor noștri, de Sfintele slujbe ale bisericilor noastre, să ne alipim cît mai strîns unii de alții, pentru ca în această unitate să putem să împlinim rugăciunea lui Iisus Hristos către Tatăl Ceresc: „Pentru toți cei ce vor crede întru mine, ca toți să fie una, precum tu, Părinte, întru mine și eu întru tine” (Ioan 17, 20—21).

Să întărim această unitate pentru că întărind unitatea noastră, nu numai preamărim pe Iisus Hristos, dar totodată întărim și unitatea poporului nostru. Întărind unitatea noastră, în o Biserică autocefală română, noi întărim totodată și libertatea și independența Patriei noastre.

Un singur popor liber și independent, și o singură țară liberă și independentă cer o singură Biserică liberă și independentă, care să cuprindă pe toți credincioșii români și astfel, prin unitatea și prin libertatea ei, să întărească unitatea și libertatea țării, unitatea și libertatea poporului.

Cinstind, așadar, pe înaintașii noștri și fiind vrednici de zilele de astăzi, zile ale unității, ale înfrățirii, zile de mărețe realizări, să colaborăm totodată cu frații noștri din celelalte culte, de celelalte naționalități, să întărim prietenia noastră cu toți aceia care împreună se străduiesc pentru viața cea nouă, pentru unitatea în Iisus Hristos.

Astfel, una fiind, ierarhi, clerici și credincioși, pretutindeni unde am slujit, din nordul Transilvaniei și pînă în sud, și la răsărit, și la apus, am simțit același suflet, aceeași credință românească. Pretutindeni în toată țara aceasta am simțit că noi vibrăm la fel, că ne rugăm la fel, cu aceleași Sfinte slujbe, cu aceleași imne, cu aceeași evlavie, că sîntem însuflețiți de aceleași idealuri ale unității bisericești, ale înfloririi patriei, ale înfrățirii între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, ale păcii între popoare. Dumnezeu să ne ajute ca și de acum înainte să ne închinăm mereu împreună în fața aceluiași sfinte altare. Să ne rugăm lui Iisus Hristos ca să binecuvînteze viața noastră, să binecuvînteze familiile noastre, ca în ele să fie pace și dragoste și viața noastră să înflorească tot mai luminoasă, să binecuvînteze munca noastră, oriunde muncim, ca ea să fie cît mai roditoare, să binecuvînteze Patria noastră, să binecuvînteze înfrățirea noastră.

Și cu darul lui Iisus Hristos noi mergem înainte. Cu darul lui Iisus Hristos avem convingerea neclintită că și ceea ce ni se pare că nu se poate face, se poate realiza, pentru că acolo unde este darul lui Iisus Hristos, acolo este unitate și acolo unde este unitate este putere.

Mărire să fie lui Dumnezeu, Domnului nostru Iisus Hristos și cinstire Maicii Sale Sfinte și tuturor sfinților care ne ocrotesc pe cărările vieții acesteia, pentru că prin ei și numai prin darul lui Dumnezeu noi putem să ne împlinim datoriile noastre și față de Biserică și față de popor și față de lumea întreagă. Și astfel prin faptele noastre, prin viața noastră, să se preamărească mereu numele lui Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Amin.

*

Slujba vecerniei se încheie cu polihroniu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolac, pentru Conducătorii Statului și pentru credincioșii creștini.

II. LA SF. LITURGHIE

Duminică, 16 martie 1969, Î. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala din Mediaș, cu hramul Sf. Mihail și Gavril, construcție monumentală, care face cinste credincioșilor noștri medieșeni.

În sunetul clopotelor și în acordurile imnului arhieresc, la ora 10, Înaltul Arhipăstor a fost întâmpinat, în fața catedralei, de un sobor de preoți și diaconi, precum și de un mare număr de credincioși.

Un înaripat cuvânt de „bun venit” a rostit P. C. prot P. Boeru, care, printre altele, tâlmăcește bucuria credincioșilor săi de a avea în mijlocul lor pe Ierarhul iubit, „bucurie pe care cuvintele mele nu o pot cuprinde”.

Acești credincioși îmbină munca lor neobosită, din fabrici și de pe ogoare, cu dragostea de Patrie și de Legea noastră străbună.

Răspunzînd, Î. P. S. Mitropolit Nicolae mulțumește pentru cuvintele care i-au fost adresate în numele credincioșilor din Mediaș, statornici în credința strămoșească și în munca pe care o desfășoară fiecare pentru înflorirea Patriei.

„Biserica noastră se bucură cînd preoții și credincioșii sînt legați de sf. altar și se aprind de râvna de a duce o viață cît mai înaltă, cît mai frumoasă, cît mai bogată în roade bune. Ea binecuvîntează vrednicia credincioșilor săi, care nu precupețesc nimic în a-și împlini îndatoririle față de familiile lor, față de obște în care trăiesc, față de țară, pentru că credința noastră ne învață să fim cît mai barmici, cît mai cinstiți, pentru ca viața să se înalțe, să propășească”.

La Sf. Liturghie care a urmat, Înaltul Ierarh a fost înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, format din: P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu (Sibiu), P. C. consilier I. Nicoară (Sibiu), P. C. prof. Is. Todoran (Sibiu), P. C. protopopi: P. Boeru, Alex. Florea și V. Băcilă (Mediaș), C. preoți: Z. Rucăreanu (Mediaș), Maier Miron (Bratei), I. Cîmpeanu (pensionar) și C. diaconi: I. Bolog, Gh. Papuc (Sibiu) și I. Gîrlonța (Mediaș).

Sf. Liturghie arhierescă s-a desfășurat într-o atmosferă de înălțare sufletească, răspunsurile fiind date, cu multă pricepere și simțire, de către corul catedralei medieșene, condus de dirijorul C. Potîngă.

La o bună parte din Sf. Liturghie au asistat și reprezentanții celorlalte patru culte din Mediaș.

La locul cuvenit de la ectenia întreită, Î. P. S. Sa a rostit o rugăciune specială pentru cei bolnavi și de mulțumire Părintelui ceresc pentru tot binele știut și neștiut revărsat asupra credincioșilor din orașul Mediaș.

La priceasnă a predicat P. C. vicar Tr. Belascu, care plecînd de la cuvintele Domnului: „Ce va folosi omului de ar dobîndi lumea toată, dar își va pierde sufletul” (Marcu 8, 36) — tâlmăcește Evanghelia zilei, subliniind, printre altele, valoarea inexprimabilă a sufletului nostru, precum și necesitatea și posibilitatea de a-l păstra cît mai curat, cît mai neîntinat.

În partea a doua a cuvîntului, P. C. Sa zăbovește cu deosebire asupra sensului Sfintei Cruci, Duminica a treia din Postul Sf. Paști fiind închinată Sf. Cruci. Un prim înțeles este acela că această Duminică „ne face atenți asupra îmbunătățirii vieții noastre, asupra înțelegerii creștinești a rostului vieții noastre”. Această zi apoi ne aduce aminte că sîntem datofi a urma lui Iisus Hristos, modelul nostru permanent de viață.

La sfârșit, P. C. vicar subliniază importanța religioasă și patriotică a acului Reîntregirii bisericești din 1948, astăzi toți credincioșii români trăind în dragoste frățească unii cu alții în Biserica moșilor și strămoșilor lor. „Să ne aducem aminte de chemarea Mântuitorului Iisus Hristos și să răspundem cu credința noastră, cu rugăciunile noastre, cu faptele noastre bune, Mergînd pe calea arătată de El, ne aflăm pe drumul cel bun, ca creștini adevărați, folositori nouă și Patriei noastre”.

La sfârșitul Sf. Liturghii, I. P. S. Mitropolit Nicolae a citit rugăciunea de dezlegare a păcatelor.

După aceea, I. P. S. Sa a hirotesit întru protopopi stavrofori pe P. C. protopopi Alex. Florea și V. Băcilă, iar cu briu roșu au fost distinși C. pr. Z. Rucăreanu și C. diacon I. Gîrlonța. Dînd citire actelor întocmite cu acest prilej, P. C. vicar Tr. Belăscu a subliniat faptul că P. C. prot. P. Boeru a primit această cinstită, la Alba-Iulia, din partea P. F. Patriarh Justinian, cu prilejul împlinirii a 10 ani de Reîntregire bisericească.

Un scurt cuvînt de învățătură a rostit apoi P. C. prof. Is. Todoran, arătînd, printre altele, cum „Fiul lui Dumnezeu ne-a mîntuit pe noi prin întrupare, moarte și înviere. El s-a făcut om, luînd întreaga fire omenească, a tuturor oamenilor, pe care a concentrat-o în Sine, devenind astfel adevărat Mîntuitor pentru toți oamenii”.

De aceea, noi sîntem frați ai lui Iisus Hristos și fii adoptivi ai lui Dumnezeu, El așteptîndu-ne pe toți atunci cînd ne încredințează prin cuvintele: „Eu merg să vă găsesc vouă loc” (Ioan 14, 22).

În continuare a vorbit rev. romano-catolic Ștefan Somlyai, care, în numele Bisericii sale, salută pe I. P. S. Mitropolit Nicolae „cu profund respect și iubire frățească. Profund respect față de un eminent conducător al Bisericii Ortodoxe Române și iubire frățească, cum fratele mai mic, Beniamin, salută pe Iosif, frate cu mult mai mare”.

„Cu toate că mai sînt diferențe între noi, totuși vreau să accentuez că avem același scop. Să ajungem la același Iisus Hristos. În lupta pentru pace și binele Patriei noastre comune sîntem împreună nu numai cot la cot, ci inimă la inimă și suflet la suflet, atît în Biserică cît și în afara de Biserică. Pentru acest scop nu mai este nici o diferență între români și maghiari, ortodox și catolic etc.”.

Pastorul reformat, Andrei Szegő, pornind de la cuvintele psalmistului: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întrînsa”, arată că această zi „a sosit și este aici, căci bucuria clerului și a credincioșilor, a celor care s-au adunat la această Sf. Liturghie este și bucuria noastră sinceră, a cultului reformat pe care îl reprezintă aici”.

Subliniind înfrățirea muncitorilor de diferite naționalități și confesiuni, în cele 15 uzine din orașul Mediaș, lezăturile mai vechi dintre Biserica Ortodoxă și protestantismul transilvănean, precum și neschimbabilitatea învățăturii Mîntuitorului Iisus Hristos într-o lume care se transformă de la o zi la alta, vorbitorul arată că I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae e cunoscut de ierarhii, preoții și credincioșii reformați prin activitatea ca profesor de morală creștină, ca redactor la Telegraful Român, precum și prin activitatea ecumenică pe care a desfășurat-o în trecut și o desfășoară acum zi de zi, încheind cu cuvintele: „Să fie binecuvîntată apostolica Dvs. semănătură, ca să crească și să rodească în sufletele noastre de 30, de 60 și de 100 de ori”.

Pastorul unitarian, Ștefan Miklós, declară că s-ar simți fericit dacă ar putea vorbi tot atît de bine românește pe cît a înțeles întreaga slujbă, de la început pînă la sfârșit. (De aici încolo vorbind în limba maghiară, traducerea în limba română o face pr. romano-catolic Ștefan Somlyai).

Cu I. P. S. Mitropolit Nicolae s-a întîlnit de trei ori: Întîi, la serbările prilejuite de împlinirea a 400 de ani de la înființarea Bisericii unitariene (august 1968), a doua oară la vecernia de ieri seara de la Biserica de pe Teches, iar a treia oară acum la Sf. Liturghie. mărturisind de asemenea că l-a impresionat din cuvîntul P. C. vicar Tr. Belăscu de aseară, îndeosebi afirmația că s-a schimbat mult limbajul de acum 30 de ani. Într-adevăr: s-a schimbat, datorită spiritului de înfrățire ecumenică din vremea noastră.

Referindu-se la cuvîntul I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae de la vecernie, spune următoarele: „La Baia Mare ați primit de la protopopul reformat o floare de cristal. Eu n-am adus un dar material, dar priviți în ochii mei și veți vedea darul pe care l-am adus: dragostea mea, a clerului și credincioșilor noștri”.

În continuare P. C. prot. P. Boeru citește adresa of. parohial evanghelic C.A. din Mediaș, nr. 107/1969, semnată de pastorul Hans Scheerer, în care se exprimă regretul de a nu putea participa, din motive neprevăzute, la bucuria credincioșilor români.

„Ne-am bucura foarte mult — se încheie menționata adresă — dacă Înalt Prea Sfinția Sa ar accepta, ca semn modest al venerației noastre, alăturatul tablou al fostei noastre reședințe episcopale din Bierran”.

„Îmi este sufletul plin de atîta dragoste — spune, vădit emoționat, P. C. prot. P. Boeru, într-un scurt cuvînt pe care l-a rostit — și de atîta bucurie, ca zilele din luna mai, cînd încep să înflorească trandafirii“.

În continuare P. C. Sa deapănă cîteva fapte mai semnificative din viața parohiei și activitatea P. C. Sale, dragostea de Lege și patrie a credincioșilor, dorința lor fierbinte de a avea cît mai des în mijlocul lor pe Înaltul Arhiepiscop, relațiile frățești dintre cultele din Mediaș.

În încheiere mulțumește I. P. S. Sale pentru bucuria prilejuită credincioșilor. Mulțumește totodată reprezentanților cultelor și tuturor participanților la această prăznuire.

Adresîndu-se tuturor celor de față, a vorbit apoi I. P. S. Mitropolit Nicolae, care a spus următoarele:

„Este adevărat că de cîte ori am trecut prin Mediaș pentru a prezida conferințele preoțești din acest protopopiat, P. C. prot. Boeru îmi spunea mereu că credincioșii din Mediaș „Vă așteaptă să slujiți în bisericile lor și să Vă audă cuvîntul de învățătură“.

Desigur, pentru un Ierarh cel mai plăcut și fericitor lucru este atunci cînd aude că preoții și credincioșii doresc să-l vadă, să-l audă și să se roage împreună la sf. altar. Căci, iubiți credincioși, Biserica lui Iisus Hristos nu este formată numai din episcopi și preoți, ci ea este formată din totalitatea episcopilor, preoților, diaconilor și credincioșilor, căci toți sînt mădulare ale Bisericii și de aceea în toți pulsează același duh al lui Iisus Hristos, care îi adună la un loc. Acest duh al lui Hristos face ca toți să fim fericiti, să fim mulțumitori cînd ne întîlnim, cînd ne simțim una, cînd ne înălțăm inimile noastre în aceeași preamărire și aceeași mărturisire.

Bucuria mea constă în faptul că așa cum în alte părți, atît în cadrul Arhiepiscopiei noastre de Alba-Iulia și Sibiu, cît și în cadrul Arhiepiscopiei Timișoarei și Episcopioșilor Aradului, Clujului și Oradiei, am fost primit cu dragoste și bucurie și am văzut pretutindeni evlavie și credința vie a credincioșilor noștri, tot așa și aici am trăit și simțit, aseară la biserica din Țebeș și astăzi în această catedrală, aceleași simțămînte de unitate în credință și evlavie.

Acesta este marele dar al lui Iisus Hristos și marele dar pe care l-am primit de la înaintașii noștri, de la strămoșii noștri, care ni l-au transmis ca o flacără nestinsă și pe care noi o vom transmite mai departe, tot așa de puternică, și anume: flacăra credinței și a viețuirii în Ortodoxia românească. Din acest mare dar al lui Iisus Hristos și al tradiției noastre bisericești de atîtea veacuri, Biserica noastră în Duminica de astăzi ne pune în față unul dintre cele mai însemnate și anume darul sf. cruci.

În mijlocul sf. post, prin care ne pregătim să întîmpinăm curățiți sufletește marele praznic al Învierii Domnului, se ridică crucea lui Iisus Hristos, care, cu brațele ei, ne umbrește pe toți, ne îmbrățișează pe toți, ridicîndu-ne să privim înainte spre lumina Învierii.

Dacă crucea stă în inima postului, am putea spune că, din punct de vedere creștin, stă în inima vieții, deoarece crucea nu este numai semnul pe care s-a răstignit Iisus Hristos, ci și simbolul a ceea ce este esențial în viața creștină. Acest simbol are mai multe înțelesuri, dintre care ne vom opri doar la cîteva.

Unul din înțelesurile crucii izvorăște din însăși forma ei. Crucea, precum știm, este făcută dintr-o linie verticală care se înalță de la pămînt la cer, tinzînd spre infinit, și dintr-o linie orizontală, transversală, care taie verticala. Întretaiera acestor două linii simbolizează unul dintre aspectele de seamă ale creștinului; are în el o linie verticală, prin care tînde spre infinit, adică

în sufletul lui există dorinți, există chemări, există înclinări, care tind spre nesfârșit. Omul este astfel întocmit, că el nu este niciodată mulțumit de ceea ce a realizat, ci mereu caută să meargă înainte, să pășească mai departe, avînd în el o sete nepotolită, un dor nestins, o tendință către nemărginire, spre infinit. Această tendință spre infinit din sufletul omului se manifestă în mod pozitiv, atunci cînd el dorește să realizeze cît mai multă dragoste în viața sa și a semenilor săi, atunci cînd el dorește să înfăptuiască cît mai multe lucruri frumoase și folositoare pentru sine și pentru semenii săi, atunci cînd omul dorește ca cu mintea lui să pătrundă cît mai mult în tainele lumii și niciodată nu se oprește, ci mereu merge înainte, atunci cînd omul, cu ajutorul științei, caută să găsească noi și noi mijloace tehnice, pentru ca prin ele să stăpînească cît mai mult forțele naturii, pentru ca prin ele să pășească dincolo de spațiul terestru, în Cosmos. Este o neostenită și o neconținută frămîntare și dorință de a merge din ce în ce mai departe. Dar, cu toate acestea, există și linia transversală, linia care taie calea realizării acestei sete nepotolite, pentru că nimic nu se poate cuceri, nici pe planul vieții morale, a vieții religioase, fără de luptă, fără de piedici, fără de frămîntare, fără de linia aceasta care te oprește, cu care trebuie să te lupți ca să poți păși mai departe.

Dacă mersul înainte ar fi simplu, ca o linie fără de opreliști, atunci progresele, pe toate planurile, s-ar realiza cu ușurință, iar omenirea ar ajunge la realizări extraordinare într-un timp scurt. Dar iată că i-au trebuit omenirii sute de mii de ani ca, luptînd cu piedicile, cu ignoranța, cu patimile, să poată păși înainte. Și astăzi progresul nu este ușor, ci este mereu în luptă cu patimile, cu diferite neprevăzute. Esențialul este că prin această luptă pentru progres, împotriva tuturor greutăților, omul poate să meargă înainte și să biruiască. Așadar, mereu purtăm crucea în noi, această războire între setea din noi de a merge înainte și piedicile ce ne stau în cale, iar pe plan moral, între setea de a fi mai buni și între pofta cea rea, egoismul și răutatea care sînt în noi și care ne trag înapoi, dar iarăși ne ridicăm și iarăși ne luptăm să fim mai buni și iarăși răutatea apare și ne taie calea și iarăși și iarăși trebuie să facem cîțiva pași mai departe și să zicem: Slavă lui Iisus Hristos, căci cu ajutorul Lui am reușit să înlăturăm mare parte din răutatea care a fost în inima mea și să fiu astăzi mai bun și față de mine însumi și față de semenii mei.

De aceea, nimeni nu are dreptul să judece și să condamne definitiv pe cineva dacă a căzut, căci creștinul așa este făcut ca ori de cîte ori cade în greșală să se poată ridica, chiar dacă nu atît prin voința lui cît mai ales prin harul lui Iisus Hristos, care pe cele slabe le întărește și ne dă putere să ne ridicăm și să ducem lupta cea bună a îmbunătățirii noastre morale, a creșterii noastre în dragoste și a înlăturării cît mai mult a egoismului și răutății care mai există, întretăindu-ne calea.

Acesta este unul din simbolurile crucii: setea aceasta, tendința aceasta după infinit, dorința de a merge din ce în ce mai departe, și pe calea bunătății morale, și pe calea trăirii în Dumnezeu, a viețuirii în Iisus Hristos, întretăiată de lupta patimilor, a neputințelor, a ignoranțelor, de lupta diferitelor elemente care ne stau în cale și cu care trebuie să ne luăm la trîntă și față de care trebuie să fim mereu cu pază, mereu să cerem ajutorul lui Dumnezeu, ca să ne lumineze mintea, să ne întărească voința pentru a putea păși înainte.

Alt aspect al crucii este acesta: Crucea stă în inima vieții, pentru că ea reprezintă dragostea și nu orice fel de dragoste. Ea reprezintă cea mai mare dragoste posibilă.

Arătându-le ucenicilor că va fi prins, batjocorit, răstignit și dat morții, Mîntuitorul însuși a spus că „dragoste mai mare ca aceasta nimeni nu are, ca cineva să-și dea sufletul său pentru prietenii săi” (Ioan 15, 13). Și totuși există o dragoste mai mare decît aceasta; este dragostea arătată de Iisus Hristos cînd și-a întins mîinile pe lemnul crucii, despre care Sf. Apostol Pavel spune că El și-a dat viața pentru noi, nu atunci cînd eram prieteni cu El, ci cînd eram în vrăjmășie cu El. Adică, Iisus s-a jertfit pe Sine din dragoste pentru noi atunci cînd îi eram dușmani prin fărădelegile noastre, deci o dragoste care se dăruiește nu numai pentru prieteni, ci pentru orice om fără de nici o alegere.

De aceea, privind sensul sf. cruci, noi nu vedem niciodată crucea singură, ci noi vedem mereu crucea cu Iisus Hristos, care are brațele deschise, brațele dragostei lui Dumnezeu, care îmbrățișează întreaga omenire, tot ceea ce există, tot ceea ce viază. Crucea deci este semnul dragostei dumnezeiești, care s-a pogorît din ceruri, a luat chip de om ca pe noi să ne ridice din robia păcatului la viața nouă, în legătură cu Dumnezeu, la viața de sfințenie.

Acum ne punem întrebarea: dacă în Crucea lui Iisus Hristos cel răstignit noi simțim puterea acestei iubiri nemărginite, fără de nici o condiție, atunci nu ne cheamă această iubire a lui Iisus Hristos cel răstignit ca noi înșine, primind în inima noastră dragostea Lui, să revărsăm aceeași dragoste și din dragostea aceasta să avem aceleași simțăminte de dăruire, de jertfă pentru semenii noștri, pentru binele a toată lumea. Este de la sine înțeles că această dragoste a lui Iisus Hristos, care izvorăște din mîinile întinse pe lemnul crucii, ne cheamă și pe noi ca ea să rodească și în viața și în ființa noastră. Și dragostea a rodit în mod deosebit în chipurile minunate ale mucenicilor, în viața Bisericii din primele veacuri. Pentru că așa cum Iisus Hristos a mărturisit dragostea Lui cea nemărginită, dîndu-și însăși viața pentru mîntuirea noastră, așa și ucenicii au mărturisit dragostea lor față de Iisus Hristos, față de Biserica Sa, mergînd pînă la jertfa vieții lor pentru această dragoste.

Și noi putem fi plini de bucurie, pentru că și calendarul Bisericii Ortodoxe Române poartă la anumite zile semnul sfințeniei, răsărită ca o floare minunată din sînul ierarhilor, preoților și credincioșilor români de pe aceste plaiuri. Sfințenia aceasta, fie că este martiriu, fie că e viață luminată, înălțată spre lumina lui Iisus Hristos, a înflorit și înfloarește în toate Bisericile și a înflorit și înfloarește și în Biserica noastră. A înflorit în trecut și înfloarește și astăzi în inima acelor ierarhi, acelor preoți și credincioși care se dăruiesc cu întreaga lor ființă lui Iisus Hristos, care viețuiesc după rînduielile și îndrumarea Bisericii lui Iisus Hristos și care rîvnesc clipă de clipă, zi de zi, săptămîină de săptămîină și lună de lună, să lupte cu ei înșiși, în toate împrejurările vieții pentru ca să înlăture cît mai mult răutatea din sufletul lor și să strălucească tot mai mult bunătatea, dragostea, milostivirea și alte virtuți care strălucesc în Iisus Hristos.

Pe de altă parte, popoarele înscriu în calendarul oamenilor de preț pe toți aceia care, dăruindu-se binelui și progresului, sau luptînd pentru eliberarea unui popor asuprit, au mers pînă acolo încît și-au dat viața, au „îmbrăcat cămașa morții”, cum a spus Tudor Vladimirescu cînd a pornit la răscoală, s-au jertfit pe ei înșiși, pentru ca din jertfa lor să răsără libertatea poporului lor, pentru ca din jertfa lor să crească binele și propășirea aceluia popor.

Întreaga omenire apoi cinstește pe marii eroi, nu numai pe aceia care au luptat în războaie pentru apărarea libertății, nu numai pe aceia care au luptat în răscoale împotriva iobăgiei sau altor asupriri, pentru eliberarea socială, pentru o viață mai bună, ci pe toți eroii care în diferite domenii de activitate

și-au închinat întreaga lor ființă pentru ca să aducă omenirii, în știință, în tehnică, în medicină etc., noi progrese și prin aceasta să se îmbunătățească viața tuturor oamenilor.

De aceea și poporul nostru își cinstește eroii, pe marii luptători din trecut pentru libertate, pentru dreptate, pentru făurirea unității statale, cinstește pe marii cărturari, pe marii savanți, pe marii cercetători, care și-au stins zilele priveghind, muncind și aducând noi contribuții la cultura și civilizația poporului, ducând faima țării noastre peste granițe, pînă departe.

Sînt apoi atîția credincioși și credincioase, sînt atîția fii ai poporului, care, smeriți, ascunși, neștiuți de nimeni decît poate numai într-un cerc restrîns, au trăit o viață întreagă răspîndind în jurul lor dragoste și bunătate și s-au jertfit pe ei înșiși pentru binele semenilor.

În cîte familii oare, mama — care întruchipează dragostea — zi de zi, clipă de clipă, din zori și pînă tîrziu trebăluiește la lucruri mărunte, dar foarte folositoare pentru bunul mers al familiei și stă smerită și mulțumește lui Dumnezeu că i-a ajutat să le îplinească? Uneori nu primește nici un cuvînt de mulțumire, căci sînt unii copii crescuți cu atenții deosebite și care cu vremea ajung să creadă că totul li se cuvine de la sine, ne mai avînd nici o recunoștință față de părinții lor, care le-au oferit totul. Acești copii încep să devină niște despoți, care poruncesc, care pretind, făcîndu-și de cap, tulburînd și întristînd inima mamei, a părinților lor.

Este bună dragostea maternă care se jertfește, dar nu este bună acea dragoste care înseamnă slăbiciune, care lasă pe copii să fie ținuti ca pe palme și nu le cere nimic, nici muncă, nici osteneală, nici ajutorare. Dragostea adevărată a părinților este aceea care cere și de la copii să-și facă datoria și de mici îi învață să facă treabă, îi învață cu munca, să ajute, să știe că nu li se pot satisface toate dorințele, că sînt limite și că se poate spune și nu, nu numai da. Dragostea adevărată trebuie să fie exigentă, să ceară și ea un răspuns corespunzător, mai ales în familie, cînd este vorba de părinți și copii.

Sînt apoi alții mulți și mulți, care își îndeplinesc datoria fără să se îngîmfe, fără să se mîndrească, așa ca de la sine, ca fiind un lucru firesc, în această muncă depunînd ce au mai bun în sufletul lor, în mintea lor, în inima lor, pentru ca Patria aceasta, ca poporul acesta să înflorească, să propășească în toate domeniile de activitate. Prin munca aceasta smerită a milioanelor și milioanelor de oameni, care-și fac conștiincios datoria la locul lor de muncă, înflorește Patria, merge țara înainte. Prin această muncă se înfrățesc toți cei ce muncesc în patria noastră și se simt bine și sînt bucuroși că pot să-și aducă contribuția lor pentru binele și fericirea tuturor.

Deci viața este dragoste, în inima vieții este dragostea și aceasta — nouă — ne-o aduce aminte crucea lui Iisus Hristos pe care El și-a întins brațele, revărsînd asupra noastră, a tuturor, dragostea cea mai mare, pe care nimeni n-o poate avea și n-o poate da, dragostea lui Dumnezeu, care este veșnică și nemărginită. Din această dragoste însă și noi trebuie să ne împărtășim, căutînd să avem dragoste cît mai multă și fiind mereu nemulțumiți că dragostea noastră este slabă, că este neîndestulătoare și că mereu trebuie să căutăm a ajunge cît mai aproape de dragostea lui Iisus Hristos.

Dacă aceasta ne învață crucea Domnului, că dragostea stă în inima vieții și că viața nu se poate cuceri decît prin luptă, prin împletirea verticalei cu orizontala, luptă care este însuflețită de dragoste, atunci se cuvine ca nu

numai în relațiile dintre noi ortodocșii români, ci și în relațiile cu credincioșii altor culte și cu orice om, de orice naționalitate, de orice limbă, de orice credință să ne purtăm plini de dragoste, pentru că în fiecare om vedem un frate al nostru. Într-adevăr, în fiecare om vedem pecetea dragostei care ne face să fim oameni adevărați, ne face să ne simțim atrași unui de alții, să ne simțim bine atunci când ne privim față către față, prin privirea noastră transmițând puterea aceasta a dragostei care ne unește, ne contopește și ne cheamă ca împreună să lucrăm, împreună să ne străduim, pentru ca să ajutăm popoarelor, Bisericii, omenirii să pășească pe calea păcii, a înfrățirii, a progresului.

Vremea noastră, vreme de mari transformări, tocmai această putere a dragostei și a înfrățirii o scoate în lumină, pentru ca să se înlăture posibilitatea unui război catastrofal, să se stabilească pacea, să colaboreze toate popoarele lumii prin munca lor unită, pentru ca pe toată fața pământului să se instaureze o viață liberă, fericită și îmbelșugată.

Dacă duhul vremii noastre este duhul independenței popoarelor și al înfrățirii și colaborării lor, atunci este de la sine înțeles că și Bisericele lui Hristos, insuflate de duhul Lui care este duhul dragostei, vor răspunde la chemarea popoarelor, legându-se ca împreună să sprijinească lupta lor pentru pace și înfrățire. De aceea, din duhul lui Iisus Hristos care însuflețește pe orice creștin și din imperativele vremii noastre, care se realizează în țara noastră și se răspândește în toată lumea, s-a născut Mișcarea ecumenică, ce cuprinde peste 200 de Biserici. Este frumoasă mărturie despre Iisus Hristos, această înfrățire și conlucrare ecumenică.

În continuare, I. P. S. Mitropolit Nicolae subliniază atmosfera cu adevărat ecumenistă în care activează toate cultele din țara noastră, de la masele de credincioși și preoți pînă la episcopi, I. P. S. Sa aducînd în acest sens o seamă de exemple concrete. Încheie apoi în felul următor:

„V-am spus aceste lucruri ca să vedeți că înfrățirea și dragostea între Biserica noastră și celelalte culte este de sus pînă jos, de la episcopi pînă la credincioși. Această înfrățire se bazează pe respectul reciproc, fiecare Biserică rămînînd cu credința ei, cu rînduielile ei, cu disciplina ei, dar totodată colaborînd în chestiunile care sînt de interes obștesc și în problema păcii și înfrățirii între popoare.

Iată deci, iubiți credincioși, ce ne învață Sf. noastră Biserică în Duminica aceasta, în Duminica Crucii din postul cel mare. Ea ne învață să punem în centrul vieții noastre dragostea, care se luptă mereu ca relațiile dintre oameni să fie mai bune, mai frumoase, mai ziditoare, și în familii și în societate și între popoare și în întreaga lume, dragostea care știe să se jertfească și prin jertfă să aducă roade bogate și pentru Biserică și pentru înfrățirea dintre culte și dintre popoare, pentru înfrățirea dintre poporul nostru și naționalitățile conlocuitoare, pentru că prin dragoste și numai prin dragoste se zidește viața, și a fiecăruia în parte și a societății și a omenirii întregi.

Țin să mulțumesc preoților și credincioșilor din Mediaș pentru dragostea pe care au arătat-o Ierarhului lor și îmi exprim nădejdea că veți pași cu toții de acum cu mai multă însuflețire pe drumul dragostei lui Iisus Hristos, al dragostei de om și de patrie, aducînd noi roade pentru Biserica noastră, Patria noastră și pacea a toată lumea.

Mulțumesc reprezentanților cultelor pentru mărturisirea dragostei frățești și îi asigur din partea mea și a clerului și credincioșilor noștri de toată dragostea noastră frățască, pentru ca prin această înfrățire, însufleșiți de același ideal, să slujim cu toții lui Iisus Hristos, iubirii, păcii, Patriei noastre scumpe, înfrățirii dintre naționalități, dintre popoare.

Dumnezeu să ne ajute pe toți să facem lucrul dragostei frățești în toată viața noastră, în toate împrejurările vieții noastre. Atunci vom înțelege că Crucea nu înseamnă suferință, distrugere, ci ea înseamnă o eliberare din robia păcatului, a patimilor, eliberare din robia întinericului și creștere în sus către lumină, către dragoste, către tot ce este bun și folositor. Vom înțelege atunci că dragostea este inima vieții și că marea fericire a vieții n-o poate gusta nimeni decât dacă are dragoste, fiind cu atât mai fericit cu cât se dăruiește, din dragoste, mai mult pentru binele semenilor“.

Au urmat apoi îndătinatele polihroane, după care Înaltul Ierarh a uns cu untdelemn sfințit pe toți credincioșii participanți în număr mare la Sf. Liturghie, în care timp corul catedralei a executat cu multă măiestrie o seamă de compoziții bisericești.

La agapa care s-a desfășurat la casa parohială într-o atmosferă sobră, după cum cerea timpul postului mare, au toastat: C. pr. Z. Rucăreanu, C. diacon I. Gîrlomța, P. C. prot. Alex. Florea, care a mulțumit Arhiepiscopului nostru pentru distincțiile cu care au fost cinstiți, C. pr. Maier Miron, care mărturisește profunda impresie pe care i-au lăsat-o Sf. Liturghie la care a participat și cuvîntul ascultat, declarînd că merge în parohie „mai întinerit“, precum și P. C. prot. P. Boeru, care face o scurtă trecere în revistă a activității din protopopiatul Mediaș, asigurînd pe I. P. S. Mitropolit Nicolae de toată dragostea și devoramentul preoților din acest protopopiat.

Sub faldurile înserării, Înaltul Ierarh s-a îndreptat spre Sibiu, petrecut de privirea caldă a credincioșilor care străjuiau la poarta casei parohiale, semn că această vizitație canonică le va rămîne ca o amintire scumpă, ca un imbold pentru o cît mai frumoasă trăire creștinească și patriotică, în viața lor de zi cu zi.

Arhid. I. BOLOG

Diac. GH. PAPUC

BINECUVÎNTAREA BISERICII DIN BRAȘOV-CETATE

Duminică, 27 aprilie. 1969, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului a săvîrșit binecuvîntarea Bisericii Sf. Adormire din Brașov-Cetate.

În ajun, Înalt Prea Sfinția Sa se oprește în parohia *Cristian* din preajma Brașovului, fiind primit — la orele 19 — de către credincioși și preoți în fața bisericii parohiale. Este prezent și dl Gustav Bartmes, pastor evanghelic-luteran la *Cristian* și decan al districtului Brașov.

Cuvîntul de bun venit îl rostește P. C. Păr. prot. Dr. Vasile Coman-Brașov. Îi răspunde Înaltul Ierarh spunînd în esență următoarele:

Mă bucur că mi-a ajutat bunul Dumnezeu ca în seara aceasta să pot veni aici în mijlocul dv. și împreună să înălțăm rugăciuni către Dumnezeu ca să-și reverse darurile Sale peste viața noastră pentru ca ea să rodească cît mai bogat spre binele Sfintei noastre Biserici și al scumpei noastre Patrii.

Totdeauna cînd sîntem împreună, simțim ce însemnează să fim una în Domnul nostru Iisus Hristos, să avem aceeași lege strămoșească și aceeași evlavie și să ne înfrățim în aceeași dorință de a lucra împreună pentru propășirea Bisericii și Patriei.

Această unitate o simțim și cu episcopii, preoții și credincioșii celorlalte culte din țara noastră, pentru că toți preamărim pe Domnul Iisus Hristos, toți ne simțim fii ai aceluiași Patrii. În această unitate toți ne împreunăm puterile pentru ca viața noastră a tuturor să devină tot mai luminoasă și mai fericită.

Vă mulțumesc pentru că m-ați primit cu atita dragoste. Mulțumesc d-lui decan al districtului Brașov, *Gustav Bartmes*, că a venit întru întâmpinarea mea, mărturisind astfel înfrățirea noastră care este de veacuri și se manifestă azi așa de frumos.

Se slujește apoi vecernia și litia de către un sobor de preoți format din: P. C. pâr. vicar arhiep. *Traian Belascu*, P. C. pâr. prot. Dr. *Vasile Coman-Brașov*, P. C. pr. pens. *Ioan Micu-Cristian*, P. C. pr. pensionar *Alisie Pavel* și C. pr. *Ioan Puchianu-Șirnea*, *Gheorghe Stroeie-Cristian*, *Virgil Runceanu-Zărnești*, precum și C. arhid. *Iosif Bolog* și C. Diacon *Gheorghe Papuc* de la Centrul arhiepiscopesc. Răspunsurile sînt date de corul mixt al parohiei, condus de C. pr. paroh *Ioan Comșulea*.

În cadrul acestor slujbe Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* hirotesește întru protopop pe venerabilul pr. pensionar *Ioan Micu*, drept răsplată pentru munca depusă în slujba altarului.

Vorbind credincioșilor despre arătarea Domnului ucenicilor Săi *Luca* și *Cleopa* în drum spre *Emaus* (Lc. 24, 13—32), P. C. pâr. prot. Dr. *Vasile Coman-Brașov* îi îndeamnă să pășească mai departe pe calea progresului spre binele Bisericii și al Patriei.

Di decan *Gustav Bartmes* adresează Înalț Prea Sfinției Sale un înșuflețit cuvînt de bun venit. În continuare, stăruie asupra sensului ecumenismului mărturisind între altele: „Sînt fericit că avem prilejul să fim împreună, ca să simțim că cu cît ne apropiem mai mult de *Iisus Hristos*, cu atît sîntem mai aproape unii de alții”. De asemenea, subliniază răspunderea Bisericii în fața lumii de azi.

Mărturisind bucuria de a-l avea pe Înalț Prea Sfinția Sa în mijlocul credincioșilor săi, C. pr. *Ioan Comșulea*, parohul locului, evocă cîteva momente de seamă din viața bisericii și a parohiei, făgăduind totodată că va fi alături de toate acțiunile pentru progres, înfrățire și pace.

Vădit emoționat, P. C. pr. pens. *Ioan Micu* mulțumește Înalțului Ierarh pentru cinstea de care l-a învrednicit.

Scoțînd în relief bucuria momentului, P. C. pâr. vicar arhiepiscopesc *Traian Belascu* arată că vremea noastră ne cheamă ca prin unitatea noastră bisericească și prin unitatea cu celelalte culte și naționalități conlocuitoare să întărim unitatea poporului nostru. Totodată, îndeamnă pe ascultători să dea dovadă că sînt elemente de unitate, de armonie și de pace.

Luînd cuvîntul Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae*, vorbește credincioșilor despre bucuria pe care o revarsă asupra vieții noastre învierea Domnului, spunînd următoarele:

„În vremea aceasta de la învierea Domnului și pînă la înălțarea Lui la cer, vin și eu ca și femeile mironosițe, ca și Sf. Apostoli să vă întâmpin cu salutul bucuriei creștinești și al biruinței vieții asupra morții: „*Hristos a înviat!*”.

Și cu adevărat această biruință a vieții asupra morții a fost atunci izvorul unei mari bucurii, al unei bucurii neșterse și a rămas de-a lungul veacurilor și este și azi izvorul nesecat al bucuriei noastre.

De aceea, am socotit că este potrivit ca în această seară, cînd ne bucurăm de întâlnirea noastră (pentru că după cum s-a spus aici, de sute de ani parohia aceasta n-a fost vizitată de ierarh), să vă vorbesc tocmai despre ceea ce a constituit prima revărsare a luminii învierii Domnului, despre bucurie.

Și lucrul acesta este foarte însemnat, pentru că erau vremuri în care se spunea că viața omenească este o viață de suferință, este o viață de durere, este o viață aplecată sub diferite poveri, sub diferite încercări, boli și alte suferințe sufletești și trupești, în așa fel încît unii predicatori — mai ales la înmormîntări — afirmau că viața aceasta este valea plîngerii.

Dar acest lucru nu este adevărat. El a fost adevărat înainte de *Iisus Hristos*, înainte de învierea lui *Iisus Hristos*, atunci cînd toți erau sub blestemul păcatului strămoșesc, prin care moartea a intrat în lume și — o dată cu moartea — slăbiciunea, boala și atîtea alte neajunsuri, care au apăsător, care au înnegurat, care au adus asupra vieții omenești suferință și durere.

Dar o dată ce a venit *Iisus Hristos* în lume și o dată ce *Iisus Hristos* — prin învierea Lui — a biruit moartea (cel mai mare dușman al omului și

cea mai grea durere pentru om), viața și-a schimbat semnul și în loc ca viața să fie sub semnul durerii, viața s-a pus sub semnul bucuriei, sub semnul biruinței.

E adevărat că și după venirea lui Iisus Hristos asupra, nedreptatea ș. a. au apăsător grea asupra vieții celor mulți, dar exista o nădejde, o lumină, care chema la luptă și la încredere în biruința binelui și a dreptății.

Așadar, noi, cei ce credem în Iisus Hristos, nu socotim că viața este o vale a plingerii, nu socotim că viața este durere și plîns, că viața este suferință, ci socotim că viața este bucurie, că viața este înălțare spirituală, că viața este fericire, că viața este tot ce este mai frumos și mai demn de trăit, dacă știi s-o trăiești așa cum vrea Iisus Hristos, așa cum este o viață omenească demnă și vrednică de trăit.

Este adevărat că prin faptul că Iisus Hristos — prin învierea Sa — a biruit moartea, a biruit puterea păcatului și a zdrobit blestemul cel de veacuri ce apăsa asupra vieții omenești, prin faptul acesta n-a dispărut nici boala din lume, n-au dispărut nici suferințele sufletești, n-au dispărut nici diferitele greutăți. Toate acestea au rămas, dar mai presus decît ele este această putere a lui Iisus Hristos, această bucurie izvorîtă din credință.

Pe de altă parte, puterea omului însuși a creat și creează o viață tot mai bună, mai fericită.

În Iisus Hristos toate încercările le biruim, pentru că în Iisus Hristos toate acestea sînt căi de ridicare prin cruce către înviere, către bucurie, către biruință. De altfel, orice biruință se cîștigă prin renunțări, prin osteneli, prin jertfă pentru ideal.

Dar, pe lângă faptul că în chiar încercările noastre, în suferințele noastre, Iisus Hristos este Acela care pune umărul alături de crucea noastră și face ca această cruce să fie ușoară și face ca prin această cruce să privim înainte spre lumina învierii, pe lângă faptul acesta în viața noastră creștină, în Iisus Hristos este pe primul plan convingerea că viața este bucurie, bucuria care își are izvoarele pretutindenea.

Pentru noi viața este bucurie pentru că Iisus Hristos este Acela, care se apleacă peste viața noastră, pentru că întreaga cărare a vieții noastre stă sub ocrotirea lui Dumnezeu. Știind că stăm sub ocrotirea lui Dumnezeu, pășim înainte plini de bucurie, plini de încrederea că prin Dumnezeu toate se dezleagă, prin Dumnezeu toate se luminează, prin Dumnezeu viața este rodnică, se varsă ca un fluviu într-o mare imensă de lumină, marea veșniciei în Iisus Hristos.

Ne bucurăm, dar, în primul rînd pentru că Iisus Hristos este cu noi; ne bucurăm, dar, pentru că Dumnezeu este cu noi în fiecare clipă a vieții noastre — și ziua, și noaptea, oricînd și oriunde am fi, și la începutul vieții noastre, și în tinerețele noastre, și la bătrînețele noastre și atunci cînd pășim peste pragul acestei vieți. Și nu pășim peste pragul acesta tînguindu-ne, înfricoșîndu-ne, ci pășim senini, liniștiți, mulțumiți, zicînd: „În mîinile Tale, Părinte, îmi pun sufletul meu” (Cf. Lc. 23—46).

De aceea, Sfîntul Apostol Pavel ne îndeamnă mereu: „Bucurați-vă pururea întru Domnul. Din nou vă spun: Bucurați-vă!” (Filip. 4, 4; vezi și I Tesal. 5, 16; Rom. 2, 12). Ba mai mult, în întreaga Sfîntă Scriptură și mai ales în Noul Testament cuvîntul bucurie este cel mai des folosit. Aceasta dovedește că viața creștină este viață de bucurie, pentru că ea se temeinicește pe izvorul oricărei bucurii, care este Iisus Hristos, care este Dumnezeu, de la care vine

tot darul cel desăvârșit, de la care vine toată lumina, de la care vine toată încrederea și toată bunătatea.

Dar, iubii credincioși, noi îl vedem pe Dumnezeu nu numai în viața noastră proprie, ci noi îl vedem pe Dumnezeu pretutindeni și pretutindeni privind la facerea minilor lui Dumnezeu, noi găsim izvoare de bucurie deosebită.

Iată, dv. stați aicea în preajma munților înalți. Oare acești munți, care se înalță către ceruri cu piscurile lor, nu sînt ei izvor de bucurie, de preamărire a lui Dumnezeu? Cînd privești munții aceștia, nu simți că și sufletul se înalță către ceruri, că se ridică de la pămînt împreună cu piscurile și se pierde în albastrimea cerului și înalță un imn de preamărire lui Dumnezeu, gîndindu-se la cuvîntul psalmistului: La munți, suflete, să ne ridicăm; să ne ridicăm la munți și acolo să-L găsim pe Domnul! (Cf. Ps. 120, 1; 23; 67, 17; 94, 4; 98, 9).

De altfel, privind măreția naturii, frumusețea a tot ceea ce ne înconjoară, se revarsă în sufletul nostru în mod firesc o bucurie deosebită. Această bucurie este întărită de faptul că prin frumusețea naturii noi ne ridicăm la frumusețea lui Dumnezeu și astfel frumusețea naturii, împreună cu frumusețea lui Dumnezeu, ne dăruiește o bucurie negrăită, încît putem spune că natura întreagă este templul măreț al divinității, în care preamărim pe Cel ce a făcut toate și pe Cel ce le-a rînduit așa de frumos.

Și iarăși, dacă privim la fața fratelui nostru, dacă privim în ochii lui și vedem în acești ochi bunătatea, înțelepciunea, inteligența, dragostea, cum se revarsă asupra noastră, înțelegem că și în acest frate al nostru, în fața omului cu care ne întîlnim, cu care stăm de vorbă, și aicea este nu numai bunătatea, nu numai frumusețea omului, ci este și chipul lui Dumnezeu. Căci după în-căfătura Bisericii noastre omul a fost făcut după chipul lui Dumnezeu și în sufletul lui și în trupul lui, prin care ni se arată sufletul. În bunătatea omului, în dragostea lui, în mila lui, în frumusețea lui se răsfrînge bunătatea, dragostea, mila și frumusețea lui Dumnezeu, care a întipărit acest chip în sufletele noastre. Și de aceea cînd ne întîlnim și cînd ne privim frățește cu toată dragostea, răsare în noi — cu o putere negrăită — această bucurie a întîlnirii frățești.

Ne bucurăm unul de altul. Ne bucurăm că ne spunem unul altuia vești bune. Ne bucurăm și atunci cînd ne spunem necazuri, că ne descărcăm sufletul și plecăm mai departe ușurați, întăriți. Ne bucurăm întotdeauna că ne-am întîlnit, că ne simțim frați, că ne simțim inimile apropiate. În această apropiere, în această dragoste frățească, îl simțim pe Dumnezeu, îl simțim pe Iisus Hristos, care dragoste este (I In. 4, 16).

Iarăși, o bucurie mare a vieții noastre este ceea ce ocupă cea mai mare parte din viața noastră, adică muncă pe care o facem. Căci în cartea lui Iov se scrie că „Omul se naște spre osteneală, precum puii culturilor pentru a zbura în înălțime” (5, 7). Iar Sf. Apostol Pavel scrie că fiecare să muncească în liniște și să cîștige prin muncă cele de trebuință, iar dacă cîștigă ceva mai mult decît îi este de trebuință, să dea acelor care n-au nici ceea ce le este de trebuință, pentru că nu pot să muncească, fie fiind bolnavi, fie fiind bătrîni sau avînd alte neputințe. Iar cel ce nu vrea să muncească, nici să nu mănînce (II Tesal. 3, 8—12; I Tesal. 4, 11; Efes. 4, 28).

Oare, nu fiecare dintre noi, care muncim în diferite sectoare ale vieții: — țărîmul, pe ogoare; muncitorul, în uzine; intelectualul, în institute, școli

etc.; toți care muncesc, fie pe planul bunurilor materiale, fie pe planul vieții spirituale, nu simt în însăși munca lor și în rezultatele muncii lor o bucurie negrăită? Apoi, când pornești la muncă, fie pe ogoare, fie în uzine, fie că te așezi la masa de scris, fie că te urci pe amvon și ții o predică, fie că slujești la altar, fie că scrii o carte, care este răspîdită pretutindeni și o citească mulți și se zidesc: orice muncă ai face, care este folositoare altora, obștei, nu simți atunci când ai terminat munca, atunci când ți-ai împlinit-o cu toată cinstea, că se revărsă în sufletul tău o bucurie deosebită? Te duci mulțumit acasă și poți mânca liniștit și poți să te odihnești liniștit, poți să te bucuri în familia ta, pentru că ai sosit acasă, deși obosit, totuși mulțumit și plin de bucurie că ți-ai împlinit datoria.

Eu însumi sînt fiu de muncitor miner: tatăl meu a fost muncitor miner; cumnații mei sînt muncitori mineri. Am crescut între muncitorii mineri și toată viața mea am respectat și respect și acum și sărut mîna bătătorită a muncitorului. Respect muncitorul, care prin munca lui creează bunuri materiale și spirituale pentru ca poporul nostru să meargă înainte, pentru ca Patria noastră să înflorească, pentru ca viața să fie din ce în ce mai bună pentru toți aceia care-și împlinesc datoria prin muncă, atît față de ei, cît și față de Patria noastră scumpă.

Și am înțeles că în această muncă pusă în slujba poporului, pusă în slujba binelui comun, este un izvor nesecat de bucurie și de fericire și că omul care toată viața lui a muncit cu cinste și cu rîvnă, la sfîrșitul vieții sale poate să se despartă liniștit de această viață, pentru că el primește nu numai cununa vredniciei din partea poporului, din partea semenilor săi, ci și cununa veșniciei din partea lui Iisus Hristos, care s-a născut într-o familie în care dreptul Iosif era teslar și El însuși în copilăria Lui a ajutat pe dreptul Iosif la lucru, și El însuși mai tîrziu, cînd a pornit la propovăduire, a muncit, a alergat de dimineața pînă seara și noaptea tîrziu, a propovăduit, a vindecat, a îndrumat pe cei ce-L ascultau să meargă pe calea vredniciei, pe calea datoriei și față de cele dumnezeiești și față de cele pămîntești.

Deci, iată m u n c a c i n s t i t ă, care ocupă așa de mult timp în viața noastră, este încă un izvor de bucurie, este încă un izvor de mulțumire, dacă o facem din dragoste față de semenul nostru, față de poporul nostru, dacă o socotim ca o slujire adusă lui Dumnezeu, ca o slujire adusă lui Iisus Hristos și în roadele muncii vedem nu numai osteneala noastră, ci și binecuvîntarea lui Dumnezeu.

Noi avem încredințarea că munca noastră rodește însutit nu numai prin ceea ce punem noi acolo, ci prin ceea ce dă Dumnezeu, prin darul lui Dumnezeu.

Iată, dar, iubiți credincioși, sînt atîtea izvoare de bucurie și toate acestea își au rădăcina în bucuria cea de la temelia vieții noastre creștinești, bucuria că Iisus Hristos este veșnic viu și că El este cu noi, este aici în mijlocul nostru, este nu numai aicea în Biserica Lui, este și în casele noastre, este și pe stradă, este și la locul de muncă. Ori unde am fi, dacă sîntem cu suflet cinstit, dacă ne facem datoria deplin, Iisus Hristos este cu noi și ne ajută. Izvor de bucurie sînt frumusețile naturii; izvor de bucurie este munca pe care o împlinim; izvor de bucurie sînt marile cuceriri și marile realizări ale epocii noastre. Este apoi bucuria pe care o simțim în suflet atunci cînd putem să împăcăm pe doi oameni care sînt în vrăjmășie, cînd facem pace și bunăînțelegere între ei. Este

bucuria pe care o simțim atunci când în familia noastră este dragoste, este unitate, este înțelegere, când soțul și soția sînt un singur suflet, un singur gînd și lucrează împreună pentru binele tuturor, când părinții caută ca să aibă copii sănătoși nu numai la trup ci și la suflet și le plămădesc mintea, sufletul, în așa fel încît aceștia devin mîine vrednici cetățeni ai Patriei și vrednici ostenitori în ogorul vieții spirituale și al vieții materiale.

Iată atîtea și atîtea izvoare de bucurie! Însă se întîmplă ca noi să trecem cîteodată pe lîngă ele și să nu le băgăm în seamă. Se întîmplă să uităm bucuriile pe care le-am avut în cursul vieții, îndată ce ne întîlnim cu o suferință cît de mică, cu o nemulțumire cît de neînsemnată.

Mi s-a întîmplat să aud oameni care au avut o viață plină de bucurie, de mulțumire, de realizări, de satisfacții și dacă o singură dată au ajuns și ei într-o suferință, au început să se plîngă, să se tînguie că viața nu mai merită să fie trăită, că viața este suferință, uitînd toată bucuria pe care au avut-o zeci și zeci de ani.

Creștinul adevărat nu este așa. El și în suferință găsește — așa cum v-am spus — un izvor de bucurie, pentru că prin suferință ajunge la viață veșnică, ajunge împreună cu Iisus Hristos în lumină și în bucuria care nu mai are sfîrșit.

Iubiți credincioși, noi astăzi aici ne-am bucurat cu bucurie curată pentru că ne-am putut întîlni în dragoste frățească. Ne-am bucurat împreună pentru că ne-am gîndit la înaintașii noștri, care în vremurile grele de altădată au ridicat această biserică și și-au pus sufletul și credința lor în sfinții pe care i-au pictat pe pereții acestei biserici, care ne grăiesc și nouă — așa de simplu și frumos — despre ce însemnează credință vie, credință plină de încredere și de bucurie.

Ne-am bucurat împreună pentru că cu această ocazie am putut să cinstim un preot vrednic al Bisericii noastre, care a slujit la Sf. Altar aproape 50 de ani și care acum, spre sfîrșitul vieții sale, primește nu numai binecuvîntarea lui Dumnezeu, dar și recunoștința noastră a tuturor: din partea credincioșilor, a preoților și a noastră, a celor de la Centrul mitropolitan.

Ne-am bucurat împreună și mă bucur eu în mod special că întîlnesc aici doi preoți care mi-au fost studenți în vremea cînd eram profesor la Institutul Teologic din Sibiu și că unul dintre aceștia: părintele Ioan Comșulea, chiar în ziua de azi împlinește zece ani de preoție, zece ani de slujire la altarul Domnului. Parcă nu-mi vine să cred, parcă ieri l-am avut student și azi, în calitate de mitropolit, îl întîlnesc aici și-mi spune că zece ani au trecut de cînd slujește la altarul Domnului. Mare lucru, minunat și frumos și izvor de bucurie și pentru noi, și pentru dv., credincioșii pe care-i păstorește, pentru el însuși și pentru familia lui. Și cum am auzit cîntînd corul așa de bine, cum v-am văzut pe dv. aicea așa de evlavioși, este o mare bucurie pentru un preot să slujească zece ani și să poată mulțumi lui Dumnezeu că în acești zece ani i-a binecuvîntat lucrarea.

Și avem totodată bucuria că aici nu ne-am întîlnit numai noi, ci au venit și frații noștri evanghelici-lutherani și prin cuvîntul d-lui decan, al pastorului acestei parohii, s-a manifestat frățietatea noastră în Iisus Hristos, unitatea noastră în munca înfrățită pentru înflorirea Patriei noastre. În felul acesta bucuria noastră a crescut. Vremea de azi este cu adevărat vremea înfrățirii, este vremea înfrățirii între Bisericile care vreme de veacuri s-au certat între ele, s-au

învărajbit, care au uitat că a fi creștin însemnează în primul rând a avea dragoste. Astăzi avem marea bucurie că în vremea noastră dragostea lui Iisus Hristos ne înfrățește pe toți, ne adună pe toți la un loc și ne face pe toți să lucrăm împreună pentru binele poporului, pentru binele omenirii, pentru pacea și înfrățirea dintre toate popoarele lumii. Această bucurie a unității dintre diferitele culte este un mare dar al lui Iisus Hristos și pentru acest dar trebuie să-L mulțumim lui Hristos și să-L rugăm ca unitatea noastră să se adâncească, ca sufletele noastre să se apropie tot mai mult și ca munca și lucrarea noastră necontenită să fie tot mai rodnică.

Iată iubii credincioși, câte izvoare de bucurie sînt în această viață. De aceea, putem să spunem că și în viața noastră se împlinesc cuvintele: „Bucurați-vă pururea întru Domnul. Din nou vă spun: Bucurați-vă!” (Filip. 4, 4). Bucurați-vă și preamăriți-L pe Iisus Hristos, Cel care prin învierea Lui ne-a dăruit și nouă viață veșnică. Bucurați-vă și laudați facerea minunilor lui Dumnezeu, cerurile cerurilor, pămîntul cu toate minunile lui. Bucurați-vă și preamăriți munca prin care omenirea, prin care oamenii ctitoresc pe fața pămîntului o cultură și civilizație, o viață din ce în ce mai bună, prin care poporul nostru își făurește o patrie înfloritoare și în neconținut progres. Bucurați-vă și vă veseliți pentru că dragostea este atotbiruitoare și prin dragoste Dumnezeu însuși lucrează în viața noastră!

Mergînd pe calea aceasta a iubirii, a înfrățirii, a bucuriei neconținute, de dimineața pînă seara și oricînd și oriunde, să fim izvoare de dragoste și izvoare de bucurie, izvoare de muncă rodnică pentru ca în felul acesta să se preamărească numele lui Iisus Hristos și viața noastră să fie tot mai luminoasă, tot mai senină și tot mai înălțătoare. A Lui să fie cîntecul și mărirea în vecii vecilor. Amin!”

LA BRAȘOV

Duminică, 27 aprilie 1969, la orele 10, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului sosește în fața Bisericii Sf. Adormire din Brașov-Cetate, restaurată, înnoită și înfrumusețată. Înaltul Ierarh este întâmpinat de preoți și de credincioși, între care și junii scheieni în ținuta lor tradițională.

Cuvîntul de bun venit îl rostește P. C. Păr. prot. Dr. Vasile Coman, rugînd pe Înalt Prea Sfinția Sa să binecuvinteze viața și strădaniile păstoriților săi și exprimînd totodată bucuria că cu acest prilej sînt de față și reprezentanții celorlalte culte din Brașov.

Răspunzînd, Înaltul Ierarh spune în esență următoarele:

Vă mulțumesc pentru cuvîntul de bun venit, prin care mi-ați adus aminte de cînd — ca profesor la Institutul Teologic din Sibiu — veneam în fiecare an să slujesc și să predic în această biserică.

Cunosc pe brașovenii, care își păstrează tradițiile strămoșești, sînt legați cu tot sufletul de Biserica Ortodoxă Română, sînt reprezentanți de seamă ai Ortodoxiei și fii buni ai poporului nostru.

De aceea, invitația lor ne-a bucurat, auzind de o nouă vrednicie a preoților și credincioșilor din Brașov și — cu toate ocupațiile mele multiple — am acceptat să vin chiar în duminică fixată.

Mă bucur că vă văd adunați în jurul preoților voștri — ca împreună să preamărim pe bunul Dumnezeu pentru realizările obținute aici.

Mă bucur, de asemenea, de prezența reprezentanților celorlalte culte, care prin aceasta exprimă o realitate generală din Transilvania: înfrățirea dintre naționalitățile și cultele conlocuitoare. Spiritul ecumenic este viu în țara noastră și credincioșii diferitelor confesiuni sînt una în slujirea Patriei noastre comune.

Dumnezeu să ne ajute ca prin împreună-lucrarea tuturor, Patria noastră să înflorească și Iisus Hristos să se preamărească în vecii vecilor. Amin!

Urmează slujba de binecuvîntare a bisericii și apoi Sf. Liturghie arhierască, pe care Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae le săvîrșește înconjurat de următorul sobor:

P. C. Păr. vicar arhiepiscopesc Traian Belascu, P. C. Păr. prot. Dr. Vasile Coman, P. C. preoți Belea Nicodim-Blumăna I, Comșa Ioan-Brașov vechi, Dr. Ișa Iuliu-Sf. Nicolae Schei, Grama Gheorghe-Satu-Lung Săcele, precum și C. arhid. Iosif Bolog și C. diacon Gheorghe Papuc de la Centrul arhiepiscopesc. Răspunsurile sînt date de corul mixt al Bisericii, condus de P. C. pr. Gheorghe Diaconu.

La priceasnă predică P. C. Păr. vicar arhiepiscopesc Traian Belascu despre femeile mironosițe și — în legătură cu acestea — despre misiunea femeii în sinul societății omenești, înfățișînd cîteva figuri de femei celebre din istoria universală și națională. De încheiere, îi îndeamnă pe credincioși să continue a fi buni fii ai Bisericii și vrednici cetățeni ai scumpei noastre Patrii.

După Sf. Liturghie, se citește cuvîntul de laudă și de mulțumire al Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae adresat P. C. pr. Gheorghe Diaconu și P. C. pr. Nicolae Stoican, cel din urmă fiind distins și cu brîu roșu. În continuare, Înaltul Ierarh hirotesește întru protopresbiteri pe P. C. pr. Ioan Comșa (Brașov vechi) și P. C. pr. Ioan Popița (Brașov Noua).

În cuvîntul său, P. C. Păr. prot. Dr. Vasile Coman aduce smerite mulțumiri bunului Dumnezeu pentru această bucurie a încununării muncii de reînnoire și înfrumusețare a bisericii. Stăruie apoi în a ilustra cu cîteva fapte mai de seamă contribuția Bisericii Ortodoxe Române în viața din trecut a brașovenilor. În continuare, mulțumește credincioșilor pentru jertfele aduse la împodobirea locașului lor de înclinare, precum și a tuturor celor care au contribuit la realizarea acestei opere. Încheie mulțumind Înaltului Ierarh, căruia îi dăruiește o icoană a Sf. Nicolae, lăcrată în fir aurit, argintat și de mătase naturală.

Luînd cuvîntul, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae vorbește credincioșilor despre trăsătura caracteristică a credincioșilor din Brașov: virtutea statorniciei, spunînd următoarele:

„Zina de azi este sărbătoarea parohiei Adormirea Maicii Domnului din Brașov-Cetate. Este sărbătoarea vredniciei parohilor și credincioșilor de la această parohie fruntași în protopopiatul Brașov.

La sărbătoarea aceasta, precum vedeți, sînt de față nu numai preoții și credincioșii acestei parohii, ci și preoți și credincioși din celelalte parohii ale Brașovului, preoți din alte părți ale Arhiepiscopiei noastre, și însuși Centrul mitropolitan a venit să se bucure împreună cu noi. Ba mai mult, și oaspeți de la celelalte culte au venit să se împărtășească și ei din această bucurie.

M-am gîndit de multe ori cînd veneam la Brașov, care ar putea fi trăsătura caracteristică a credincioșilor din Brașov? Desigur, că în o astfel de trăsătură nu se pot cuprinde toate elementele, dar în ea se poate cuprinde ceva ce este vizibil în toate timpurile. Și am ajuns la concluzia că trăsătura fundamentală se poate concentra în virtutea statorniciei.

Cînd te gîndești la Brașov, vezi de-a lungul veacurilor această statornicie într-o anumită așezare, care a constituit însuși sufletul, însuși motorul activității credincioșilor de-a lungul secolelor, așezare ortodoxă și românească, dar așezare care totodată, în statornicia ei, și-a împletit existența cu viața cetățenilor de-a lungul secolelor, a celor de naționalitate germană (săsească) sau de naționalitate maghiară. O statornicie în anumite așezăminte, care au constituit însuși sufletul existenței credincioșilor, izvorul dezvoltării lor de-a lungul secolelor.

Statornicia în credința, pe care am primit-o dintru început, de la Sf. Apostol Andrei, de la ucenicii Sf. Apostol Pavel din sudul Dunării, în credința Răsăritului. Această statornicie în credința cea de la început a fost deplină și nu s-a clintit niciodată, în nici o împrejurare, oricît de grele ar fi fost vremurile unor stăpîniri asupritoare și străine.

Acesta este blazonul de onoare, blazonul de cinste, mîndria credincioșilor brașoveni și de aceea aici a fost și este un centru bisericesc de intensă viață

ortodoxă, de intensă trăire spirituală pe linia legii strămoșești, pe linia înaintașilor noștri, pe linia tradițiilor seculare.

Se înțelege că această statornicie a brașovenilor nu-și are puterea numai în ei înșiși, ci puterea statorniciei lor vine din faptul că Brașovul acesta, așezat la confluența celor trei provincii românești, a fost un centru în care s-a întâlnit Transilvania cu Țara Românească și cu Moldova și astfel puterea Brașovului vine și din puterea legăturilor lui cu frații de peste munți, din Țara Românească și din Moldova. Căci legea românească, credința ortodoxă a fost și este aceeași și dincolo și dincoace de Carpați și ea a fost de-a lungul veacurilor un cheag și al unității noastre ca popor, nu numai al unității noastre bisericești. Pentru că toți românii de pretutindeni au avut aceeași credință ortodoxă românească, pentru că ei au slujit aceleași slujbe în aceeași limbă românească, ei s-au simțit pretutindeni una în sufletul lor, în credința lor, în limba lor, în năzuințele lor.

Și iată această statornicie în credința ortodoxă se prelungește de-a lungul veacurilor și este o caracteristică a credincioșilor de azi. Mai ales astăzi, cînd — datorită faptului că credincioșii și-au putut spune cuvîntul în mod liber — unitatea Bisericii Ortodoxe Române este desăvîrșită și toți românii dreptcredincioși sînt cuprinși în granițele aceleiași Biserici strămoșești, această statornicie apare cu atît mai mult în lumină.

Dar, iubiți credincioși, statornicia brașovenilor n-a fost numai o statornicie în credință, ci a fost și o stăruință în năzuința și jertfa lor pentru mersul înainte al poporului nostru. Ea a fost o statornicie în ridicarea și transmiterea făcliei de cultură românească în așa fel, încît Brașovul este acela care a pus început primelor tipărituri în limba română, tipăriturile lui Coresi, prin care s-a transmis aceeași limbă românească pretutindeni și s-au pus bazele limbii literare românești, limbă pe care scriitorii o ridică azi pe noi culmi de realizare.

Brașovenii au fost, deci, statornici și în atașamentul lor pentru popor și în dăruirea lor pentru ridicarea lui culturală și economică. Ei mărturisesc și azi aceeași statornicie prin faptul că sînt oameni vrednici, oameni care și pe plan cultural și pe planul producției materiale realizează lucruri de valoare deosebită, de valoare internațională, care duc prestigiul țării noastre între celelalte țări ale lumii.

Iată, dar, iubiți credincioși, două statornicii: statornicia în legea strămoșească, statornicia în slujirea poporului român, care se revarsă din veacuri în contemporaneitate, în actualitate, și care lucrează și astăzi cu aceeași putere, aș spune cu vigoare mai mare, pentru că în vremea aceasta credincioșii din Brașov dăruiesc ceea ce au mai bun și mai frumos și pentru Biserica strămoșească și pentru poporul care și-a făurit și-și făurește o țară din ce în ce mai înfloritoare.

Dar la acestea, am spus de la început și repet, trebuie adăugată și statornicia în legăturile dintre credincioșii ortodocși și credincioșii celorlalte culte, dintre români și celelalte naționalități. Nu amintesc date istorice, pentru că acestea sînt cunoscute. Ele ilustrează colaborarea dintre românii ortodocși și sașii evanghelici-lutherani, colaborarea dintre Biserica noastră și cultele conlocuitoare. Și această statornicie în colaborarea pentru crearea unei civilizații și unei culturi comune pe acest pămînt străbun, se revarsă în prezent și-și găsește realizări superioare, realizări mai depline, pe plan bisericesc prin spiritul înfrățirii ecumenice, iar pe plan obștesc prin munca în fabrici, pe ogoare, în facultăți, în toate locurile, pentru ca Patria noastră să se înalțe tot mai sus.

Iubiți credincioși, veți spune totuși că în vremurile noastre trăim un ritm foarte rapid și ritmul acesta rapid face ca societatea să se transforme neconținut și de pe un an pe altul să vezi cum s-a schimbat nu numai fața pământului, ci și fața sufletului omenesc. Am putea fi astfel ispitiți să socotim că virtutea statorniciei azi ar fi ceva ce încetul cu încetul ar aparține mai mult trecutului și că viața noastră ar fi cuprinsă din ce în ce mai mult în iureșul acesta rapid al vieții, care nu vrea să stea pe loc, care antrenează pe toți — fie că vor, fie că nu vor — într-un ritm extraordinar și care mereu îi face să dorească altceva, mereu lucruri noi, extraordinare, și astfel să lase impresia că sub pojbăta acestei transformări rapide n-ar mai exista nimic statornic, nimic permanent.

Și totuși nu este așa. Viața omenească se împletește din statornicie și transformare. Viața omenească se împletește din permanență și din ceea ce se schimbă. În schimbarea neconținută a vieții rămâne mereu ceva permanent, ceva nepieritor. Cu toate schimbările care vin, cu toate schimbările pe care le aduce epoca, aceste schimbări, aceste transformări se țin pe un fond permanent, se țin pe ceva care este statornic, care revărsându-se în prezent este izvor de realizări noi și duce mai departe ceea ce au creat înaintașii noștri.

Este o lege a istoriei ca fiecare generație să primească de la înaintașii ei tot ceea ce au creat ei, dar la rândul ei să ducă mai departe moștenirea pe care a primit-o. Statornicia în ceea ce ne-au transmis înaintașii noștri, fie pe plan bisericesc, fie pe plan național, fie pe plan ecumenist, nu înseamnă să rămânem acolo unde au lăsat ei mersul înainte al vieții, ci înseamnă ca din tradiția străveche să creiem în epoca noastră o viață nouă și să mergem mai departe, să împingem mai sus viața poporului, viața Bisericii.

Fiecare generație, deci și generația noastră, trebuie să aducă ceva nou față de ceea ce au dat înaintașii, fără să întrerupă legătura cu ei, continuitatea dintre trecut, prezent și viitor fiind în spiritul istoric al dezvoltării, care ridică viața pe culmi din ce în ce mai desăvârșite.

Ce este permanent? Din punct de vedere bisericesc, permanentă este învătătura lui Iisus Hristos. Iisus Hristos cel veșnic viu, același ieri, azi și mâine, este permanent, și dragostea noastră față de Iisus Hristos cel ce sălășluiește în Biserica Sa cea sfântă, este o flacără ce ni s-a transmis de la înaintașii noștri, care arde și în sufletele noastre și pe care noi o transmitem celor ce vor veni după noi.

Dar Iisus Hristos, cel veșnic viu, permanent de-a lungul veacurilor, este plenitudine de viață divină, este Dumnezeu însuși întrupat în chip de om, și viața dumnezeiească este atât de bogată, atât de multilaterală, încât fiecare din noi nu putem spune decât că cuprindem numai o „picătură” din această viață divină, decât că se răsfinge în sufletul nostru doar un curcubeu palid a ceea ce este lumina lui Dumnezeu, lumina lui Iisus Hristos.

Și așa cum lumina soarelui, care se revărsă peste suprafața pământului — deși este aceeași lumină — totuși, împletită cu diferite plante, dă naștere la flori de culori diferite, tot așa și lumina lui Iisus Hristos, revărsată în sufletele credincioșilor de azi, se împletește cu aceste suflete și le înflorește și le face să crească în lumina Lui pe fiecare într-un fel deosebit.

Așa cum lumina Soarelui dă naștere la varietatea minunată a frumuseților naturii, tot așa lumina lui Iisus Hristos se potrivește cu felul de a fi al fiecărui credincios.

Pentru că Iisus Hristos este dragoste, pentru că Dumnezeu este dragoste și pentru că dragostea este totdeauna concretă, adică se adresează unei persoane, se adresează unei realități și pătrunde această realitate în conformitate cu felul ei de a fi, Iisus Hristos se adresează sufletului credinciosului după felul lui și astfel reușește să înțeleagă, să pătrundă acest suflet și să găsească calea cea adevărată în toate împrejurările.

De aceea, dragostea face ca Biserica noastră, face ca credincioșii noștri să înțeleagă vremurile de azi și prin dragoste să se identifice cu năzuințele acestor vremuri, cu năzuințele poporului nostru, cu năzuințele popoarelor după pace și înfrățire și astfel Evanghelia lui Iisus Hristos devine un izvor de viață nouă pentru credincioșii din epoca actuală.

Deci, deși veșnic același, Iisus Hristos este și veșnic nou, înnoindu-ne și pe noi și ridicându-ne la viața cea nouă, prin care noi ne facem datoria într-o epocă în continuă transformare.

La fel și în ce privește statornicia în lucrarea poporului nostru. Și această statornicie se revărsă în prezent: lucrarea de azi a poporului nostru nu este ruptă de lucrarea din trecut, ci ea este în strânsă legătură cu întreaga noastră tradiție, cu întreaga noastră istorie, cu lupta poporului nostru de-a lungul secolelor pentru apărarea ființei lui naționale, pentru apărarea libertății și independenței, pentru dreptate socială și pentru progres.

Această luptă, care a răsunat pe plaiurile acestea în trecut, își găsește împlinirea în marile realizări de azi.

De aceea, dacă rădăcinile noastre sînt în trecut, iar florile înfloresc și rodesc în prezent, aceste flori și aceste roade — sub lumina prezentului — au altă mireasmă, au altă frumusețe, fără ca să-și piardă și miresma trecutului, miresma rădăcinilor din veacurile care s-au dus. Căci nimic din ceea ce este pozitiv, este valoros, nu dispăre în istorie: totul se păstrează și totul devine izvor de viață nouă. Am putea să spunem că strămoșii trăiesc în noi, ecoul lor, al credinței lor și al luptelor lor pentru drepturile acestui popor, răsună în sufletele noastre, în inimile noastre, fie că ne dăm seama, fie că nu ne dăm seama. Acești strămoși, care trăiesc în noi, aduc prin noi alte realizări pentru poporul pe care l-au slujit ei și pe care-l slujim și noi astăzi cu aceeași fidelitate și jertfelnicie.

La fel și tradiția, de care aminteam, a înfrățirii dintre culte, dintre naționalități, este o tradiție care își găsește ecou în noi, fie că ne dăm seama, fie că nu ne dăm seama, și ne ajută ca în vremea noastră să fim împlinitori a ceea ce înaintașii noștri au putut face într-un mod mai fragmentar, împlinitori ai ecumenismului creștin și ai înfrățirii sub cupola aceluiași cer și aceluiași pământ, sub cupola aceleiași Patrii.

Iată, dar, iubii credincioși, că statornicia nu însemnează fixitate, nu însemnează șablonizare, nu însemnează o oprire la un anumit stadiu de dezvoltare, ci însemnează statornicie față de Iisus Hristos, față de legea strămoșească, statornicie în atașamentul față de idealurile luminoase ale poporului, din care izvorăște activitatea noastră de azi pe plan bisericesc, cât și pe plan patriotic.

De aceea, noi ne simțim bine în epoca noastră, ne simțim bine că auzim glasurile trecutului grăind în sufletul și în ființa noastră. Ne simțim cu atât mai bine, cu cât aceste glasuri ne ajută să fim vrednici de marile cuceriri ale științei și tehnicii, de mărețul avînt al poporului nostru și de marile idealuri ale păcii și înfrățirii tuturor popoarelor.

Epoca noastră este o epocă măreață și mărturisim că sîntem fericiți că trăim în această epocă, în care principiile morale ale dragostei, libertății, egalității, dreptății, ale păcii și înfrățirii popoarelor, au devenit valabile pentru toată lumea, au devenit steaguri de luptă pentru toată omenirea, pentru ca omenirea prin muncă rodnică și pașnică și prin luptă să înlăture primejdia și spectrul unui război distrugător și toate popoarele să poată ajunge la o viață din ce în ce mai desăvîrșită din punct de vedere material și spiritual.

Ne bucurăm că trăim în această epocă măreață și vrem să fim vrednici de chemările, de idealurile acestei epoci, de chemările omenirii, de chemările poporului nostru, de chemările Bisericilor lui Iisus Hristos, pentru ca astfel — prin vrednicia noastră — să putem da satisfacție și înaintașilor noștri și să ne putem arăta cu adevărat oameni contemporani și oameni trăitori în actualitate.

Iubiți credincioși, în ziua de azi, în legătură cu prăznuirea parohiei de aici, am cinstit pe pr. paroh Stoican Nicolae cu cinstea de a purta brîu roșu. Pe părintele protopop Coman Vasile nu l-am cinstit cu nimic, pentru că nu mai am cu ce să-l cinstesc. El este deja protopop stavrofor și mai mult decît protopop stavrofor un preot de mir nu poate să fie. Il cinstesc însă arătînd că P. C. Sa este nu numai un vrednic păstor de suflete, ci și un condeier prețuit.

Urăm părintelui protopop Coman Vasile și părintelui Nicolae Stoican să păstorească încă mulți ani în această parohie cu credincioși vrednici și să aducă noi roade pentru binele acestei parohii, care este totodată și binele Mitropoliei noastre.

Ați văzut că am cinstit pe alți doi preoți, de la alte parohii, cărora le-am dat actul de cinstire de mai înainte, însă nu li s-a făcut hiotesirea, pe părintele Ioan Comșa de la Brașov-Vechi și pe părintele Ioan Popița de la Brașov-Noua, arătînd prețuirea pe care Centrul nostru o acordă preoților vrednici din Brașov.

Știți că anul trecut, cînd am fost la biserica Sf. Nicolae și la biserica „Bunavestire”, am cinstit pe alți preoți cu titlul de protopop stavrofor și de protopop, așa încît foarte puțini preoți din Brașov au rămas să nu fie cinstiți.

Mi s-a întîmplat într-un orașel că mi s-a făcut cererea: „Vă rugăm să ne dați aici și un preot, că protopopi avem”. Eu am zis: aș vrea ca toată preoțimea din Arhiepiscopie să fie atît de vrednică, încît în toate parohiile să fie protopopi. Pentru că Biserica este generoasă și dăruiește cinste tuturor celor ce merită să fie cinstiți.

Dar cinstirea cea dintîi nu le-am acordat-o noi, ci le-au acordat-o credincioșii și această cinstire ne-a făcut să spunem și noi împreună cu poporul: „vrednic este!”

Iubiți credincioși, vă mulțumesc pentru felul în care m-ați primit și vă asigur că în rugăciunile mele, în fața Sf. Altar, vă voi cuprinde întotdeauna pe toți cei ce ați venit la această prăznuire. Vă rog totodată să aveți încredințarea că în fruntea Bisericii noastre este o conducere legată de popor, legată de Biserica strămoșească, conducere care călăuzește pe credincioși pe calea credinței strămoșești și a devotamentului față de scumpa noastră Patrie.

În vremea noastră iese pe primul plan, în viața Bisericii, ceea ce este esențial în Biserică: dragostea. Pentru că prin dragoste noi sîntem uniți cu Iisus Hristos, prin dragoste toți membrii Bisericii constituie un singur trup și un singur suflet. Și dacă dragostea este viața Bisericii, este izvor a tot ce este frumos și luminos în Biserică, atunci se înțelege că și între ierarhi, preoți și

credincioși nu poate exista altă legătură decât legătura dragostei, care face să ne simțim un singur trup, un singur suflet, și în deplină unitate să putem lucra pentru binele Bisericii noastre și pentru înflorirea Patriei noastre scumpe.

Vă rog, dar, ca în toate părțile unde munciți, în toate sectoarele de activitate, să vă faceți datoria deplin. Căci a fi creștin, înseamnă a fi cinstit, a fi corect, a lucra din dragoste, cu tragere de inimă, a face totul din dragoste față de popor, din dragoste față de Patrie. Și dacă lucrezi din dragoste, atunci lucrezi cum trebuie, atunci lucrezi frumos, atunci dai rezultatele cele mai minunate. De asemenea, mă rog bunului Dumnezeu ca să reverse darurile Sale în familiile voastre, în care dragostea să crească și să se întărească, ca mlădițele tinere ale familiei să înflorească cât mai frumos într-o educație morală-spirituală superioară și în cultul muncii, în dragostea față de Patrie. Rog pe bunul Dumnezeu să-i dea fiecăruia ceea ce-i este de trebuință.

Dacă cu toții vom înțelege chemarea lui Iisus Hristos, vom înțelege chemarea Bisericii noastre, atunci vom trăi cu vrednicie și ne vom face datoria în epoca noastră măreată de mari progrese și prin noi, prin faptele noastre se va preamări Biserica lui Iisus Hristos, se va preamări poporul acesta, se va preamări spiritul ecumenic al epocii noastre și prin toate acestea se va preamări Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, căruia i se cuvine toată mărirea și cinstea în vecii vecilor. Amin !"

În continuare, Înalțul Ierarh miruiește pe toți credincioșii.

În cadrul *agapei* frățești ce a urmat, dl *Albert Klein*, prim-preotul Bisericii Negre din Brașov — manifestînd un spirit foarte deschis și de apreciere pozitivă față de Biserica Ortodoxă — felicită pe credincioșii brașoveni ortodocși pentru realizarea lor, precum și pentru bucuria lor de azi. Exprimîndu-și bucuria de a fi participat la slujba de azi, dînsul mărturisește: „Nu mă simt străin în Biserica Ortodoxă, ci ca în casa unei surori mai în vîrstă. Trecutul Bisericii Ortodoxe își are rădăcinile acolo unde Mîntuitorul a trăit și a stat de vorbă cu ucenicii Săi. Ea are o continuitate. La noi protestanții s-a petrecut ceva dramatic, care pune semnul întrebării asupra continuității. Biserica Ortodoxă păstrează un tezaur ce rămîne model de închinare pentru toți credincioșii creștini.

Cel mai bun mod de a deveni clar asupra unei Biserici este răspunsul la întrebarea: Ce a făcut această Biserică din porunca Mîntuitorului: „Să vă iubiți unii pe alții așa cum v-am iubit și eu pe voi !” Tocmai în Biserica Ortodoxă se vede ceea ce nu se vede cu atîta claritate în alte părți: ospitalitatea, felul de a căuta legătura omenească, atenția — o formă a iubirii, care a devenit reală și lucrătoare.

Nu ne simțim străini între dv. chiar cînd vedem că între noi porunca aceasta a avut alte forme. Important este să vedem ceea ce este bun la altul. Atunci înțelegem că viața noastră vine din credință, din nădejde și din iubire, dintre care iubirea este cea mai mare. Ca să ne iubim, înseamnă să acceptăm orice critică, care la rîndul ei trebuie să izvorască tot din iubire“.

De încheiere, mulțumește pentru invitația de a participa la această prăznuire.

Dl *Károly Szabó*, protopopul reformat al Brașovului, exprimă bucuria de a participa la manifestarea de azi, precum și stima față de Biserica Ortodoxă și față de slujitorii ei. Totodată, declară: „Noi, diferitele confesiuni religioase dorim să trăim și să muncim împreună în așa fel, încît prin iubire să fim slujitorii iubirii triumfale a Domnului nostru Iisus Hristos. Dr. *Albert Schweitzer* spunea că viața omenească numai atunci va fi deplină și binecuvîntată, dacă nu va fi altceva decât arătarea melodiei armonioase a Sf. Scripturi: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii mei, dacă veți avea dragoste între voi“. Viața și slujirea Bisericii Ortodoxe ne arată această iubire, care ne obligă pe toți preoții și credincioșii creștini să slujim ecumenismului activ și rodnic“.

P. C. pr. *Bela Kovacs*, reprezentantul protopopiatului romano-catolic din Brașov, remarcă credința și spiritul de sacrificiu al credincioșilor brașoveni ortodocși, care dovedesc că prețuiesc moștenirea sfîntă și scumpă a strămoșilor lor. Totodată, declară că credința comună în Iisus Hristos ne leagă puternic împreună, mai presus de orice deosebire de neam și de limbă.

În numele Bisericii luterane maghiare S. P. din Brașov, dl pastor *György Raduh* mărturisește bucuria de a fi avut posibilitatea să participe la această sărbătoare a Bisericii Orto-

doxe și exprimă ideea că numai acei credincioși creștini sînt cu adevărat creștini, care participă la bucuria fraților lor în Iisus Hristos.

Evocînd unele momente din activitatea sa pastorală, P. C. pr. *Ioan Comșa-Brașov* Vechi mulțumește — în numele celor distinși — Înalțului Ierarh pentru cîntea acordată, pe care o socotește ca un îndemn de-a lucra și mai mult pentru propășirea Bisericii și a Patriei, pentru pacea lumii.

P. C. pr. *Ștefan Tascianu* aduce Înalț Prea Sfinției Sale un cald omagiu în versuri, din care desprindem îndemnul:

„Necîntîți să fim prin veacuri în credința strămoșească
Și cu ea uniți în cuget Patria să înflorească“.

Cu inima plină de bucurie, P. C. pâr. prot. Dr. *Vasile Coman* mulțumește tuturor celor ce au contribuit — într-un fel sau altul — la realizarea operei de înnoire și de înfrumusețare a acestei biserici, precum și tuturor acelor care au ajutat la reușita praznicului de azi.

P. C. pr. *Nicolae Modoiu*, secretar protopopes, face Înalțului Ierarh o urare în versuri, din care reținem:

„Sub cerul mai senin înțîia oară,
Vă dăm urarea noastră cea fierbinte:
Să mai veniți în pragul casei noastre
Întru mulți ani, frumoși, Înalț Prea Sînte!...“

Subliniind importanța Brașovului din punct de vedere religios, P. C. pâr. vicar arhiepiscopesc *Traian Belascu* remarcă armonia dintre preoții noștri și reprezentanții celorlalte culte.

Dl consilier parohial *Gh. Păunescu* exprimă bucuria zilei de azi, pricinuită de realizarea înnoirii și înfrumusețării bisericii și de prezența în Brașov a Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae.

Cuvîntările sînt încadrate de corul mixt al bisericii — sub conducerea C. pr. *Gheorghe Diaconu* — cu cîteva cîntări naționale-patriotice.

Relevînd hărnicia și spiritul de colaborare armonioasă între preoți și credincioși, care stau la baza lucrărilor de înnoire și de înfrumusețare a Bisericii Sf. Adormire din Brașov-Cetate, Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae mulțumește coriștilor pentru executarea cîtorva bucăți românești, arătînd că Biserica noastră prețuiește cîntecul închinat simțirii românești. De asemenea, mulțumește reprezentanților celorlalte culte, care ne-au cîntit prin prezența lor.

Aduce mulțumiri deosebite Departamentului Cultelor și reprezentanților autorităților locale.

În continuare, Înalț Prea Sfinția Sa exprimă prețuirea și devotamentul față de Prea Fericitul nostru Părinte Patriarh Justinian, care mai bine de două decenii conduce Biserica noastră pe calea apostolatului social. Mulțumită Prea Fericii Sale Biserica noastră este încadrată în ritmul de viață nouă a poporului nostru.

Totodată, Înalț Prea Sfinția Sa aduce omagiu de cinstire și de recunoștință înțelepților conducători ai Patriei noastre, care — prin felul cum își desfășoară activitatea pe plan intern și extern — au ridicat atît de mult prestigiul țării noastre (cei prezenți cîntă: „La mulți ani!“).

În încheiere, Înalțul Ierarh spune următoarele: „Mulțumim lui Dumnezeu pentru toate, pentru că de la Dumnezeu sînt toate și noi sîntem numai unelte smerite prin care lucrează Dumnezeu. Valoarea autentică se arată prin smerenie. De aceea, lui Dumnezeu se cuvine să-I mulțumim pentru toate.“

Niciodată nu ne putem declara satisfăcuți cu ceea ce am făcut. De aceea, Cucernici Părinți și dragi credincioși, să uitați de laurii realizărilor de pînă acum și să mergeți în ritmul înnoirii, al progresului continuu. Să nu fim apă stătută, ci apă vie în continuă mișcare înainte!“.

Sărbătoarea de la Cristian și Brașov constituie două momente de manifestare ortodoxă și românească cu accente de ecumenism constructiv și de intensă vibrație patriotică.

PARTICIPANT

SFINȚIREA BISERICII DIN PAROHIA ALBEȘTI

În după amiaza zilei de sîmbătă, 7 iunie a. c., Înalț Prea Sfințitul nostru Arhiepiscop și Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* a purces în misiune duhovnicească spre tărîmurile tîrnăvene ale protopopiatului Sighișoarei. Î. P. S. Sa era însoțit de P. C. Vicar Arhiepiscopesc Tr. Belașcu și P. C. Prof. Dr. Grigorie Marcu.

A fost făcut un prim

POPAS VESPERAL
LA VINATORI

Clopoțele bisericilor ortodoxă și reformată sunau sărbătorește cînd I. P. S. Sa a intrat în parohie. Ulița care duce la biserica ortodoxă era împodobită cu covoare și flori. La poarta bisericii, un sobor de preoți în odăjdii — împreună cu P. C. Arhidiacon Iosif Bolog și P. C. diacon Mihai Sămărghișan, de la Catedrala mitropolitană din Sibiu — au înfățișat Î. P. S. Sale, spre sărutare, Sf. Evanghelie și Sf. Cruce.

P. C. Protopop I. *Dragolea (Sighișoara)* — care ieșise în întîmpinarea Arhipăstorului nostru încă la intrarea pe teritoriul protopopiatului — a dat expresie vibrantă bucuriei credincioșilor parohiei Vinători de a avea prilejul să primească pe Î. P. S. Sa. Bucuria lor este cu atît mai mare cu cît parohia Vinători nu a mai avut parte de vizitație canonică de pe vremea Mitropolitului Andrei Șaguna.

P. C. Sa a subliniat promptitudinea și dragostea cu care Arhipăstorul nostru își rupe răgazul trebuincios spre a răspunde numeroaselor și insistentele poftiri ale preoților și credincioșilor de a le aduce la ei acasă binecuvîntările sale arhieresti și bucuria rară a împreună-petrecerilor duhovnicești cu părintele și ocîrmuitorul Arhiepiscopiei noastre.

Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* a spus că a primit cu bucurie invitația de a se ruga împreună cu preotul și credincioșii parohiei Vinători, în seara aceea. Pe păstorul lor, P. C. pr. I. Sofonea, îl cunoaște demult. L-a avut apoi student la teologie. Adevseori i-a vorbit Î. P. S. Sale despre păstoriții săi și l-a rugat să vină acolo să le vadă credința dătătoare de roade duhovnicești și cetățenești. Acum — a spus Î. P. S. Sa — ne bucurăm împreună că credința moșilor și strămoșilor noștri este vie și lucrătoare și în această parohie, cum dovedește atît pictarea bisericii de-acolo, cît și osîrdia cu care parohienii își desfășoară munca și își îndeplinesc îndatoririle cetățenești. A încheiat rugînd pe Dumnezeu să binecuvînteze familiile și strădaniile lor.

Printre șiraguri dense de credincioși înveșmîntați de sărbătoare — predominau costumele naționale — călcînd covorul de flori ce i-au fost presărate cu dărnicie în cale, Î. P. S. Sa a intrat în biserică.

S-a săvîrșit sf. slujbă a Vecerniei de către un sobor de preoți și diaconi, avînd în frunte pe P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belașcu.

Răspunsurile au fost date — alternativ — de corul parohial pregătit și dirijat de D-na preoteasă Aurelia Sofonea și de strană (susținută de cîntăreții bisericești I. Cosma și Ilie Lupu din Mohu-Sibiu, socrul preotului-paroh).

Î. P. S. nostru Mitropolit *Nicolae* a dat citire rugăciunilor Vecerniei precum și — la sfîrșit — unei rugăciuni de mulțumire către Părintele ceresc pentru binefacerile revărsate asupra preotului și credincioșilor acelei parohii.

După aceea, parohul locului, P. C. Pr. Ioan Sofonea, a exprimat vii mulțumiri Arhipăstorului nostru pentru dragostea cu care și-a luat osteneala de a cerceta această parohie, al cărui păstor este de 7 ani. A făcut un scurt istoric al parohiei, a subliniat contribuția credincioșilor la pictarea bisericii și le-a exprimat mulțumiri pentru jertfelnicia neprecupețită de care au dat dovadă la împodobirea iconografică a sfîntului locaș de închinare.

P. C. Prot. I. Dragolea a arătat că credincioșii acelei parohii își împletesc strădaniile lor harnice cu munca constructivă a întregului nostru popor, care cheazăuiește belșugul și propășirea obștească. Ei însă, ca buni credincioși, jertfesc bucuros, din prisosul lor, și pentru „Casa Domnului”.

P. C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu a arătat că e mare bucurie ori de câte ori Arhiepiscopul aleargă până și în cele mai mici și mai îndepărtate parohii spre a se ruga laolaltă cu credincioșii acestora și a le împărtăși povețe luminoase.

Credincioșii răsplătesc această părintească purtare de grijă prin cercetarea și sprijinirea bisericii, prin conduita lor creștinească în toate împrejurările vieții, prin buna-înțelegere în care trăiesc cu cei de alt „neam” și de altă credință, prin conștiința cetățenească de care dau dovadă în munca lor și în acțiunile de promovare a intereselor obștești.

S-a adresat apoi credincioșilor Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae, al cărui cuvînt de învățătură a avut următorul cuprins:

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Amin

*Prea Cucernici Părinți și
Iubiți credincioși,*

Psalmistul zice „Bucuratu-m-am cînd mi-au spus veniți să mergem să ne urcăm la Curțile Domnului în Casa Dumnezeului nostru”. Tot așa și noi asemenea Psalmistului ne-am bucurat și ne bucurăm ori de câte ori auzim această chemare de a veni la Casa lui Dumnezeu, la Biserica Lui cea sfîntă. Chemarea aceasta ne-o face în fiecare sărbătoare și în fiecare Duminică glasul clopotului, care din înălțime ne aduce aminte că este o zi în care se cuvine să ne îngrijim de cele ale sufletului și să ascultăm voia lui Dumnezeu, în tăcere, în rugăciune și în reculegere.

Chemarea aceasta o fac preoții în toate parohiile și chemarea aceasta răsună în sufletul fiecărui credincios, care simte că se cuvine ca din șapte zile, o zi să o închine lui Dumnezeu, să se apropie de Dumnezeu și să primească de la El lumină, binecuvîntare, mîngîiere, întărire și bucurie.

Intr-adevăr, ce lucru mai mare poate fi pentru un credincios, decît să vină în Casa lui Dumnezeu și aici să se întâlnească cu Tatăl lui cel din ceruri, care este, mai presus decît orice tată și decît orice părinte, care ne cunoaște și cele dinafară și cele dinlăuntru, cunoaște și gîndurile noastre, știe și vorbele noastre, cunoaște și faptele noastre, tot ceea ce gîndim, tot ceea ce simțim, tot ceea ce plănuim, tot ceea ce vorbim, tot ceea ce facem este cunoscut de Dumnezeu. În fața Lui se desfășoară întreaga noastră viață și în toate acestea, Dumnezeu este acela care, în împrejurări grele, ne ajută, ne întărește și ne sprijinește ca să ieșim la un liman bun, care în bucurie face ca bucuria noastră să fie mai mare, care în nehotărîre ne face să luăm o hotărîre dreaptă, care în orice împrejurări este alături de noi, pentru ca gîndurile noastre să fie bune și frumoase, pentru ca simțămintele noastre să fie temeinicite pe dragoste și nu pe ură, pentru ca faptele noastre să fie ziditoare, nu numai pentru fiecare dintre noi, ci pentru obștea întreagă, pentru poporul întreg.

Și de aceea întîlnirea cu Părintele nostru, cu Tatăl nostru cel din ceruri este o cerință a sufletului nostru și această întîlnire întotdeauna ne umple de daruri bogate, de binecuvîntări și de bucurie și mulțumire deosebită.

Dar, iubiți credincioși, în Casa lui Dumnezeu nu ne întîlnim numai cu Dumnezeu. În Casa lui Dumnezeu ne întîlnim, cum zice Sf. Apostol Pavel, și cu „casnicii Domnului”, adică cu Sfinții. Mîine este Duminica tuturor sfinților, a sfinților cunoscuți și a sfinților necunoscuți. Am putea spune că sfinții cunoscuți, care sînt înscrși în calendarul Bisericii noastre și în cărțile noastre de la strană, sînt puțini față de mulțimea cea mare a sfinților necunoscuți, care

au trăit o viață frumoasă, după voia lui Dumnezeu, o viață de sfințenie, dar care și-au ascuns sfințenia lor, ca să nu-i cunoască nimenea, să-i cunoască numai Dumnezeu.

Și cei cunoscuți și-au ascuns sfințenia, însă Dumnezeu a socotit că este mai bine ca să-i descopere în fața lumii, ca în felul acesta ei să fie unealtă a lucrării lui Dumnezeu pentru a îndruma și pe alții pe calea unei vieți frumoase de lumină, de bucurie și de sfințenie.

Ne întâlnim dar, cu toți sfinții, și cei cunoscuți și cei necunoscuți, aici în sfânta biserică, aici la Sfânta Liturghie, aici la sfintele slujbe, unde sînt de față toți, Dumnezeu cuprinzînd pe toți aceia, care au dus o viață după voia Lui, care i s-au închinat Lui și și-au închinat întreaga viață preamării Lui.

Aceste picturi care împodobesc așa de frumos Casa lui Dumnezeu, pe lângă Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, ne pun în față pe Maica Domnului și pe Sfinții Bisericii noastre, ca privind la ei, privind la chipurile acestea, să-i simțim prezenți, să-i simțim împreună cu noi, că se roagă și astăzi, împreună cu noi, lui Iisus Hristos, ca să ne ajute să pășim pe urmele lor.

Și bucuria noastră este mai mare că în Calendarul Bisericii noastre, alături de sfinți din toate părțile lumii, sînt înscrise și numele unor sfinți români, sfinți ardeleni, sfinți răsăriți din mijlocul poporului român, dintre credincioșii Bisericii noastre, Sfinții Ierarhi Ilie Iorest și Sava Brancovici, care au trăit cu trei sute și ceva de ani în urmă, sfinții curvioși ieromonahul Visarion, ieromonahul Sofronie și țaranul Oprea Nicolae din Săliște, care cu două sute de de ani în urmă, au înfruntat prigonirea ce a venit asupra Bisericii noastre din partea împăratului habsburgic și au suferit ori și ce, au mers pînă la mucenicie, pentru ca să apere credința noastră românească, credința noastră strămoșească, prin jertfa lor, prin lupta credincioșilor și a preoților; s-a dovedit vorba cea veche, adevărată, că este mai tare satul decît împăratul, că este mai tare credința poporului decît o credință pe care împăratul străin, din alte părți, a căutat să o impună.

Dar, dacă avem acești sfinți români înscrși în calendarul Bisericii noastre, sfinți cunoscuți, cu numele și cu viața, pot să spun că, de-a lungul veacurilor, dintre credincioșii noștri, dintre preoții noștri, au fost mulți care au trăit o viață așa de frumoasă de rugăciune, de dragoste, de fapte bune, încît îi putem socoti printre sfinții necunoscuți, care în umilință, în smerenie, neștiuși de nimeni, au trăit viața de sfințenie plăcută lui Dumnezeu.

Și iată, că aici, noi ne întâlnim nu numai cu Sfinții noștri, ci ne întâlnim și cu înaintașii noștri, aceia care, puțini la număr, au zidit această biserică, mare și încăpătoare, dovedind astfel un suflet mare, o credință puternică, pentru că zice Mihail Eminescu, cel mai mare poet român: „Credința zugrăvește icoanele în biserici”, credința ridică bisericile acestea mari, credința le împodobește și această credință arătată de înaintașii noștri, care au ridicat biserica, s-a transmis și a dat roade în urmașii lor, în cei de astăzi, care ați jertfit ca să o împodobiți într-un mod așa de minunat și care vă puteți mîndri, vă puteți bucura că ați adus jertfă pentru Dumnezeu și pentru mîntuirea sufletelor voastre.

Deci aici este adunată toată Biserica lui Dumnezeu, Biserica cea văzută, care sîntem noi cei de aici, toți dreptcredincioșii din țara aceasta, toți dreptcredincioșii din toată lumea și Biserica cea nevăzută, care sînt sfinții din ce-

ruri, care sînt înaintașii noștri, care asemenea nouă, s-au închinat în sfintele biserici, au dus o viață plăcută lui Dumnezeu, o viață frumoasă, o viață luminată.

Iubiți credincioși, iată ceea ce ne dă sfînta noastră Biserică. Ne dă legătura cu Dumnezeu, cu Tatăl nostru cel din ceruri, legătura cu Iisus Hristos, cu Fiul, care a venit în lume, s-a jertfit pentru mîntuirea noastră, a biruit moartea, a înviat și ne dă nouă puterea de a birui păcatul și de a avea o viață fără de moarte, o viață care n-are sfîrșit. Biserica ne dăruiește Duhul Sfînt, care de la Tatăl vine, prin Fiul, prin Iisus Hristos și se revarsă prin binecuvîntarea ierarhilor și a preoților, pe masa Sfîntului Altar, în sufletele credincioșilor, pe care le sfîntește, le luminează și le îndreptează către calea cea bună, către calea cea adevărată.

Biserica ne dă această comunitate, această împreună trăire cu sfinții, cu înaintașii noștri, cu strămoșii noștri și, totodată, ne face să ne simțim una cu toți cei ce au aceeași credință, oriunde s-ar găsi. Dar Biserica ne pune în legătură nu numai cu trecutul și cu prezentul, ea ne pune în legătură și cu viitorul, ea ne îndreaptă și spre ziua de mîine, ea ne îndreaptă spre ținta finală, a desăvîrșirii, a vieții celei veșnice, ea ne îndreaptă către generațiile care vin și ne pune în legătură și cu aceste generații, pentru ca astfel să se realizeze unitatea între ceea ce a fost, este și ceea ce va fi. Căci sub ocrotirea lui Dumnezeu, stă viața fiecărui din noi, din primul moment în care a deschis ochii în această lume, pînă în ultimul moment, în care-i închide pentru lumea aceasta, pentru ca să-i deschidă pentru lumea cea veșnică. Și sub ocrotirea lui Dumnezeu este și viața Bisericii de-a lungul veacurilor, de la începuturi pînă astăzi, cu aproape două mii de ani de existență, și de astăzi pînă la sfîrșitul veacurilor.

Iată ce bogăție, ce dar, avem noi în Biserica noastră, în Biserica lui Iisus Hristos.

Iubiți credincioși, dar noi nu avem numai Biserica, numai Casa lui Dumnezeu, noi avem și alte case. Fiecare om, fiecare familie își are casa sa. Și în casa sa, fiecare își pune sufletul său, își pune pecetea a ceea ce dorește și ceea ce gîndește. Fiecare își are casa așa cum îi place lui și și-o aranjează și o împodobește așa cum gîndește că este mai bine și mai frumos. Și fiecare, acolo, în casa lui, se simte bine, de aici vorba: Mă simt așa de bine ca acasă. Nicăieri — zice — nu mă simt așa de bine ca acasă. Oare de ce? Numai pentru că am o casă pe care am aranjat-o așa cum vreau eu? Cred că nu numai pentru aceasta. Lucrul principal pentru care omul se simte bine acasă este dragostea care leagă pe soț de soție, pe părinți de copii și această dragoste este aceea care-i face pe cei din familie să se simtă bine unii cu alții și totdeauna cînd sînt plecați în altă parte, să se gîndească la casă, să se gîndească la cei de acasă și să se întoarcă cu bucurie la cei de acasă. O casă, oricît ar fi de frumoasă, oricît ar fi de împodobită, oricît ar fi de mare, — poate să fie și un palat — dacă-i lipsită de dragoste este pustie. Dar dacă este dragoste, casa poate fi și mai mică, și mai neîmpodobită, dar să fie curată, să fie aranjată, ea apare ca un loc de bucurie, ca un loc de înălțare sufletească, un loc de zidire, un loc de întărire a celor care fac parte din familia aceea.

Or, Biserica lui Dumnezeu este aceea care, de la Iisus Hristos, prin Duhul Sfînt, revarsă în inimile noastre ale tuturor dragostea, nu numai față de Dumnezeu, ci și dragostea unuia față de altul, dragostea față de aproapele

și cel dintâi aproape într-o familie, pentru soț este soția, pentru soție este soțul, pentru copii sînt părinții, pentru părinți sînt copiii. Și de aceea este bine, cînd credincioșii noștri duc o fărîmă din dragostea lui Dumnezeu, din lumina Bisericii în casele lor proprii. Și această fărîmă din casa lui Dumnezeu, din Biserica, din lumea Bisericii, sînt sfintele icoane, sînt candelarele care ard la sfintele icoane și care mereu ne aduc aminte că nu se cuvine, în această casă unde sfinții ne privesc din icoane, unde Mîntuitorul ne binecuvîntează din icoană, nu se cuvine să rostim cuvinte necuvîincioase, înjurături și sudălmii, să ne batjocorim unii pe alții, să ne certăm, ba Doamne ferește, să ajungem și la bătaie. Ele sînt o frîna, care ne oprește să coborîm viața familiei noastre, la un nivel la care viața creștinului și viața omului în general, nu trebuie să se coboare. Aceste icoane, prin privirile blajine ale Mîntuitorului, ale Sfinților ne mîngîie inima și ne îndeamnă ca să vorbim vorbe frumoase, ne îndeamnă să fie numai dragoste și bunăînțelegere între noi, ne îndeamnă ca și atuncea cînd este un necaz sau o durere, sau cînd nu este o potrivire de gînduri — că unul susține una și altul alta — și atuncea să fim cu răbdare, să fim cu îngăduință și să căutăm împreună, poate nu azi, poate mîine, poate poimîine, găsim calea prin care familia să pășească împreună pe calea cea bună, pe calea cea sănătoasă.

Și ce frumos este, cînd dimineața și seara, întreaga familie se adună în fața sfintelor icoane, aprinde candela și spune rugăciunea. Este momentul, în care soțul și soția, dacă au greșit unul față de altul, în timpul zilei, își cer iertare în fața lui Dumnezeu, că Dumnezeu este acela, care ne iartă pe noi. Și pentru că Dumnezeu ne iartă, se cuvine să ne iertăm și noi unii pe alții. Este vreun om care să nu greșească? Fiecare greșim, într-un fel sau în altul. Fie femeie, fie bărbat. Și dacă fiecare greșim însemnează că și unul și altul are ce ierta și deci fiecare trebuie să ierte. Precum a greșit el și i s-a iertat, să ierte și el atunci cînd i se greșește. Și dacă în fiecare zi ne iertăm greșalele unii altora, în familie și în afara familiei, atuncea nu s-adună greșalele unele peste altele, ca pînă la urmă, ele să devină așa de mari și așa de grele, încît să surpe întreaga viața familiei și să se despartă, să plece unul într-o parte și celălalt în alta și să lase copiii de isbeliște. Pentru că, dacă, în fiecare zi, te gîndești să ierți greșalele, atunci se curăță toată negura și toată neînțelegerea în fiecare zi și, în felul acesta, viața poate să meargă înainte.

Și ce frumos e cînd în rugăciune, pe lângă această iertare a greșalelor, în fața lui Dumnezeu, noi punem toate gîndurile și toate simțămintele noastre și toate planurile noastre, și toate faptele noastre, ca Dumnezeu să le binecuvînteze și prin binecuvîntarea lui Dumnezeu ne rugăm dimineața, ca în toată ziua, să putem face voia lui cea sfîntă, iar seara îi mulțumim, pentru că am putut face ceea ce este după voia lui Dumnezeu și-L rugăm ca să privegheze peste somnul nostru, peste odihna noastră și să ne ajute ca toată viața noastră să o petrecem după voia lui cea sfîntă. E nevoie ca viața noastră creștinească să fie împletită cît mai mult cu rugăciunea. E nevoie să nu uităm această datorie. E adevărat că sînt multe treburi de făcut. E adevărat că omul aleargă de dimineața pînă seara, încolo și-ncoace. Dar atunci cînd ești obosit nu-ți găsești un timp să te odihnești? Să te-asezi puțin, ca pe urmă să poți porni la treabă, mai departe? Desigur că-ți găsești un timp pentru odihnă. De ce să nu-ți găsești un timp și pentru odihna sufletului? Pentru ca să oprești alergarea minții după preocupările obișnuite ale vieții, să te reculegi și să stai

de vorbă cu Dumnezeu și să-ți umpli sufletul de bucuria acestei întâlniri cu Dumnezeu, în rugăciune?

Dar, iubiți credincioși, pe lângă casa noastră personală, poporul nostru are și o casă a lui. Este patria noastră scumpă, este țara aceasta, în care poporul acesta trăiește de veacuri, și pe care o ridică prin munca lui și o face din ce în ce mai frumoasă, din ce în ce mai îmbelșugată, din ce în ce mai fericită.

Așa că am putea spune că noi sîntem ca o familie, care stăm în casa patriei noastre și această casă este rezultatul muncii noastre, este rezultatul vredniciei noastre. Și această mare familie este formată nu numai din români, ci și din alte naționalități: maghiari, sași, ucrainieni etc. Este formată nu numai din credincioși ortodocși, credincioși ai Bisericii române, ci și din credincioși, clerici și episcopi ai altor culte: romano-catolici, reformați, unitarieni ș. a. Cu toate acestea, noi toți, deși deosebiți ca naționalitate și credință religioasă, ne simțim o familie a acestei patrii, ne simțim un singur popor, un singur suflet, un singur gând, o singură străduință și muncim împreună pentru înflorirea și propășirea patriei noastre scumpe.

De aceea Biserica noastră îndeamnă pe credincioșii ei să-și împlinească datoria față de țară, față de patrie, să fie cu dragoste frățească față de cei de alte naționalități și față de cei de altă credință, pentru ca împreună să poată face cît mai mult bine și să poată ajuta cît mai mult, ca țara noastră să se înalțe tot mai sus.

Iată, dar, iubiți credincioși, de la Casa lui Dumnezeu, pe care v-ați împodobit-o așa de frumos și care mărturisește despre credința voastră, cum se întind razele de lumină, razele dragostei, către casa voastră a fiecăruia, către familia fiecăruia, și aceste raze ale dragostei se întind și spre casa noastră cea mare, către patria noastră, către toți frații noștri, fără de nici o deosebire.

Eu mă bucur că am văzut credința voastră și vrednicia voastră, arătată prin ceea ce ați lucrat în frunte cu părintele Sofonea. Mi-au plăcut și cîntările, și ale corului și cîntările la strună, care sînt aceleași cu cîntările noastre de pretutindenea. Și mi-a plăcut și faptul că ați venit așa de numeroși, la această întîlnire, pentru că Sf. Ioan Gură de Aur spune așa: oricît ar fi de împodobită o biserică, ea nu este întru totul frumoasă, decît atuncea cînd este plină de credincioși. Frumusețea unei biserici nu stă numai în frumusețea clădirii sau a picturii, ci frumusețea unei biserici stă în faptul că credincioșii ei sînt legați de biserică, că acești credincioși vin la biserică și o umplu cu sufletul lor, cu dragostea lor, cu credința lor.

De aceea, bucuria mea este mare și pentru ceea ce ați săvîrșit, dar mai ales pentru faptul că sînteți legați de părintele vostru, sînteți legați de această biserică, sînteți legați de tradițiile noastre strămoșești, de credința moșilor și strămoșilor noștri.

Dumnezeu să vă ajute să duceți mai departe viața voastră, legată de Sfînta Biserică, să duceți mai departe viața voastră, legată de patria noastră scumpă și să reverse peste viața tuturor darurile sale cele bogate, pentru ca, în felul acesta, toate ostenele voastre, și cele sufletești și cele trupesti și în cîștigarea celor materiale și în dobîndirea virtuților frumoase de bunătate, de dragoste, de milostivire, de smerenie, să rodească îmbelșugat spre binele nostru al tuturor și spre preamărirea lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh. Amin!

La sfîrșit s-a cîntat un Polihroniu pentru Înalț Prea Sfînția Sa Mitropolitul nostru Nicolae, pentru Ocîrmuitorii țării, pentru cler și pentru credincioși.

A fost de față pastorul reformat maghiar, Dl Ștefan Biro, cu soția. Acesta a mărturisit: I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae bucuria pentru legăturile frățesti cu Pr. I. Sofonea și pentru vizita aceasta de la Centrul Mitropolitan.

Din partea Departamentului Cultelor a participat Dl Arpad Tanco, împuternicit principal pentru culte al județului Mureș.

*

În dimineața zilei de 8 iunie a.c. — Duminica tuturor Sfinților — Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae s-a îndreptat spre

PAROHIA ALBEȘTI

Și aci, covoare și flori presărate în calca Î. P. S. Sale vădesc bucuria cu care este așteptat Arhipăstorul nostru.

În poarta bisericii, după ce soborul în odăjdii, cu Sf. Evanghelie și Sf. Cruce, face primirea cuvenită ierarhului, P. C. prot. I. Dragolea rostește un cald cuvânt de bineventare, asigurând pe Î. P. S. Sa că clerul și credincioșii merg pe urmele înaintașilor în credința străbună și în simțirea românească, ascultând întru totul poveștele Arhipăstorului care ne conduce duhovnicește, cu blîndețe și înțelepciune.

Î. P. S. nostru Mitropolit Nicolae — mulțumind pentru cuvintele de întâmpinare prin care s-a exprimat dorința vie a clerului și credincioșilor de a-l vedea pe ierarh în mijlocul lor — arată că legătura dintre ierarh, cler și credincioși este neconținută. Ea se exprimă cu deosebire prin rugăciunile lor reciproce.

Noi ne simțim strîns uniți unii cu alții. Prin acest simțămînt unitatea noastră sufletească se întărește și se adîncește.

Ca și înaintașii noștri, care au zidit această biserică, ne împlinim și noi întreaga datorie față de poporul nostru, angajat pe calea făuririi unui viitor luminos și față de Biserica străbună.

A încherat rugînd pe Dumnezeu ca credința credincioșilor parohiei să fie mereu vie și munca lor mereu roditoare.

Î. P. S. Sale i se oferă buchete de flori de către un grup de fete în costume românești.

Se constituie soborul care-l înconjoară pe Arhipăstor la sfințirea bisericii și la Sf. Liturghie arhierască.

Din sobor au făcut parte: P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu, P. C. prof. Dr. Grigorie Marcu, P. C. prot. stavr. pens. Emilian Stoica (Sighișoara), P. C. prot. I. Dragolea, P. C. preoți Ioan Dan (Șoard), Nicolae Streza (Albești), N. Colceriu (Sighișoara), Liviu Oprea (Sibiu), Dragosin Oana (Săliște), D. Ionescu (Boiu), Gh. Ercuș (Teliu), I. Sofonea (Vinători), I. Brion (Șapartoc); P. C. arhid. I. Bolog, P. C. Diaconi Ioan Bîtcă, M. Sămărgișan și H. Balaban.

După ce Î. P. S. Sa este înveșmîntat în odăjdiile arhieresti, se săvîrșește — afară, la intrarea în biserică — Sfințirea apei, cu procesiunea rituală de înconjurare a Sfîntului locaș de închinare. Împlinindu-se toate cele rînduite de pravilă, se intră cu solemnitatea cuvenită în biserică, unde sfințirea sfîntului locaș continuă și se desăvîrșește, spre vădita îndestulare sufletească a credincioșilor fericiți că sînt de față la o atît de rară și de mișcătoare lucrare bisericească.

Se săvârșește apoi întâia Liturghie în Biserica proaspăt târnosită, răspunsurile — inclusiv priceasa — fiind date prin cântare bisericească în comun, de către credincioșii parohiei.

În cursul Sf. Liturghii arhieresti, Î. P. S. Sa a hirotonit întru presviter pe diaconul Pavel Horia Balaban, iar apoi i-a acordat duhovnicia.

La sfârșit, Î. P. S. Sa a hirotesit întru protopresviter pe P. C. pr. Ioan Dan (Șoard) și a acordat dreptul de a purta brîu roșu P. C. preoți-parohi Nicolae Streza (Albești) și Ioan Sofonea (Vînători).

P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu a dat apoi citire hrisovului întocmit cu prilejul târnosirii bisericii. Textul lui înregistrează succint istoricul sfîntului locaș și consemnează ostenelele celor ce au contribuit la renovarea și pictarea lui.

Mișcați de însemnătatea evenimentului bisericesc pe care-l înveșnicea hrisovul, credincioșii au strigat, spontan, să trăiască Arhipăstorul nostru.

A luat apoi cuvîntul osîrditorul preot-paroh al parohiei Albești P. C. *Nicolae Streza*.

Mîncînd de la stihira Paștilor: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim întrînsa“, P. C. Sa a dat expresie bucuriei obștești a păstoriiților săi de a putea întîmpina pe Arhipăstorul nostru iubit în mijlocul lor. Sînt 158 de ani de cînd parohienii din Albești au ridicat locașul de închinare. Urmașii de astăzi ai acelora, de un pilduitor spirit de jertfelnicie pătrunși fiind — și aci, vorbitorul a prezentat date și cifre — au renovat, pictat și înzestrat biserica sfințită astăzi prin rugăciunile Î. P. S. nostru Mitropolit Nicolae.

Vorbitorul a arătat apoi cum se desfășoară viața bisericească în parohie, simultan cu viața cetățenească, în frățească bunăvoință și colaborare cu păstorii și credincioșii comunităților reformată maghiară și evanghelică lutherană (săsească), fapt care dă avînt dezvoltării comunei și face ca lucrările de folos obșteesc să se înmulțească și să-și afirme din ce în ce mai vădit utilitatea pentru propășirea tuturor.

A relevat prestația de calitate a pictorilor bisericești: Dl D. Bașcu (București) și preot Gheorghe Ercuș (care a pictat iconostasul).

La sumele cheltuite pentru executarea lucrărilor de renovare și pictare, s-a adăugat muncă voluntară prestată bucuros de către parohieni.

Mulțumind tuturor jertfitorilor și ostenitorilor pentru ofranda lor, și Departamentului Cultelor pentru sprijinul acordat, P. C. Sa a dat expresie bucuriei de-a avea aproape — cu acest prilej — pe unii din colegii săi, care au absolvit împreună, înainte cu 20 de ani, Institutul Teologic Universitar din Sibiu. Bucuria acestei întîlniri colegiale este sporită de prezența la prăznuirea de astăzi a doi dintre dascălii lor de teologie: Î. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin și P. C. prof. Dr. Grigorie Marcu.

P. C. Sa a încheiat cu o pătrunzătoare rugăciune de mulțumită îndreptată către Părintele ceresc, pentru toate binefacerile pe care le revarsă îmbelșugat asupra noastră a tuturor, cerîndu-i ocrotire și binecuvîntare și de acum înainte. Apoi, a oferit Arhipăstorului nostru un tablou cu chipul Î. P. S. Sale, pictat în ulei.

P. C. preot *I. Dragolea* a arătat, între altele, că biserica parohială din Albești pune în lumină nu numai alipirea de credința din străbuni a celor ce au zidit-o, ci și vrednicia credincioșilor de astăzi, care au reînnoit-o și împo-

dobit-o, stimulați fiind cu cuvîntul și cu propriul său exemplu de către actualul lor păstor sufletesc.

Aici, la Albeștii, s-a înfăptuit în cîțiva ani ceea ce nu s-a făcut într-un veac și jumătate, căci astăzi trăim vremuri care îl fac pe om să nu se gîndească numai la sine. Rodul acestei mentalități noi, al muncii noastre înfrățite, este viața nouă pe care o ducem și ale cărei înfăptuiri împodobesc ca tot atîtea perle de mare preț înfloritoarea noastră Patrie, pe tot întinsul ei.

A încheiat chemînd pe dreptcredincioși să aibă privirile mereu ațintite la Sf. Prestol, de pe care Domnul și Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne hrănește sufletele și ne binecuvintează ostenele, — iar cînd se îndreaptă spre ieșire, să privească chipul Arhipăstorului nostru, zugrăvit la locul cuvenit, și să-i urmeze povețele pe care ni le dă, întru cuvînt și în faptă.

Cuvînt de preamărire a Sfinților a rostit apoi, cu avînt și cu căldură sufletească, P. C. vicar arhiepiscopesc *Tr. Belaşcu*.

După ce a explicat rînduirea în calendarul Bisericii noastre a acestei Duminici închinată tuturor Sfinților, P. C. Sa a arătat și dezvoltat: La ce ne folosesc sfinții, cum pot ajuta — și ajuta — ei rugăciunilor noastre și cum ne pot ei sfinți și pe noi, credincioși.

Apropiata împlinire a 25 de ani de la eliberarea Patriei ne arată cum a prosperat și s-a întărit poporul nostru în acest rășimp, sub conducerea înțeleaptă a Ocîrmuirii de astăzi a țării. Înfrăptuirile mari și bogate de pînă acum ne-au făcut cunoscuți și prețuiți în toată lumea.

Să afirmăm unitatea noastră ca popor liber și independent prin hărnicie și ascultare, căci ei îi datorăm realizările cu care pe drept ne mîndrim și ea este chezașia dăinuirii și propășirii noastre obștești. Ca credincioși ai Bisericii străbune, să ținem cu aceeași tărie la unitatea noastră bisericească.

La cimentarea unității noastre naționale și a unității noastre bisericești, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului ne cheamă de sîrg, fără contenire și fără slăbire, cu convingere, cu competență și grai răzbătător. Să-i dăm ascultare în orice împrejurare, ca părintelui nostru al tuturor.

După aceea, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* a adresat preoților și credincioșilor acest cuvînt de învățătură:

Ziua de astăzi este o zi deosebită pentru mine, pentru că, așa cum a spus părintele Streza, astăzi, în 8 iunie, se împlinesc doi ani de cînd P. F. Părinte Patriarh Justinian, împreună cu I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului și cu alți Ierarhi ai Bisericii noastre, și-a pus mîinile asupra smereniei mele, în Catedrala patriarhală din București și m-a hirotonit întru Arhiereu. Și iată că această prăznuire a doi ani de la hirotonirea mea întru Arhiereu, de către P. F. Părinte Patriarh Justinian, am socotit că este bine s-o fac aici, în mijlocul credincioșilor acestei parohii, ca darul arhieriei pe care l-am primit să-l revărs asupra acestei biserici, peste care Iisus Hristos Insuși, prin rugăciunile mele și ale coliturghisitorilor și-a revărsat darul Său sfințitor, ca El să rămîna necontenit, pînă la sfîrșitul veacurilor, ca un izvor de viață nouă, aici la acest Sf. Altar, la această Sf. Biserică.

De aceea, socotesc că este bine ca astăzi, la această prăznuire, să spun cîteva cuvinte despre arhierie, despre preoție.

După cuvîntul Sf. Apostol Pavel (Evrei 5, 1), Arhiereul este chemat dintre oameni ca să slujească oamenilor, să fie mijlocitor între Dumnezeu și om. Dar Arhiereul cel adevărat, Arhiereul cel mare este Iisus Hristos care

este izvorul întregii Arhierii, pentru că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, care a luat chip de om și și-a săvârșit într-un mod desăvârșit slujba arhieriei, adică slujba de mijlocitor între Dumnezeu Tatăl și între noi oamenii.

Această slujbă Mântuitorul nostru Iisus Hristos a săvârșit-o prin însuși faptul că, Fiul lui Dumnezeu fiind, s-a întrupat și a devenit om asemenea nouă și astfel, ca Dumnezeu și om, este puntea de legătură între Dumnezeu și oameni, prin omenitatea Lui, prin ființa Lui omenească, revărsându-se asupra oamenilor puterea harului lui Dumnezeu. El și-a arătat această mijlocire între Dumnezeu și om, ca arhieru, și prin faptul că a mers în toate părțile și a propovăduit cuvântul lui Dumnezeu. El însuși spune că aceea propovăduiește și aceea mărturisește, ceea ce a primit de la Tatăl. Deci El aduce cuvântul Tatălui, cuvântul Evangheliei, că Tatăl vrea ca prin Fiul Său să se împăce cu noi, să ne curățească, să ne sfințească și să ne ridice la o viață mai înaltă, mai luminoasă, la o viață de trăire cu Dumnezeu.

Iisus Hristos s-a arătat ca mijlocitor între Dumnezeu și om, ca arhieru, nu numai prin propovăduirea Sa, ci și prin îndrumarea pe care a dat-o credincioșilor care îi urmau Lui, de ce trebuie să facă și cum să se poarte, pentru ca viața lor să fie binecuvântată și la capătul ei să primească răsplată ostenețelor lor din această viață.

Dar mai ales, Iisus Hristos este Arhieru deplin, Arhieru unic, Arhieru suprem, Arhieru arhierelor, prin faptul că a acceptat să ia asupra Lui suferințele, crucea și moartea, și prin răstignirea și moartea Lui să ispășească păcatele noastre, să ne împăce cu Dumnezeu, să învieze și să se înalte la ceruri și de acolo pînă la sfîrșitul veacurilor să mijlocească între noi și Dumnezeu-Tatăl, pentru ca păcatele noastre să se ridice, pentru ca în viața noastră să se reverse puterile Învierii, puterile lui Dumnezeu, care s-au arătat în Iisus Hristos. Astfel, după cuvântul Sf. Apostol Pavel (Evrei 8, 1), avem în Iisus Hristos pe Arhieru cel adevărat, care a fost ridicat de-a dreapta Tatălui, în altarul ceresc, ca un miel jertfit pentru mîntuirea noastră, ca un Dumnezeu adevărat și om adevărat, care mijlocește pentru noi, și care, totodată de-a lungul veacurilor este viu și prezent și lucrător în Biserica Sa, în sfințele altare, aducîndu-se mereu ca jertfă sub forma pîinii și a vinului pentru mîntuirea noastră.

Dar Iisus Hristos ca Arhieru este nevăzut: El este în lumea lui Dumnezeu, care nu cade sub ochii noștri, care nu se poate pipăi, nu se poate auzi, pentru că ochii noștri văd numai cele ce sînt văzute, urechile noastre aud numai sunetele care lovesc timpanul. Simțurile noastre deci pot să prindă numai ceea ce este material, ceea ce este dinafară. Iisus Hristos este nevăzut și atunci lucrarea de arhieru a lui Iisus Hristos, se continuă de-a lungul veacurilor prin aceia pe care Iisus Hristos însuși i-a așezat, ca prin ei să lucreze El în sinul credincioșilor, în Biserica Sa cea Sfîntă.

De aceea, El însuși a ales 12 apostoli și 70 de ucenici și pe aceștia toți i-a ținut mai aproape de El, i-a purtat cu El în toate părțile ca ei să cunoască învățătura Sa. Lor le-a spus toate, tot ceea ce trebuie să cunoască și tot ceea ce trebuie să propovăduiască credincioșilor. Lor le-a dat puterea, prin Pogorîrea Duhului Sfînt, de a fi arhierii, de a sluji la altarele sfinte, de a aduce ca jertfă Trupul și Sângele Domnului, atunci cînd, la Cina cea de Taină, le-a poruncit „să faceți aceasta întru pomenirea mea” (Luca 22, 19).

Dar oare Sf. Apostoli au trăit pînă la sfîrșitul veacurilor, ca ei să împlinească porunca Mîntuitorului, de-a aduce jertfa cea de taină, pînă la sfîrșitul

veacurilor? Nu! Noi știm că Sf. Apostoli au trăit o vreme, ca toți oamenii, și pe urmă s-au coborât în mormânt, în care ne coborâm cu toții, ca sufletele lor să stea în jurul Mîntuitorului, ca ei să se roage pentru noi toți, pentru Biserica cea Sfîntă, la temelia căreia, alături de Iisus Hristos, piatra cea din capul unghiului, sînt și Sf. Apostoli și ceilalți sfinți care au lucrat și s-au jertfit pentru dezvoltarea ei. Dar, dacă ei au trecut în lumea cealaltă, Sf. Apostoli, ca și Mîntuitorul, s-au îngrijit ca în locul lor să lase pe alții. Astfel, în Sf. Scriptură vedem cum Sf. Apostoli au așezat diaconi care să slujească în comunitatea creștină, au așezat preoți care să propovăduiască Cuvîntul, care să fie îndrumători ai credincioșilor și care să săvîrșească Sf. Liturghie și în felul acesta să ducă mai departe lucrarea de sfințire, de învățare și de călăuzire a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, a Sf. Apostoli, pentru că și prin aceștia, Iisus Hristos, ca și prin Sf. Apostoli, lucrează în continuare. Sf. Apostoli au așezat și episcopi, cum sînt episcopii Timotei și Tit, cărora Sf. Apostol Pavel le-a dat îndrumările care sînt scrise în Noul Testament. Din aceste îndrumări, rezultă că ei sînt mai presus decît preoții și diaconii, pentru că ei așează preoți și diaconi, ei îi sfințesc, ei au darul arhieriei depline, pentru că prin ei Iisus Hristos este lucrător într-un mod mai deplin decît prin diaconi și prin preoți.

De aceea, pretutindeni unde s-a lăsat creștinismul, credincioșii s-au adunat în jurul episcopului, în fiecare cetate fiind cîte un episcop care, avînd darul arhieriei, avea darul de a învăța în deplinătatea credinței, avea darul de a sfinți și de-a aduce Jertfa cea de Taină a Mîntuitorului, avea darul de-a îndruma și de-a călăuzi și pe clerici și pe credincioși pe calea adevăratei trăiri în Iisus Hristos.

În ființa arhieriei simțeau și preoții și credincioșii că este prezent Iisus Hristos Arhierul în chipul cel mai deplin, prin învățătura Sa, prin puterea Lui sfințitoare, prin Jertfa Lui, prin îndrumarea Lui. Și așa s-a lăsat Biserica lui Hristos și s-a adunat la un loc în jurul episcopilor, în jurul preoților, în jurul diaconilor, în jurul arhierilor bisericești, prin care Iisus Hristos însuși lucrează și este lucrător pînă la sfîrșitul veacurilor. Generații de generații, credincioșii s-au adunat în bisericile de pe toată suprafața pămîntului și în bisericile noastre din țara aceasta binecuvîntată de Dumnezeu.

Și astăzi se adună credincioși la chemarea preoților și diaconilor, la chemarea ierarhilor, a episcopilor, mitropoliților, a Patriarhului. Pentru că noi toți constituim Biserica lui Iisus Hristos, în noi toți Hristos este viu și lucrător și cuvîntul Lui este cuvînt dătător de viață, izvoarele Lui, prin Sfînta Lui Jertfă sînt izvoare de viață nemuritoare și pilda Lui este pentru noi toți un îndrumător pe calea pe care noi trebuie să pășim, pentru ca viața noastră să fie luminoasă așa cum minunată a fost viața lui Iisus Hristos și viața Sfinților Apostoli.

Prin noi toți lucrează Iisus Hristos, dar lucrarea în Biserică a lui Hristos este diferită. Pe unii i-a așezat Iisus Hristos episcopi, pe alții preoți, pe alții diaconi, fiecare cu slujirea sa; altora le-a dat diferite daruri, darul milostivirii, darul smereniei, darul îngăduinței, darul jertfelniciei, darul dăruirii de sine pentru Biserică și pentru aproapele, daruri pe care Duhul Sfînt le revărsă asupra credincioșilor noștri. Și iată în felul acesta Iisus Hristos lucrează în sufletele noastre, prin ierarhia bisericească dar și prin fiecare credincios care își deschide sufletul și care trăiește după voia lui Dumnezeu și după îndrumările pe care le primește din partea Bisericii. Așadar, noi toți, fără deose-

bire, fie că am fost chemați într-o slujire sau în altă slujire, nu ne putem considera mai mari sau stăpîni în Biserică, pentru că Stăpîn și mai mare în Biserică este unul singur, Iisus Hristos, Domnul și Mîntuitorul sufletelor noastre. Iar noi toți, în fața lui Iisus Hristos, sîntem numai slujitori ai Lui, sîntem numai slujitori ai Bisericii Lui și întru smerenie ne plecăm în fața lui Iisus Hristos și îi mulțumim pentru că ne-a dat darul pe care-l avem, harul pe care-l avem, pentru că prin acest har El lucrează și ne ajută și pe noi să lucrăm pentru lumina, pentru bucuria, pentru învățătura, pentru înălțarea sufletului nostru.

Iată pentru ce orice praznic la care sînt prezenți credincioși, diaconi, preoți și episcopi, orice praznic de acesta este un praznic mare. Simți că este ceva măreț, este ceva înălțător, pentru că toată Biserica este de față, pentru că la acest praznic simți cum însuși Iisus Hristos lucrează cu mai multă putere, prezența Lui este mai vie, mai intensă și această prezență ne face să fim fericiți, ne face să ne înălțăm cu toții, uniți prin aceeași rugăciune, aceleași dorințe către Cerul milostivirilor și să preamărim pe Tatăl nostru cel din ceruri.

Bucuria aceasta am avut-o eu, au avut-o slujitorii și o aveți voi cu toții în ziua de astăzi. Bucuria mea este mare, pentru că din cele ce ați făcut la împodobirea acestei biserici, la restaurarea ei, din cele ce ați lucrat la această parohie, văd că sînteți credincioși vrednici, care ați urmat pe păstorul vostru sufletească în lucrarea cea bună pe care ați săvîrșit-o. Și mă bucur foarte mult că această credință vie — care după cum spune poetul Mihail Eminescu, „zugrăvește icoanele în biserici” — se dovedește și prin faptul că ați venit într-un număr așa de mare. Căci frumusețea bisericii nu stă numai în această podoabă, care ne face să simțim că sfinții sînt de față împreună cu noi, ci stă și în prezența noastră, în faptul că umpleți această biserică prin credința voastră, cu sufletul vostru, cu înălțarea voastră sufletească. Mi-a plăcut apoi foarte mult cînd am văzut că sînteți îmbrăcați în costumul național românesc, dovedindu-vă români cărora le place să poarte îmbrăcămintea moșilor și strămoșilor lor, în care se străvede spiritul creator, spiritul artistic al poporului nostru.

Credința noastră ortodoxă a fost și este nu o credință care plutește deasupra popoarelor, undeva la înălțimea cerului, ci a fost o credință care coboară din cer, ca razele soarelui, ca să se împletească cu sufletele credincioșilor, așa cum razele soarelui se împletesc cu diferitele semințe și dau naștere la plante diferite, la flori de culori diferite. Tot așa și credința noastră ortodoxă vine din cer, de la Dumnezeu, de la Iisus Hristos, este însuși Dumnezeu, care se revarsă în sufletele noastre prin harul Său divin, prin lumina Lui dumnezeiască, dar se împletește cu sufletele noastre așa cum sînt ele și face să înflorească aceste suflete în felul în care sînt ele.

Această credință a noastră, împletită de-a lungul secolelor cu sufletul nostru românesc a creat lucruri de mare valoare, nu numai din punct de vedere bisericesc, dar și din punct de vedere național. De aceea noi sîntem mîndri de ea, de ceea ce au creat înaintașii noștri, strămoșii noștri.

Pe de altă parte, legea noastră românească a fost legată de poporul acesta, pentru că ea a trăit viața acestui popor. În vremurile grele ea a dus poverile alături cu poporul, iar în vremuri de bucurie, s-a bucurat împreună cu el. Chiar și aici, la această biserică este vie amintirea acelor preoți din

Albești, care au fost aderenți ai revoluției lui Horea, în urmă cu aproape 200 de ani, și care s-au ridicat împotriva iobăgiei și au cerut eliberarea țărânimii, care era apăsată pe ogoarele stăpînite de stăpînitori care nu căntau altceva decît să trăiască din sudoarea celor ce se plecau peste glie. Participarea aceasta a preoților și credincioșilor la revoluția lui Horea este o dovadă că Biserica noastră a fost alături de popor, în lupta lui pentru dreptate și libertate.

Tot aici este amintirea revoluției din 1848, căci aici poetul maghiar Petöffi și-a dat viața pentru libertate, pentru dreptate, pentru egalitatea tuturor națiunilor, semn că vijelioasa revoluție din 1848 a ridicat la viață nouă și poporul român și naționalitățile conlocuitoare, rupînd zăgăzurile Evului Mediu și deschizînd o epocă nouă, care a mers către libertate, către dreptate și frățietate între naționalitățile conlocuitoare.

Iată deci cum Biserica noastră și-a împletit viața ei cu viața poporului român, dar totodată ea a fost aceea care, de-a lungul secolelor și astăzi, a întins brațele dragostei frățești față de celelalte culte din părțile acestea, față de celelalte naționalități, care au trăit și trăiesc împreună cu poporul român, care muncesc împreună cu el ca să cîitorească aici o civilizație și o cultură înfloritoare, să cîitorească o viață nouă, o viață din ce în ce mai fericită.

Noi ne bucurăm că credincioșii noștri de astăzi, asemenea credincioșilor din trecut, sînt legați trup și suflet de Biserica strămoșească, dar, totodată, ei sînt și fii buni ai poporului, fii buni ai Patriei noastre scumpe, împlinindu-și datoria și față de Biserică și față de Patrie. Noi ne bucurăm că preoții și credincioșii noștri, care sînt legați de Biserica și credința lor, de poporul lor, au totodată simțămîntul acesta frătesc, din dragostea lui Iisus Hristos care ne unește, din dragostea comună față de frații noștri de alte culte: romano-catolici, reformați, unitarieni, evanghelici și alte culte care sînt în țara noastră, față de frații noștri de alte naționalități: maghiari, germani, ucraineni și alte naționalități, pentru că toți sîntem una în Iisus Hristos, pentru că toți sîntem sub același cer, pe toți ne luminează și ne încălzește același soare și toți muncim același pămînt, din roadele căruia beneficiem cu toții, fiecare după munca sa, după vrednicia sa.

Înfrățirea aceasta care-și are rădăcinile în trecut, cînd, fără deosebire de credință și naționalitate, poporul a luptat pentru drepturile lui, pentru libertatea lui — această înfrățire din vremea noastră a devenit o realitate vie, o realitate așa de plină de bucurie și fericire, încît toți cei care vin din alte țări se minunează și ne laudă pentru realitatea aceasta ecumenică, pentru înfrățirea aceasta creștină care este între noi, în țara noastră.

În alte țări să știți că această înfrățire ecumenică n-a ajuns așa de departe, n-a ajuns să fie așa de adîncă și așa de vie cum este la noi, în țara noastră. Evanghelia lui Iisus Hristos se poate cuprinde într-un singur cuvînt, cuvîntul dragoste, căci Sf. Apostol Ioan scrie că „Dumnezeu este dragoste și cel ce iubeste acela este în Dumnezeu și Dumnezeu este în el”. Deci dacă Dumnezeu este dragoste, atunci înseamnă că și omul, care este chip al lui Dumnezeu, este dragoste și cu atît mai mult creștinul care este ucenic al lui Iisus Hristos — dragostea întruchipată, răstignită pe cruce și înviată — cu atît mai mult creștinul trebuie să fie dragoste și este dragoste. Dacă noi toți, fără deosebire în care Biserică trăim, noi toți ne socotim creștini, dacă noi toți socotim că Iisus Hristos sălășluiește în noi, lucrează prin noi, atunci

înseamnă că dragostea lui Iisus Hristos este în noi și această dragoste, după cum spune Sf. Apostol Pavel, ne adună pe toți la un loc și ne face să ne simțim frați în Iisus Hristos.

La fel, dragostea de Patria comună în care trăim, la fericirea căreia muncim și de binele care izvorăște din munca noastră a tuturor ne bucurăm și această dragoste de Patrie, care este tot de la Iisus Hristos, ne adună la un loc și ne face să ne simțim frați.

*

Iată ce învățăminte tragem din faptul că Iisus Hristos este Arhiereul cel mare, mijlocitorul între Dumnezeu și om și că El a așezat în Biserica Sa diaconi, preoți și arhieri, pentru ca prin aceștia să-și continue lucrarea Lui de propovăduire a adevăratei credințe, de săvârșire a Sf. Taine, a Jertfei celui de taină de pe Sf. Altar, de călăuzire a credincioșilor. Dar tot Iisus Hristos este acela care lucrează nu numai prin ierarhi, nu numai prin clerici, ci și prin credincioși și îi adună pe toți într-o singură Biserică.

Această Biserică este însușită de Duhul lui Hristos și de aceea noi, cei ce avem rădăcinile adânci în creștinism (pentru că românii s-au încreștinat de la început, din momentul în care au apărut ca popor în istorie, din acel moment el a apărut și ca creștin, de aceea se zice că românii s-au născut creștini), noi cei ce avem rădăcinile înfipte așa de adânc în istorie și în sufletele cărora răsună svonul credinței înaintașilor noștri, noi astăzi, în epoca cea nouă, trăim în Iisus Hristos, trăim în Biserica lui Iisus Hristos, în Biserica noastră, trăim în duhul dragostei, prin care ne deschidem sufletele față de viața cea nouă de astăzi, ne deschidem sufletele față de frații noștri de alte culte și de alte naționalități.

Dumnezeu să vă ajute, să ne ajute la toți, ca venind mereu la Sf. Liturghie, împărtășindu-ne cu Trupul și Sângele Domnului, curățindu-ne de păcate prin Sf. Spovedanie și, fiind părtași la toate darurile Duhului Sfânt, pe care Iisus Hristos le revărsă peste viața noastră, înrădăcinați în credința strămoșească, dar credincioși ai vremii noastre și cetățeni buni ai Patriei noastre, să putem duce o viață vrednică de numele de creștin, de om, ca prin această vrednicie să se preamărească numele lui Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Amin.

Credincioșii au primit cu luare-aminte cuvintele de învățătură și de povață ale Arhipăstorului. Sub ferestrele larg deschise, protejați de un coviltir din umbrele — căci ploua lin și îmbelșugat — credincioșii ascultau neclintți cuvântările rostite.

Diaconii au cântat apoi un Polihroniu pentru Ocîrmuitorii bisericești și cetățenești, pentru cler și credincioși.

Au fost prezenți, de asemenea, Dl pastor reformat maghiar Iuliu Bartha cu soția și Dl pastor ev. luteran Hans Gerhard Binder, cu soția. Fiindu-i prezentați I. P. S. Sale, Arhipăstorul nostru s-a întreținut cordial cu respectivii slujitori de culte.

*

Era trecut de ora 15 când — în casa încăpătoare și ospitalieră a familiei Ioan Suci — a început agapa dată de parohie.

În cursul mesei, numeroși vorbitori au dat expresie alipirii noastre sufletești și faptice față de Biserică și Patrie, au mărturisit Arhipăstorului

nostru dragostea, prețuirea și recunoștința, au subliniat hărnicia și stăruința luminată de care au dat dovadă parohul locului și colaboratorii săi în lucrarea de renovare și pictare a bisericii etc.

Astfel, P. C. Preot-paroh *Nicolae Streza* — după ce a mulțumit încă odată Î. P. S. Sale pentru cinstea făcută și pentru bucuria pricinuită întregii parohii prin această vizitație canonică — l-a rugat să primească un covoraș și o vază de porțelan cu chipul Î. P. S. Sale, semne concrete ale recunoștinței ce i le poartă parohienii din Albești, din rîndurile cărora fac parte și cei ce au lucrat artistic aceste prinoase.

P. C. Diacon *Ioan Bîtcă* a spus că ziua de azi a generat o îndoită bucurie: a sfințirii locașului de rugăciune pe care renovarea și pictarea l-a transformat în monument de artă și a revederii colegiale la 20 de ani de la absolvirea Institutului Teologic Universitar din Sibiu, în prezența a doi din foștii lor profesori și în parohia șefului lor de promoție Nicolae Streza.

În același sens au vorbit — cînd le-a venit rîndul la cuvînt — dintre absolvenții de teologie de acum 2 decenii: P. C. preoți *Gh. Ercuș*, *Dumitru Ionescu* (Boiu), *Liviu Opriș* și *Dragosin Oană*.

Au mai vorbit:

Dl învățător *Ioan Haneș*, care a exprimat mulțumiri Î. P. S. Sale pentru bucuria hărăzită parohienilor prin sfințirea bisericii din Albești. A dat asigurări că credincioșii de acolo vor ști să păstreze ceea ce s-a realizat și vor completa cu rîvnă sfîntă ceea ce se va mai dovedi necesar pentru bunul mers al parohiei. De asemenea, a mulțumit călduros părintelui N. Streza și familiei sale pentru truda depusă în slujba parohiei.

Dl pastor *H. G. Binder* a adus salutările comunității ev. luterane din Albești și a prezentat felicitări pentru reînnoirea exemplară a bisericii parohiale române. Păstoriții săi vorbesc cu laudă de hărnicia arătată de credincioșii ortodocși români la săvîrșirea acestor lucrări. Arată bunele relații dintre el și Pr. Streza, dintre credincioșii ortodocși și luterani.

Dl pastor ref. *Iuliu Bartha* a relevat faptul că Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae este îndeobște cunoscut și prețuit ca promotor al apropierii bisericilor, ca ecumenist de frunte. Felicitînd pe părintele N. Streza și pe păstoriții săi, a încheiat cu urări de pace și înțelegere între toate cultele și naționalitățile din Patria noastră.

P. C. Prot. stavr. *Em. Stoica* a spus între altele — că vreme de 25 de ani a avut parohia Albești în cuprinsul protopopiatului pe care-l conducea cîndva. Aci s-a afirmat și de aci s-au ridicat slujitori bisericești destoinici. Dintre ei face parte și Părintele N. Streza, care — după ce a dus la bun sfîrșit lucrările de renovare și pictare a bisericii — trece preot-paroh în orașul Tg. Mureș. I-a urat succes, iar pe parohieni i-a felicitat cu căldură.

P. C. pr. *N. Colceriu* a subliniat că cheia succesului dobîndit de părintele N. Streza nu este numai hărnicia sa, ci și „platforma comună de iubire” dintre ortodocși și celelalte culte, pe care a promovat-o faptic.

P. C. pr. *Adrian Dobre* (Sighișoara) a spus că freamătul vieții celei nouă se simte în toată țara. Muncim înfrățiți, dar și lăudăm pe Dumnezeu „cu o gură și o inimă”. Ridicăm uzine și școli, iar credincioșii ridică și biserici. A

încheiat cu un mișcător omagiu adus mamelor care ne-au dat oameni de talia Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae și preoți destoinici ca părintele N. Streza.

Epitropul bisericesc *Alex. Feregean* din Boiu a spus că I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a făcut o deosebită cinste parohiei Albești și l-a rugat să nu pregete a sfinți și biserica din parohia aceea.

P. C. prot. *I. Dragolea* a toastat în cinstea Arhipăstorului nostru, care coboară bucuros în mijlocul credincioșilor, aducându-le de fiecare dată dragostea părintească, bucurie, înseninare și pace, făcându-ne ca toți să ne simțim una.

P. C. prof. Dr. *Grigorie Marcu* a spus că cea mai scurtă chemare de dragoste curată este: „Vino!” Aceste două silabe au transformat pe doi țărani pescari în „pescari de oameni”, în apostoli (vezi Ioan 1, 47), și tot așa pe un vameș (vezi Matei 9, 9). O rostește către noi toți, fără să obosească vreodată, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos și „mireasa Lui”, Biserica (vezi Matei 11, 28). Dar o rostesc și credincioșii, către Arhipăstorul nostru — și la chemarea dragostei, I. P. S. Sa răspunde de fiecare dată cu dragoste, cu dragostea care nu zăbovește.

A salutat, de încheiere, pe foștii săi studenți de acum două decenii, preuind strădaniile lor și anticipînd recoltele duhovnicești pe care le vor stringe de acum încolo cu neîmpuținată dragoste de Dumnezeu și de oameni.

A luat apoi cuvîntul P. C. vicar arhiepiscopesc *Tr. Belasçu*. P. C. Sa a relevat cu simpatie prezența la prăznuirea de astăzi a slujitorilor celorlalte culte din comuna Albești și i-a felicitat pentru colaborarea lor frățească, de pînă acum, ca preotul-paroh ortodox român. Acesta pleacă la noul său post, dar parohia Albești nu va rămînea orfană, căci Arhipăstorul nostru îi va trimite alt păstor, care de asemenea va fi cu tragere de inimă față de obștea credincioșilor.

Credincioșii din Albești au avut fericirea de a-și vedea sfințită biserica tocmai în ziua în care se implinesc 2 ani de la sfințirea întru arhieru a Arhipăstorului nostru, fapt care sporește solemnitatea evenimentului bisericesc care a avut loc astăzi.

A ridicat paharul pentru I. P. S. Sa, precum și pentru protopop, preotul-paroh și pentru parohieni.

La sfîrșit, a luat cuvîntul Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae. Mulțumind pentru simțămîntele ce i-au fost mărturisite — în cursul cărora i s-au urat atîția ani de viață încît n-are nădejdea să-i poată implini creodată pe toți — I. P. S. Sa s-a referit la solicitările cărora se simte îndatorat să le facă față. Are jef de jef de chemări din Arhiepiscopie și Mitropolie, de la cultele conlocuitoare și de peste hotare.

Chemări ca cea care m-a adus astăzi aici — a spus I. P. S. Sa — dovedesc că între ierarhi, preoți și credincioși sînt raporturi de dragoste care ne fac să ne simțim bine ori de cîte ori ne întîlnim. Văd astfel credința cîei a credincioșilor, care mă întărește și mă face să spun și în străinătate că eu corbesc în numele acestor credincioși ai Bisericii noastre.

I. P. S. Sa a exemplificat legăturile ecumeniste, frățești, pe care le întretine în țară și în străinătate, precizînd că ecumenismul, la noi, nu este o realitate la nivel de cîrîfuri conducătoare bisericești, ci una care a început și s-a afirmat de jos, de la popor. Credincioșii noștri au locuit împreună cu cei de

alt „neam“ și de altă credință în aceleași sate și orașe și au fost întotdeauna încredințați că Dumnezeu lucrează și-n bisericele de altă confesiune.

Astăzi — a spus I. P. S. Sa — ori unde mă duc să-mi cercetez păstoriții, sînt întîmpinat și salutat și de reprezentanții celorlalte culte. Aceasta este o mărturie a bucuriei de-a fi împreună, cum zice Psalmistul (Ps. 132, 1), căci și unii și alții credem în Iisus Hristos, și unii și alții nutrim aceleași simțăminte de alipire față de Patria noastră. La noi, înfrățirea e totală, de sus pînă jos.

Referindu-se la progresele uimitoare pe care le-a făcut știința contemporană, I. P. S. Sa a spus că omul a știut să arate o putere atît de mare, încît merge în Lună, iese de pe Pămînt ca să vadă ce-i în lume, în cosmos. Dumnezeu a dat omului rîvna de-a cerceta toate și de-a le face folositoare vieții. Orice cuceriri ale științei omenești care nu sînt menite distrugerii ci întăririi păcii, îmbelșugării și luminării vieții, sînt binecuvîntate de Dumnezeu și de oameni.

Noi sîntem fericiți că trăim într-o țară liberă și independentă, una și nedespărțită. Unitatea noastră națională se bazează pe munca noastră, creațiile de bunuri spirituale și materiale, pe dragostea și încrederea cu care înconjurăm și sprijinim pe vrednicii conducători ai țării. Sîntem fericiți că dintr-o țară agrară înapoiată, Ocîrmuirea socialistă a României a făcut în 25 de ani ceea ce alții n-au reușit să realizeze într-o sută de ani. Avîntul muncii obștești de construcție, realizările obținute, au creat țării noastre un prestigiu deosebit pe arena vieții internaționale. Faptul acesta mă face să fiu mîndru ori de cîte ori spun peste hotare că sînt român. Dar e și greu totodată — o greutate pe care o port cu plăcere — căci trebuie să arăt, să fac dovada de fiecare dată că și Biserica noastră reprezintă cu demnitate țara noastră.

Oamenii Bisericii noastre, ori de cîte ori merg în străinătate, duc acolo și spiritul ecumenist care se afirmă practic la noi, spiritul de înfrățire a tuturor cultelor și naționalităților din țara noastră. Străinii care ne vizitează sînt foarte impresionați de înfrățirea dintre naționalitățile și cultele conlocuitoare din țara noastră — a spus I. P. S. Sa, dînd cîteva exemple de dată recentă. La noi, e lucru firesc să mergem unii la alții, ca frații, de orice naționalitate sau credință am fi. Ne respectăm unii pe alții, respectăm fiecare rînduielile bisericești ale altora, dar ne simțim una în credința în Iisus Hristos și în slujirea Patriei noastre.

De încheiere, I. P. S. Sa a ridicat paharul pentru Ocîrmuirea Patriei noastre în frunte cu Dl Președinte al Consiliului de Stat Nicolae Ceaușescu, pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și pentru șefii celorlalte culte.

Asistența s-a asociat spontan și cu avînt la bunele urări făcute de Arhipăstorul nostru mai-marilor cetățenești și bisericești, aplaudînd îndelung și călduros.

Făcîndu-se interpretul recunoștinței credincioșilor față de Arhipăstorul nostru, părintele Nicolae Streza a rostit rugăciunea de mulțumită, iar I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a dat binecuvîntarea finală.

După ce s-a întreținut cu familia preotului-paroh, cu familia-gazdă a mesei, cu preoți și parohieni, Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Nicolae al Ardealului, cu însoțitorii, s-a îndreptat spre Sibiu.

(†) EPISCOPUL DR. FRIEDRICH MÜLLER

Biserica evanghelică-luterană C.A. din Republica Socialistă România a îmbrăcat haină de doliu, căci ocîrmuitorul ei vrednic și prețuit, Eminența Sa Episcopul Dr. *Friedrich Müller*, a adormit întru Domnul sîmbătă, 1 februarie 1969.

Cu toată vîrsta înaintată pe care Dumnezeu i-a ajutat s-o ajungă — împlinise în toamnă 84 de ani — și-a îndeplinit cu trageră de inimă și cu priecpere nedezmințită, pînă a închis ochii pentru totdeauna, îndatoririle de ocîrmuitor bisericesc și de cetățean de frunte.

Născut la 28 octombrie 1884 în comuna Valea Lungă (din jud. Alba), și-a făcut studiile liceale la Sibiu, iar studiile superioare — de teologie, istorie și geografie — la Lipsa (Leipzig), Cluj, Viena și Berlin.

Între anii 1909—1928 a funcționat ca profesor la școli cu limbă de predare germană din Brașov, Sighișoara și Sibiu.

În anul 1928 a devenit pastor al comunității ev.-lut. C.A. din orașul Sibiu, îndeplinind vremelnice atribuțiuni de vicar episcopal.

Ales episcop al Episcopiei evanghelice-luterane C.A. din țara noastră în anul 1945, avea s-o conducă înțelepțește, cu dovedită destoinicie, vreme de aproape un pătrar de veac.

Ca episcop, pătruns fiind de-o înaltă conștiință a răspunderii, a recunoscut valoarea morală a noii așezări — socialiste — a vieții obștești din țara noastră și, cu o consecvență exemplară, și-a pus la contribuție toată autoritatea sa personală, însușirile și experiența sa, pentru a sprijini loial strădaniile constructive ale poporului român, devenit cu adevărat stăpîn în țara sa.

În semn de recunoaștere a meritelor pe care și le-a cîștigat prin activitatea sa publică, cetățenească și patriotică, a fost ales — în două legislaturi — deputat în Marea Adunare Națională a Republicii Socialiste România și membru în Comitetul național pentru apărarea păcii.

Prin poziția sa pozitivă față de problemele vieții contemporane și prin activitatea sa teologică-bisericească. Episcopul Dr. Friedrich Müller se bucura de un prestigiu deosebit în cercurile bisericești internaționale. De numele și ostentelile sale cărturărești rămîn legate cîteva lucrări, tipărite în țară și străinătate, care au suscitāt interes deosebit nu numai în rîndurile sașilor evanghelici-luterani din țara noastră, ci și în cercurile teologice și științifice românești. Cele mai de seamă dintre aceste lucrări sînt: *Die Siebenbürgischen Sachsen und ihr Land* (Stuttgart, 1922, p. 164 — care tratează despre sașii din Ardeal și despre țara în care și-au alcătuit cămin statornic), *Vom Werden und Wesen des siebenbürgisch-sächsischen Bauerntums* (Brașov, 1927, p. 30 — care se ocupă de originea și specificul țărănimii săsești din Transilvania), *Die Geschichte unseres Volkes* (Sibiu, f.a., p. 185 — o istorie a sașilor din Ardeal), *Was ist Offenbarung?* (Sibiu, 1931, p. 136 — despre descoperirea dumnezeiască), *Vom Glaubensgrund unserer Kirche* (Sibiu, 1947, p. 12 — o expunere comentată a doctrinei sau învățăturii de credință a Bisericii evanghelice-luterane C.A.) și *Geschichtswirksamkeit des Evangeliums* (Stuttgart, 1956, p. 108 — care tratează despre înfrîurirea Evangheliei asupra istoriei omenirii).

Alte lucrări datorite defunctului episcop au rămas în manuscris dactilografiate (ca: *Berufung und Erwählung* — Chemare și alegere; *Joh. Honterus* și altele).

La împlinirea vârstei de 80 de ani i s-a dedicat un volum omagial cu colaborări variate și prestigioase: „*Ihr werdet meine Zeugen sein*“ („Îmi veți fi mie martori“ — Festgabe für Bischof Dr. Friedrich Müller. Sibiu 1965, p. 156).

Față de Biserica noastră și față de slujitorii ei a nutrit simțăminte de prețuire și prietenie de repetate ori mărturisite cu distincție sufletească și cu afecțiune frățească. Sînt proaspete încă în amintirea noastră declarațiile făcute la Sibiu, Duminică, 11 iunie 1967, cu prilejul instalării Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului (vezi revista „Mitropolia Ardealului“, anul XII, 1967, nr. 6—7, p. 459 urm.).

Ultima ocazie în care l-am văzut manifestîndu-se în acest sens a fost în ziua de joi, 6 iunie 1968. Se aniversa sărbătorește împlinirea a 20 de ani de cînd a fost intronizat Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian* la cîrma Bisericii noastre. Episcopul Dr. Friedrich Müller a condus atunci, personal, delegația Bisericii evanghelice-luterane C.A. din România, iar la masa de onoare — dată de Sfîntul Sinod în aceeași zi, la amiazi, la Palatul Patriarhal — a fost cel ce a deschis șiragul toasturilor ridicate în cinstea Întîistătătorului Bisericii noastre. Între alte, Episcopul Friedrich Müller spunea:

„Cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la înscăunarea Prea Fericii Voastre ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, am onoarea a Vă exprima din caldă inimă cele mai sincere felicitări, în numele Bisericii Evanghelice C.A. din Republica Socialistă România, în numele credincioșilor ei și în numele meu personal.

Inițiativa Prea Fericii Voastre, după aprobarea Statutelor, de a invita capii cultelor la consfătuirea din 23 iunie 1949, unde a fost discutată și aprobată moțiunea pregătită de Prea Fericea Voastră, a avut consecințe vădit binecuvîntate de Dumnezeu. Relațiile cu Conducerea și autoritățile Statului au devenit atît de îmbucurătoare, cum a dovedit-o recepția reprezentanților Cultelor la Consiliul de Stat, în ziua de 29 februarie 1968. Contactele între culte s-au repetat, după acea inițiativă, ori de cîte ori am fost însufleșiți de sarcini comune, mai ales în probleme de apărare a păcii, contacte pe care le-am promovat cu sinceritatea relațiilor între toate Cultele. Iar Biserica Ortodoxă Română a fost binecuvîntată de Dumnezeu cu deplina încredere în cîrmuirea Prea Fericii Voastre, cum se dovedește necontenit în decursul relațiilor de frățietate creștină între slujitorii altarului, ai Bisericii noastre și ai Bisericii Ortodoxe Române.

Aceste bune relații de frățietate creștină, nu numai între slujitorii altarului, ci și între comunitățile evanghelice și ortodoxe, au baze seculare, de la Reformă încoace. Atunci Biserica noastră a evitat prozelitismul, punînd însă la dispoziția preoților ortodocși traduceri biblice și liturgice în limba română, tipărite în tipografia fondată de reformatorul nostru Johannes Honterus. Această încredere reciprocă, învingîndu-se neînțelegeri incidentale, a durat secole de-a rîndul, cîntecul popular al sașilor ardeleni elogiînd într-o strofă: „Ardealul, țara toleranței, fiecărei credințe adăpost sigur“. Această înțelegere reciprocă s-a aprofundat în mod vădit în urma binecuvîntatelor inițiative ale Prea Fericii Voastre. Cu bunele relații între toate Bisericile ați creat o adevărată atmosferă ecumenică în Republica Socialistă România, cum ați caracterizat-o în convorbirea cu delegația Alianței Luterane Mondiale: „unitatea în diversitate“. (Vezi rev. „Biserica Ortodoxă Română“, anul LXXXVI, 1968, nr. 6, iunie, p. 579).

Funerăliile Episcopului Dr. Friedrich Müller s-au desfășurat la Sibiu, în catedrala evanghelică-luterană, joi, 6 februarie a.c.

La funeralii au luat parte numeroși slujitori și credincioși ai Bisericii evanghelice-luterane C.A. din țara noastră.

Au fost de față reprezentanții cultelor religioase din România.

Biserica noastră a fost reprezentată la funeralii de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae al Ardealului*. I. P. S. Sa era însoțit de consilierii arhiepiscopicești (P. C. pr. I. Nicoară și I. Vlad), precum și de delegații Institutului Teologic Universitar din Sibiu (P. C. prof. Dr. Milan Șesan, Dr. Grigorie Marcu și Dr. Dumitru Călugăr).

De asemenea au participat numeroși delegați bisericești de peste hotare, între care: Eminența Sa Dr. Moritz Mitzenheim, Episcopul Bisericii evanghelice din Turingia (Eisenach — R. D. Germană), Dl Dr. André Appel, Secretarul general al Alianței Luterane Mondiale (care a reprezentat și Consiliul Mondial al Bisericilor — Geneva — Elveția), Dl docent dr. Paul Philippi de la Facultatea de Teologie evanghelică a Universității din Heidelberg (R. F. a Germaniei), Dl pastor Sepp Scherer (Mainz — R. F. a Germaniei), în calitate de reprezentant personal al Eminenței Sale Episcopului Dr. Martin Niemöller, reprezentând totodată Biserica evanghelică din landul Hessa-Nassau (R. F. Germaniei) ș.a.

Departamentul Cultelor a fost reprezentat prin Dl Director general I. N. Bărbulescu, însoțit de Dl director Ion Rodeanu.

Din partea Marii Adunări Naționale — al cărei birou a depus la catafalc o bogată coroană de flori, cu eșarfă tricoloră — a fost de față Doamna Ing. Eleonora Nilca, deputat de Sibiu.

Autoritățile locale au fost reprezentate prin Dl Ion Grecu, prim-vicepreședinte al Consiliului popular al județului Sibiu.

În cadrele serviciului funebru de cult, predica îndătinată a fost rostită de Dl prof. Dr. *Hermann Binder*, vicar episcopesc și decan al Secției evanghelice-luterane C.A. a Institutului Teologic Universitar Protestant Unic din Cluj, la Sibiu. În cuvinte pătrunzătoare și dense de conținut teologic, Dsa a făcut o interpretare de înalt nivel creștinesc a vieții și activității defunctului episcop.

La sfârșitul serviciului funebru de cult, din partea Conducerii de Stat și a Departamentului Cultelor, a luat cuvîntul Dl Director general I. N. Bărbulescu. Dsa a subliniat aportul adus de decedatul episcop la formarea și dezvoltarea noii conștiințe patriotice a populației germane din țara noastră și la întărirea prieteniei frățești cu poporul român, accentuînd totodată că Episcopul Friedrich Müller a luat parte activă la adunarea de la Mediaș, din 1919, în cadrele căreia populația săsească din Ardeal și-a legat soarta — cu încredere frățească — de aceea a poporului român.

În numele Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și al Președintelui său, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian*, al Mitropoliei Ardealului și al Institutelor teologice de grad universitar din București și Sibiu, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* al Ardealului a rostit următorul cuvînt de pomenire:

„Eu sînt învierea și viața. Cel ce crede în Mine și de va muri, viu va fi”. *Ioan 11. 25*

Onorat Consistor Superior,
Onorați reprezentanți ai Statului,
Onorați reprezentanți ai Cultelor,
Întristată asistență,

Cu aceste cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos, cuvinte ale vieții și ale nemuririi, venim astăzi la catafalcul episcopului Friedrich Müller ca să aducem — cu inimă îndoliată — mărturia dragostei și prețuirii frățești din

partea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, a Sinodului Mitropoliei Ardealului, a Centrului Arhiepiscopesc, a Institutelor Teologice de grad Universitar de la București și Sibiu. A plecat dintre noi un prieten drag, cu care ne-am împletit sufletele în lucrarea comună pentru Hristos Domnul și pentru unitatea Bisericilor, pentru binele omului, propășirea poporului și pacea a toată lumea.

Intr-adevăr, legăturile strânse dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Evanghelică C.A. din România, și — în cadrul lor — prietenia și colaborarea dintre episcopul Friedrich Müller și ierarhii ortodocși români, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, dintre cel adormit în Domnul și întreaga noastră Biserică, s-au temeinicit pe unitatea de gândire teologică și de simțire religioasă ecumenistă și patriotică. Remarc în acest sens numai câteva puncte care ne-au fost și care rămân comune, ca un testament al celui adormit și un legământ pentru viitor al nostru al tuturor.

Întîi este așezarea în centrul vieții creștine al lui Iisus Hristos; nu Iisus al „mormîntului gol“, ci Iisus cel înviat, Iisus cel veșnic viu și izvor al vieții noastre, al neconținutei înnoiri, al veșniciei noastre. E un lucru cunoscut de toți că în inima Ortodoxiei strălucește cu putere, ca un focar de lumină divină, Domnul cel înviat, biruitor asupra morții și Domn al vieții veșnice. Același lucru l-a afirmat cu vigoare adormitul în Domnul, cînd a scris că „Învierea este faptul mîntuitor decisiv“, iar „a crede este a fi plin de viața în Hristos cel înviat. Cel ce are această credință e fericit“.

În al doilea rînd, este convingerea că Biserica lui Hristos este viața lui Hristos în realitățile concrete ale existenței, ale istoriei. De aici afirmarea unei Biserici a poporului, în sensul că Biserica își împletește viața cu viața poporului, recunoaște națiunea ca o realitate voită de Dumnezeu și sprijinește mersul înainte al Patriei spre ținte tot mai înalte. Dacă Biserica Evanghelică C.A. a fost numită de episcopul Friedrich Müller Biserică a poporului, adică a populației săsești de pe aceste plaiuri, el a recunoscut în Biserica Ortodoxă Română Biserica poporului român. Conviețuirea de secole dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, conviețuirea dintre Bisericile respective, și viața cea nouă din Patria noastră, au creat un climat de înfrățire și colaborare între Bisericile noastre, înfrățire în dragostea lui Hristos și în dragostea față de Patria noastră comună, manifestată în consfătuirile conducătorilor cultelor din România, unde adormitul în Domnul era o personalitate reprezentativă, și în lucrarea împreună a Institutelor Teologice și a preoților și credincioșilor.

În al treilea rînd, Hristos cel înviat a deschis larg orizontul frățietății ecumenice dintre Bisericile de pretutindeni, Bisericile noastre, ierarhii și teologii noștri susținînd aceleași teze la întrunirile mondiale ecumenice și la alte întruniri intercreștine, ca mărturie neîndoielnică a vieții ecumenice active și rodnice din țara noastră. Și mulți au venit din alte țări și s-au bucurat de realitatea ecumenică vie de la noi, și au dat-o și altora model. Acest ecumenism a fost și este slujire a unității Bisericilor lui Hristos, dar și slujire din dragoste creștină a poporului, a omenirii, a păcii și progresului.

Intristată asistență,

Am amintit numai câteva elemente esențiale prin care Bisericile noastre, episcopul Friedrich Müller și ierarhii ortodocși români, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, și-au înfrățit sufletele și acțiunea vreme îndelun-

gată, cu rezultate pozitive. De aceea putem mărturisi aici, în fața sicriului, că episcopul Friedrich Müller, care a crezut în Iisus Hristos cel înviat cu toată puterea ființei Lui, „de a și murit, viu va fi” (Ioan 11, 25). Va fi viu prin tot ceea ce a scris, ceea ce a lucrat, ceea ce a realizat. Va fi viu în inimile noastre ale tuturor, în inima preoților și credincioșilor lui, în inima ierarhilor, preoților și credincioșilor noștri, în inima poporului nostru și a celor ce l-au cunoscut, l-au prețuit și l-au iubit. Va fi viu, pentru că a trecut „din moarte la viață” (Ioan 5, 24) și a intrat „întru bucuria Domnului” său (Mt. 25, 21), căruia i se cuvine slava și mulțumirea în vecii vecilor. Amin.¹

Din partea cultelor conlocuitoare au mai vorbit: Eminența Sa Episcopul rom.-cat. Marton Aron (Alba Iulia), Eminența Sa Episcopul Gheorghe Argay (reformat, Cluj), în numele Bisericilor protestante, Dl Dr. Gyula David, rectorul Institutului Teologic Universitar Protestant Unic din Cluj, Dl prim-pastor (dechant) Albert Schaer (Sebeș-Alba) și Dl Curator bisericesc Dr. Albert Hochmeister (Sibiu).

Din partea delegaților bisericești de peste hotare au adus cuvânt de cinstire memoriei defunctului episcop: Eminența Sa Episcopul D. Dr. Moritz Mitzenheim, Dl Dr. A. Appel și Dl Pastor Sepp Scherer.

În acordurile cântărilor funebre de orgă și cor mixt, sicriul a fost ridicat pe umeri de tineri pastori ev.-lut. și așezat pe platforma (auto) funebă. Pe o pernă, era purtat Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România” (clasa a II-a și a III-a) că care fusese dîstins defunctul episcop; pe o alta — Biblia.

Cortegiul funebru — pe o ninsoare abundentă — a străbătut orașul la pas de procesiune, îndreptîndu-se spre Cimitirul central orășenesc. Acolo, rămășițele pămîntești ale celui ce a fost Episcopul Dr. Friedrich Müller au fost așezate, cu cinstea cuvenită, în mormîntul săpat alături de precursorii săi de episcopat. Cuvîntul de despărțire a fost rostit de Dl Prim-pastor (dechant) prof. Hans Scheerer (Mediaș).

Episcopia evanghelică-luterană C.A. a dat apoi o masă, după străvechea rînduială creștinească, întru pomenirea defunctului ei ocîrmuitor de pînă acum.

Dumnezeu să-l odihnească în pace și să-i ridice urmaș vrednic pe po-triva îndatorinilor creștinești și cetățenești ale vremii de-acum!

REPORTER

INSTALAREA NOULUI EPISCOP ALBERT KLEIN AL BISERICII EVANGHELICE-LUTERANE C. A. DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

În ziua de 15 iunie a. c., dimineata, în Catedrala bisericii evanghelice-luterane din Sibiu a avut loc solemnitatea instalării Eminenței Sale Albert Klein ca episcop al Bisericii ev.-lut. din Republica Socialistă România.

La festivitate au fost de față reprezentanți ai Conducerii de Stat, ai Bisericilor ev.-luterane de peste hotare, precum și delegați ai tuturor Bisericilor și cultelor creștine din țară.

¹ Pentru documentare:

Revista „Biserica Ortodoxă Română” (1949, 1952 etc.)

Kirchliche Blätter, nr. 13, 1929, p. 117—119.

Cartea: Geschichtswirklichkeit und Glaubensbewährung, 1967.

Din partea Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri al Republicii Socialiste România a luat parte Domnul Secretar General, Profesor Dumitru Dogaru.

Din partea autorităților județene au fost de față Dnii: prim-vicepreședinte I. Ungur și secretar S. Șerbănescu; iar de la municipiu Dnii: prim-vicepreședinte C. Buzdughină și secretar C. Hociotă.

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată prin Î. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului, delegat al Sf. Sinod și al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian; P. S. Episcop Teoctist Arăpaș al Aradului, P. S. Teofil Herincanu, episcopul Clujului; P. S. Valerian Zaharia al Oradiei; P. S. Visarion Aștilean-Rășinăreanu, episcop-vicar al Mitropoliei Ardealului; P. C. cons. Dr. Ioan Petreuță, delegat al Î. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului, P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belașcu; P. C. pr. F. Costea, secretar arhiepiscopesc-Sibiu și alți delegați însoțitori ai ierarhilor amintiți.

Din partea Institutului Teologic Ortodox de grad Universitar din Sibiu a luat parte P. C. pr. rector Dr. Sofron Vlad.

După terminarea serviciului divin din biserică, la ora 11,30, a avut loc o recepție la reședința episcopală. Au rostit cuvântări reprezentanți ai cultelor din țară și străinătate. Noului episcop i-au fost prezentate felicitări pentru înalta demnitate bisericească la care a fost chemat.

La orele 14,30 — în saloanele Restaurantului „Împăratul Romanilor” — Consistorul Superior Evanghelic din Sibiu a dat o masă în cinstea Eminenței Sale Episcopul Albert Klein.

La masă s-au rostit toasturi. Î. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului a rostit următoarea cuvântare.

*Eminența Voastră Domnule Episcop Klein,
Domnule Secretar general al Departamentului Cultelor,
Prea Sfințiile Voastre și Eminențele Voastre,
Onorați reprezentanți ai organelor centrale și locale ale puterii de Stat,
P. C. Părinți și iubiți credincioși,*

Este o mare bucurie pentru mine să exprim aici — la această sărbătoarească instalare — bunele urări ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, ale clerului și credincioșilor ortodocși români, pentru noul episcop al Bisericii evanghelice-luterane C.A. din țara noastră. O fac aceasta cu bucurie, cu dragoste și prețuire, pe temeiul prieteniei ce unește Bisericile noastre, pe conducătorii, teologii, preoții și credincioșii acestor Biserici. Prietenia și conlucrarea noastră își are rădăcinile în veacurile trecute. Ea și-a găsit împlinirea în vremea noastră, care ne cuprinde pe toți sub bolta iubirii lui Hristos, a frățietății ecumeniste, sub cerul senin al patriei comune, al marilor idealuri de pace, dreptate socială, libertate națională și colaborare între naționalități și popoare. Aceasta ne face să simțim adânc frumusețea negrăită a simțământului că frații sînt împreună (Ps. 132, 1), că dincolo de orice deosebiri există o unitate a noastră a tuturor, ca ucenici ai lui Hristos, ca fii ai aceleiași patrii și mădulare ai aceleiași omeniri.

*Iubiți frați,
(Onorată asistență)*

Bunele relații dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică-Luterană C.A. din țara noastră nu se bazează numai pe elemente subiective, pe sentimente frățești, ci — în primul rînd — pe realități obiective.

I. P. S. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și Episcopii ev. lut.: Dr. Moritz Mitzheim și Dr. Adolf Wischmann, la înstalarca Eminenței Sale Albert Klein

Între aceste realități amintim: realitatea divin-umană, transcendent-imanentă a lucrării lui Hristos în lume și realitatea istorică a dezvoltării unitare a poporului. Noi credem în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat. Noi credem că prin învierea lui Iisus Hristos s-a pus început creării din nou a omenirii, a lumii întregi, că în El toate se înnoiesc și noi înșine devenim o creatură nouă (II Cor. 5, 17). După secole de închistare în Biserici variate, toate Bisericile au început să descopere, în epoca noastră, că dincolo de forme este miezul fierbinte, care aprinde în toți flacăra nestinsă a credinței, nădejzii și dragostei (I Cor. 13, 13), este Iisus Hristos-Domnul și Mântuitorul sufletelor noastre. Pe măsură ce Hristos ni se descoperă, pe măsură ce noi înșine ne deschidem în credință pentru lucrarea Lui, pe măsură ce dragostea lui Hristos se revarsă în inimile noastre și prin răspunsul dragostei noastre față de Hristos devenim „un duh” cu El (I Cor. 6, 17), pe acea măsură ne apropiem unii de alții, înțelegem că Hristos este unitatea noastră și ne deschidem unii față de alții într-o dragoste și o bucurie cu adevărat frățască. Aceasta e calea ecumenismului autentic: să ne lăsăm cât mai deplin pătrunși de persoana divin-umană a lui Iisus Hristos, ca El să crească în noi, iar noi să ne micșorăm (In. 3, 30), noi să „întrupăm” lumina Lui, sfințenia Lui, dragostea Lui, bunătatea Lui — fiecare în felul său, căci numai în Iisus Hristos putem fi una cu adevărat — putem deveni o singură Biserică a lui Hristos.

A doua realitate fundamentală este realitatea istorică a dezvoltării unitare a poporului, care locuiește de veacuri pe aceste plăuri. Istoria ne arată că poporul român și naționalitățile conlocuitoare au creat împreună o cultură și o civilizație, au luptat împreună pentru dreptate socială, libertate, frățietate și unitate. Astăzi — în conformitate cu legile obiective de dezvoltare a societății noastre — făurim împreună o viață nouă, în libertate și egalitate, în respect reciproc și unitate, împlinind și depășind visurile cele mai îndrăznețe ale înaintașilor noștri. Muncim împreună, însuflețiți de același spirit social-patriotic și umanitar, să înălțăm patria noastră, una liberă și înfloritoare, și să promovăm pacea și colaborarea dintre popoare.

Aceste două realități se împletesc în mod firesc în viața noastră, în ființa noastră: ca ucenici ai lui Hristos sîntem legați de semenii noștri, de patria noastră, de omenire — căci cel ce iubește pe Iisus Hristos acela iubește și pe om și lumea (I In. 4, 21), acela își revarsă dragostea și asupra poporului, a omenirii, și din dragoste se dăruiește deplin pentru ca pretutindeni să fie o viață mai bună, mai îmbelsugată, mai fericită. Iisus Hristos ne scoate din izolare și ne integrează în solidaritatea creștină, în solidaritatea poporului, în solidaritatea cu toți oamenii de pe suprafața pămîntului. Această încadrare în solidaritate, la rîndul ei ne unește și mai mult cu Iisus Hristos. Unitatea cu Iisus Hristos și în Iisus Hristos cu istoria, cu mersul înainte al societății, este expresia procesului de înnoire, care își are începutul în învierea Domnului și ne îndreaptă spre ținta desăvîrșirii finale.

*Eminența Voastră,
Iubiți frați,*

Descifrînd taina înnoirii noastre în Iisus Hristos și sufletul înnoitor al epocii noastre — Biserica noastră, în frunte cu P. F. Patriarh Justinian, și Biserica evanghelică-luterană, în frunte cu vrednicul de pomenire episcop Dr.

Friedrich Müller, au pășit cu decenii în urmă pe calea înfrățirii ecumenice, slujirii Patriei comune și idealurilor umanitare de astăzi.

Noul episcop evanghelic-luteran (crescut sub îndrumarea antecesorului său) ca profesor și pastor cu pregătire temeinică și multilaterală, care slujind în parohii mixte (Dobîrca, Petrești, Sebeș-Alba și Brașov), a promovat dragostea frățescă cu preoții ortodocși și a cultivat prietenia dintre credincioșii ortodocși români și credincioșii evanghelici sași, propovăduind respectul reciproc și slujirea împreună a intereselor superioare ale poporului, ne dă încredințarea că va continua cu noi energii lucrarea înaintașului său și va duce mai departe realizările de pînă acum. Este făgăduința pe care Eminența Sa a făcut-o, în ziua de 3 iunie a. c., Prea Fericitului Patriarh Justinian, în fața ierarhilor prezenți la Patriarhie; este convingerea exprimată atunci de Prea Fericitul Patriarh Justinian, în numele Sfîntului Sinod și al Bisericii Ortodoxe Române, că Eminența Sa va păși cu hotărîre pe calea frăției și conlucrării ecumenice, conlucrare care ajută nu numai la întărirea unității creștine, ci și la consolidarea unității poporului și păcii în lume.

Să-mi fie îngăduit însă să amintesc aici și cuvintele pe care le-a rostit noul episcop la sărbătoarea bisericii ortodoxe „Adormirea Maicii Domnului” din Brașov (24 mai a. c.), și anume: că în Biserica ortodoxă se simte ca în casa unei surori mai în vîrstă, ale cărei rădăcini sînt acolo unde a trăit Mîntuitorul și a stat de vorbă cu ucenicii Lui, care are o continuitate de veacuri și păstrează un tezaur de mare preț, — și că important este să vedem ce este bun și la unul și la altul și așa să înțelegem că viața noastră vine din credință, nădejde și iubire, dintre care iubirea e cea mai mare.

De asemenea dați-mi voie să consider drept semnificativ faptul că dintre personalitățile din trecut ale Bisericii evanghelice-luterane, actualul episcop s-a apropiat cu dragoste și deosebită înțelegere de figura proeminentă a cunoscutului și unanim recunoscutului profesor și pastor Ștefan Ludwig Roth, despre credința căruia a scris cu mintea și cu inima un studiu valoros și actual. Ștefan Ludwig Roth — om al credinței vii și al dragostei frățesti — a fost nu numai omul epocii sale ci — ca prieten al poporului român și înțelegător al năzuinței acestui popor după libertate și unitate națională, ca luptător împotriva înrobirii sociale și naționale și pentru libertate, egalitate și înfrățire între români, sași și maghiari, căci naționalitățile sînt părți ale unui întreg, pentru unitatea tuturor în Evanghelia lui Hristos, a fost și un precursor al vremii noastre. Sînt conștienți că noul episcop evanghelic-luteran — om al credinței, al dragostei frățesti și al epocii noastre — cu rădăcini în trecutul de luptă și biruință, ancorat în actualitatea ecumenică și populară din țara noastră și în năzuințele de pace și progres ale omenirii, va fi mereu îndreptat cu întreaga jîntă spre zările viitorului spre care ne împinge dinamismul înnoitor al vieții în Hristos și al istoriei contemporane.

În acest sens, ca frați în Hristos, frați în idealurile superioare ale vremii noastre, în numele Sfîntului Sinod, al Prea Fericitului Patriarh Justinian, în numele Bisericii noastre întregi, cinstind în persoana Eminenței Voastre întreaga Biserică evanghelică-luterană C.A., Vă întîmpin cu îmbrățișarea dragostei creștine și rog pe Iisus Hristos, Domnul și Mîntuitorul nostru, să Vă ajute să faceți lucrul evanghelistului în vremea noastră, lucrarea păcii și înfrățirii spre binele Bisericii și propășirea patriei, spre unitatea ecumenică și

*pacea a toată lumea, ca astfel să se preamărească prin noi toți numele lui Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Amin.*¹

În numele Institutului Teologic Ortodox de grad Universitar din Sibiu a vorbit P. C. pâr. rector Dr. Sofron Vlad, subliniind bunele legături teologice care există astăzi între profesorii și studenții institutelor teologice ortodoxe și protestant, în problemele de interes ecumenist și patriotic.

După ce au toastat numeroși delegați prezenți, a vorbit Domnul Secretar General al Departamentului Cultelor, Profesor *Dumitru Dogaru*.

Exprimînd sentimentele de aleasă bucurie pe care le-a trăit în cadrul acestei festivități, Domnia Sa a spus:

Am avut ocazia să cunosc realitățile Bisericii Evanghelice-luterane în ultimii 18—20 de ani. În tot timpul m-am străduiut să cunosc toate aspectele vieții poporului german din trecut și din prezent. Mărturisesc că această viață este plină de învățăminte cu privire la ceea ce poate face unitatea pentru bune realizări obștești și bisericești.

Statul nostru socialist ne-a demonstrat ce lucruri minunate se pot face prin buna colaborare între cetățenii aparținînd diferitelor culte religioase și Conducerea Statului nostru.

Ceea ce trebuie să învățăm și să facem în permanență în cadrul acestor noi realități sociale din Patria noastră, constă în a avea încontinuu o responsabilitate conștientă și activă, care ne va ajuta să eliminăm ceea ce aparține unor mentalități depășite și a spori tot ceea ce poate consolida unitatea și bunăstarea spirituală și materială a poporului nostru.

Izolarea este dăunătoare atît pentru naționalitățile conlocuitoare dintr-o țară, cît și pentru buna colaborare și prosperitate între popoarele diferitelor state.

Ați amintit aci de două nume, de două personalități ale Bisericii Ev.-Luterane, unul mai aproape de noi, altul mai departe. Este vorba de fostul episcop Fr. Müller, antecesorul noului episcop și de umanistul profesor și pastor Ștefan Ludwig Roth. Figurile lor suscită interes pentru actualitate, putînd fi socotiți îndrumători atît pe teren creștin-bisericesc, cît și social-patriotic.

Episcopul Fr. Müller, pe care l-am cunoscut îndeaproape și cu care am colaborat, a fost un om cu înaltă răspundere bisericească și patriotică. El era conștient de rostul Bisericii ca factor de educație moral-religioasă, fără însă a se introduce în sfera politicului, fără a căuta să dea îndrumări într-un domeniu care aparține factorilor social-politici.

Ștefan Ludwig Roth a fost un om cu suflet nobil, cu sentimente umanitare și progresiste. Prin ideile sale înaintate de libertate socială, egalitate și frățietate între români, sași și maghiari, el a fost un vizionar al zilelor noastre, care au adus împlinirea năzuințelor lui umanitare.

Domnul Secretar General, prof. Dumitru Dogaru a dat asigurări Eminenței Sale A. Klein, noul episcop al Bisericii ev.-luterane, că va avea în

Pentru documentare:

1 Albert Klein: Vom Glauben Stephan Ludwig Roths — in Auslanddeutschum und evangelische Kirche — Jahrbuch 1939, p. 204—228.

Albert Klein ș.a.: Restaurarea unui monument de arhitectură din epocile romanică și gotică în cadrul ansamblului de monumente feudale de la Sebeș-Alba — in Monumente istorice, București 1964, p. 90—119.

Carol Gollner: Stephan Ludwig Roth — Viața și opera — București 1966.

Domnia Sa, cât și în toți colaboratorii din Departamentul Cultelor, înțelegerea și sprijinul real în toate problemele pe care le va avea de rezolvat în mijlocul păstorilor.

În încheiere, Domnia Sa a transmis salutul Ocîrmuirii de Stat tuturor oaspeților străini, urîndu-le să se simtă totdeauna bine în țara noastră și să ducă peste hotare mesajul omenei și al ospitalității noastre românești, precum și năzuințele poporului nostru pentru progres, pace și colaborare cu toate popoarele.

Seria cuvîntărilor a fost încheiată prin cuvîntul Eminenței Sale Episcopul Albert Klein, care a vorbit — în limba română — despre toate cîte le-a simțit în sufletul Eminenței Sale cu ocazia acestei înălțătoare solemnități.

P. S. Episcop Albert Klein și-a exprimat bucuria și mulțumirea pentru participarea la această festivitate a reprezentanților Conducerii de Stat în frunte cu Domnul Secretar General, Prof. D. Dogaru, a Eminențelor Lor Episcopii Bisericilor evanghelice-luterane și a altor oaspeți de peste hotare, a Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, a P. S. Episcopi ai Bisericii Ortodoxe, a șefilor și reprezentanților diferitelor culte din țara noastră.

Subliniind misiunea de înaltă răspundere pe care o va avea de a continua să adîncească colaborarea loială cu organele autorității de Stat și cu toți conducătorii Bisericilor din țară și străinătate, pentru un ecumenism real și dinamic, Eminența Sa a precizat că numai în aceste relații de apropiere și cunoaștere reciprocă în lumina dragostei creștine, vede cheia realizării depline atât a insului, cât și a comunității. Fiecare om, fiecare popor și naționalitate conlocuitoare, fiecare Biserică, își are darurile și realizările sale, deosebite într-o măsură oarecare unele de altele, dar absolut necesare pentru îmbogățirea spirituală reciprocă.

Mulțumind tuturor celor ce au adus cuvinte de apreciere la adresa Eminenței Sale, declară că simte greutatea sarcinilor și misiunilor de viitor, dar cu ajutorul lui Dumnezeu și cu sprijinul și înțelegerea tuturor celor ce l-au onorat cu prezența, cât și a celor ce l-au ales să le fie îndrumător spiritual, nădăjduiește ca să fie împlinitorul tuturor năzuințelor bune legate de activitatea sa, spre binele Bisericii și păstorilor săi și spre prosperitatea patriei noastre dragi, Republica Socialistă România.

Programul solemnității de instalare a noului episcop ev.-lut. s-a desfășurat într-o atmosferă înălțătoare.

F. C.

VIZITA Î. P. S. MITROPOLIT NICOLAE AL ARDEALULUI LA VIENA

La 20 decembrie 1968 Fundația „Pro Oriente”, transmițînd Prea Fericitului Patriarh Justinian cele mai sincere urări de Sfintele Sărbători ale Nașterii Domnului, și amintind „de importantul eveniment ecumenic, ce l-a prezentat „prima vizită oficială a unui Patriarh al Bisericii Ortodoxe la Viena”, „eveniment, a cărui însemnătate trece dincolo de sfera preocupărilor bisericești ale Austriei”, își exprimă dorința „ca relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Romano-catolică să se înnoiască și să se adîncească”. Totodată roagă pe Prea Fericirea Sa să delege pe unul dintre ierarhii Bisericii noastre pentru simpozionul pe care Fundația îl pregătește în anul 1969.

Prea Fericitul Patriarh Justinian, prin înalta rezoluție de pe tem. nr. 1951/1969, a delegat să participe la acest simpozion pe Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului.

În felul acesta în dimineața zilei de 11 mai 1969 Î. P. S. Mitropolit Nicolae, însoțit de P. C. prof. N. Balca și Isidor Todoran (invitați în cadrul schimbului de profesori de teologie), a plecat cu avionul la Viena, unde a fost întâmpinat de: dl vice-primar al Vienei, Dr. H. Drimmel, președintele Fundației „Pro Oriente”, (care reprezenta și pe Excelența Sa cardinalul Dr. Fr. König), A Stirnemann — secretar al Fundației, prof. Dr. Alexander Dordett, prodecan al Facultății de Teologie romano-catolică, prof. Dr. Iosef Kondrinewitsch de la aceeași Facultate de Teologie și pr. prof. Gheorghe Moisescu, paroh al Bisericii ortodoxe române din Viena. Se vorbește despre bunele relații dintre Bisericile noastre și popoarele noastre, care se dezvoltă necontentit.

1. *La biserica română:* Cel dintîi popas se face la biserică. Se slujește Sf. Liturghie în sobor: Pr. prof. Gh. Moisescu, pr. prof. Is. Todoran, pr. V. Bunea. Răspunsurile sînt date de corul bisericii. Pe lângă credincioși sînt prezenți: dl consilier Bîrcea din partea Ambasadei Române din Austria, prodecanul Al. Dordett, prof. I. Kondrinewitsch, dl secretar A. Stirnemann ș. a.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, pr. prof. Gh. Moisescu — salutînd pe oaspeți — a vorbit despre schimbul de vizite dintre Prea Fericitul Patriarh Justinian și Excelența Sa Cardinalul König, care a deschis calea schimbului de ierarhi, profesori, studenți și publicații, prezența Î. P. S. Mitropolit Nicolae și a celor doi profesori de teologie români fiind consecința noilor relații frățești între Bisericile noastre.

Î. P. S. Mitropolit Nicolae vorbește despre faptul că micșorarea distanțelor spațiale cu ajutorul mijloacelor rapide de circulație ajută la întîlnirea dintre oameni. Dar apropierea spațială nu e suficientă. E nevoie ca oamenii, creștinii să-și deschidă sufletele, să se apropie în dragoste unii față de alții. Dragostea unește pe om cu om, popor cu popor, Biserică cu Biserică. Datorită cotiturii ce s-a realizat în relațiile dintre Bisericile noastre, prin vizita Excelenței Sale cardinalul König la Patriarhie și P. F. Patriarh Justinian în Austria, putem azi să fim prezenți aici — ca delegat al Prea Fericii Sale — și să adîncim — prin schimbul de ierarhi, profesori și studenți — prietenia dintre noi. Sîntem chemați să slujim înfrățirii ecumenice, colaborării dintre popoare (prieteniei dintre popoarele noastre) și păcii a toată lumea.

După Sf. Liturghie a avut loc o recepție, urmată de o agapă. (Între invitați amintim pe: dl consilier Bîrcea, Prodecan Dordett, prof. Kondrinewitsch, secretar Stirnemann, Ing. K. Krenko, președintele Coloniei Române din Viena, Dr. V. Przypolski, membru în Comitetul Coloniei Române, episcopii Bisericii Ort. Rom. din Viena: V. Comoroșan și St. Conca; Const. Costineanu, membru în Consiliul Parohial). Pr. prof. Gh. Moisescu a amintit momente însemnate din viața parohiei și însemnătatea vizitelor reciproce — toastînd pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian. Prof. Dr. J. Kondrinewitsch mulțumește pentru invitația ce li s-a făcut, și a exprimat bucuria pentru întărirea prieteniei dintre Bisericile Ortodoxă Română și catolică austriacă. Î. P. S. Mitropolit Nicolae a adus cuvinte de prețuire deosebită pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian, pentru activitatea pr. prof. Gh. Moisescu — a amintit de Gh. Lazăr, mitropolitul Andrei Șaguna, Mihail Eminescu, trei nume care grăiesc de legăturile din trecut cu Viena culturală și bisericească. a arătat că Bisericile, înfrățite în Hristos, eliberate de haina unui trecut depășit și ancorate în actualitate pot să contribuie la realizarea năzuinței popoarelor după pace, colaborare și progres. Prietenia dintre Bisericile noastre sprijinește și

prietenia dintre popoarele noastre. I. P. S. Sa a toastat pentru Excelența Sa Cărdinalul König și P. F. Patriarh Justinian, și pentru prietenia dintre poporul român și poporul austriac.

În 12 mai I. P. S. Mitropolit Nicolae și pr. prof. N. Balca și Is. Todoran au făcut o vizită la Ambasada Română, unde s-au întreținut cu dl ambasador Gheorghe Pele — și la Ministerul Învățămîntului, unde au avut o convorbire cu dl ministru Dr. Piffel-Percevic despre rolul Bisericilor în cultivarea prieteniei dintre popoare. Dl ministru a dăruit o carte despre Bisericile din Evul Mediu, I. P. S. Mitropolit Nicolae a dăruit cartea despre Argintăriile române din Evul Mediu.

La masa dată de Excelența Sa cardinalul König în cinstea delegației, a vorbit Excelența Sa aducînd un elogiu Prea Fericitului Patriarh Justinian, prețuind strîngerea legăturilor dintre Bisericile noastre, căreia îi servește și viața de acum. (Se cîntă „Mulți ani“ pentru P. F. Patriarh Justinian). I. P. S. Mitropolit Nicolae a răspuns, arătînd că are cinstea de a fi delegatul P. F. Patriarh Justinian și oaspetele Excelenței Sale cardinalului König, că vizitele reciproce ale Prea Fericii Sale și Excelenței Sale au deschis era conlucrării dintre Bisericile noastre, că legăturile acestea sînt confirmate prin vizite de ierarhi și profesori teologi — ele încadrîndu-se în chemarea ce ne-o face Hristos ca împreună să slujim cauza ecumenismului, prieteniei și păcii între popoare (Se cîntă: „mulți ani“ pentru Excelența Sa, cardinalul König).

În 13 mai, orele 19, în sala palatului Pallavicini, în cadrul Fundației „Pro Oriente“, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a ținut conferința despre: „Morală ortodoxă și problemele vremii noastre“. Între cei prezenți amintim pe: Eminența Sa cardinalul Fr. König, d. ambasador Gh. Pele, I. P. S. Mitropolit (greco-ortodox) Dr. Chrysostom Tsiter de Austria, Monsenior Otto Maurer (Viena), arhim. Benedicto Nicitas (Bis. grecească), prot. Vitalij Maluschkowic (Bis. rusă), prot. Doc. N. Schiwaroff (Biserica bulgară), prot. Dr. Zivota Michailovic (Bis. sîrbă), Dr. Elfriede Kreuzeder (Bis. veche-catolică), Rev. Alsons (Christ Church), decanul prof. Dr. Fr. Loidl, prodecanul Dr. A. Dordett și profesorii de la Facultatea de teologie romano-catolică: Dr. K. Hörmann, Dr. Lentze; profesorii de la Facultatea de teologie evanghelică: Dr. W. Dentine, Dr. G. Schmidt; prof. Dr. Endre von Ivanka, bizantinolog (Univ. Graz); Consilier ministerial Dr. K. Rieger (M. Învățămîntului); Dr. Fischer — în numele episcopului evanghelic (Viena); președinți ai comunităților bisericești grecești, rusă, bulgară, sîrbă, armeană etc.

Președintele Fundației „Pro Oriente“ Dr. Heinrich Drimmel a deschis simpozionul, prezentînd pe conferențiar.

I. P. S. Sa a citit conferința în l. germană, arătînd că prin învierea lui Hristos a început procesul de înnoire a omenirii, a lumii întregi — care are ca țintă desăvîrșirea finală. Acest proces se arată -- întîi în Biserică prin harul revărsat de Iisus Hristos, apoi în viața morală; în sfîrșit, în toate sectoarele vieții omenești, deci și în înnoirea și progresele societății — căci în toate cele bune lucrează Hristos, Logosul divin întrupat. A prezentat, apoi, atitudinea pozitivă a Bisericii Ortodoxe față de știință și tehnică (expresii ale puterii rațiunii umane, care trebuiesc puse în slujba binelui, a omenirii și prin care se vede nu numai valoarea rațiunii, ci și măreția Rațiunii divine) față de dreptatea socială și libertatea națională — elemente esențiale ale vremii noastre, Bisericile fiind chemate — pe temeiul Evangheliei, Sinoadelor ecumenice, Sfinților Părinți, să sprijinească făurirea unei orînduiri drepte, eliberarea popoarelor

subjugate, respectarea libertății, egalității și colaborării între popoare; față de tendința spre unitate a omenirii, formată din popoare independente și egale, care în pace și frățietate, să făurească o viață mai bună și să aducă partea de contribuție la cultura, civilizația și progresul omenirii întregi.

În încheiere I. P. S. Sa a accentuat că esențialul e ca noi să fim creștini ai vremii noastre, nu creștini ai unui trecut depășit, să ne identificăm cu omul de azi, cu poporul, cu omenirea, cu tot ce e bun în epoca noastră — căci în toate acestea e prezent Hristos și tot ce facem pentru propășirea vieții omenității lui Hristos însuși facem. Arătând realizările Bisericii noastre, sub îndrumarea P. F. Patriarh Justinian în cei 20 de ani de apostolat social, I. P. S. Sa a exprimat bucuria pentru bunele relații dintre Bisericile ortodoxă română și catolică austriacă și încrederea că unitatea în Hristos se va întări și va face ca toate Bisericile — ca și pînă acum, dar cu mai mult zel — să slujească împreună pe Hristos, pacea și buna înțelegere între oameni și popoare.

După ce a terminat, I. P. S. Mitropolit Nicolae a dăruit dlui H. Drimmel cartea: *Icoane pe sticlă românești* (în traducere germană).

Conferința a fost ascultată cu atenție și a produs o bună impresie.

Monseniorul Otto Maurer (predicatorul Catedralei din Viena și membru marcant la „Pro Oriente”) a remarcat — în cuvîntul de încheiere — că e vorba de o teologie angajată (cum trebuie să fie orice teologie), care cere — pe bună dreptate — ca creștinii să nu se limiteze numai la relațiile interindividuale, la familie și biserică, ci să participăm și la problemele societății de azi.

După conferință a avut loc o recepție.

Ziarul „Die Presse” (Nr. 6330/16 mai 1969, p. 5, col. 5—6) face următoarele aprecieri asupra conferinței (Un mitropolit român a vorbit la Simpozionul „Pro Oriente”): „Prezentarea unor probleme moderne în lumina moralei creștine răsăritene și îndeosebi în spiritul Bisericii autocefale Ortodoxe Române au contribuit la cunoașterea mai exactă a aceluia spirit care domnește astăzi în Biserica Ortodoxă Română și cu care se vor vedea confruntate atît Sinodul ortodox cît și Biserica Catolică în strădaniile lor pentru înțelegere și apropiere.

Prelegerea Mitropolitului Nicolae Mladin s-a caracterizat printr-o adevărată (mărturie) entuziastă (pasionată) față de lumea modernă cu toate cuceririle, progresul și tehnica ei. Tot atît de convingător a fost însă și postulatul dreptății sociale, al dreptului la muncă și la libertate pentru individ, postulatul care ar fi ancorat cauzal în învățătura creștină. Al doilea punct esențial care frămîntă lumea modernă și pe care Biserica ar trebui să și-l însușească pe baza însăși a Evangheliei ei, l-a definit Mitropolitul în lupta pentru independență națională care totuși trebuie să se armonizeze cu strădaniile pentru o înțelegere mai profundă între popoare”.

În 14 mai, orele 11—12 a.m., I. P. S. Sa a ținut o prelegere despre „Asceza creștină” la Facultatea de Teologie romano-catolică, la care au fost prezenți, pe lîngă studenții teologi, Decanul Facultății Dr. Franz Loidl, prodecanul Dr. A. Dordett, prof. E. Ivanka, asistentul Dr. Weismeier. Prezentarea a făcut-o prodecanul Dr. A. Dordett, vorbind și despre impresiile foarte frumoase ce le-a avut în România. La sfîrșitul prelegerii, Decanul Fr. Loidl a mulțumit călduros. I. P. S. Sa a dăruit Facultății de Teologie cartea asistentului Mircea Păcurariu.

Asceza a fost prezentată ca disciplinarea tuturor forțelor psiho-fizice și renunțările necesare pentru realizarea unui scop superior: Asceza creștină are ca scop asemănarea cu Hristos. Accentul cade pe purificarea lăuntrică și pe spiritualizare — fără a elimina disciplinarea externă, ca element ajutător. Sufletul ascezei — ca și al întregii vieți creștine — e iubirea.

În 15 mai, fiind sărbătoarea Înălțării Domnului (la catolici), s-a săvârșit slujba de pomenire a eroilor români din cimitirele de la Tulln și Zwentendorf. Au fost prezenți: d. ambasador Gh. Pele, atașatul cultural, prefectul din Tulln Dr. Wiesinger, pr. paroh din Zwentendorf Hubert Nebois, 150 membri ai coloniei române, corul bisericii din Viena. S-au depus coroane de flori din partea Ambasadei Române, Coloniei române, Parohiei Ortodoxe Române și Prefecturii din Tulln. Au slujit: P. C. prof. Gh. Moisescu, I. Todoran, N. Balcă și pr. V. Bunca. Au cuvântat P. C. prof. Gh. Moisescu, d. ambasador Gh. Pele și Î. P. S. Mitropolit Nicolae — la Tulln; d. prefect Wiesinger, pr. H. Nebois, d. ambasador Gh. Pele și Î. P. S. Mitropolit Nicolae — la Zwentendorf. A fost o impresionantă manifestare a cinstirii ce se cuvine eroilor căzuți în 1918 pentru libertatea și unitatea patriei și a legăturilor prietenești dintre poporul român și austriac, dintre Bisericile noastre.

În seara aceleiași zile — prin grija ministerului Învățămîntului — delegația noastră și pr. prof. Gh. Moisescu au asistat la Opera de Stat la spectacolul Parsifal (un mister creștin, misterul potirului Graal) de Richard Wagner.

În 12—13—14 mai, pe lângă programul amintit, au mai avut loc două mese date de Fundația „Pro Oriente”, cu participarea Excelenței Sale cardinalului König, Î. P. S. Mitropolit Chrysostomos și altor reprezentanți ai celorlalte Biserici — cu cuvântări despre ecumenism și prietenia dintre popoare; s-au făcut vizite la biserici și mănăstiri; în discuții particulare s-au arătat realizările Bisericii Ortodoxe Române sub păstorirea Prea Fericitului Patriarh Justinian, posibilitățile de întărire a legăturilor dintre Bisericile noastre. Excelența Sa cardinalul König și-a exprimat speranța că va mai veni în România, cu care prilej va vizita și Sibiul. Î. P. S. Mitropolit Nicolae a dăruit Excelenței Sale cartea despre Icoane pe sticlă românești.

În 16 mai după masă Î. P. S. Mitropolit Nicolae și-a luat rămas bun de la Viena. A fost însoțit la aeroport de Excelența Sa cardinalul Dr. Fr. König, reprezentanți ai Ambasadei Române, ai Fundației „Pro Oriente” și ai parohiei române. Pr. prof. N. Balca și I. Todoran au rămas în Austria ca să continue conferințele cu care au fost programați.

Zilele acestea de contacte fructuoase au evidențiat atmosfera frățească stabilită prin schimbul de vizite dintre Excelența Sa cardinalul König și Prea Fericitul Patriarh Justinian. Amintirea vizitei P. F. Patriarh este vie pretutindeni în cercurile de la Viena. Vizita delegației constituie o nouă manifestare a dorinței celor două Biserici de a se apropia în Hristos și a conlucra la cauza înfrățirii popoarelor român și austriac și a păcii în lume.

VIZITĂ BISERICESCĂ DIN REPUBLICA DEMOCRATĂ GERMANĂ

Precum se știe (vezi revista „Mitropolia Ardealului”, anul XIII, 1968, nr. 4—6, p. 449—455), între 16—24 mai 1968, o delegație a Bisericii Ortodoxe Române, avînd în frunte pe Î. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului, a vizitat Republica Democrată Germană.

La invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, joi, 15 mai a.c., a sosit la București, pe calea aerului, în vizită de răspuns, o delegație teologică-bisericască din R. D. Germană.

Delegația a fost alcătuită din: profesor Dr. Walter Saft, directorul Seminarului de predicatori al Bisericii luterane din Turingia; profesor Dr. Gerhard Bassarak, titularul catedrei de Teologie ecumenică de la Facultatea de Teologie evanghelică a Universității „Humboldt” din Berlin (Est); pastorul Helmut Orphal din Biserica evanghelică a Saxoniei; pastorul (metodist) Dr. Carol Ordnung, secretarul Comitetului regional al Conferinței Creștine pentru Pace din R. D. Germană și dl Günther Wirth, redactor-șef al unei edituri din R. D. Germană.

Delegația — avînd ca însoțitor permanent pe doctorandul în teologie Ioan Săbăduș — a vizitat biserici și mănăstiri din Iași și din cuprinsul Mitropoliei Moldovei și Sucevei. După aceea s-a îndreptat spre Cluj, unde a vizitat Episcopia Ortodoxă și a avut o întâlnire ecumenică cu reprezentanții cultelor religioase din acel oraș.

De la Cluj, delegația s-a îndreptat spre Sibiu, unde a sosit în seara zilei de Duminică, 18 mai a.c. Aici, din dispoziția I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, delegația a fost primită și găzduită cu cîntea cuvenită.

În dimineața zilei de luni, 19 mai a.c., delegația bisericască din R. D. Germană a vizitat diferite așezăminte bisericesti din orașul Sibiu.

La orele 10, delegația a fost primită la Institutul Teologic de grad Universitar ortodox, în cadrele unei festivități care s-a desfășurat în aulă.

Corul studenților teologi, dirijat de P. C. prof. Gheorghe Șoima, a întâmpinat pe Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae — care conducea pe oaspeți — cu Imnul arhieresc.

Înalt Prea Sfinția Sa — înconjurat de membrii delegației — a luat loc la masa prezidială.

Corul studenților teologi a deschis festivitatea cu cîntarea bisericască „Sfînt, sfînt sfînt...” (de G. Dimă).

P. C. rector Dr. *Sofron Vlad* a salutat călduros pe oaspeți, a evocat momente adecvate din istoria Institutului nostru teologic, a subliniat participarea acestui așezămînt bisericesc la promovarea vieții înfrățite a cultelor religioase din țara noastră și a dat expresie bucuriei deosebite cu care sînt întâmpinate la noi vizite teologice bisericesti ca aceasta, ele fiind totodată contribuții de preț la adîncirea prieteniei dintre popoarele noastre.

Dl prof. Dr. G. *Bassarak* a exprimat mulțumiri pentru călduroasa primire făcută oaspeților. Astfel de vizite — a spus D-sa — sînt de cel mai mare interes pentru strîngerea și adîncirea legăturilor dintre Bisericile noastre. În anul trecut am primit vizita unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, pe care o conducea I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin. Acum, am venit noi în România. Vrem să intensificăm contactele și să ajutăm pe această cale Bisericile și popoarele noastre în strădanile lor de apropiere și înfrățire.

A luat apoi cuvîntul Dl prof. Dr. W. *Saft*. D-sa a arătat că delegația din care face parte a dat urmare cu mare bucurie invitației de a ne vizita. Membrii delegației au fost viu impresionați, între altele, de marele număr de construcții de tot felul, care se văd pretutindeni în România, la orașe și la sate deopotrivă. Vizitele pe care ni le facem reciproc, ne dau prilej să luăm cunoștință de realizările socialismului în țările noastre.

Dl prof. Dr. W. *Saft* a vorbit apoi despre relațiile dintre Biserici și Stat în R. D. Germană în cei 20 de ani de existență a acestui stat. Aceste relații sînt bune și se întemeiază pe încredere reciprocă. Bisericile noastre —

prin fruntași ai lor, ca Episcopul Dr. Moritz Mitzenheim, prof. E. Fuchs, prof. G. Bassarak, secretarul de Stat pentru culte Dr. Hans Seigewasser ș. a. — au adus o contribuție hotărâtoare la închegarea și adâncirea acestor bune relații. Un merit deosebit și-a câștigat în această privință Uniunea Creștin-Democrată.

Lupta pentru pace și dreptate socială, ca și aversiunea față de fascism și neocolonialism fiind recunoscute ca îndatoriri comune ale tuturor cetățenilor, a rezultat o colaborare rodnică la noi, a tuturor creștinilor, la viața cea nouă. Păstrându-și și mărturisindu-și credința, creștinii conlucrează loial și cu spor vădit în toate problemele în care urmăresc același țel comun suprem: binele și fericirea poporului, pacea și propășirea oamenilor de pretutindeni.

Dl Gerald Götting, vicepreședinte al Consiliului de Stat, a arătat, ocazional, că noi vrem numai ca creștinii să aibă conștiința responsabilității proprii față de bunul mers al poporului și patriei.

La 22 iulie 1958, un comunicat oficial arăta că s-au purtat discuții între Biserici și Stat și s-a stabilit că creștinii — potrivit doctrinei lor religioase — își îndeplinesc îndatoririle cetățenești, respectă dezvoltarea socialismului și sînt factori de progres. La rîndul lor, reprezentanții Statului au arătat că — în temeiul Constituției R. D. Germane — fiecărui cetățean al țării îi este respectată libertatea de credință și de conștiință. Cum este înțeleasă această libertate de către creștini, a arătat ocazional Episcopul Dr. Moritz Mitzenheim din Turingia: Libertate de credință și de conștiință înseamnă că creștinii trăiesc ca creștini, se pot declara și manifesta ca creștini în cadrele vieții publice a R. D. Germane. Credincioșii creștini sînt fii ai R.D.G., iar în instituțiile bisericești sînt respectate întru totul legile Statului.

O convorbire deosebit de utilă în acest sens a avut loc între Dl Președinte al Consiliului de Stat, Walter Ulbrich, și profesorul de teologie Emil Fuchs, cunoscut pentru ideile sale înaintate și pentru poziția sa net pacifistă.

În general, Bisericele în R. D. Germană nu se limitează să ofere credincioșilor doar citate biblice, ci participă efectiv la lucrarea de propășire obștească, răspunzînd astfel chemării proorocului care zice: „Sîrguiți-vă pentru propășirea țării... și rugați-vă pentru ea, fiindcă de bunăstarea ei atîrnă și bunăstarea voastră” (Ieremia 29, 7).

Expunerea a fost salutată cu aplauze călduroase.

În cinstea oaspeților, Corul studenților teologi, dirijat de P. C. prof. Gheorghe Șoima, a executat un program de cîntări bisericești („Taina creștinătății”, pe textul din I Tim. 3, 16) și patriotice („Frumoasă ești, Patria mea”, de Gh. Șoima și „Mîndru-’l codrul și-nverzit...”, de Cornel Arion).

După un întreit „Mulți ani trăiască”, intonat în cinstea oaspeților, a luat cuvîntul Î. P. S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului. După adresările de rigoare, Arhipăstorul nostru a spus, în esență:

Este pentru mine și pentru Institutul nostru teologic de grad universitar — care-și are începutul în anul 1811 — o mare bucurie că avem cinstea de a primi vizita acestei delegații teologice-bisericești din Republica Democrată Germană.

Această vizită este răspunsul vizitei pe care — în mai 1968 — o delegație a Bisericii noastre, alcătuită din 5 membri și condusă de mine, a făcut-o în R. D. Germană. Cu acel prilej, am putut vedea la fața locului marile realizări din acel stat prieten, de care ne leagă aceeași orînduire socialistă și politica de pace și securitate în lume.

Am văzut atunci viața bisericească de acolo, așa cum se desfășoară ea în colaborare cu strădaniile poporului care-și construiește o viață din ce în ce mai bună.

Am vizitat locașuri de cult și așezăminte bisericești, am predicat (la Eisenach, în Turingia) și am vorbit la Facultatea de Teologie evanghelică-luterană din Berlin despre „Caracterele fundamentale ale Moralei ortodoxe” (Conferința mea fiind apoi publicată în revista „Zeichen der Zeit”, nr. 9, sept. 1968, p. 324—331, care apare lunar în Berlinul răsăritean).

Am stat de vorbă cu profesorii Facultăților de Teologie din Jena și Halle-Wittenberg și am vizitat Dresda, cu renumitele ei galerii de artă.

Membrii delegației române ne-am făcut o idee clară despre bogăția vieții bisericești din R. D. Germană, care vine din trecut și — contribuind la dezvoltarea vieții actuale a poporului german de-acolo — e îndreptată spre viitor.

Cred că e bine ca să socotim prezența în mijlocul nostru a membrilor acestei delegații nu numai ca un salut frățesc din partea bisericilor și a poporului german, ci și ca un salut al profesorilor de teologie și al studenților teologi de acolo către profesorii și studenții celor două institute teologice din Sibiu, ortodox și secția ev.-lut. a celui protestant (din Cluj).

Deosebit de bucuroși fiind de această vizită, noi transmitem de aici tuturor celor pe care-i reprezintă oaspeții noștri, expresiunea atașamentului nostru deplin față de cauza ecumenismului, a luptei comune pentru pace în lume și pentru securitate pe continentul nostru, față de progresul omenirii.

Transmitem, în special, salutul nostru profesorilor de teologie și studenților teologi din R. D. Germană, cu care sîntem plasați pe linia aceleiași teologii vii ce contribuie la promovarea cauzelor mărețe pentru care conlucrează Bisericile noastre.

Cînd am citit cartea profesorului Emil Fuchs despre Etica creștină și etica marxistă, am văzut că — fără să ne fi cunoscut personal — amîndoi am ajuns la aceeași concepție, exprimînd — un ortodox și un luteran — o unitate de gîndire teologică în care creștinismul se împletește organic cu viața nouă din cele două țări ale noastre.

Bisericile noastre, fiind în state cu orînduiri socialiste, au ajuns la o unitate de gîndire teologică.

La noi, în România, conlucrarea dintre teologii ortodocși și teologii celorlalte culte este firească și strînsă: ne adunăm în comisii mixte, întocmim referate, formulăm teze și adoptăm poziții comune. Ideile circulă dintr-o parte în alta, de la ierarhi și pînă la credincioși: viața bisericească e pătrunsă de același spirit ecumenist și împreună ducem lupta pentru pace, în nedezmințită înfrățire.

Dar această realitate zilnică și generală nu este numai la noi, ci și în R. D. Germană, astfel încît unitatea noastră se afirmă nu numai pe linie de Stat, ci și pe linie bisericească.

Vă rugăm să duceți cu Dvs. expresiunea dragostei noastre creștinești față de frații din R. D. Germană.

Dorim ca legăturile dintre noi să se intensifice, conlucrarea noastră frățească să se adîncească, iar unitatea noastră bisericească să se afirme din ce în ce mai viguros, spre binele popoarelor noastre, întărirea păcii și realizarea unei vieți din ce în ce mai îmbelșugate pentru întreaga omenire.

Cuvîntul I. P. S. Sale a fost călduros aplaudat.

După aceea, Dl prof. G. Bassarak a spus: A devenit un obicei ca nu numai să ne vizităm reciproc și să rostim cuvinte bune unii altora, dar și să oferim daruri. Știm că Ortodoxia are un „dar“ superior al dăruirii, cu care ne depășește. Noi v-am adus din țara noastră un sfeșnic mic, pe care punem și o lumânare, — simbol al luminii lui Hristos, care luminează tuturor.

Impresionat de aprecierile alese pe care ați I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, cât și P. C. rector Dr. Sofron Vlad le-au avut la adresa teologilor protestanți, Dl G. Wirth a menționat că profesorul de teologie Emil Fuchs — care a împlinit venerabila vîrstă de 95 de ani — militează pentru aplicarea principiilor sociale ale Evangheliei cu o consecvență exemplară, de șapte decenii. D-sa a precizat că „diaconia politică“ pe care o practică astăzi Biserica protestantă din R. D. Germană este identică apostolatului social conceput de Prea Fericitul Patriarh Justinian și practicat astăzi de Biserica Ortodoxă Română cu real folos pentru credincioși, pentru însuși poporul român.

D-sa a oferit apoi o carte despre locașuri de cult din R. D. Germană, pe care I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae nu a apucat încă să le vadă, poftind — amabil și respectuos — pe Arhipăstorul nostru nu numai să le vizioneze în ilustrații, ci și să meargă să le viziteze la fața locului.

La festivitatea din aulă au luat parte: P. C. vicar arhiep. Tr. Belascu, consilierii arhiepiscopoești pr. I. Nicoară și Ioan Floca, secretarul arhiep. pr. Filaret Costea, profesorii și studenții Institutului nostru teologic.

Au fost, de asemenea, de față: Dl vicar și decan prof. Dr. Hermann Binder, dl prof. Dr. Ludwig Binder, dl docent Hermann Pitters și dl asistent Christoph Klein, împreună cu un grup de studenți teologi ev.-lut. din localitate.

*

Îndată după însuflețita festivitate din aulă, oaspeții au vizitat paraclisul Institutului și biblioteca mitropolitană. Apoi, în sala profesorală, au avut o întîlnire cu membrii corpului profesoral al Institutului nostru teologic.

După ce rectorul a făcut prezentările nominale de rigoare, într-o atmosferă colegială, frățască, s-au purtat convorbiri asupra unor probleme teologice și bisericești de actualitate, interesînd Biserica și popoarele noastre. Între altele, oaspeții au subliniat cu vădită simpatie rolul pozitiv, progresist, pe care-l îndeplinește Biserica Ortodoxă Română în slujba poporului nostru, precum și politica înțeleaptă pe care o duce Guvernul Republicii Socialiste România pentru promovarea securității europene.

Prin dl G. Wirth, oaspeții au ținut să-și arate și prețuirea lor deosebită față de muzica noastră bisericească.

*

La masa de amiază, membrii delegației au fost oaspeții Institutului nostru teologic.

După masă — însoțiți fiind de P. C. prof. Dr. Milan Šesan, care a îndeplinit tot timpul și oficii binevoitoare de interpret — oaspeții au făcut vizite la secția ev.-luterană din Sibiu a Institutului Teologic Protestant Unit (lin Cluj), la Episcopia ev.-luterană și prin oraș.

La cina dată de Episcopia ev.-luterană C.A. a participat și I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului, care era însoțit de P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu și P. C. Rector Dr. Sofron Vlad.

La cină, au vorbit: Dl vicar și decan prof. Dr. Hermann Binder, P. C. vicar arhiep. Tr. Belascu și pastorul Dr. Carol Ordnung, despre înfrățirea dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica evanghelică-luterană C.A. din România și despre prietenia dintre popoarele noastre.

*

În dimineața zilei de marți, 20 mai a. c., a sosit la Sibiu Eminentă Sa Episcopul ev.-lut. de Brandenburg, Dr. *Albrecht Schönberr*, adăugându-se delegației teologice-bisericești din R. D. Germană.

Alesul oaspete — însoțit fiind de P. C. rector Dr. Sofron Vlad și de P. C. prof. Dr. Grigorie Marcu — a vizitat așezămintele bisericesti de la centrul Mitropoliei Ardealului.

În aceeași vreme, ceilalți membri ai delegației vizitau Rășinarul și Muzeul Brukenthal.

*

La masa de amiază, membrii delegației bisericesti din R. D. Germană au fost oaspeții I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, la Reședința sa, — împreună cu P. C. vicar arhiep. Tr. Belascu, P. C. rector Dr. Sofron Vlad, P. C. consilier arhiep. I. Nicoară, P. C. profesori Dr. Milan Șesan și Dr. Grigorie Marcu, dl consilier arhiep. Ioan Floca și P. C. secretar arhiep. pr. Filaret Costea. Au mai luat parte d-nii Dr. H. Binder, A. Hochmeister și J. Stenzel.

I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a rostit o alocuțiune — în limba germană — dînd expresie vibrantă bucuriei prilejuite de frumoasa ocazie de a-i saluta pe oaspeți la sediul și în numele Mitropoliei Ardealului.

Rememorînd apoi vizita din mai 1968, cînd a condus o delegație bisericască ortodoxă română în R. D. Germană, I. P. Sa a spus că vizita de-acum este un pas important pe calea adîncirii relațiilor noastre frățesti.

Cred că ați avut ocazia — a spus I. P. S. Sa, adresîndu-se oaspeților — ca în aceste puține zile petrecute la noi, să vedeți cum se desfășoară viața noastră bisericască, să cunoașteți legăturile noastre ecumeniste dintre cultele religioase, să apreciați arta noastră românească și cuceririle atît de rapid înfăptuite de Republica noastră socialistă în cei peste douăzeci de ani de existență rodnică.

Dar această experiență creatoare n-o facem numai noi, în România socialistă, ci și Voi, în Republica Democrată Germană. Și unii și ceilalți avem cuceririle noastre socialiste; și unii și ceilalți ne desfășurăm viața bisericască participînd la strădaniile rodnice ale popoarelor noastre de a-și făuri o viață din ce în ce mai bună.

Așa fiind, cunoașterea noastră reciprocă, contactele noastre personale sînt mijloace prin care ajungem să ne simțim una mai mult decît înainte, iar această unitate este o bază pentru conlucrarea noastră viitoare.

Aici, în România, noi sîntem în foarte bune relații cu frații noștri evanghelici-luterani, cu care conlucrăm nu numai în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Conferinței Creștine pentru Pace, al Conferinței Bisericilor Europene și al altor organisme bisericesti. Conlucrarea aceasta se face simțită și în relațiile dintre episcopii Bisericilor noastre, între profesorii de teologie, între slujitorii bisericesti și între credincioșii acestor Biserici. Așa că, la noi, practicăm un ecumenism popular, care se afirmă nu numai sus, între slujitorii bisericesti, ci și jos, în masa credincioșilor.

Acest ecumenism ne înlesnește și legăturile cu Bisericele din R. D. Germană și din alte părți. E vorba numai de o extensiune a cercului, nu de ceva cu totul deosebit. Noi ne apropiem unii de alții, ne cunoaștem tot mai bine, ne bucurăm în credința creștină, dar și în unitatea societății noastre socialiste.

Avem și unii și ceilalți aceleași țeluri, aceleași năzuințe, care determină Bisericele noastre să colaboreze, să se apropie, slujind lui Dumnezeu și popoului, prieteniei și păcii. Această slujire o îndeplinim și când ne vizităm unii pe alții. Vizitele acestea sînt tot atîtea mijloace de a extinde relațiile noastre și a de adînci.

Îmi exprim nădejdea că aceste vizite vor continua și că legăturile noastre se vor întări, prin schimb de profesori de teologie — care să țină prelegeri cum am ținut și eu la Berlin — prin schimb de studenți teologi și prin alte mijloace care pot ajuta ca să strîngem și să adîncim relațiile noastre reciproce.

Exprim mulțumiri Domnului Vicepreședinte Gerald Götting — eminentă personalitate bisericească, dar și de Stat — pentru înțelepciunea cu care promovează relațiile noastre bisericești și relațiile dintre popoarele noastre.

Mulțumesc, de asemenea, Eminenței Sale Episcopului Albrecht Schönherr, care — ca și Episcopul Mützenheim — contribuie la strîngerea legăturilor noastre frățești.

Mulțumesc tuturor membrilor delegației pentru bucuria ce ne-o fac cu această vizită și pe toți Vă asigur că păstrez bune amintiri vizitei noastre la Voi, de anul trecut.

Dumnezeu să binecuvînteze munca noastră comună și să facă să ro-dească îmbelșugat pentru prietenia Bisericilor și popoarelor noastre.

Cu vădită bună dispoziție, creată de primirea afectuoasă pe care Arhi-păstorul nostru a hărăzit-o delegației, a luat cuvîntul Eminența Sa Episcopul de Brandenburg Dr. *Albrecht Schönherr*, spunînd, în esență:

Am sosit aici așa cum vin în viață copiii care se nasc mai tîrziu, reținuți fiind de îndatoriri de serviciu.

Frații mei, care alcătuiesc delegația, s-au exprimat numai decît, cu entuziasm și recunoștință, despre caldă Voastră ospitalitate și prietenie, arătate cu atîta generozitate.

Experimentez și eu, abia sosit aici, dragostea și prietenia ce ne arătați îmbelșugat și Vă exprim, Eminenței Voastre Domnule Mitropolit, viile mele mulțumiri.

Mă aflu pentru prima dată în România și, firește, aici la Sibiu.

Cînd ați fost la noi, ne-am exprimat dorința de-a Vă cunoaște și acasă. Felul D-Voastre de-a fi, la noi, ne-a încredințat că e bine să venim să Vă vedem și aici.

Am fost invitați cu dragoste și am răspuns tot așa. Vrem să adîncim legăturile noastre, iar credința comună, creștinească, pe care o avem, ne permite să ne întîlnim și să ne cunoaștem din ce în ce mai bine.

Există două condiții prealabile care facilitează apropierea noastră și înfrățirea noastră. Întîia, este atmosfera de ecumenism în care ne manifestăm și unii și ceilalți; a doua, că și unii și ceilalți sîntem creștini care trăim, muncim și ne rugăm în țări socialiste.

În cadrul Conferinței Creștine pentru Pace, se întîlnesc în mod firesc aceste două condiții care stau la temelie apropierii și conlucrării noastre frățești.

Știam de mai demult că au existat legături între Biserica luterană din România și noi, cei din Germania democratică. Aceste legături — pînă bine de curînd — păreau a fi oarecum unilaterale, în sensul că puțini erau creștinii din Germania care veneau aici. Acum, lucrurile stau altfel. Însăși prezența noastră aici este o mărturie în acest sens. Trebuie să recunoaștem că legăturile noastre cu Biserica Ortodoxă Română sînt un dar primit din 1945 încoaace.

În România, ne-a impresionat viața Bisericii D-Voastre. Unele aspecte ale ei sînt, pentru noi, cu totul inedite, iar altele — mai bine cunoscute. Pe cele dintîi, am vrea să le pătrundem mai adînc.

Cînd ați fost la Berlin, ați vorbit, Eminența Voastră Domnule Mitropolit, despre bunele legături dintre ortodocși și luteranii din România. Îmi dau seama acum, din contactul direct cu realitățile, că nu ați spus prea mult, căoi aici există o adîncă realitate ecumenistă.

Ecumenismul valorează atît cît este practicat la fața locului. D-Voastre faceți acest lucru în mod concret. Vă sînt deosebit de recunoscător, Eminență, pentru faptul că la masa ce ne-ați oferit aici, apar și frați luterani din orașul Sibiu, ceea ce dovedește de asemenea că întrețineți întredaltă relații cu adevărat frățești. Și ceea ce este cu totul remarcabil și deosebit de îmbucurător, este faptul că aceste relații frățești nu sînt de ordin formal, ci au o evidentă profunzime sufletească.

Închei exprimîndu-mi convingerea că astfel de vizite ne permit să ne cunoaștem din ce în ce mai bine și astfel să putem colabora mai temeinic, spre binele Bisericilor și al popoarelor noastre, — fapt pentru care, Eminență, Vă sînt deosebit de recunoscător.

*

Îndată după masă, delegația bisericească din R. D. Germană s-a îndreptat spre Brașov, continuîndu-și astfel vizita în țara noastră.

La plecare, Eminența Sa Episcopul de Brandenburg Dr. Albrecht Schönherr și ceilalți oaspeți, au mulțumit încă o dată Arhipăstorului nostru — în termeni afectuoși — pentru primirea cordială de care i-a făcut părtași.

REDACȚIA

CONCURS

În temeiul art. 15, 17 și 18 din Regulamentul Învățămîntului Teologic de grad mediu din Patriarhia Ortodoxă Română, se publică concurs cu termen de 30 de zile de la apariția lui în revista „Mitropolia Ardealului“, pentru următoarele posturi de profesori de la Seminarul Teologic Ortodox Român din Cluj:

1. Catedra a II-a, compusă din:

- Limba română, 13 ore,
- Istoria Universală, 2 ore,
- Istoria României, 2 ore.
- Geografia României, 1 oră.

2. Catedra a IV-a, compusă din :

- Limba rusă, 8 ore,
- Limba franceză, 10 ore.

Cererile însoțite de actele legale, vor fi înaintate Direcțiunii școlii în termenul prevăzut mai sus.

Candidații numiți de către Sinodul Mitropolitan vor trebui să-și rezolve problema buletinului pentru municipiul Cluj, precum și cazarea, întrucît școala și Episcopia fiind aglomerate nu au spații disponibile.

EPARHIA CLUJULUI

„CARACTERELE FUNDAMENTALE ALE MORALEI ORTODOXE” ÎN LIMBA GERMANĂ

Unul din primele studii publicate de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului, ca profesor de teologie, în această revistă, trata „Despre caracterele fundamentale ale moralei ortodoxe” (vezi revista „Mitropolia Ardealului”, anul II, 1957, nr. 11—12, noiembrie—decembrie, p. 834—848).

Morala ortodoxă — preciza atunci autorul — este morală creștină prin excelență, morala care a înmăit viața credincioșilor și o înnoiește mereu în duhul și adevărul lui Hristos. Caracteristicile ei fundamentale sînt: hristocentrismul, sobornicitatea și creșterea duhovnicească. A iubi pe Hristos și în El a iubi întreaga creatură — acesta este esențialul Moralei creștine ortodoxe.

Astăzi primăvară, în cursul vizitelor pe care le-a făcut Bisericii protestante din Republica Democrată Germană și Republica Federală a Germaniei, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a conferențiat despre Caracterele fundamentale ale Moralei ortodoxe la Facultățile de teologie protestantă ale Universităților din Tübingen, Mainz și Heidelberg (R. F. a Germaniei), precum și la Facultatea de teologie protestantă a Universității Humboldt din Berlinul răsăritean (R. D. Germană).

Conferința Înalt Prea Sfinției Sale a văzut lumina tiparului, tradusă în limba germană, în coloanele cunoscutei reviste evanghelice-luterane „Die Zeichen der Zeit” (Semnele timpului), care apare lunar în Berlinul răsăritean (vezi nr. 9, septembrie 1968, p. 324—331), — sub titlul: „Die Grundzüge der orthodoxen Ethik” (Caracterele fundamentale ale Eticii ortodoxe).

Intr-o notă separată (vezi p. 360), redacția revistei arată că Înalt Prea Sfinția Sa a vizitat R. D. Germană între 16—24 mai 1968, în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, ca oaspete al Comitetului regional al Conferinței Creștine pentru Pace. Cu acel prilej, I. P. S. Sa a purtat convorbiri bisericești și teologice cu autorități bisericești și cu facultăți de teologie. Toatădată, I. P. S. Sa a ținut — așa cum arătam mai sus — această conferință la Universitatea din Berlinul răsăritean.

REDACȚIA

UN VIS DE VEACURI — ÎMPLINIT¹

Poporul român sărbătorește anul acesta, la 1 decembrie, împlinirea a cincizeci de ani de la marele act al Unirii Transilvaniei cu patria-mamă. Prin aceasta s-a realizat visul de veacuri al poporului nostru de a fi cuprins în granițele unui singur stat național român.

Visul de veacuri...

Intr-adevăr, el își are rădăcinile în Dacia lui Buerebista și Decebal, — care se întindea din Carpații Păduroși pînă la Dunăre și Mare — și în Dacia traiană, numită și

¹ Articol apărut în revista Parohiei ort. române din Londra: „Altarul” (The Altar), anul II, nr. 2/1968, p. 7—10.

Dacia Felix. Poporul român -- răsărit din împreunarea dacilor cu romanii, deși a fost împărțit mai târziu în trei principate totuși și-a păstrat ființa și unitatea pe teritoriul străvechi al Daciei. Elementele care au contribuit la menținerea unității sînt: 1. Spațiul geografic, care constituie un întreg întins și organizat în jurul podișului Transilvaniei, Carpații fiind „coloana vertebrală” a țării; 2. Structura biopsibică a poporului, exprimată într-o „masă etnică omogenă” și într-o limbă și o cultură populară unitară, cu rădăcini adînci în trecut; 3. Relațiile economice intense între cele trei principate, bazate pe o structură comună economică românească; 4. Unitatea bisericească, românii de pretutindeni fiind creștini de la început și aparținînd Bisericii Ortodoxe, sferei de cultură creștină bizantină. Credința aceasta s-a identificat așa de mult cu viața poporului încît a primit numele de „lege românească”.

Unitatea aceasta statomnică și multilaterală și-a găsit expresia și în conlucrarea Principatelor în lupta împotriva pericolului otoman, dar mai ales în realizarea ei politică prin faptul că după cucerirea Transilvaniei (1599) și Moldovei (1601) Mihai Viteazul deveni domn peste cele trei provincii românești. Întruparea pentru scurt timp a visului unității naționale a constituit un imbold permanent în secolele următoare pentru lupta de reîntrupare deplină și durabilă a acestui vis.

Apariția în sec. XVI și XVII de tipărături religioase în limba română n-a fost numai un act cu caracter bisericesc, ci și un act de afirmare a conștiinței unității românilor de pretutindeni, bazată pe origine comună, limba comună, cultura comună, credința comună. Sec. XVIII intensifică această conștiință, ca sec. XIX să-i dea expresie deplină și să genereze lupta fără răgaz pentru eliberarea poporului român și pentru realizarea unității lui într-un singur stat național. Unirea la 1859 a celor două principate într-o singură țară, România, a pus bazele biruinței de la 1918.

Visul de veacuri s-a împlinit în marea zi de 1 decembrie 1918, cînd peste 100.000 de delegați ai românilor din Transilvania au proclamat la Alba Iulia lui Mihai Viteazul „unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dinșii cu România”. Această zi este rezultatul dezvoltării istorice a poporului nostru, al luptei României alături de puterile Antantei (1916—1918), aducînd în această luptă jertfa a 800.000 de soldați, al luptei maselor din Transilvania pentru eliberare și unire cu frații lor de peste Carpați și al aplicării principiului autodeterminării popoarelor.

De atunci și pînă astăzi România a devenit — prin munca poporului — o țară înfloritoare, realizînd progrese deosebite atît pe plan economic, cît și pe plan cultural. Ea este astăzi între țările avansate și promovează pacea, colaborarea și înfrățirea între popoarele lumii.

Biserica Ortodoxă Română, factor de unitate națională, care a fost de-a lungul secolelor alături de lupta poporului român pentru libertate și unitate, participă și astăzi la avîntul creator al acestui popor și se bucură de marile lui realizări.

Rezultat al istoriei și al dreptății, împlinirea visului secular e totodată și o binecuvîntare a Cerului, un dar al lui Dumnezeu, care pe cele împrăștiate le adună, pe cele în robire le slobozește și împlinește rugăciunea de veacuri a credincioșilor români. Domnului Dumnezeului nostru se cuvine toată mărirea și mulțumirea, pe care o arătăm slujind în dragoste creștină patriei, păcii și propășirii omenirii întregi.

† NICOLAE

Mitropolitul Ardealului

A 20-A ANIVERSARE A UNEI REÎNTREGIRI BISERICESTI¹

La 21 octombrie 1968 se împlinesc două decenii de la înfăptuirea măreșului și frumosului act al reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

¹ Articol apărut în revista Parohiei ort. române din Londra: „Altarul” (The Altar), anul II, nr. 2/1968, p. 22—24.

Poporul român binecredincios și dreptmăritor, preoții săi, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu președintele său, Prea Fericitul Patriarh Justinian, acordă o mare cinstire și prețuire unificării ce s-a făcut la 21 octombrie 1948 prin voința poporului credincios și a clerului — adevărat plebiscit care, prin spontaneitatea și totalitatea sa, n-a întârziat de a aduce roade binecuvîntate de înțelegere, armonie și unitate sufletească între fiii aceluiași popor și frați de același sânge și lege românească.

De aceea pe drept cuvînt se poate spune că reîntregirea religioasă din Transilvania este astăzi un act al istoriei, un adevăr de viață admirat de toți oamenii de bună credință. Fiindcă nu este firesc, ca în epoca noastră de largi strădanii ecumenice să existe cineva — mai ales prieteni și frați creștini — cărora să le pară rău că în România frații au încetat de a se mai certa între ei și că ascultînd porunca dumnezeiască a lui Hristos din Sf. Evanghelie, „Ca toți să fie una” — și dînd curs îndemnului poetului patriot Vasile Alecsandri:

... „Eu ți-s frate tu-mi ești frate
În noi doi un suflet bate”...

au dat mîna și, fără nici un îndemn din afară, au hotărît împreună desființarea pentru totdeauna a pricinilor celor două „strane”, de cele mai multe ori învrăjbite, pentru a fi pe placul străinilor. Și s-au unit într-o singură Biserică, Biserica Ortodoxă Română, care de-a lungul veacurilor învolburate a fost din punct de vedere duhovnicesc, călăuză și pavăză mîntuitoare, iar sub raport național și patriotic, a constituit elementul spiritual de bază al conștiinței naționale pentru întreaga nație românească, atît din Transilvania cît și din alte provincii românești.

Iată de ce susținem că actul Reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, pe lângă că este un act religios de mare însemnătate, el mai este și un act național și patriotic foarte important în viața poporului român și a României moderne, care cu puteri strînse și unite a pașit cu elan nestăvilit, pe calea progresului și a înfloririi multilaterale spirituale și materiale.

Dar noi mai credem că, unirea fiilor aceluiași popor și a fraților de aceeași lege românească, este totodată și un act ecumenist.

Astăzi cînd toate confesiunile creștine converg spre idealul ecumenist „CA TOȚI SĂ FIE UNA” — și se unesc între ele confesiuni, atît din sînul Bisericii Anglicane și Metodiste, cît și a Bisericilor Protestante de pe toate continentele, pentru a se apropia cît mai mult de voința lui Dumnezeu și de slujirea comună a omului — în România cele două Biserici — surori, cea ortodoxă și cea greco-catolică, s-au unit prin voința poporului credincios și a clerului într-o singură Biserică, Biserica Ortodoxă Română. De altfel, pînă la această unificare, în 1948, ele au fost dezbinat artificial, deoarece în fond aveau aceeași credință și absolut același cult.

Precizînd mai bine lucrurile, această unificare sau reîntregire a Bisericii Ortodoxe din Transilvania s-a făcut prin revenirea la Biserica-mamă Ortodoxă Română a fostei Biserici greco-catolice, care la 1700 a fost smulsă din trupul Ortodoxiei de către Curtea împăratească din Viena.

Este un lucru bine stabilit și bine cunoscut că, Curtea Habsburgilor din Viena, la 1700 nu de dragul de a mîntui poporul român a recurs la zdrobirea unității ortodoxe din Transilvania, ci ca mijloc de consolidare a puterii sale politice și deși poporul și clerul ortodox n-a vrut să renunțe la legea lor românească, la care țineau ca la viața lor, fiindcă aceasta era legea lor străbună, care grăia inimii lor și pe înțelesul lor — totuși prin diferite metode s-a reușit să se dezbine vremelnice Biserica Ortodoxă Română, prin crearea Bisericii greco-catolice, care prin revenirea sa la sînul Bisericii-mame, în 1948, a încetat de a mai exista.

Fiindcă prin voia Proniei dumnezeiești am fost învredniciți de marele dar al unității în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, cu toții mulțumim Bunului Dumnezeu pe care-L rugăm să ne binecuvinteze împreună cu toți cei ce au fost și sînt apostolii unității creștine în lume.

Episcop VISARION PLOIEȘTEANU

Vicar patriarhal

EXPOZIȚIE „UNIREA TRANSILVANIEI CU ROMÂNIA”, LA SIBIU

Sibiul este un oraș cu istorie deosebit de bogată din toate punctele de vedere, dar mai ales cînd este privit din perspectivă națională și culturală. Pe linie de împlinire a unei asemenea perspective, Sibiul continuă să cunoască evenimente de o însemnătate deosebită. Un asemenea eveniment l-a constituit și o expoziție organizată la Casa Armatei, de către colecționarul prof. Carol Comșa, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la actul istoric al unirii Transilvaniei cu România — 1 decembrie 1918. Expoziția a fost organizată în cadrul Inspectoratului Școlar Județean și s-a bucurat de un frumos succes. Vizitatorii expoziției au fost mulți la număr și buni la suflet.

Expoziția de care facem amintire a primit și vizita I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului, însoțit de P. C. prof. Dr. D. Călugăr, secretar arhiepiscopesc, la 12 decembrie 1968.

I. P. S. Mitropolit Nicolae a fost întâmpinat de prof. C. Comșa cu următoarele cuvinte: „Faptul istoric este darul cel mai de preț al prezentului. El ne permite să actualizăm trecutul și să sprijinim viitorul, să facem dintr-un dor un gînd și dintr-un gînd o înfăptuire. Înalt Prea Sfinția Voastră ați venit la cîrma Bisericii Ortodoxe din Ardeal ca omul faptelor istorice. Ne bucurăm de acest eveniment, fiindcă bucuria noastră va sluji drept mărturie de credință celor ce vor veni după noi.

Urișa personalitate a mitropolitului Andrei Șaguna nu s-a reliefat numai prin înfăptuirile lui nemuritoare pe teren bisericesc și național, ci și prin puternica influență pe care a exercitat-o și o exercită și azi asupra urmașilor săi.

Mitropolitul Andrei Șaguna a întrunit în persoana sa pe înaltul demnitar bisericesc, animator și organizator a reînvierei noastre Mitropolii, pe conducătorul de neam, situat în primul plan al luptelor de emancipare națională, pe prodigiosul scriitor de cărți bisericești, pe inițiatorul primei Asociații culturale „Astra” din Sibiu și îndrumătorul refacerii noastre economice.

Înalt Prea Sfinția Voastră, prin scrierile și publicațiile de pînă acum, ați adunat un mînnunchi de merite și servicii reale depuse pe altarul neamului românesc.

Prezența Înalt Prea Sfinției Voastre la expoziția organizată cu ocazia semicentenarului unirii Transilvaniei cu România este cea mai mare cinste pe care am putut o primi. Pătruns de înalta prețuire a Înalt Prea Sfinției Voastre de a cinsti cu prezența această expoziție, cu tot dinadinsul, Vă rog să primiți pentru mulțumirile mele acest document original și anume: Rugămintea celor doi episcopi Ioan Lemenny de Eaden și Vasile Moga, așternută Dietei Transilvane la 1842, în litere cirile, spre a Vă fi de folos la inaugurarea Muzeului Bisericesc de la Alba Iulia.

Cu această ocazie urez Înalt Prea Sfinției Voastre multă sănătate și putere de muncă în continuarea și desăvîrșirea operei I. P. S. Voastre”.

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a mulțumit pentru frumoasele cuvinte ce i-au fost adresate și pentru darul prețios ce i s-a făcut. După aceea a vizitat expozatele, care aduc mărturie din trecutul neamului nostru, începînd de la daci și pînă în zilele noastre.

Seria acestor expozate a fost precedată de un fragment din cuvîntarea Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat, privind semnificația comemorării semicentenarului unirii Transilvaniei cu România, fragment reprodus pe un panou deosebit, cu caractere mari și care precizează că unirea este „rod al luptei revoluționare a maselor populare de pe întreg teritoriul țării; unirea Transilvaniei cu România a corespuns unei necesități imperioase a dezvoltării poporului român, a constituit un moment de o uriașă însemnătate în procesul de formare a națiunii, a statului național român. Ea a contribuit la crearea cadrului necesar pentru progresul economic și cultural al țării și poporului nostru”.

În cele două săli rezervate expoziției au fost expuse, pe panouri și în vitrine, documente originale, reproduceri fotografice, fotografii originale, lucrări istorice, hărți documentare, cărți rare, imprimate cu semnificație istorică, reviste și ziare din trecut, medalii comemorative, decorații, insigne, piese numismatice etc. toate intenționînd să înscrie o pagină originală în viața Sibiului, în acest centru de veche cultură, o pagină privind actul epocal al unirii Transilvaniei cu România.

Pentru documentare, notăm următoarele elemente ale expoziției: reproduceri fotografice de pe Columna lui Traian, reproduceri după mănușirile și bisericile zidite de Ștefan cel Mare (editate pentru sărbătorirea a patru sute de ani de la adormirea marelui voievod — 1504—1904), fotografii și alte mărturii semnificative despre unirea politică a Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei sub cîrmuirea lui Mihai Viteazul (1599—1600), mărturii despre răscoala iobagilor sub conducerea martirilor Horia, Cloșca și Crișan, mărturii în legătură cu mișcarea revoluționară din Țara Românească (1821) condusă de Tudor Vladimirescu cu contribuția dascălului ardelean Gheorghe Lazăr la această revoluție; apoi personalitatea eroului Avram Iancu, scene din revoluția de la 1848, lupta patriotică a lui Bălcescu, a lui M. Kogălniceanu etc., unirea Principatelor Române, războiul pentru independență (1877—1878); contribuția Asociațiunii „Astra” (1861), a băncii „Albina”, Societății femeilor române, Reuniunii sodalilor, Reuniunii de muzică „Gh. Dima” din Sibiu, a unor reuniuni din Săliștea Sibiului etc., la împlinirea actului măreț de la 1 decembrie 1918.

Organizatorul expoziției nu a uitat să includă în cuprinsul ei Memorandumul întocmit de 300 de intelectuali și țărani români, la 1892, moment deosebit de însemnat în lupta poporului român din Transilvania pentru libertate socială și națională.

Expoziția a fost apreciată în bine de publicul sibian și considerată ca un document expresiv privind însemnătatea unirii Transilvaniei cu România. Ea și-a câștigat o notă de merit cu deosebire prin faptul că a fost organizată de un colecționar pasionat pentru trecutul de glorie al poporului nostru și cu piese proprii.

Acest lucru reiese clar și din aprecierile pe care I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin le-a încrestat, după vizitarea expoziției, în registrul deschis cu acel prilej, și care glăsuiesc după cum urmează:

„Vizitînd expoziția închinată semicentenarului unirii Transilvaniei cu România, am rămas profund impresionat de materialul bogat și bine aranjat, prin care — începînd de la strămoșii noștri, daci și romani, pînă în vremea unirii se ilustrează unitatea poporului nostru de-a lungul veacurilor, lupta transilvănenilor pentru libertate, dreptate socială și unitate cu frații lor de peste munți, jertfele eroilor, contribuția Sibiului, Săliștei și a altor comune din acest județ la această luptă pe plan cultural, economic, patriotic etc.

Reînvierea atmosferei de entuziasm de la 1 decembrie 1918, ca și mărturiile secolelor anterioare, constituie nu numai un omagiu pentru cei ce au luptat și s-au jertfit — ci și un mijloc de cultivare a sentimentului patriotic, un îndemn pentru cei de azi de a fi vrednici de înaintașii lor și de mărețele realizări ale poporului în anii de acum.

Felicit din inimă pe realizatorul acestei expoziții”.

D. CALUGAR

UN PRECURSOR ȘI LUPTATOR PENTRU DREPTURILE POPORULUI ROMÂN DIN TRANSILVANIA

Lectorul universitar Victor V. Grecu a publicat în nr. 220/1968 al ziarului „Tribuna Sibiului” un amplu articol despre neînfrițatul luptător român transilvănean, Visarion Roman, care alături de alți cărturari ardeleni s-a pus cu totul în slujba națiunii române de dincoace de Carpați.

Omul de vastă cultură, Visarion Roman, a fost „întîia eminentă” la absolvirea Seminarului pedagogic-teologic din Sibiu, în 1854, ceea ce i-a adus numirea ca profesor suplinitor de pedagogie la acest institut, dar numai pentru un an, cînd își începe și bogata-i activitate publicistică în „Telegraful Român”.

Ca pedagog a întocmit un valoros curs metodic de pedagogie intitulat „Metodul”, rămas însă nepublicat. În anul următor, Visarion Roman a trecut ca dascăl la școala din Rășinari.

Între numeroasele-i articole publicate în „Telegraful Român”, este de remarcant „O provocare prietenească către toți învățătorii școlilor noastre populare”, primul de acest gen la noi. În el s-a ocupat de organizarea unor conferințe învățătorești, care constituiau de fapt cursuri de perfecționare profesională. El încheia prin a propune editarea unei reviste pedagogice. Astfel, mergînd pe acest drum, peste trei ani a scos de sub tiparnițele sibiene „Amicul școlii”, prima revistă de acest fel în Transilvania în care a dat prioritate educației tineretului.

Pentru masele largi populare, Visarion Roman a redactat, pe lângă revistă, calendarul „Amicul poporului”, pe care l-a scos personal pînă-n 1882.

Luptător consecvent pentru culturalizarea maselor, eruditul cărturar nu a lipsit de la lucrările pregătitoare pentru înființarea Asociațiunii „Astra”, al cărei arhivar și bibliotecar a devenit de la început (1861), trecînd apoi ca membru în comitet.

Visarion Roman și-a continuat cu asiduitate activitatea publicistică în „Amicul” până la sfârșitul anului 1865, când datorită „timpului foarte viforos” — după cum singur a mărturisit — sistează apariția acestuia și editează la începutul anului 1866 altă revistă, cu titlul „Progresul”, „scriere populară pentru românii țărani cu ilustrații”, menită să contribuie la ridicarea economică, politică, națională și culturală a satului românesc. Păcat însă că din aceleași motive și această revistă și-a încetat apariția încă după primul număr, cu toată orientarea sănătoasă pe care a avut-o.

Momentele grele, pline de lipsuri, i-au arătat lui Visarion Roman că fără o stare materială bună a maselor largi populare nu se poate duce cu succes lupta pe tărîm cultural și național. De aceea a pășit cu încredere pe drumul cooperăției, înființînd la 25 aprilie 1867, la Rășinari, „Societatea de păstrare și împrumut”, prima cooperativă românească din Transilvania, menită să ridice din punct de vedere economic țărănimea noastră. Și-a continuat activitatea publicistică timp de doi ani la ziarul „Românul” din București.

Neobositul luptător, observînd că se înăsprește tot mai mult situația națiunii române din Transilvania, a trecut fățiș la lupta pentru drepturi politice, organizînd împreună cu vajnicul Ilie Mălarju, în ziua de 7 martie 1869, adică acum 100 de ani, la Miercurea Sibiului, în cadrele unei conferințe naționale, prima ședință conspirativă împotriva „Pajurei cu două capete”. În această ședință, Visarion Roman a prezentat raportul despre starea politică a românilor din Ardeal, venind pentru prima oară cu propunerea îndrăznească de sabotare prin „pasivitate” a alegerilor de deputați pentru dieta din Pesta, ceea ce s-a și întîmplat, stîrnind astfel mînia vremelnicilor stăpînitori.

Preocupările lui pentru ridicarea economică a românilor transilvăneni au mers atît de departe, încît gîndindu-se cum s-ar putea veni în ajutorul acestora, a pus bazele primului institut românesc de credit și economii „Albina”, la Sibiu, după modelul celor de la Viena, pe care le-a studiat la fața locului. Acest fapt s-a înregistrat la data de 15 martie 1872, după aprobarea statutelor de către Curtea de la Viena și după lansarea listelor pentru subscrierea acțiunilor, care s-a acoperit imediat spre surprinderea acelorași stăpînitori, Visarion Roman devenind primul director executiv.

Fără îndoială că „Albina”, întocmai ca și harnicele albine dintr-un stup, urmărea crearea fagurilor pentru alimentarea tuturor reuniunilor de credit românesc din „Țara de peste pădure”, dar acestea fiind deslînțate, institutul s-a transformat în bancă, în toată puterea cuvîntului, deși întemeietorul s-a opus.

Spre sfîrșitul vieții sale, acest animator și promotor al propășirii românilor din Transilvania a editat „Albina Carpaților”, care trebuia să se numească „Albina Daciei”, nume neadmis de guvern, — la care au colaborat cei mai de seamă scriitori ai vremii.

Pentru multiplele merite pe tărîm național și cultural, Visarion Roman a fost ales la 13 septembrie 1877 membru corespondent al Academiei Române.

Cu trei ani înainte de a muri, a încetat să mai editeze calendarul „Amicul poporului”, iar în 1883 înființează la Sibiu prima școală românească de fete, la inaugurarea edificiului căreia (1886) n-a mai apucat să participe, deoarece la 11 mai 1885 moare în urma unei congestii cerebrale, la vîrsta de 52 ani. Și astfel se sfîrșește una din cele mai luminoase figuri ale neamului românesc ciscarpatin, care a văzut lumina zilei pe Tîrnavele noastre, acolo unde a deschis ochii și Ilarie Chendi.

„Viața lui Visarion Roman — relevă lectorul universitar Victor V. Grecu — constituie o pildă de patriotism, de abnegație, de devotament față de interesele poporului. El nu s-a mulțumit numai să etaleze anumite principii pe plan teoretic, ci a trecut la realizarea lor practică... El a fost pedagogul națiunii sale prin toate principiile, scrierile și înfăptuirile, prin care a căutat să ridice poporul român la demnitatea virtuților sale, la nivelul civilizației popoarelor înaintate, îndrumîndu-l pe fagașul propășirii materiale, al libertății și al unității politice”.

NIC. D. GĂVOZDEA

DE LA CONFERINȚA BISERICILOR EUROPENE

În zilele de 14—17 febr. a. c., la Budapesta, s-au desfășurat lucrările grupului de lucru al Conferinței Bisericilor Europene care se ocupă de problema „Diaconia Bisericii față de societate”.

La lucrări au participat 28 delegați, numeroși observatori și consilieri, precum și — ca invitați — diferite personalități. Ele au fost conduse de un prezidiu ales de participanți, avînd ca președinte pe prof. Dr. Ulrich von Brück.

A fost de față secretarul general al Conferinței Bisericilor Europene, Glenn G. Williams.

Lucrările s-au desfășurat la sediul regionalei din Budapesta a Conferinței Bisericilor Europene.

În timpul lucrărilor Episcopul Tibor Bartha a oferit participanților o recepție.

S-au discutat documentele elaborate anterior, la alte reuniuni, privitoare la subiectul respectiv.

S-au analizat diferitele forme și posibilitățile concrete de realizare a slujirii Bisericii față de societatea contemporană, astfel încât pregătirile pentru a V-a adunare generală a Conferinței Bisericilor Europene („Nyborg 5”) — proiectată pentru anul 1972 — să fie făcute din bunăvreme.

La sfârșitul lucrărilor, s-a ales comitetul de conducere al acestui grup de lucru, alcătuit din: prof. Gyula Nagy (Budapesta), președinte (reformat); P. C. diacon prof. Dr. N. I. Nicolaescu, rectorul Institutului Teologic Universitar din București, vicepreședinte; pastorul C. H. N. Williams (Londra), baptist, vicepreședinte și pastorul Eggink (Olanda), secretar.

R.

MUZEUL DIN ȘCHEII BRAȘOVULUI

Sub această denumire, scurtă, este îndeobște cunoscut — în țară și peste hotare — un așezământ care face cinste nu numai țării întregi, ci și Bisericii noastre, a celei din Ardeal cu osebire.

Creat prin strădaniile celui ce a fost Mitropolitul Nicolae Colan al Ardealului († 1967), Muzeul din preajma istoricei biserici „Sfântul Nicolae”-Șchei este cîrmuit, de la înființare, de dl prof. Ion Colan.

Directorul acestui așezământ ține la muzeul pe care-l diriguiește, cu pasiunea unui muzeolog și muzeograf de vocație. Această evidență este atestată nu numai de migăloasele și atât de inteligent desfășuratele strădanii organizatorice pe care le-a depus dl director Ion Colan în faza creării lui, ci și din continuele întâlniri ale d-sale cu vizitatorii și cercetătorii științifici care îl frecventează din ce în ce mai insistent, precum și din popularizarea comunităților expuse în sălile muzeului. Ne gândim, între altele, la paginile dense și elocvent ilustrate pe care dl Ion Colan le-a publicat, spre exemplu, în nr. 37 din 10 sept. 1966 al atât de răspânditei reviste beletristice „Flacăra”.

Concomitent cu exercitarea îndatoririlor sale muzeistice, dl I. Colan scrie și publică în domeniul său preferat: cercetarea trecutului poporului nostru.

Avem în față cea mai proaspătă lucrare a d-sale: „Valeriu Branișce și Brașovul” (extras din „Omăgiu lui Valeriu Branișce”, editat de Comitetul județean pentru cultură și artă, Brașov 1968, p. 17—26).

Dascăl strălucit nu numai al gimnaziului din Brașov, ci și al neamului românesc din Ardeal, V. Branișce a avut intuiția precisă a vremurilor ce aveau să vină — Unirea Transilvaniei cu România — și a acționat în consecință toată viața, cu toate riscurile, scump plăute, ale unei astfel de atitudini.

Studiul pe care-l dedică dl I. Colan acestui fruntaș român ardelean din perioada cea mai explozivă a istoriei Transilvaniei are ceva din consistența unei opere sculpturale. E mai mult decît o evocare: o contemporaneizare cu omul și vremea lui.

„BISERICILE DIN FELEAC ȘI VAD”

Sub acest titlu, Editura Meridiane a tipărit o plachetă deosebit de atrăgătoare și instructivă (datorită d-lui Marius Porumb, cu subtitlul „Două ctitorii moldovenești din Transilvania”, București 1968, p. 58, bogat ilustrate).

Ambele biserici se găsesc pe teritoriul Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, care — prin organele sale administrative și cu sprijinul instituțiilor de stat specializate — le poartă de grijă spre a fi conservate în condițiile corespunzătoare monumentelor istorice.

Biserica de reședință a vlădicilor din Feleac — a căror existență stabilă este atestată încă în vremea domniei lui Matei Corvinul — a fost construită pe la anul 1488, cu ajutorul lui Ștefan cel Mare, în vremea păstoririi mitropolitului Daniil.

Tot în vremea și cu sprijinul material și moral al lui Ștefan cel Mare a fost construită și biserica din Vad, comună așezată pe malul stîng al Someșului, aproape de șoseaua națională Dej-Baia Mare, pe un drum lateral. La sfârșitul domniei acestui „atlet al lui Hristos”, Vadul a devenit sediul unei episcopii cu vlădici hirotoniți întru arhieriei la Suceava, depinzînd direct de Mitropolia Moldovei.

† PROTOPOP STAVROFOR MIHAIL NEAGU

La patriarhala vîrstă de 82 de ani, s-a stins din viață, după o lună de suferință, în 17 aprilie 1969 (săptămîna luminată) protopopul stavrofor în pensie Mihail Neagu, paroh la parohia ort. rom. Sibiu-Treistejari II.

S-a născut în comuna Loamneș (județul Sibiu) la 23 septembrie 1887 din părinți plugari, cu o orientare mai largă, avînd astfel posibilitatea să urmeze la Sibiu școala elementară cît și liceul la școlile maghiare de Stat din vremea aceea.

Studiile teologice și le-a făcut la fostul Institut teologic „Andreian”.

În 1914 se căsătorește cu Maria Itu fiindu-le binecuvîntată familia cu cei doi fii: Mircea și Lucian, tînărul medic chirurg ortoped care s-a stins în floarea vieții, cu zece ani în urmă.

Fiind hirotonit diacon la 3 iunie și preot la 4 iunie 1914 s-a remarcat cu alese calități la vremea aceea, iar înalta autoritate bisericească de atunci i-a acordat o atenție deosebită, angajîndu-l în postul de casier al Arhiepiscopiei, apoi preot la Cenade, revizor contabil al Arhiepiscopiei, preot la Slimnic și profesor de religie la fosta școală normală din Sibiu. În anul 1930 a fost distins cu brîu roșu iar în 1940 hirotesit ca protopop și în 1950 stavrofor. A funcționat 10 ani ca d. hovnic și econom al fostei Academii Andreiene (1931—1941), 9 ani protopop al Sibiului (1941—1950), paroh la Catedrală, 10 ani (1950—1960), paroh la parohia ort. rom. Sibiu-Treistejari II (1960—1969).

Înzestrat cu un auz muzical deosebit a fost remarcat de oameni ai muzicii ca avînd o finețe de precizie a tonalității. Bucurîndu-se de o sănătate robustă a slujit la Sf. Altar al Bisericii Ortodoxe vreme de aproape 55 de ani fără întrerupere. Cu deosebită conștiință preotească își pregătea în scris — fără deosebire — toate predicile pe care trebuia să le rostească. Fiind apoi și de o rară punctualitate, a respectat programul serviciilor religioase cu o corectitudine constantă.

Prohodirea s-a făcut în Catedrala Arhiepiscopiei ort. rom. din Sibiu de un sobor de preoți și diaconi în frunte cu P. C. protopop al județului Sibiu Nichifor Todor, înconjurat de membrii familiei, prieteni și cunoscuți și nu mai puțin de membrii Consiliului parohial al ultimei parohii, pe care a slujit-o, ca și de o numeroasă asistență. Răspunsurile au fost date de corul studenților teologi sub conducerea P. C. prof. Gheorghe Șoima.

Panegiricul a fost rostit de P. C. părinte protopop Nichifor Todor care a scos în evidență activitatea preotească atît de îndelungată a celui adormit, asigurînd familia de arhierasca binecuvîntare a Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae Mladin.

Regretat de cei ce l-au cunoscut, a fost condus pe ultimul său drum și așezat spre veșnică odihnă în Cimitirul Ortodox din Sibiu, alături de fiul său Lucian și soția Maria, decedată cu patru ani în urmă.

Lucrînd în viața preotească cu talantul pe care l-a primit, Dumnezeu să-i socotească ostenele și să-l odihnească întru locurile cele veșnice.

PARTICIPANT

† PROTOPOP STAVROFOR IOAN MUNTEANU

În 30 aprilie 1969 a încetat din viață — în urma unui atac de cord — părintele protopop stavrofor Ioan Munteanu de la biserica ortodoxă română „Sf. Treime”-Greci, din Brașov.

* S-a născut în anul 1908, în comuna Criș (județul Brașov), ca cel de al șaselea fiu al vrednicilor plugari Teodor și Maria.

Școala elementară a absolvit-o în comuna natală. Fiindcă „ziua bună se cunoaște de dimineată”, dascălii săi i-au îndemnat părinții să-l trimită la școli mai înalte. Astfel ajunge la liceul din Dumbrăveni, unde s-a dovedit un elev ascultător și cu multă rivnă spre cele ale învățaturii. După absolvirea liceului și luarea examenului de bacalaureat, s-a înscris în toamna anului 1929 la fosta Academie Teologică „Andreiană” din Sibiu, pe care o termină în anul 1933. Ulterior și-a luat licența în teologie.

Dorința părinților de a-și vedea fiul îmbrățișînd misiunea preotească, s-a îmbinat armonios cu vocația acestuia spre nobila slujire a lui Dumnezeu și a semenilor noștri.

În toamna anului 1933 — după căsătoria religioasă —, a fost hirotonit ca preot-paroh pe seama parohiei Grinari (protopopiatul Făgăraș), unde a păstorit vreme de 6 ani. La cerere a fost transferat apoi în comuna natală, Criș. De acolo conducerea bisericească l-a transferat în post administrativ la Centrul Arhiepiscopesc.

În anul 1946, marele mitropolit Nicolae Bălan l-a ridicat în postul de consilier-secretar eparhial, funcție de înaltă încredere pe care a purtat-o cu aleasă competență pînă în anul 1955.

După moartea neuitatului mitropolit Nicolae Bălan, părintele Ioan Munteanu a cerut să fie transferat la Brașov, fiind numit la frunțașă biserică „Sf. Nicolae”-Schei.

În timpul celor trei ani cît a păstorit la această biserică, adormitul în Domnul și-a apropiat atît de mult sufletele credincioșilor de acolo, încît nu l-au mai putut uita.

Întors la Sibiu a fost numit preot-paroh la biserica ortodoxă română din cartierul „Trei stejari”, fiind apoi transferat în postul de protopop al protopopiatului Sibiu și paroh I. la Catedrala mitropolitană.

Dragostea deosebită ce o avea față de credincioșii brașoveni, ca și a acestora față de el, l-a făcut ca în luna martie 1968, să se întoarcă din nou la Brașov, fiind transferat mai întâi la biserica din cartierul „Tractorul”, cu detașare ulterioară la biserica „Sf. Treime” (grecească).

Virul vieții i-a fost întrerupt în cel de al 61-lea an, deplins fiind de cei doi fii ai săi: inginerul Romeo și licențiatul în teologie Nicolae; precum și de numeroșii săi prieteni, ca și de bunii credincioși brașoveni.

Pentru meritele cîștigate în viață ca preot și în administrația centrală bisericească, adormitul în Domnul a fost ridicat la rangul de protopop-stavrofor, fiind numit membru activ al Consiliului Arhiepiscopesc Sibiu și ales membru al Adunării Eparhiale.

Părintele protopop stavrofor Ioan Munteanu a fost un desăvîrșit liturghisitor și un ales vestitor al cuvîntului dumnezeiesc. Predicile sale — rostite în Catedrala mitropolitană, ca și la altare, precum și la diferite prilejuri —, au fost ascultate cu viu interes și puse la inimă de credincioși.

Prohodirea osemintelor sale pămîntești a avut loc în Catedrala mitropolitană din Sibiu, de către un sobor de preoți și diaconi, avînd în frunte pe părintele Ioan Vlad, consilier arhiepiscopesc, ca delegat al Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, prezent la această prohodire împreună cu membrii Consiliului Arhiepiscopesc, profesorii Institutului Teologic Universitar și un mare număr de preoți și credincioși din Sibiu și jur și din Brașov.

Au rostit cuvîntări P. C. consilier Ioan Vlad, care a scos în evidență meritele decedatului și dragostea acestuia față de Biserica noastră, față de conducerea bisericească și față de toți credincioșii. P. C. preot Dr. Ioan Chioariu (Sibiu) a avut cuvinte calde față de cel ce i-a fost coleg și protopop.

P. C. protopop Vasile Comar. (Brașov), în numele preoțimii și credincioșilor brașoveni, i-a adus decedatului cald cuvînt de prețuire.

Cortegeul funebru, s-a îndreptat spre cimitirul orașului, unde osemintele pămîntești ale celui ce a fost protopopul Ioan Munteanu au fost așezate într-o veșnică odihnă.

La mormînt a rostit o poezie ocazională P. C. preot Nicolae Modoiu, secretar al protopopiatului Brașov.

Prin moartea prematură a protopopului stavrofor Ioan Munteanu, Biserica noastră a pierdut un preot ales, iar credincioșii brașoveni un păstor pe care l-au prețuit și iubit sincer.

Bunul Dumnezeu, să-i facă parte de odihnă aleșilor săi, iar amintirea sa să fie vie din neam în neam.

ASISTENT

(†) PROFESORUL ION COLAN

S-a stins din viață fulgerător — și prematur, după socotelile noastre omenești — profesorul Ion Colan, animator cultural și cărturar de seamă din orașul de la poalele Tîmpei. În 24 aprilie a.c., inima s-a a încetat, pe neașteptate, să mai bată.

Născut în anul 1902 în Bran, făcea parte dintr-o familie cu obîrșia în Araci, care a dat Bisericii și poporului nostru pe distinsul profesor de teologie, academician și mitropolit Nicolae Colan.

A învățat carte la liceul Șaguna din Brașov. Și-a luat diploma de licență la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București cu o teză — clasificată „magna cum laude” — despre viața și opera lui Ion Barac. Lucrarea prevestea pe agerul și nuanțatul cercetător al trecutului nostru cultural care avea să fie Ion Colan.

Inițiator, sprijinitor și organizator al multor așezăminte culturale din Brașov din 1926 și pînă la sfîrșitul vieții, strădanile sale de căpetenie — sprijinite de talentul unui condeier sobru, rafinat și original — s-au desfășurat cu deosebire în slujba „Astrei” și a Muzenului bisericii „Sf. Nicolae”-Schei.

În cadrele „Astrei”, a exercitat rol hotărîtor la înființarea primei biblioteci publice din orașul Brașov, a redat acestei asociații culturale tipografia Mureșenilor și „Gazeta Transilvaniei”, al cărei secretar de redacție era, eliberînd-o de sub tutela politicii de club a vremii.

Aducînd la îndeplinire directivele Mitropolitului Nicolae Colan, cu sprijinul neprecuțit al organelor locale ale puterii de stat, prof. Ion Colan a organizat și condus arhiva-

biblioteca și muzeul bisericii „Sf. Nicolae-Schei”, transformându-le în sursă documentară de prim rang pentru istoria culturii românești în Transilvania și în așezămînt cu evidentă forță de atracție pentru cercetători științifici și pentru turiști deopotrivă.

Activitatea scriitoricească a prof. Ion Colan însumează lucrări științifice din domeniul istoriei și literaturii române, studii și documente din trecutul cultural al Brașovului și o bogată activitate ziaristică în coloanele „Gazetei Transilvaniei”, cu viguroase și aprige contribuții la lupta pentru abolirea odiosului diktat fascist de la Viena, din toamna anului 1940, care a întrăinat vremelnice partea nordică a Ardealului. A publicat, de asemenea, studii și articole de aleasă ținută științifică și beletristică în felurite reviste din țară și de peste hotare.

Avînd, între altele, și pregătire de biblioteconomie, din încredințarea și după directivele marelui mitropolit Nicolae Bălan, profesorul Ion Colan a recomandat procurarea mobilierului modern al Bibliotecii mitropolitane din Sibiu și-l-a montat.

Prin moartea lui, am pierdut un om de seamă, înzestrat cu reale calități și cu un ascuțit simț pentru tot ceea ce contribuie la apropierea și înfrățirea oamenilor.

Prohodirea osemintelor sale s-a făcut la 26 aprilie a.c., de către un sobor de preoți, în biserica Sf. Cuvioasa Paraschiva din Brașov. Vredniciile defunctului profesor au fost evocate de reprezentanții ai instituțiilor culturale din Brașov. Cuvîntul Bisericii la pierderea acestui valoros fiu al ei a fost rostit de către P. C. prot. Dr. Vasile Coman și de P. C. prot. Dr. Iuliu Ișa.

Odihnească în pace !

RED

DESPRE UN CALENDAR

Avem ocazia fericită să privim și să admirăm un calendar pe anul 1969, întocmit de un colectiv select și competent și editat de „Union Verlag (VOB) Berlin”, imprimat la Leipzig, (VEB), în format mare de 30/45, pe carton fin. Într-adevăr, lucrarea prezintă un interes deosebit atît prin realizarea ei într-o tehnică superioară, cît și prin cuprinsul ei deosebit de bogat și de atrăgător.

Dintru început, calendarul își rezumă cuprinsul într-un titlu general, el însuși atrăgător: *Artă veche bisericească rusă*. În cele douăsprezece file care urmează, file calendaristice, și în altele însoțitoare, nu întîlnim doar datele obișnuite unor asemenea publicații, nici numai o seamă de evenimente istorice legate de aceste date, evenimente din lupta pentru libertate și dreptate socială, ci ne întîmpină monumente de însemnătate excepțională ale arhitecturii și picturii religioase ruse vechi (biserici, icoane etc.). Cele mai multe din ele sînt redată în culori.

Reținem astfel: Catedrala Sofia din Kiev (începutul veacului al 11-lea) Maica Domnului (icoană, Svenskaja, de la 1299), Biserica — intrare — Sf. Treimi din Kiev (1106—1108), Biserica Sf. Maria de Vladimir (1165—1166), Pantocratorul (frescă, biserica Sf. Ilie — Novgorod, 1374, Creatorul (icoană, din secolul al 14-lea), Catedrala Sf. Treimi (1548—1613, minăstirea Zagorsk), Catedrala Bunevestirii (cu detalii excepționale, Kremlin-Moscova 1484—1489) etc.

Lucrarea nu este un almanah, ci are mai degrabă caracterul unui calendar de masă. Totuși, după filele care cuprind datele calendaristice anuale și ilustrațiile amintite, calendarul mai cuprinde un studiu documentar foarte temeinic și bine încheiat. În esență, studiul remarcă influența artei bizantine asupra artei vechi bisericești din Rusia, ca și alte influențe. Dar puterea de creație a poporului rus, ca și atașamentul lui pentru tot ceea ce îi este caracteristic în raport cu alte popoare ale lumii, au dat artei, în cazul de față celei religioase, un caracter național, unic. Prin aceeași artă lui reprezintă o valoare de nedescris. Bisericile și minăstirile au fost în așa fel construite încît să corespundă măreției sfintelor slujbe care se săvîrșesc în cuprinsul sale, o artă bisericească proprie credinței sale ortodoxe, artă de reală și rară valoare.

Studiul mai aduce considerațiuni asupra profunzimii credinței ortodoxe și asupra măreției cultului divin ortodox în trecutul istoric religios.

Deosebit de însemnate sînt apoi datele științifice, riguros documentate, succint redactate, cu care se încheie calendarul. Căci ele aduc ceea ce e necesar spre reținerea esențialului

aparținător fiecărui monument de arhitectură bisericească, fiecărei piese de pictură religioasă (icoană) din filele calendarului (date istorice, aprecieri asupra stilului, valoarea artistică a piesei, școala căreia îi aparține piesa etc.), avînd astfel o reală însemnătate pentru cunoașterea acestor obiective din arta veche bisericească rusă.

D. CALUGAR

VIZITA DE PESTE HOTARE

Dl prof. Paul Miron, lector de limba română la Universitatea din Freiburg im Breisgau (R. F. a Germaniei), a făcut o vizită la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu în ziua de vineri, 25 aprilie a.c. Dsa era însoțit de P. C. rector Dr. Nicolae I. Nicolaescu și P. C. prof. Dr. D. Stăniloae de la Institutul Teologic de grad Universitar din București.

După ce a vizitat așezămintele bisericești de la centrul Mitropoliei Ardealului, la orele 17, în aula Institutului Teologic, oaspetele a ținut o conferință despre „Spiritualitatea apuseană în Evul mediu”.

Conferința a fost onorată cu prezența I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae.

În sală se mai aflau — înafară de profesorii și studenții Institutului nostru teologic — membrii permanenței Consiliului Arhiepiscopesc ortodox român de Alba-Iulia și Sibiu și un grup de studenți teologi evanghelici-luterani conduși de Dl docent Hermann Pitters.

P. C. rector Dr. Sofron Vlad a salutat cu căldură pe oaspete și l-a prezentat asistenței. Originar din Iași, Dl prof. Paul Miron are la Universitatea din Freiburg i. Br. peste douăzeci de studenți cărora de predă limba română, ca și unor intelectuali germani dornici să deprindă graiul nostru matern. Soția Dsale conduce corul bisericii ortodoxe române din Baden-Baden. Fiul, Radu — în vîrstă de abia 12 ani — pentru evidenta sa vocație religioasă, a fost hirotesit ipodiacon de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

În conferința Dsale — vorbind ca un ortodox care trăiește între apuseni — Dl prof. Paul Miron a subliniat că în Apus se petrece în zilele noastre o nouă confruntare a oamenilor cu creștinismul. Se întrevide un țel și se deslușește o nouă orientare, al cărei factor motor este nostalgia unității creștine. Acestei lumi, apusene, de astăzi, îi trebuiesc arătate comorile duhovnicești din țara noastră cu atît mai mult cu cît — zice Dsa — nicăieri imitațiile străine n-au fost mai stîngace decît aici.

În Evul mediu, nu-l aflăm pe acel „om ecumenic” care însetează după unitate creștină, nici în teologie, nici în conducerea eclezială și nici în monahism, ci în literatură. Cea mai măreață operă a creștinismului Evului mediu este — după părerea vorbitorului — Divina Comedie, operă a unui singur om, Dante, ultimul poet al celui ev și primul poet al epocii moderne (cum l-a caracterizat Fr. Engels). În Divina Comedie, eroii sînt morți, dar ei se mișcă, granițele dintre „aici” și „dincolo” sînt șterse. Dante circulă „dincolo” ca un pelerin. Omul își batjocorește libertatea îndepărtîndu-se de Dumnezeu, — zice Dante. Numai omul se poate îndumnezei, iar acest lucru l-a arătat Dumnezeu în întruparea Fiului Său.

REDACȚIA

ANIVERSAREA SF. CIRIL LA 1.100 ANI

S-au împlinit, la 14 februarie, 1.100 ani de la adormirea în Domnul a Sf. Constantin-Ciril, fratele Sf. Metodie, Apostolii slavilor. Nu de mult, în 1963, au fost prăznuiți amîndoi frații la 1.100 ani de la venirea lor în Moravia. De aceea, pentru rolul de temeluire a culturii slavone și pentru contribuția lor la înțelegerea între neamuri, Consiliul mondial al păcii a stabilit printre alte comemorări, și aniversarea Sf. Ciril, la un mileniu și mai bine, în 1969.

Este în deobște cunoscut faptul, că Sf. Constantin-Ciril și Metodie au inventat alfabetul slavon în anul 855. Dar referitor la felul alfabetului, trebuie avut în vedere că alcătuind acel alfabet pe pămînt bizantin și după exemplul bizantin, Sf. Constantin și fratele său au trebuit să ia ca model pentru litera slavonă de uz bisericesc numai majuscule — unciala bizantină — greacă, pentru că numai majuscula era folosită pe atunci pentru texte bisericești care conțin cuvîntul lui Dumnezeu; în plus majuscula are o formă impunătoare,

demnă și este mai ușor de învățat și difuzat. De aceea această „azbucă” a fost apoi denumită de Sf. Metodie, după adormirea fratelui său, cu „cirilică”, indicînd că este lucrarea Sf. Ciril. Alte păreri, că Sf. Constantin ar fi inventat alfabetul „glagolitic”, după minusculele greacă, cu semne și orientale, nu corespund realității, pentru că glagolitică a fost un scris laic mai vechi pentru nevoi social-economice, nefiind utilizabilă pentru texte creștine de prestigiu.

Venirea Sf. Constantin și a fratelui său Sf. Metodie în Moravia, cu binecuvîntarea patriarhului Fotie, care l-a și sfințit pe Constantin în „sacerdos-episcop”, după ce frații au trecut prin Bulgaria, Sârbia și Panonia și au semănat pe drum învățătura Sf. Evangheliei în limba paleoslavă și cu texte de azbucă cirilică, a însemnat un pas mare de progres, atît cu privire la răspîndirea Sf. Evangheliei și organizarea bisericească locală, cît și cu privire la înzestrarea slavilor cu instrumentul principal de fixare a culturii, scrisul.

Aproape 4 ani au propovăduit frații în Moravia și după scurgerea timpului stabilit pentru misiune, urmau să se întoarcă la Bizanț. Alegînd un drum mai ușor, au coborît spre mare, la Veneția. Aici au intrat în conflict cu „trilingviștii” germano-latini, care aprobau numai folosirea celor trei limbi vechi ca sacre, și anume aramaica, greaca și latina, refuzînd slavona ca o limbă barbară, neîngăduită. Riposta Sf. Constantin a dovedit tocmai folosirea oricărei limbi întru vestirea Sf. Evangheliei la toate neamurile. Invitați la Roma, pentru lămuriri, papa Adrian II i-a primit în anul 867 cu amabilitate și a aprobat și pentru patriarhia sa folosirea misionară a limbii slavone.

Dar îmbolnăvind-se Sf. Constantin, a intrat într-o mănăstire greacă din Roma și luînd schima monahală specială și-a schimbat numele în cel de Ciril. Astfel la Roma Sf. Constantin s-a înscris în istorie sub numele de „Sf. Ciril”.

Fratele său Sf. Metodie a continuat, din îngăduința papii, opera misionară printre slavii din Moravia, Panonia și Cehia și ucenicii lui au trecut și spre poloni și rușii kievieni. Dar opoziția germano-latină și a trilingviștilor a fost simțită după adormirea Sf. Metodie în anul 885, așa că ucenicii au fost alungați: unii au trecut spre ceho-moravi, alții spre nord și cei mai mulți spre sud, în Bulgaria, ducînd cu ei „tradițiile cirilometodiene”.

Și printre românii carpatici au ajuns aceste tradiții, împreună cu scrisul cirilic, mai întîi în mod direct, prin ucenicii Sf. Metodie, anume Moznopon care a venit în Dacia și Zandov-Sandu care a activat în Alpii valachi, adică în regiunea nordică a Munților Făgărașului. În conștiința românească, frații apostoli sînt numiți „apostolii schieilor”.

De aceea și noi românii de acum participăm cu deosebită însuflețire la această aniversare de unsprezece secole.

(Amănunte în problema „cirilometodiană” la Șesan M., Despre cirilică și glagolitică, Mitropolia Ardealului 7/8 pe 1958; Idem, Slavii, creștinismul și Roma, Mitropolia Moldovei 9/12 pe 1961; Idem, Tradițiile cirilometodiene, Mitropolia Ardealului 1/3 pe 1961; Idem, Problema cirilometodiană, în Mitropolia Banatului 1/2 pe 1963).

APRECIERI DESPRE ORTODOXIE

La 6 mai a avut loc la Praga un simpozion organizat de Academia cehoslovacă, cu privire la sublinierea relațiilor prietenești între cehoslovaci și români, anume între anii 1900—1920. Prezenți din partea română au fost acad. A. Oțetea, prof. Ionescu-Nișcov și alții, iar din partea cehoslovacă acad. J. Macurek, apoi prof. Jindra Huškova, semicentenară propagatoare a acestei prietenii și alții. Cu acest prilej prof. Dr. Zd. Wittoch a ținut o conferință omagială, subliniind în deosebi aportul pentru această prietenie, din partea română și ortodoxă, a canonistului teolog Dr. Valerian Șesan; conferința a oferit multe noutăți informative pentru participanți.

— Sub titlul: „Am găsit pretutindeni prietenie”, redactorul Carol Ordnung a publicat un amplu articol despre vizita făcută în luna mai 1969, de o delegație a Filialei regionale din R.D.G. a Conferinței Creștine pentru Pace, condusă de episcopul Schönherr și prof. Dr. G. Bassarak în Patriarhia Română. Descriind această vizită și primirea de la București, Iași și Cluj, se subliniază în termeni elogiosi vizita la Sibiu, la I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin, la Institutul Teologic ortodox, discuțiile de ordin teologic, precum și întîlnirea cu prof. M. Șesan, vechi colaborator și cunoscut. Subliniază cu satisfacție că este cunoscut teologul Emil Fuchs, stăruitor pentru un creștinism social, că se practică un adevărat ecumenism și că Biserica Ortodoxă Română este un organism religios viu și pătruns de adevărat apostolat social. (Ziarul: Demokiat, nr. 144, Rostock-R.D.G., 22 iunie 1969, p. 4).

— La 2 iunie a avut loc la Facultatea de teologie Comenius din Praga, promoția pastorului Martin Hoffmann din R.F.G., în doctor în teologie, la tema: Mărturia despre

Biserică și Ortodoxia răsăriteană. Respingînd teza lui Ad. Harnack, autorul constată, la îndemîna lucrărilor teologilor ortodocși ruși și români, a căror limbă a învățat-o, că ortodocșii sînt creștini adevărași și Ortodoxia o continuatoare vrednică a teologiei Patristice, prețuind la justa valoare importanța ei ecumenică. (Vezi rev.: *Cesky Zpas*, nr. 25, 19 iunie 1969, p. 3).

DESPRE „ECUMENISMUL” PAPAL

Dorința sinceră a papii Ioan XXIII după un dialog frătesc intercreștin a primit însă prin papa Paul VI o expresie din nou centralistă, ecumenismul însemnînd pentru el „înțoarcerea la staulul papal a celor despărțiți de Vatican”, spre o unitate curat „catolică”. În acest sens Paul VI și-a exprimat poziția sa într-un simbol propriu, emis la încheierea „anului credinței”, închinat amintirii milenare a Sf. Apostoli Petru și Pavel, la 29 iunie 1968, în mod autoritar și fără avizul colegiului de episcopi.

În acest „credeu papal” sînt cuprinse toate inovațiile deosebitoare teologice cu privire la: descendența petrină a papii, primatul universal, infailibilitatea, filioque, dogmele Mariologice din 1864, 1950 și 1964, apoi purgatoriul, azimele, lipsa epiclezei, concepția unilaterală despre prefacere și altele; astfel credeul reoglindește concepția teologică papală impusă întregii Biserici romano-catolice, dar anunțată într-o formă nepotrivită și la timp nepotrivit, care suscită explicații și înțelegeri variate; în orice caz noul credeu elimină din circulație Simbolul Niceo-constantinopolitan, acceptat și mărturisit aproape de întreaga creștinătate. (Vezi la Bria I., în *Ortodoxia* 4, 1968, p. 641 s).

Chiar dacă unii teologi romano-catolici, ca J. Danielou, Y. Congar, K. Rahner și alții explică favorabil credeul pentru nevoile interne ale Bisericii papale, și alții îl critică pentru inoportunitate, ca H. Küng, olandezul Schillebeeck și alții, apoi teologii protestanți de la centrul ecumenist de la Geneva, din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor, ca secretarul general Eug. Blake, past. L. Vischer și alții, văd în el o piedică în plus, care îngreuează dialogul ecumenist intercreștin, înmulțind deosebirile teologice; în credeu se constată lipsa dorinței sincere ecumeniste din partea papii față de necatolici, căci ea cuprinde înfrînarea tendințelor progresiste ale teologilor și credincioșilor romano-catolici, ca și cînd ar dori să-i ferească de o mare erezie (Idem, p. 644).

Reacția ortodoxă față de acest credeu a fost vie și atentă. Astfel I. P. S. Arhiepiscop Athenagora al Tiatirelor, exarhul Patriarhiei ecumenice pentru Europa apuseană, cu sediul la Londra, a reacționat ponderat și documentat, precizînd că însuși titlul credeului papal. „Credeu al poporului lui Dumnezeu” (Ediția Vatican, 1968) cuprinde două subînțelesuri: sau consideră ca popor al lui Dumnezeu numai pe catolici, sau se adresează autoritar tuturor creștinilor din lume ca să-l însușească în această formă? Pentru ortodocși este în orice caz „semn de controversă” care adîncește tulburarea teologică și istorică dintre ortodocși și romano-catolici, după 1054, fiind emis de un patriarh cu pretenții continui de a fi „unicul păstor al Bisericii”, din „încredințarea” Mîntuitorului Iisus Hristos. În continuare I. P. S. Athenagora analizează amănunțit toate inovațiile din credeu, pe care le respinge în mod demn; la sfîrșit constată că în aceste condiții dialogul dintre ortodocși și romano-catolici din punct de vedere teologic nu mai devine posibil, amplificîndu-se deosebirile oficiale de la 4 probleme la mult mai multe. (Vezi expunere în: *Messengerul Exarhatului Patriarhiei ruse pentru Europa apuseană*, nr. 65, Paris 1969, p. 4—15).

Această poziție a fost însușită și de Exarhatul Patriarhiei ruse pentru Europa apuseană, de la Paris, prin I. P. S. Arhiepiscop Basile Krivoshein de Bruxella și P. S. Episcop Pierre l’Huillier, care a mai precizat că: dorința Patriarhiei ruse spre unitate creștină este sinceră, dar ea exclude orice oportunism și lăcitare teologică. (Idem, p. 37).

Poziția Mitropoliei ortodoxe cehoslovace este similară, cu precizarea că: subiectivismul romano-catolic a fost întotdeauna ostril față de toți necatolicii, deși ortodocșii manifestă îndelungă răbdare și nădejde. (Vezi prof. Berezovsky L., *Biserica rom. catolică pe drumul ecumenismului*, în *Anuarul Mitropoliei ortodoxe — Ejegodnik*, Praga pe 1968, p. 61—77). Aceeași constatare a făcut-o și creștinismul necatolic din Polonia (prin episcopul luteran A. Wantula, vezi în *Buletinul Asociației creștine și sociale*, nr. 5/6, Varșovia 1969, p. 43).

De aceea vizita papii Paul VI la sediul Consiliului ecumenist al bisericilor, la Geneva, la 10 iunie 1969, a fost privită de creștini cu suflete îndoite: înseamnă ea oare un act de „triumfalism” suprem papal? sau este o expresie de penitență „canossiană” pentru greșelile din trecut? sau urmărește un dialog sincer ecumenist? În orice caz, precizarea papii Paul VI, la Geneva, între protestanți, și de față și cu ortodocși, că „nu este timpul potrivit pentru prezența oficială a romano-catolicismului în cadrul acestui Consiliu al Bisericilor creștine” explică îndeajuns poziția refractară a Vaticanului față de un ecumenism sincer

intercreștin. Astfel întreaga vizită s-a redus la o simplă „vizită frățească”, de bunăvoință formală, și de propagandă, care nu aduce cu sine nimic, și în primul rând nici iertare față de reformatorii M. Luther și J. Calvin și alți „disidenți”. (Vezi observațiile și comentarele în revistele: *Reforme*, nr. 1265 pe 1969, p. 10 și *Idem*, nr. 1266, p. 16; *Christianisme au XX-e siècle* nr. 23 și 25, pe 1969, p. 353, 374 s. 385 s; *Nuovi Tempi*, nr. 23 și 24, pe 1969, Roma, p. 2; *Demokrat*, nr. 136. Rostock-R.D.G., pe 1969, p. 1).

DIN MITROPOIIA ORTODOXĂ CEHOSLOVACĂ

În memoria la 92 de ani, a episcopului-mucenic Gorazd al ceho-moravilor, ucis de naști la 3 septembrie 1942, Mitropolia ortodoxă cehoslovacă a publicat Anuarul său — *Eiegodnik*, pe anul 1968, Praga, p. 123. Din bogatul conținut menționăm temele următoare: despre Episcopia ortodoxă de Muncaci (D. Zakarpački); despre Biserica Veterocatică în Cehoslovacia și relațiile veterocaticilor cu ortodocșii (J. Novak, D. Surma); despre Calea Bisericii romano-catolice spre ecumenism (L. Berezovski); despre Principii etice ale Bisericii Fraților Cehi din punct de vedere ortodox (J. Novak); despre Dumnezeu, lume, cult, asceză și libertate umană (A. Nestor, V. Pronin, A. Vitvički) și despre Teologia bizantină în sec. XV (M. Šesan).

Revista mitropolitană: *Hlas Pravoslavi* — *Glasul Ortodoxiei*, nr. 1 pe 1969, stăruie prin bogat cuprins îndrumător, spre lămurirea Ortodoxiei și păstrarea unității în credință, cu sublinierea faptului că Biserica Ortodoxă Cehoslovacă este o biserică autocefală, din cadrul Bisericii Ortodoxe Ecumenice, axindu-și bazele pe adevăratele tradiții cirilometodiene din sec. IX.

De aceea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Cehoslovace, compus din I. P. S. Mitropolit Dorotei și PP. SS. Episcopi Nicolae de Prešov și Cyril de Michalovițe a emis, din prilejul comemorării, la 14 februarie 1969, a împlinirii de 1.100 ani de la adormirea Sf. Ciril, fratele Sf. Metodie, Apostolii slavilor, un Apel către cler și credincioși, în care este subliniat faptul că ortodocșii cehoslovaci își reazimă tradițiile creștine pe „moștenirea Sf. Ciril și Metodie”, care este ortodoxă, cu vechiul rit bizantin, binecuvântat pentru slavi de Patriarhul Fociei în 863 și 882, și care s-a transmis de-a lungul secolelor până în prezent, fiind promovată de actuala Mitropolie ortodoxă cu sediul la Praga, ca o credință tradițional-populară și nicidecum de vreun import ulterior, ca alte confesiuni active pe pământul cehoslovac

PE URMELE ORTODOXIEI ÎN FRANȚA

Sf. Ioan Cassian, dobrogean de origine din romanitatea răsăriteană stabilindu-se la Marsilia în sudul Galiei de altă dată, a purtat în suflerul său credința și gândirea ortodoxă răsăriteană spre a le sădi printre romanicii apuseni-galici. Pe aceste urme ortodoxe își ia drumul și „Biserica ortodoxă-catolică din Franța”, în frunte cu P. S. Episcop Jean de St. Denis-Kovalevski, de la Paris.

Periodicul de popularizare a credinței se numește: „Prezența Ortodoxă” și apare trimestrial, ocupându-se cu problemele credinței, a spiritualității și istoriei ortodoxe și cu civilizația creștină. O demonstrează nr. 4 pe 1968, din al cărui conținut cităm: Profetul Ezechiel, de P. S. Episcop Jean; Praznicul Înălțării Sf. Cruci, de pâr. G. Hardy, Sf. Martin episcop de Tours, originar din Panonia de mijloc și din anul 370 episcop mărturisitor al ortodoxiei niceene în Galia, de pâr. M. Bret; Cuvântarea I. P. S. Mitropolit Ignatîu Hazim din Liban, exarh al Patriarhiei din Antiohia despre: Iată, toate le fac nouă (Apoc. 21, 5), roșit la congresul IV al Consiliului ecumenist al bisericilor din Uppsala, iulie 1968. Acțiunea sub semnul Sf. Cruci pentru ajutorarea celor în nevoi dintre bîafrezi, susținută și de „Asociația Ortodoxă” din R.F.G., îndrumată de pâr. J. U. Osterhues, cu binecuvântarea P. S. Episcop Jean de St. Denis; „Credința ortodoxă, cu indicarea „triadei soteriologice”; Reflexii cu privire la Dionisie Areopagitul, de pâr. A. Foucauld; continuă expunerea despre Liturgia creștină, de prof. M. Kovalevsky, și în fine despre Serbarea Crăciunului — Noel și a Epifaniei, de pâr. M. Bret.

Ce privește „Institutul ortodox al Sf. Denys” din Paris, care activează cu cursuri libere serale încă din 1944, el tratează în anul universitar 1968/69 despre următoarele teme: Sf. Treime în lume, Erezia personală. Sinoadele galice pentru ortodoxie din sec. IV și V; din Vechiul Testament despre Iosua, Judecătorii și Samuel; Liturgia francă, Comunitatea creștină după Epistolele Sf. Apostol Pavel; Sf. Dionisie Areopagitul, Istoria bisericească în sec. VIII—X, Psihologia religioasă. Pentru îndrumare generală, d-na Y. Winnaert începe publicarea unui: Catehism al Bisericii catolice ortodoxe din Franța.

DIN STĂRUIŢA PENTRU PACE

Organizația Națiunilor Unite (ONU), Consiliul Mondial al Păcii (CMP), Confederația internațională pentru dezarmare și pace (ICDP), Asoc. Lumea fără bombe (MSB) și alte zeci de organizații pacifiste regionale și locale se străduiesc, alături de activitatea bărbăților politici și conducători de state conștienți de misiunea lor imperativă, să asigure popoarelor, statelor și lumii o viață în adevărată pace, înțelegere și colaborare. De aceea se constată necesitatea unei reformări a tuturor sistemelor de raporturi internaționale, pentru realizarea atmosferei necesare spre împăcarea lumii și înlăturarea focarelor incendiarie de război (Rev. Inter-Paix 12, Paris 1968, p. 6)

La această activitate pentru pace contribuie substanțial și creștinii conștienți de misiunea lor de a semăna dragostea și bunăvoința între oameni, fie ca indivizi, fie ca reprezentanți ai bisericilor lor. Pe această linie activează în anii din urmă Consiliul ecumenic al bisericilor cu sediul la Geneva (CEB), prin recentul congres al 4-lea de la Uppsala, din iulie 1968; apoi Conferința bisericilor europene, numită Mișcarea Nyborg, și în deosebi Conferința Creștină pentru Pace (CCP), care a împlinit 10 ani de activitate rodnică.

Lansînd lozincă biblică „caută pacea și aleargă după ea” (1 Petru 3, 11), Adunarea Pancreștină a 3-a pentru pace de la Praga, din aprilie 1968, a îndemnat organismele CCP din lume la o lucrare și mai stăruitoare și coordonată, propovăduind și mai accentuat străduința pentru pace ca mărturie convingătoare, pentru că rolul și obligațiile CCP pentru pace sînt mereu actuale. (P. Sokolovski, în revista Patriarhiei Moscovei 12, 1968, p. 45 s).

După ședința Comitetului de lucru al CCP de la Paris, din octombrie 1968, la care au fost valorificate ecurile din lume cu privire la Pancreștina a 3-a și au fost luate poziții față de evenimentele în curs. (Buletin informativ CCP din 31 oct. 1968; Reforme 1229 și 1232, Paris 1968; Nuovi Tempi 40, Roma 1968, p. 3); — Secretariatul CCP și-a organizat subsecretariate continentale pentru Europa de Vest, Europa de Est, America, Africa (sediul la Sierra Leone) și Asia (sediul în India). (Nuovi Tempi 42, 1968, p. 3).

În continuare au urmat ședințele Filialelor regionale CCP din variate state. (Vezi Buletinul informativ CCP 48, pe ian. 1969), și anume: ședința de la Berna, a Filialei elvețiene, din 16—17 noiembrie 1968, la care s-a accentuat postulatul: „rămînem cu toții împreună în lucrarea pentru pace comună”; conferința Filialei cehoslovace a CCP de la Praga, din 25 noiembrie 1968, la care s-a precizat că CCP stă în fața unor probleme noi, care recer poziții limpezi și precise, spre a înlătura lipsurile informațiilor unilaterale; Filiala CCP din Germania Democrată a precizat la ședința de la Berlin, din 29—30 noiembrie 1968, că lucrarea păcii din partea CCP la Pancreștina a 3-a din 1968 a fost cu mult mai înaintată și documentată decît la congresul al 4-lea al CEB de la Uppsala, dînd îndrumări și lămuriri concrete. (Vezi în Demokrat, nr. 283—288, Rostock-R.D.G. 1968, și nr. 4 pe 1969; Stimme der Orthodoxie 1, Berlin 1969, p. 39 ss).

De aceea, cu ocazia felicitărilor de Anul Noul 1969, Secretariatul CCP a emis o felicitare cu textul biblic: „Nu te lasă biruit de rău, ci biruiește răul cu binele” (Rom. 12, 21).

Prin urmare, stăruința pentru pace trebuie să fie sinceră, conștientă și serioasă, ca să nu se asemene cu activitatea acelor ecumeniști, care „înnoată” în ecumenism și mereu se află în pericol ca să se înnece. (Echo de fraternité 2, Nantes 1969, p. 1). În consecință nici stăruința pentru pace nu poate fi lăsată în voia sa, pe seama unor improvizații, ci se cere ca activitatea să fie bine planificată, pentru a aduce roadele așteptate de omenirea întreagă. (Inter-Paix 1, 1969, p. 5);

În aceste împrejurări, Secretariatul CCP a pregătit, în ședința din 14—16 ianuarie 1969, programul de lucru pentru ședința Comitetului de lucru, de la Varșovia, din 18—20 februarie 1969, stabilind tematica și activitatea comisiilor de studiu ale CCP, pînă la viitoarea întrunire a Comitetului consultativ CCP. (Buletinul informativ CCP 48, ianuarie 1969, p. 8).

Problemele care frămîntă neconținut sînt cele privitoare la agresiunea S.U.A. în Vietnam și la convorbirile cvadripartite de la Paris (Vietnam internațional 12, pe 1968 și 1 pe 1969, Londra); apoi tensiunea din Orientul Apropiat între Izrael și statele arabe; războiul din Nîgeria și problemele europene de intervenție, militarism revanșist și securitate, de care s-a ocupat și Asociația femeilor din R.F.G. pentru „Pace pe pămînt”, cu apel din 27 ianuarie, spre apărarea „sfînteniei vieții” (Documentare).

De aceea a fost planificată pentru 21—26 iunie 1969, la Berlin-R.D.G., sesiunea jubiliară, la 20 de ani de existență, a Consiliului mondial al păcii, înființat în 1949, spre a dezbate în comun, cu delegați din întreaga lume, modalitatea eficientă de înlăturare a

conflictelor și a focarelor, care mereu amenință liniștea popoarelor și pacea mondială, într-o lume care stăpânește arme atomice, dar are misiunea științifică de a explora cosmosul, ca un adevărat „homo sapiens” și „homo faber”, care în sensul biblic (I'acere 9, 1) are misiunea să stăpânească pământul, spre a-l face și mai roditor și mai frumos și mai apărător al vieții!

PENTRU ORTODOXIE

Relațiile ecumeniste și intercreștine realizează apropierea între confesiuni și prin cunoașterea mai temeinică a conținutului propriei mărturisiri de credință, precum și aprecierea confesiunii frățești.

În acest cadru prof. Gunnar Hering de la Mainz s-a ocupat cu problema: Patriarhia ecumenică și politica europeană în anii 1620—1628, Wiesbaden 1968, p. 450. Este o lucrare masivă, care caută să lămurească politica patriarhului Ciril Lucaris pe vremea războiului de 30 de ani dintre catolici și protestanți în Europa apuseană. Deși autorul crede că din motive de oportunitate patriarhul Ciril Lucaris ar fi înclinat spre calvinism, academicianul Ed. Winter de la Berlin — R.D.G., cunosător al istoriei răsăritene, precizează în recenzie din periodicul Universității Humboldt din Berlin, că: deși Lucaris a cunoscut calvinismul la Padua de la prof. P. Sarpi, totuși nu poate fi vorba de vreo influență calvinizantă asupra lui, căci ea nu ar fi servit nici interesele de unionism intercreștin al vremii. Încercarea autorului Hering de a explica politic jocul lui Lucaris spre calvinism nu este justă, după părerea prof. Winter, neputînd fi dovedită prin nici o înclinare a patr. Lucaris spre calvinism, chiar dacă în opoziția sa contra propagandei de fide din 1622, lansată de Roma papală, el stătea de partea protestanților, la fel de loviți de această propagandă, ca și ortodocșii.

Interesul pentru teologia ortodoxă este manifestat și prin rezumarea articolului prof. M. Șesan: Teologia ortodoxă în sec. XV, din „Mitropolia Ardealului” 11/12 pe 1966, în Anuarul — Ejegodnik a Bisericii ortodoxe din Cehoslovacia, Praga 1968, p. 120 s, apoi rezumarea articolului celuiiași autor: Ortodoxia și catolicitatea, din „Ortodoxia” 2, pe 1961, în revista: Presence Orthodoxe 5, Paris 1969, p. 51 s, a Bisericii catolice-ortodoxe din Franța, precum și interesul pentru poziția prof. Șesan că: Ortodoxia orientală nu poate accepta pozițiile protestante din cadrul ecumenist, care protestează contra: Bibliei prin raționalism, a lui Hristos prin demitologizare, a lui Dumnezeu prin „dumnezeu e mort”, a Bisericii prin secularizare, a Sf. Taine prin laicism și a Creștinismului prin reducere la eică (Vezi în Christianisme au XX-e siècle, nr. 13, Paris, din 27 martie 1969, p. 197).

Prof. M. ȘESAN

ÎN SLUIBA LIBERTAȚII, PĂCII ȘI BUNEI ÎNȚELEGERI CONFESIONALE

În anul 1968 Biserica Unitariană din Ardeal a sărbătorit împlinirea a patru sute ani de la întemeierea sa. Din acest prilej Consistoriul numitei Biserici a publicat un volum jubiliar în limba maghiară intitulat: „Négy száz év, 1568—1968, Emlékkönyv az Unitárius Egyház Alapításának négyszázadik évfordulájára alkamából, Kolozsvár 1968 — Patru sute ani 1568—1968. Carte comemorativă cu prilejul aniversării a 400 ani de la întemeierea Bisericii Unitariene. Cluj 1968. Pagini 198. Din cuprinsul bogat și concis al cărții amintim aici că au trecut patru sute de ani de cînd Dieta Ardeleană de la Turda a hotărît exercițiul liber al religiei, cuprinzînd într-o decizie a sa acele trei principii fundamentale în jurul cărora se purtau discuții aprinse și bînuiau războaie sîngeroase în Europa veacului al XVI-lea.

Primul sună astfel: Cînd propovăduiesc Evanghelia predicatorii, să facă acest lucru fiecare după înțelegerea sa.

Al doilea zice: Fiecare comunitate religioasă are dreptul să-și țină pe acel predicator, a cărui învățătură îi place.

Iar al treilea subsumează pe primele două în felul următor: Atît superintendentul, cît și altcineva nu va putea prigoni, nici amenința pe predicator sau pe altcineva pentru religie, fiindcă credința este darul lui Dumnezeu.

Așadar Dieta de la Turda a legiferat principiul liberei interpretări a Sfintei Evanghelii și principiul liberei alegeri a predicatorului și a interzis persecuția religioasă.

Ea a proclamat libertatea religioasă, un fapt îndrăzneț, cu adevărat revoluționar în mijlocul orînduirii sociale din veacul al XVI-lea.

Inițiatorul Hotărîrii Dietei de la Turda a fost Francisc David întemeietorul și primul episcop al Bisericii Unitariene din Ardeal (1510—1579). Născut la Cluj din părinții Hertel David, ciubotar de neam săsesc și mamă unguroaică. După obiceiul vremii și-a latinizat numele în „Franciscus Davidis”, iar mai tîrziu l-a maghiarizat în „David Ferenci”. A studiat la Cluj și Alba-Iulia, apoi în Germania la universitățile din Wittenberg și Frankfurt a.

Oder. Timp de șase ani a agonis't aici temeinice cunoștințe teologice și filozofice, orientându-se deapropoe totodată și asupra mișcării reformatorice din acea vreme.

Întors în țară s-a pus în slujba reformățiunii. Sprijinit de principele Ardealului Ioan Sigismund, el propovăduiește reformațiunea în aspectul ei extremist cunoscut sub numele de „antritrinitarism” sau „Unitarianism”. Principele îi pune la dispoziție tipografia din Alba-Iulia, unde apar primele lucrări ale teologiei unitariene în limbile: maghiară și latină.

Proclamarea libertății religioase a provocat mare supărare mai ales în Biserica Romei, dar în aceeași măsură și în orînduirea socială a claselor privilegiate de atunci. În jurul lui David Ferenc, fiul ciubotarului din Cluj, s-au grupat noi puteri sociale: cetățenii breslași, sărăcimea orășenească, masele mari ale iobagilor care vedeau în învățătura lui posibilitatea realizării năzuințelor, dorințelor seculare. Unguri, sași, și români care gemeau sub același jug al exploataării se simțeau uniți și înfrățiți în nădejdea libertății și a păcii religioase făgăduite de noua învățătură. Dar murind protectorul lui David Ferenc, acesta cade jertfă reacțiunii, suferind moartea de martir în închisoarea sa din cetatea Devei în anul 1579.

Cartea de față tratează istoria de 400 de ani și situația actuală a aderenților lui David Ferenc, a unitarienilor din Transilvania.

La început prezintă reproducerea tabloului renumitului pictor Aladár Körösfői Kriesch despre Dieta de la Turda din 1568.

În centrul tabloului, cu mina ridicată, stă David Ferenc, iar în stînga lui șezînd, e primul principe ardelean unitarian, Ioan Sigismund.

Urmează din cuvînt în cuvînt textul hotărîrii istorice a Dietei de la Turda (p. 7).

Se continuă cu salutul Consistorului Bisericii Unitariene, în legătură cu aniversarea a 400 de ani, către Guvernul Republicii Socialiste România, către credincioșii unitarieni, către Bisericele surori din țară și către unitarienii din toată lumea (p. 9).

Iată înșirare, cronologic, și datele mai importante din cursul celor 400 ani (p. 17).

În cele ce urmează spicuiem cîteva din aceste date. Moștenirea lui David Ferenc o preia un număr foarte redus de credincioși pe care stăpînirea schimbăcioasă îi confundă cînd cu simbătarii, cînd cu alte secte religioase.

Urmează apoi o serie de bărbați luminați, ca: *Enyedi György*, profesorul erudit al universității din Cluj, renumitul predicator și scriitor este considerat ca primul sistematizator și comentator al doctrinei unitariene. El împreună cu *Heltai Gáspár* și marele nostru *Coresi* zguduie fără cruțare porțile zăvorțite ale feudalismului. Iluminismul și apariția burgheziei fac posibilă o nouă înflorire a unitarianismului. Definitivarea organizației bisericești și continuarea sistematizării doctrinei se leagă de numele episcopului *Szentabrahámi Lombard Mihály*.

În mijlocul transformărilor sociale unitarienii joacă un rol însemnat: Episcopul *Körmöczy János* traduce scrieri republicane, *Bölcsei Farkas Sándor* aduce cu sine idei democratice din America de Nord, făurind legături cu unitarienii de acolo.

Între reprezentanții ideologiei pașoptiste sînt amintiți: polihistorul *Brassai Sámuel* inspectorul învățămîntului superior: *Ferenc József* preot în Cluj întocmește un catehism unitarian care apare în 15 ediții, ultima în 1954. În aceste ediții se oglindește evoluția doctrinelor unitariene. Acest catehism a apărut și în limba germană în traducerea lui Gratz Mot, preot luteran în Cluj.

Citatele scoase din operele lui David Ferenc ne înfățișează concepția reformatorului unitarian despre Dumnezeu, despre Iisus, despre om, despre toleranță religioasă și despre alte probleme și azi actuale (p. 55).

Un studiu este consacrat doctrinelor credinței unitariene la nivelul actual al progresului istoric (p. 76).

Cele două capitole următoare descriu cultul și riturile (p. 90), precum și organizația Bisericii Unitariene (p. 105).

Urmează înșirarea episcopilor și a curatorilor generali ai Bisericii Unitariene (p. 117).

În încheiere se găsește schematismul Bisericii (p. 120).

Ilustrațiile din anexă prezintă monumentele istorice și obiectele de artă mai însemnate ale Bisericii (p. 129).

Pe ultima pagină se poate vedea placa comemorativă din celula lui David Ferenc în cetatea de la Deva. Aici a suferit moarte de martir întemeietorul Bisericii în 1579.

Toate studiile, datele și ilustrațiile publicate în această carte dovedesc cu prisosință că unitarienii din zilele noastre, trăiesc o viață religioasă demnă de tradițiile lor istorice. În același timp ei își cultivă legăturile cu celelalte confesiuni religioase din țară și cu creștinii liberali din toată lumea, în spiritul libertății religioase, al stimei reciproce față de credința altora și al păcii.

Cu prilejul praznicului jubiliar dorim Bisericii Unitariene muncă rodnică în slujba progresului, libertății și a păcii într-un mulți ani.

MITROPOLIA ARDEALULUI

Avril—Juin

À la tête de ce cahier paraissent, comme d'habitude, les textes des lettres pastorales adressées par les hauts hiérarques de la Métropole de Transylvanie au clergé et aux fidèles à l'occasion des saintes fêtes de la Résurrection du Seigneur de l'an 1969.

Sous le titre „*Une visite historique*“, S. E. le Métropolite Nicolae Mladin de Transylvanie décrit la visite faite par une délégation de l'Église Orthodoxe Roumaine — entre 3—24 janvier 1969 — aux anciennes Églises orientales de l'Inde, d'Éthiopie et de la République Arabe Unie. La délégation était conduite par Sa Béatitudo le Patriarche Justinian et avait comme membres S. E. le Métropolite Nicolae Mladin de Transylvanie, S. E. le Métropolite Nicolae Corneanu du Banat, S. E. l'Evêque-Vicaire patriarcal Antim Tîrgovişteanul et le R. P. Archimandrite Vartolomeu Anania.

Cette visite s'intègre à l'action de notre Église pour le rapprochement entre les Églises chrétiennes, sans distinction. Les Églises orthodoxes n'avaient pas plus des rapports étroits avec les anciennes Églises orientales depuis 1500 ans, depuis le synode de Chalcédoine, quand survint la rupture. Ce n'est que l'époque moderne, avec des moyens si rapides de circulation, avec les visites qu'on fait dans toutes les parties du monde sur le plan d'état et d'Église, qui a créé les possibilités de contacts plus vifs entre nos Églises, possibilités manifestées au sein du Conseil Oecuménique des Églises et des autres organismes ecclésiastiques internationaux, ainsi que pendant les visites mutuelles.

On présente ensuite les travaux et les solennités liées à l'élection, à la reconnaissance de l'élection et à l'installation du nouvel évêque-vicaire de la Métropole de Transylvanie, S. E. Dr. Visarion Aştilean Răşinarieanul.

Une décision antérieure adoptée par le Saint-Synode de l'Église Orthodoxe Roumaine a introduit dans l'administration et dans la vie de notre Église l'organe auxiliaire des évêques diocésains et du Saint-Synode, organe représenté par les évêques-vicaires aux métropoles et les prélats-vicaires aux évêchés. Cette décision a été appliquée pour la première fois par la dotation avec des évêques-vicaires de la Métropole de Transylvanie (qui succèdent en rang immédiatement à la Métropole d'Oungrovlachie, dont le titulaire c'est l'archevêque de Bucarest et le patriarche de l'Église Orthodoxe Roumaine.

L'élection des premiers évêques-vicaires a été accomplie par le Saint-Synode — à la suggestion des métropolitains respectifs — pendant la séance du 19 décembre 1968. Le 27 mai 1969 a eu lieu la solennité de proclamation de la reconnaissance de l'élection par le Conseil d'État de la République Socialiste

de Roumanie, qui s'est déroulé au Département des Cultes, sous la présidence de Mr. Prof. Dumitru Dogaru, secrétaire général de ce Département. Le 1 juin 1969 — au premier jour de la Fête de la Descente du Saint-Esprit — a eu lieu la solennité d'installation des nouveaux évêques-vicaires.

Le nouvel évêque-vicaire de la Métropole de Transylvanie, S. E. Dr. Visarion Aștilean Râșinăreanul, naquit le 14 mars 1914 à Cluj. Son père était un ouvrier ferroviaire.

Après des études fondées faites dans notre pays et à l'étranger, il entra au service de l'ancienne Église Grecque-Catholique.

Pénétré de la conviction que par l'achèvement de l'historique acte de l'unification ecclésiastique des roumains de la Transylvanie (21 octobre 1948) „toute désunion a cessé, l'unification est accomplie et notre clergé et peuple marchent fermement sur la voie de la fraternisation, de l'amour et, donc, de la vérité, de la justice et de la lumière“, il a fait-ensemble avec les autres anciens prêtres et professeurs greque-catholiques, le pas salutaire du retour au sein de l'Église-Mère orthodoxe roumaine. Il était convaincu — comme il l'a déclaré lui-même — que les deux Églises roumaines de Transylvanie, séparées pendant 250 ans, „étaient une: une par leur histoire, une par l'unité de la langue, des coutumes et de la foi“.

Appelé par Sa Béatitude le Patriarche Justinian au service de la Sainte Patriarchie, il a rempli consécutivement les fonctions d'un inspecteur général patriarcal et puis d'un conseiller patriarcal.

En 1962, il a été élevé au rang d'évêque-vicaire patriarcal devenant en même temps membre du Saint-Synode de l'Église Orthodoxe Roumaine. En prenant l'habit monastique, il reçut au lieu du nom de baptême (Vasile) celui de *Visarion*, auquel on ajouta le titre hiérarchique „Ploieșteanul“. A présent, comme évêque-vicaire de la Métropole de Transylvanie, il porte le titre traditionnel de „Râșinăreanul“ (d'après le village Râșinari, près de Sibiu, qui a été une résidence épiscopale orthodoxe roumaine à la fin du XVIII-ème siècle).

Un article rédactionnel en fait le portrait du nouveau évêque-vicaire de la Métropole de Moldavie et de Suceava, S. E. *Irineu Suceveanul*, en y montrant, entre autres choses, qu'il a obtenu la licence en Théologie à l'Institut Théologique Universitaire de Sibiu, qu'il a desservi ensuite quelque temps comme confesseur des étudiants théologiens.

Le Prof. Dr. *Mircea Păcurariu* présente, dans l'article intitulé „*Union en pensée et en sentiments*“, les conditions dans lesquelles s'est réalisé — il y a un demi-siècle — l'union de la Transylvanie avec la Roumanie, la contribution de l'Église orthodoxe roumaine à l'accomplissement de cet acte historique et l'achèvement de l'unité de notre peuple de nos jours.

Le R. P. Prof. Dr. *D. Stăniloae* examine sine ira „*Le problème de l'uniatisme en perspective oecuménique*“, en arrivant à la conclusion que „la seule attitude chrétienne et oecuménique envers le problème de l'uniatisme c'est que nous oublions — nous tous — le passé douloureux et que nous renonçons à la tendance de maintenir ou resusciter l'uniatisme; mais en même temps que nous avançons sur la voie pour préparer une unité entre l'Église orthodoxe et l'Église catholique sur les fondements de l'amour, vers une unité que l'Orthodoxie conçoit comme une communion entre ces deux Églises et entre leurs hiérarques, dans ces conditions d'une pleine égalité“.

Le Prof. Dr. Iorgu D. Ivan traite sur „*Le statut de Șaguna*“, à l'occasion du centenaire — en octobre 1968 — de son application ininterrompue.

A la rubrique

LA VIE ECCLESIASTIQUE

Paraissent des reportages concernant les différentes manifestations de la vie ecclésiastique: festivités religieuses liées aux divers anniversaires ou commémorations, rencontres oecuménistes, conférences interthéologiques, clôtures d'année scolaire aux institutions théologiques, conférences des prêtres, visitations canoniques et consécration d'églises paroissiales, visites ecclésiastiques de l'étranger, ainsi que le décès de l'évêque évangélique-luthérien G. A. Dr. Friedrich Müller et l'élection de son successeur dans la personne de S. E. l'Evêque Albert Klein.

A la rubrique

NOTES

sont enregistrés et commentés divers événements ecclésiastiques et des problèmes d'intérêt religieux actuel. On présente, de pareil, les nécrologues des quelques desservants ecclésiastiques récemment partis pour l'autre monde, au repos éternel.

TIPOGRAFIA EPARHIALĂ
S I B I U

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

